

CODEX IURIS CANONICI

AUCTORITATE
IOANNIS PAULI PP. II
PROMULGATUS



LIBERIA EDITRICE VATICANA
M-DCCCC-LXXXIII



CONFERENTIA EPISCOPORUM SLOVACHIAE

Attestatio et declaratio

Ego, infrascriptus RODULPHUS BALÁŽ, Episcopus residentialis Neosoliensis et Conferentie Episcoporum Slovachiae Praeses, hisce praesentibus litteris, nomine proprio atque eiusdem Conferentiae, testificor fidemque facio, versionem Codicis Iuris Canonici, iuxta editionem typicam, ex lingua latina in linguam slovakam conformem ac fidelem esse, et insimul declaro eandem versionem publici iuris fieri posse, servatis autem adamussim ceteris omnibus de iure servandis.

In quorum fide etc

+ Rodulphus Baláž

Episcopus Neosoliensis

L. S.

Conferentie Episcoporum Praeses

Neosolii, die 2. ianuarii 1996

Visum ad normam iuris:

Imprimi potest

R.P.D. Daniel Faltin, Praelatus Apostolici
Rotae Romanae Tribunalis Auditor
Censor

Romae, die 30. iulii 1996

Imprimatur

+ Rodulphus Baláž

Episcopus Neosoliensis

Conferentie Episcoporum Praeses

**APOŠTOLSKÁ KONŠTITÚCIA
JEHO SVÄTOSTI
PÁPEŽA JÁNA PAVLA II.**

SACRAE DISCIPLINAE LEGES

o zákonoch posvätnej disciplíny

*Preklad vydaný v rámci Kódexu kanonického práva,
Text: KBS, 1996*

CTIHODNÝM BRATOM
KARDINÁLOM, ARCIBISKUPOM, BISKUPOM,
PRESBYTEROM, DIAKONOM
A OSTATNÝM ČLENOM BOŽIEHO ĽUDU
JÁN PAVOL, BISKUP
SLUHA BOŽÍCH SLUŽOBNÍKOV,
NA TRVALÚ PAMÄŤ

1. Zákony posvätnej disciplíny katolícka cirkev postupom času zvyčajne reformuje a obnovuje, aby sa pri stálom zachovávaní vernosti voči božskému Zakladateľovi vhodne zhodovali so spásnym poslaním, ktoré jej bolo zverené. My, vedení tým istým úmyslom, spĺňajúc napokon očakávanie celého katolíckeho sveta, dnes, 25. januára 1983, nariaďujeme zverejniť zrevidovaný Kódex kanonického práva. Keď to robíme, naša myseľ zalieta k tomu istému dňu roku 1959, keď náš predchodca blahej pamäti Ján XXIII. prvý raz verejne oznámil, že sa rozhodol zreformovať vtedy platnú zbierku kanonických zákonov, vyhlásenú na slávnosť Turíc roku 1917.

Toto rozhodnutie obnoviť Kódex sa však zrodilo spolu s dvoma inými rozhodnutiami, o ktorých tento veľkňaz hovoril v ten istý deň, a ktoré sa týkali vôle sláviť synodu Rímskej diecézy a zvolať všeobecný koncil. Hoci prvá z týchto udalostí sa veľmi týka reformy Kódexu, druhá však, totiž koncil, má veľmi veľký význam pre našu vec a úzko súvisí s jej podstatou.

Keď si položíme otázku, prečo Ján XXIII. pociťoval potrebu zreformovať vtedy platný Kódex, odpoveď nájdeme azda v samom Kódexe, vyhlásenom roku 1917. Je však aj iná odpoveď, a tá je hlavná: videlo sa totiž, že reformu Kódexu kanonického práva si priam želal, ba vyžadoval sám koncil, ktorý svoju pozornosť v maximálnej miere obrátil na Cirkev.

Je celkom jasné, že keď prvý raz bola oznámená revízia Kódexu, koncil bol záležitosťou, ktorá celkom patrila budúcnosti. Navyše dokumenty jeho magistéria, najmä jeho učenie o Cirkvi mali byť vypracované v rokoch 1962 až 1965. Predsa však každý vidí, že predstava Jána XXIII. bola veľmi správna a jeho rozhodnutie treba právom označiť ako perspektívne pre dobro Cirkvi na dlhý čas.

Preto nový Kódex, ktorý sa dnes zverejňuje, si nevyhnutne vyžadoval predchádzajúcu prácu koncilu. A hoci bol ohlásený súčasne s týmto všeobecným koncilom, predsa časovo nasleduje po ňom, lebo práce na jeho prípravu sa museli opierať o koncil, a preto sa mohli začať až po jeho skončení.

Keď sa dnes v duchu vraciame na začiatok tejto cesty, totiž k 25. januáru 1959 a k samému Jánovi XXIII., iniciátorovi revízie Kódexu, musíme priznať, že tento Kódex vzišiel z jedného a toho istého zámeru, a to obnoviť kresťanský život; predovšetkým od tohto zámeru vlastne celá práca koncilu dostala svoje normy a svoje zameranie.

Keď teraz obrátíme pozornosť na povahu prác, ktoré predchádzali vyhláseniu Kódexu, ako aj na spôsob, ako sa vykonávali najmä za pontifikátu Pavla VI. a Jána Pavla I. a napokon až do dnešného dňa, treba celkom jasne zdôrazniť, že tieto práce boli dovedené do konca v neobyčajne kolégiovom duchu. A vzťahuje sa to nielen na vonkajšie zostavenie diela, ale sa hlboko dotýka aj samej podstaty vynesných zákonov.

Táto známka kolégiovosti, ktorou sa eminentne vyznačuje proces vzniku tohto Kódexu, sa úplne zhoduje s magistériom a s povahou Druhého vatikánskeho koncilu. Preto Kódex nielen svojím obsahom, ale aj svojím vznikom prejavuje ducha tohto koncilu, v ktorého dokumentoch sa Cirkev, univerzálna sviatosť spásy (porov. konšt. Lumen Gentium, 1,9,48), predstavuje ako Boží ľud a jej hierarchické zriadenie sa chápe ako založené na kolégiu biskupov, spojenom so svojou hlavou.

Preto biskupi a episkopát boli vyzvaní na spoločnú prácu pri príprave nového Kódexu, aby počas takej dlhej cesty podľa možnosti kolégiovým spôsobom postupne dozrievali právnické formuly, ktoré by potom mali slúžiť na používanie celej Cirkvi. Na prácach sa počas tohto celého podujatia zúčastňovali aj znalci, teda muži obdarení osobitnou učenosťou v teologickej náuke, v histórii a najmä v kanonickom práve, ktorí boli pozvaní zo všetkých častí sveta.

Dnes všetkým jednotlivo vyslovujeme tie najsrdečnejšie vďaky.

Pred našimi očami defilujú predovšetkým zosnulí kardináli, ktorí boli na čele prípravnej komisie: kardinál Pietro Ciriaci, ktorý dielo začal, a kardinál Pericle Felici, ktorý po mnohé roky viedol práce takmer až do ich završenia. Myslíme ďalej na tajomníkov tejto komisie: na najdôstojnejšieho pána Giacomu Violarda, neskoršieho kardinála, i na P. Raimonda Bidagora, člena Spoločnosti Ježišovej; obidvaja vkladali do spĺňania tejto úlohy dary svojej učenosti a múdrosti. Spolu s nimi si spomíname na kardinálov, arcibiskupov, biskupov a na všetkých, ktorí počas týchto rokov boli pribratí na takú

ťažkú prácu a ktorých Boh medzitým povolal na večnú odmenu. Za tých všetkých sa dvíha k Bohu naša prosebná modlitba.

Chceme spomenúť aj živých, predovšetkým dnešného úradujúceho podpredsedu komisie, ctihodného brata Rosalia Castilla Laru, ktorý dlhý čas vynikajúco pracoval v tejto úlohe; a po ňom milovaného syna Willyho Onclina, kňaza, ktorý sa vytrvalou a neúnavnou starostlivosťou veľmi zaslúžil o úspešné zakončenie diela, ako aj všetkých ostatných, ktorí v tej istej komisii či ako kardináli členovia, alebo ako úradníci, poradcovia a spolupracovníci v študijných skupinách alebo v iných úradoch prispeli veľmi cenným podielom k vypracovaniu a završeniu takého ťažkého a obsažného diela.

Keď teda dnes vyhlasujeme Kódex, plne si uvedomujeme, že tento úkon vychádza z našej pápežskej autority, a preto má povahu primátu. Rovnako si však uvedomujeme, že tento Kódex svojím obsahom odráža kolégiovú starostlivosť o Cirkev všetkých našich bratov v episkopáte. Ba práve v dôsledku akejsi podobnosti s koncilom treba tento Kódex pokladať za plod kolégiovej spolupráce, ktorá sa zrodila zo spojeného úsilia odborníkov inštitúcií z celej Cirkvi.

Vynára sa iná otázka, čo vlastne Kódex kánonického práva je. Aby sa na túto otázku dala správna odpoveď, treba si pripomenúť to od dávna trvajúce právne dedičstvo, ktoré sa nachádza v knihách Starého a Nového zákona, z ktorého ako zo svojho prvotného prameňa vyviera celá právna a zákonodarná tradícia Cirkvi.

Kristus Pán totiž toto prebohaté dedičstvo Zákona a Prorokov, ktoré pomaly rástlo z histórie a zo skúsenosti Božieho ľudu v Starom zákone, vôbec nezrušil, ale ho naplnil (porov. Mt 5,17), aby novým a hlbším spôsobom patrilo do dedičstva Nového zákona. Hoci teda svätý Pavol pri výklade veľkonočného tajomstva učí, že ospravedlnenie nepochádza zo skutkov zákona, ale z viery (porov. Rim 3,28; Gal 2,16), predsa nevyklúča záväznú účinnosť Desatora (porov. Rim 13,8-10; Gal 5,13-25; 6,2) a ani nepopiera dôležitosť disciplíny v Božej cirkvi (porov. 1Kor 5 a 6). Takto nám spisy Nového zákona umožňujú, aby sme si ešte oveľa viac uvedomili samu dôležitosť disciplíny a lepšie chápali vzťahy, ktoré ju užšie spájajú so spásnou povahou posolstva samého evanjelia.

Keď je to tak, je dostatočne jasné, že cieľom Kódexu vôbec nie je nahradiť v živote Cirkvi vieru, milosť, charizmy a najmä nie lásku veriacich. Naopak, Kódexom sa sleduje skôr to, aby sa v ekleziálnej spoločnosti utvoril taký poriadok, ktorý by uprednostňoval lásku, milosť a charizmu, súčasne uľahčoval ich usporiadaný rozvoj tak v živote ekleziálnej spoločnosti, ako aj jednotlivcov, ktorí patria do nej.

Keďže Kódex je prvoradým zákonodarným dokumentom Cirkvi, spočívajúcim na právnom a zákonodarnom dedičstve Zjavenia a tradície, treba ho považovať za prepotrebný nástroj zachovania náležitého poriadku tak v individuálnom a sociálnom živote, ako aj v samej činnosti Cirkvi. Preto okrem základných prvkov hierarchickej a organickej štruktúry Cirkvi, stanovených jej božským Zakladateľom alebo zakladajúcich sa na apoštolskej alebo inak veľmi starej tradícii, a okrem hlavných noriem, vzťahujúcich sa na vykonávanie trojakej úlohy zverenej samej Cirkvi, Kódex musí určiť aj niektoré pravidlá a normy činnosti.

Nástroj, akým Kódex je, úplne zodpovedá prirodzenosti Cirkvi, ako sa predovšetkým predkladá magistériom Druhého vatikánskeho koncilu všeobecne a osobitným spôsobom jeho ekleziologickou náukou. Dokonca tento nový Kódex sa môže istým spôsobom chápať ako veľké úsilie preložiť túto náuku čiže koncilovú ekleziológiu do kánonickej reči. A hoci obraz Cirkvi opísaný v náuke koncilu nie je možné dokonale pretlmočiť do kánonického jazyka, predsa Kódex treba stále prirovnávať k tomuto obrazu ako prvotnému vzoru, ktorého črty musí v sebe podľa možnosti vyjadrovať svojou prirodzenosťou.

Z toho vyplývajú niektoré základné normy, ktorými sa riadi celý nový Kódex, ale v medziach jeho vlastného predmetu, ako aj samého jazyka, ktorý s týmto predmetom súvisí.

Ba možno tvrdiť, že tu má svoj pôvod aj ten znak, podľa ktorého sa Kódex má považovať akoby za doplnenie magistéria, predloženého Druhým vatikánskym koncilom, osobitne čo sa týka dvoch konštitúcií, totiž dogmatickej a pastoraľnej.

Z toho vyplýva, že základný dôvod novosti, ktorú bez odchýlenia sa od zákonodarnej tradície Cirkvi nachádzame v Druhom vatikánskom koncile, najmä v jeho ekleziologickej náuke, tvorí aj dôvod novosti v novom Kódexe.

Spomedzi prvkov, ktoré vyjadrujú pravý a vlastný obraz Cirkvi, treba uviesť najmä tieto: náuka, podľa ktorej sa Cirkev pokladá za Boží ľud (porov. konšt. *Lumen gentium* II) a hierarchická autorita za službu (tamtiež, III); ďalej náuka, ktorá ukazuje Cirkev ako spoločenstvo, a preto stanovuje vzájomné vzťahy, ktoré musia byť medzi partikulárnou a univerzálnou Cirkvou, ako aj medzi kolégiovosťou a primátom; potom náuka, podľa ktorej všetci členovia Božieho ľudu majú svojím vlastným spôsobom účasť na trojakej úlohe Krista: kňazskej, prorockej a kráľovskej. S touto náukou sa spája aj náuka, ktorá sa vzťahuje na povinnosti a práva veriacich, osobitne laikov; a napokon je to úsilie, ktoré má Cirkev vyvíjať v ekumenizme.

Ak teda Druhý vatikánsky koncil vynesol z klenotnice Tradície staré i nové a jeho novosť obsahuje aj tieto a iné prvky, je zrejmé, že Kódex preberá tú istú známku vernosti v novosti a novosti vo vernosti a že sa mu prispôsobuje tak z hľadiska svojho vlastného predmetu, ako aj svojho osobitného spôsobu vyjadrovania.

Nový Kódex kánonického práva sa uverejňuje v čase, keď biskupi celej Cirkvi jeho vyhlásenie nielen žiadajú, ale sa ho aj naliehavo a rozhodne dožadujú.

Kódex kánonického práva je Cirkvi vskutku potrebný. Keďže Cirkev je ustanovená aj ako sociálny a viditeľný organizmus, potrebuje normy, aby sa jej hierarchická a organická štruktúra stala viditeľnou, aby sa riadne usporiadalo vykonávanie úloh, ktoré jej Boh zveril, predovšetkým posvätnéj moci a vysluhovania sviatostí, aby sa usporiadali vzťahy medzi veriacimi podľa spravodlivosti založenej na láske pri zabezpečení a určení práv jednotlivcov a aby sa napokon spoločné podujatia, prijaté na zdokonaľovanie kresťanského života, kánonickými zákonmi podopierali, upevňovali a napomáhali.

Napokon kánonické zákony už svojou prirodzenosťou vyžadujú dodržiavanie; preto sa s čo najväčšou starostlivosťou sledovalo to, aby sa počas dlhej prípravy Kódexu normy presne vyjadrili a aby sa opierali o pevný právny, kánonický a teologický základ.

Po týchto úvahách si dozaista treba len želať, aby sa nové kánonické zákonodarstvo stalo účinným nástrojom, pomocou ktorého by Cirkev mohla samu seba zdokonaľovať v duchu Druhého vatikánskeho koncilu a stávala sa čoraz väčšmi spôsobilejšou spĺňať svoju spásnu úlohu na tomto svete.

Tieto naše úvahy s dôverou zverujeme všetkým teraz, keď pre latinskú cirkev vyhlasujeme túto hlavnú zbierku cirkevných zákonov.

Nech dá Boh, aby radosť a pokoj spolu so spravodlivosťou a poslušnosťou tento Kódex odporúčali, a to, čo nariaďuje hlava, sa v tele zachovalo.

A tak dôverujúc v pomoc Božej milosti, opierajúc sa o autoritu svätých apoštolov Petra a Pavla, s plným vedomím a spĺňajúc želania biskupov celého sveta, ktorí v kolégiovom duchu s nami spolupracovali, najvyššou mocou, ktorú máme, touto našou konštitúciou, ktorá bude odteraz platiť, tento Kódex tak, ako je zostavený a zrevidovaný, vyhlasujeme; nariaďujeme, aby odteraz mal účinnosť zákona pre celú latinskú Cirkev a odovzdávame ho do opatery a dohľadu všetkým, ktorých sa to týka, aby bol zachovávaný. Aby však všetci mohli tieto predpisy, skôr ako nadobudnú účinok, riadne spoznať a dôkladne preštudovať, vyhlasujeme a nariaďujeme, aby nadobudli záväznú účinnosť od prvého adventného dňa roku 1983. Tomu nie sú na prekážku nijaké nariadenia, konštitúcie, privilégia, a to ani hodné zvláštnej a jednotlivej zmienky, a ani protikladné zvyky.

Povzbudzujeme preto všetkých milovaných synov, aby uvedené príkazy zachovávali s úprimným duchom a ochotnou vôľou v nádeji, že sa bude rozmáhať horlivá disciplína Cirkvi, a tak za pomoci preblahoslavenej Panny Márie, Matky Cirkvi, sa bude čoraz viac napomáhať aj spása duší.

Dané v Ríme dňa 25. januára 1983 vo vatikánskych budovách v piatom roku nášho pontifikátu.

Pápež Ján Pavol II.

Kódex kánonického práva

PRVÁ KNIHA

VŠEOBECNÉ NORMY

Kán. 1 - Kánony tohto Kódexu sa vzťahujú iba na latinskú cirkev.

Kán. 2 - Kódex zväčša neurčuje obrady, ktoré treba zachovávať pri liturgických sláveniach. Preto doteraz platné liturgické zákony si zachovávajú svoju účinnosť, ak niektorý z nich neodporuje kánonom Kódexu.

Kán. 3 - Kánony Kódexu nerušia ani úplne, ani čiastočne dohody, ktoré uzavrela Apoštolská stolicu s národmi alebo inými politickými spoločnosťami. Preto i naďalej zostávajú v platnosti ako doteraz a predpisy tohto Kódexu, ktoré sú s nimi v rozpore, im ani v najmenšom neprekážajú.

Kán. 4 - Nadobudnuté práva, ako aj privilégia, udelené doteraz Apoštolskou stolicou či fyzickým, alebo právnickým osobám, používané a neodvolané, zostávajú nedotknuté, ak ich kánony tohto Kódexu výslovne neodvolávajú.

Kán. 5 - § 1. Doteraz platné univerzálne alebo partikulárne zvyky, ktoré sú v rozpore s predpismi týchto kánonov a samy kánony tohto Kódexu ich zavrhnú, zrušujú sa úplne a ani v budúcnosti sa nepripúšťa ich oživenie. Aj ostatné sa majú považovať za zrušené, ak Kódex výslovne neurčuje niečo iné, či sú storočné alebo jestvujú od nepamäti, možno ich však trpieť, ak ich podľa úsudku ordinára vzhľadom na okolnosti miesta a osôb nemožno odstrániť.
§ 2. Zvyky mimo práva, tak univerzálne, ako aj partikulárne, ktoré sú doteraz platné, zostávajú zachované.

Kán. 6 - § 1. Nadobudnutím účinnosti tohto Kódexu sa úplne rušia:

1. Kódex kánonického práva, vyhlásený roku 1917;
2. aj ine zákony, tak univerzálne, ako aj partikulárne, ktoré odporujú predpisom tohto Kódexu, ak sa o partikulárnych výslovne neurčuje niečo iné;
3. všetky trestné zákony, tak univerzálne, ako aj partikulárne, vydané Apoštolskou stolicou, ak nie sú prevzaté do tohto Kódexu;
4. aj ostatné univerzálne disciplinárne zákony, vzťahujúce sa na materiu, ktorú tento Kódex upravuje v celom rozsahu.

§ 2. Kánony tohto Kódexu, pokiaľ obsahujú staré právo, treba posudzovať aj so zreteľom na kánonickú tradíciu.

I. titul CIRKEVNÉ ZÁKONY

Kán. 7 - Zákon sa ustanovuje vtedy, keď sa vyhlasuje.

Kán. 8 - § 1. Univerzálne cirkevné zákony sa vyhlasujú uverejnením v *úradnom vestníku Acta Apostolicae Sedis*, ak v niektorých jednotlivých prípadoch nie je predpísaný iný spôsob vyhlásenia. Nadobúdajú účinnosť po uplynutí troch mesiacov odo dňa, uvedeného v príslušnom čísle *Aktov*, ak z povahy veci nezaväzujú ihneď alebo ak sa v samom zákone zvlášť a výslovne nestanovuje kratšia alebo dlhšia vakancia.

§ 2. Partikulárne zákony sa vyhlasujú spôsobom, aký vymedzil zákonodarca, a začínajú zaväzovať po mesiaci odo dňa ich vyhlásenia, ak sa v samom zákone nestanovuje iná lehota.

Kán. 9 - Zákony sa vzťahujú na budúce veci, nie na minulé, ak sa v nich menovite neurčuje niečo o minulých veciach.

Kán. 10 - Len tie zákony treba považovať za zneplatňujúce alebo zapríčiňujúce nespôsobilosť, ktoré výslovne stanovujú, že úkon je nulitný alebo že osoba je nespôsobilá.

Kán. 11 - Čisto cirkevné zákony zaväzujú pokrstených v katolíckej cirkvi alebo do nej prijatých, ktorí dostatočne používajú rozum, a ak právo neurčuje niečo iné, zavŕšili siedmy rok života. **Kán. 12** - § 1. Univerzálne zákony zaväzujú na celom svete všetkých, pre ktorých boli vynesené.

§ 2. Avšak spod univerzálnych zákonov, ktoré na určitom území neplatia, sú vyňatí všetci, ktorí sa na tom území skutočne nachádzajú.

§ 3. Zákonom vyneseným pre osobitné územie podliehajú tí, pre ktorých boli vynesené a ktorí tam majú trvalé alebo prechodné bydlisko a súčasne sa tam skutočne zdržiavajú, pri zachovaní predpisu kán. 13.

Kán. 13 - § 1. Partikulárne zákony sa neprezumujú za osobné, ale za územné, ak nie je zrejmé niečo iné.

§ 2. Cudzincov neviažu:

1. partikulárne zákony ich územia, dokiaľ nie sú na ňom prítomní, ak ich prestúpenie nespôsobuje škodu na ich vlastnom území, alebo ak zákony nie sú osobné;
2. ani zákony územia, na ktorom sa nachádzajú, okrem tých, ktoré chránia verejný poriadok alebo vymedzujú formálne náležitosti úkonov, alebo sa vzťahujú na nehnuteľnosti, nachádzajúce sa na území.

§ 3. Potulných viažu tak univerzálne, ako aj partikulárne zákony, platné na mieste, kde sa nachádzajú.

Kán. 14 - Zákony, aj zneplatňujúce a zapríčiňujúce nespôsobilosť, v pochybnosti o práve nezaväzujú; avšak v pochybnosti o skutku ordinári môžu od nich dišpenzovať, len keď dišpenz, ak ide o rezervovaný, vrchnosť, ktorej je rezervovaný, zvyčajne udeľuje.

Kán. 15 - § 1. Neznalosť alebo omyl, ktoré sa týkajú zákonov zneplatňujúcich alebo zapríčiňujúcich nespôsobilosť, neprekážajú ich účinku, ak sa výslovne nestanovuje niečo iné.

§ 2. Neznalosť alebo omyl, ktoré sa týkajú zákona alebo trestu, alebo vlastného skutku, alebo cudzieho skutku všeobecne známeho, sa neprezumujú; keď ide o cudzí skutok, ktorý nie je všeobecne známy, sa prezumujú, kým sa nedokáže opak.

Kán. 16 - § 1. Zákony hodnoverne vykladá zákonodarca a ten, komu zveril moc hodnoverného výkladu.

§ 2. Hodnoverný výklad, daný na spôsob zákona, má tu istú účinnosť ako sám zákon a musí byť vyhlásený. Ak slová zákona, ktoré sú isté same osebe, iba objasňuje, má spätnú platnosť; ak zužuje alebo rozširuje zákon, alebo pochybný vysvetľuje, nemá spätnú platnosť.

§ 3. Avšak výklad na spôsob súdneho rozsudku alebo administratívneho úkonu v osobitnom prípade nemá účinnosť a viaže iba osoby a vzťahuje sa na veci, pre ktoré bol daný.

Kán. 17 - Cirkevné zákony treba chápať podľa vlastného významu slov, aký majú v texte a v kontexte. Ak význam zostal pochybný a nejasný, treba prihliadať na paralelné miesta, ak také sú, na cieľ a okolnosti zákona a na úmysel zákonodarcu.

Kán. 18 - Zákony, ktoré stanovujú tresty alebo zužujú slobodné vykonávanie práv, alebo obsahujú výnimku zo zákona, podliehajú striktnému výkladu.

Kán. 19 - Ak o nejakej veci chýba výslovný predpis univerzálneho alebo partikulárneho zákona alebo zvyk, kauzu, ak nie je trestná, treba rozriešiť s prihliadnutím na zákony, vydané v podobných prípadoch, na všeobecné zásady práva, uplatňované s kánonickou miernosťou, na právnu vedu a prax Rímskej kúrie, na spoločnú a stálu mienku odborníkov.

Kán. 20 - Neskorší zákon úplne alebo čiastočne ruší predchádzajúci zákon, ak to výslovne vyhlasuje alebo je s ním v priamom rozpore, alebo ak znova usporadúva celú materiu predchádzajúceho zákona. Avšak univerzálny zákon ani čiastočne neruší partikulárne alebo zvláštne právo, ak sa v práve výslovne neurčuje niečo iné.

Kán. 21 - V pochybnosti sa odvolanie predchádzajúceho zákona neprezumuje, ale neskoršie zákony treba porovnať s predchádzajúcimi a podľa možnosti dať ich s nimi do súladu.

Kán. 22 - Občianske zákony, na ktoré sa právo Cirkvi odvoláva, v kánonickom práve sa majú zachovávať s tými istými účinkami, pokiaľ nie sú v rozpore s božským právom a ak kánonické právo neurčuje niečo iné.

II. titul ZVYK

Kán. 23 - Iba ten zvyk zavedený spoločenstvom veriacich má účinnosť zákona, ktorý schválil zákonodarca podľa normy nasledujúcich kánonov.

Kán. 24 - § 1. Nijaký zvyk, ktorý je v rozpore s božským právom, nemôže nadobudnúť účinnosť zákona.

§ 2. Ani zvyk, ktorý je proti kánonickému právu alebo mimo kánonického práva, nemôže nadobudnúť účinnosť zákona, ak nie je rozumný; zvyk totiž, ktorý sa v práve výslovne zavrhuje, nie je rozumný.

Kán. 25 - Nijaký zvyk nenadobudne účinnosť zákona, ak ho spoločenstvo, schopné aspoň prijať zákon, nezachovávalo s úmyslom zaviesť právo.

Kán. 26 - Zvyk, ktorý odporuje platnému kánonickému právu alebo je mimo kánonického zákona a nebol zvlášť schválený kompetentným zákonodarcom, účinnosť zákona nadobúda len vtedy, keď bol zákonne zachovávaný súvislých a plných tridsať rokov. Avšak nad kánonickým zákonom, ktorý obsahuje doložku, zakazujúcu budúce zvyky, môže prevážiť iba storočný alebo od nepamäti jestvujúci zvyk.

Kán. 27 - Zvyk je najlepším výkladom zákonov.

Kán. 28 - Pri zachovaní predpisu kán. 5 zvyk proti zákonu alebo mimo zákona sa odvoláva protikladným zvykom alebo zákonom; avšak zákon neodvoláva storočné alebo od nepamäti jestvujúce zvyky ani univerzálny zákon neodvoláva partikulárne zvyky, ak sa o nich výslovne nezmieňuje.

III. titul VŠEOBECNÉ DEKRÉTY A POKYNY

Kán. 29 - Všeobecné dekréty, ktorými kompetentný zákonodarca vydáva spoločné predpisy pre spoločenstvo schopné prijať zákon, sú vlastne zákony a riadia sa predpismi kánonov o zákonoch.

Kán. 30 - Kto má iba výkonnú moc, nemôže vydať všeobecný dekrét, o ktorom sa hovorí v kán. 29, ak mu to kompetentný zákonodarca v jednotlivých prípadoch podľa normy práva výslovne neudelil a pritom neboli zachované podmienky, stanovené v úkone udelenia.

Kán. 31 - § 1. Všeobecné vykonávacie dekréty, bližšie vymedzujúce spôsoby, ktoré treba zachovávať pri uplatňovaní zákona alebo ktorými sa vymáha zachovávanie zákonov, môžu v medziach svojej kompetencie vydávať tí, ktorí majú výkonnú moc.

§ 2. Čo sa týka vyhlásenia a vakancie dekrétov, o ktorých sa hovorí v § 1, majú sa zachovať predpisy kán. 8.

Kán. 32 - Všeobecné vykonávacie dekréty zaväzujú tých, ktorých viažu zákony, pre ktoré tie isté dekréty vymedzujú spôsoby ich uplatňovania alebo vymáhajú ich zachovávanie.

Kán. 33 - § 1. Všeobecné vykonávacie dekréty, hoci sa vydávajú v direktóriách alebo v inak nazvaných dokumentoch, nerušia zákony ani čiastočne a ich predpisy, ktoré sú v rozpore so zákonmi, nemajú nijakú účinnosť.

§ 2. Tú istú účinnosť strácajú explicitným alebo implicitným odvolaním zo strany kompetentnej vrchnosti, ako aj zaniknutím zákona, na vykonávanie ktorého boli vydané; nezanikajú však ukončením práva toho, kto ich vydal, ak sa výslovne neurčuje niečo protikladné.

Kán. 34 - § 1. Pokyny, ktoré totiž vysvetľujú predpisy zákonov, ako aj rozvádzajú a vymedzujú postupy, ktoré treba zachovávať pri ich vykonávaní, vydávajú sa na používanie tým, ktorí sa majú starať, aby sa zákony vykonávali, a zaväzujú ich pri vykonávaní zákonov; tieto pokyny zákonne vydávajú v medziach svojej kompetencie tí, ktorí majú výkonnú moc.

§ 2. Nariadenia pokynov ani čiastočne nerušia zákony a tie, ktoré nemožno dať do súladu s predpismi zákonov, nemajú nijakú účinnosť.

§ 3. Pokyny strácajú účinnosť nielen explicitným alebo implicitným odvolaním zo strany kompetentnej vrchnosti, ktorá ich vydala, alebo od nej vyššej vrchnosti, ale aj zaniknutím zákona, na ktorého vysvetlenie alebo vykonávanie boli vydané.

IV. titul JEDNOTLIVÉ ADMINISTRATÍVNE ÚKONY

I. kapitola SPOLOČNÉ NORMY

Kán. 35 - Jednotlivý administratívny úkon, či je to dekrét, alebo príkaz, alebo je to reskript, môže v medziach svojej kompetencie vydať ten, kto má výkonnú moc, pri zachovaní predpisu kán. 76, § 1.

Kán. 36 - § 1. Administratívny úkon treba chápať podľa vlastného významu slov a podľa bežného rečového úzu. V pochybnosti tie administratívne úkony, ktoré sa vzťahujú na spory alebo v ktorých sa hrozí trestami, alebo sa nimi tresty ukladajú, alebo sa zužujú práva osoby, alebo sa narúšajú nadobudnuté práva iných, alebo sú v rozpore so zákonom vydaným v prospech súkromných osôb, podliehajú striktnému výkladu; všetky ostatné širokému.

§ 2. Administratívny úkon sa okrem výslovne uvedených prípadov nesmie rozširovať na iné.

Kán. 37 - Administratívny úkon, ktorý sa vzťahuje na vonkajšie fórum, treba zaznamenať písomne; rovnako aj úkon jeho vykonania, ak je daný v poverovacej forme.

Kán. 38 - Administratívny úkon, aj keď ide o reskript vydaný z *vlastného popudu*, nemá účinok, pokiaľ porušuje nadobudnuté právo iného alebo je v rozpore so zákonom alebo so schváleným zvykom, ak kompetentná vrchnosť výslovne neprípila čiastočne zrušovaci doložku.

Kán. 39 - Podmienky uvedené v administratívnom úkone sa iba vtedy považujú za podmienky spojené s platnosťou, keď sú vyjadrené spojkami: *ak, ak nie, len keď*.

Kán. 40 - Vykonávateľ nejakého administratívneho úkonu neplatne plní svoju úlohu pred prijatím listiny a preskúmaním jej hodnovernosti a neporušenosti, ak ho predbežne s ňou neoboznámila vrchnosť, ktorá tento úkon vydala.

Kán. 41 - Vykonávateľ administratívneho úkonu, ktorému sa zveruje iba služba vykonania, nemôže odprieť vykonanie tohto úkonu, ak nie je zjavné, že tento úkon je nulitný alebo že z iného vážneho dôvodu je neprípustný, alebo nie sú splnené podmienky, uvedené v samom administratívnom úkone; ak sa však vykonanie administratívneho úkonu vzhľadom na okolnosti osoby alebo miesta zdá nevhodné, vykonávateľ má vykonanie odložiť; v takýchto prípadoch má hneď upovedomiť vrchnosť, ktorá úkon vydala.

Kán. 42 - Vykonávateľ administratívneho úkonu musí postupovať podľa normy mandátu; ak však podstatné podmienky uvedené v liste nespĺnil a nezachoval podstatnú formu postupovania, vykonanie je neplatné.

Kán. 43 - Vykonávateľ administratívneho úkonu sa podľa svojho rozumného uváženia môže dať zastúpiť iným, ak zastupovanie nebolo zakázané alebo vykonávateľ nebol zvolený so zreteľom na osobu, alebo osoba zástupcu nebola vopred určená; v týchto prípadoch je však vykonávateľovi dovolené zveriť prípravné úkony inému.

Kán. 44 - Administratívny úkon môže vykonať aj nástupca vykonávateľa v úrade, ak vykonávateľ nebol zvolený so zreteľom na osobu.

Kán. 45 - Ak sa vykonávateľ pri vykonávaní administratívneho úkonu akokoľvek zmýlil, je mu dovolené ten istý úkon znova vykonať.

Kán. 46 - Administratívny úkon nezaniká ukončením práva toho, kto ho vydal, ak právo výslovne neurčuje niečo iné.

Kán. 47 - Odvolanie administratívneho úkonu iným administratívnym úkonom kompetentnej vrchnosti nadobúda účinok iba od chvíle, keď sa odvolanie zákonne dá na vedomie osobe, pre ktorú bol úkon vydaný.

II. kapitola JEDNOTLIVÉ DEKRÉTY A PRÍKAZY

Kán. 48 - Jednotlivým dekrétom sa rozumie administratívny úkon, vydaný kompetentnou výkonnou vrchnosťou, ktorým sa podľa noriem práva pre jednotlivý prípad vydáva rozhodnutie alebo vykonáva poverenie, ktoré svojou povahou nepredpokladajú, že niekto podal žiadosť.

Kán. 49 - Jednotlivý príkaz je dekrét, ktorým sa osobe alebo určitým osobám priamo a zákonne nariaďuje niečo vykonať alebo od niečoho upustiť najmä na vymáhanie zachovávanía zákona.

Kán. 50 - Pred vydaním jednotlivého dekrétu si má vrchnosť zadovážiť potrebné poznatky a dôkazy a podľa možnosti vypočúť tých, ktorých práva by mohli byť porušené.

Kán. 51 - Dekrét sa má vydať písomne, a ak ide o rozhodnutie, aspoň so súhrnným uvedením dôvodov.

Kán. 52 - Jednotlivý dekrét má účinnosť iba vo veciach, o ktorých rozhoduje, a voči osobám, ktorým bol daný; tie však zaväzuje všade, ak nie je zjavné niečo iné.

Kán. 53 - Ak si dekréty navzájom protirečia, osobitný prevažuje nad všeobecným v tých veciach, ktoré vyjadruje osobitne; ak sú rovnako osobitné alebo všeobecné, neskorším sa predchádzajúci ruší natoľko, nakoľko mu protirečí.

Kán. 54 - § 1. Jednotlivý dekrét, ktorého uplatnenie sa zveruje vykonávateľovi, má účinok od chvíle vykonania; inak od chvíle, keď sa dá na vedomie osobe autoritou toho, kto vydáva rozhodnutie.

§ 2. Aby sa mohlo vymáhať zachovávanie jednotlivého dekrétu, treba ho dať na vedomie podľa normy práva zákonným dokumentom.

Kán. 55 - Pri zachovaní predpisu kán. 37 a 51, keď veľmi vážny dôvod prekáža, aby sa napísaný text dekrétu odovzdal, dekrét sa považuje za daný na vedomie, keď sa pred notárom alebo dvoma svedkami prečíta tomu, komu je určený, a vyhotoví sa zápisnica, ktorú všetci prítomní majú podpísať.

Kán. 56 - Dekrét sa považuje za doručený, ak ten, komu je určený, bol riadne predvolaný, aby si dekrét prevzal alebo si ho vypočul, bez oprávneného dôvodu sa nedostavil alebo odmietol podpísať.

Kán. 57 - § 1. Vždy, keď zákon prikazuje vydanie dekrétu, alebo keď ten, koho sa to týka, zákonne podá žiadosť alebo rekurz o vydanie dekrétu, kompetentná vrchnosť má urobiť opatrenie do troch mesiacov od prijatia žiadosti alebo rekursu, ak zákon nepredpisuje inú lehotu.

§ 2. Ak po uplynutí tejto lehoty nebol dekrét vydaný, vzhľadom na podanie ďalšieho rekursu sa prezumuje, že odpoveď je záporná.

§ 3. Prezumovaná záporná odpoveď neoslobodzuje kompetentnú vrchnosť od povinnosti dekrét vyniesť, ba ani od nahradenia prípadnej spôsobenej škody podľa normy kán. 128.

Kán. 58 - § 1. Jednotlivý dekrét stráca účinnosť zákonným odvolaním zo strany kompetentnej vrchnosti, ako aj zaniknutím zákona, na vykonávanie ktorého bol dekrét vydaný.

§ 2. Jednotlivý príkaz, ktorý nebol uložený zákonným dokumentom, zaniká ukončením práva prikazujúceho.

III. kapitola RESKRIPTY

Kán. 59 - § 1. Reskriptom sa rozumie administratívny úkon, vydaný písomne kompetentnou výkonnou vrchnosťou, ktorým sa podľa povahy veci na žiadosť niekoho udeľuje privilégium, dišpenz alebo iná milosť.

§ 2. Predpisy stanovené pre reskripty platia aj pre udeľovanie povolenia, ako aj pre ústne udeľovanie milostí, ak nie je zrejmé niečo iné.

Kán. 60 - Každý si môže vyžiadať akýkoľvek reskript, ak sa mu to výslovne nezabráňuje.

Kán. 61 - Ak nie je zrejmé niečo iné, reskript možno vyžiadať pre iného aj bez jeho súhlasu a platí pred jeho prijatím pri neporušení opačných doložiek.

Kán. 62 - Reskript, ktorý nemá vykonávateľa, má účinok od chvíle, keď listina bola vydaná; ostatné reskripty od chvíle vykonania.

Kán. 63 - § 1. Platnosti reskriptu prekáža subrepcia čiže zatajenie pravdy, ak v žiadosti nebolo uvedené, čo podľa zákona, kánonického štýlu a kánonickej praxe treba k platnosti uviesť, ak nejde o reskript milosti, ktorý bol daný z *vlastného popudu*.

§ 2. Takisto platnosti reskriptu prekáža obrepcia čiže predostretie nepravdy, ak ani jeden z predložených motivujúcich dôvodov nie je pravdivý.

§ 3. V reskriptoch, ktoré nemajú nijakého vykonávateľa, motivujúci dôvod musí byť pravdivý v čase, keď bol reskript vydaný; v ostatných reskriptoch v čase vykonania.

Kán. 64 - Pri neporušení práva Penitenciárie pre vnútorné fórum milosť, ktorú odmietlo ktorékoľvek dikastérium Rímskej kúrie, nemôže platne udeliť iné dikastérium tej istej kúrie ani iná kompetentná vrchnosť nižšia ako Rímsky veľkňaz bez súhlasu dikastéria, s ktorým sa konanie začalo.

Kán. 65 - § 1. Pri neporušení predpisov § 2 a 3 nikto nemá žiadať od iného ordinára milosť, ktorú mu odoprel vlastný ordinár, bez uvedenia, že mu bola milosť odopretá; ak je to uvedené, ordinár nemá udeliť milosť, ak nepozná dôvody odopretia prvým ordinárom.

§ 2. Milosť, ktorú odoprel generálny vikár alebo biskupský vikár, nemôže platne udeliť iný vikár toho istého biskupa, aj keď má od vikára, ktorý milosť odoprel, dôvody odopretia.

§ 3. Milosť odopretá generálnym vikárom alebo biskupským vikárom a potom bez uvedenia tohto odopretia vyžiadaná od diecézneho biskupa je neplatná; avšak milosť, ktorú odoprel diecézny biskup, nemožno platne vyžiadať, hoci sa jej odopretie aj uvedie, od jeho generálneho vikára alebo biskupského vikára bez súhlasu biskupa.

Kán. 66 - Reskript sa nestáva neplatným, ak je v ňom omyl týkajúci sa mena osoby, ktorej sa dáva alebo ktorá ho vydáva, alebo miesta, v ktorom býva, alebo veci, o ktorú ide, len keď podľa úsudku ordinára nie je nijaká pochybnosť o samej osobe alebo o veci.

Kán. 67 - § 1. Ak sa stane, že v jednej a tej istej veci sa vyžadujú dva navzájom si protirečiace reskripty, osobitný prevažuje nad všeobecným v tých veciach, ktoré vyjadruje osobitne.

§ 2. Ak sú rovnako osobitné alebo všeobecné, časovo prvší prevažuje nad neskorším, ak v druhom nie je výslovná zmienka o prvšom alebo ak prvší žiadateľ podvodne alebo v dôsledku značnej nedbanlivosti reskript nepoužil.

§ 3. V pochybnosti, či reskript je platný alebo nie, treba sa obrátiť na toho, kto reskript vydal.

Kán. 68 - Reskript Apoštolskej stolice, ktorý nemá vykonávateľa, treba predostrieť ordinárovi žiadateľa len vtedy, keď sa to v samom liste prikazuje alebo keď ide o verejné záležitosti, alebo keď treba overiť podmienky.

Kán. 69 - Reskript, ktorý nemá vymedzený čas na predstretie, môže sa vykonávateľovi predložiť hocikedy, len nech je to bez klamstva a podvodu.

Kán. 70 - Ak sa v reskripte samo udelenie zveruje vykonávateľovi, je vecou jeho samého, či na základe svojho rozumného uváženia a svedomia milosť udelí alebo odoprie.

Kán. 71 - Nikto nie je povinný použiť reskript udelený len na jeho prospech, ak ho z iného dôvodu na to nezaväzuje kánonická povinnosť.

Kán. 72 - Reskripty udelené Apoštolskou stolicou, ktoré zanikli, môže diecézny biskup z oprávneného dôvodu raz predĺžiť, nie však na dlhšie ako tri mesiace.

Kán. 73 - Protikladným zákonom sa nijaké reskripty neodvolávajú, ak sa v samom zákone neurčuje niečo iné.

Kán. 74 - Hoci niekto môže ústne udelenú milosť užívať vo vnútornom fóre, pre vonkajšie fórum je povinný ju dokázať, kedykoľvek sa to od neho zákonne žiada.

Kán. 75 - Ak reskript obsahuje privilégium alebo dišpenz, majú sa navyše zachovávať predpisy nasledujúcich kánonov.

IV. kapitola PRIVILÉGIÁ

Kán. 76 - § 1. Privilégium čiže milosť danú osobitným úkonom v prospech určitých osôb tak fyzických, ako aj právnických môže udeliť zákonodarca, ako aj výkonná vrchnosť, ktorej zákonodarca túto moc udelil.

§ 2. Storočné alebo od nepamäti trvajúce vlastníctvo utvára prezumpciu, že privilégium bolo udelené.

Kán. 77 - Privilégium treba vykladať podľa normy kán. 36, § 1; avšak vždy treba použiť taký výklad, aby ním tí, ktorí boli obdarení privilégiom, naozaj dosiahli nejakú milosť.

Kán. 78 - § 1. O privilégiu sa prezumuje, že je trvalé, ak sa nedokáže opak.

§ 2. Osobné privilégium, ktoré sa totiž viaže na osobu, s ňou zaniká.

§ 3. Vecné privilégium zaniká úplným zánikom veci alebo miesta; avšak miestne privilégium oživne, ak sa miesto počas päťdesiatich rokov obnoví.

Kán. 79 - Privilégium zaniká odvolaním kompetentnou vrchnosťou podľa normy kán. 47 pri zachovaní predpisu kán. 81.

Kán. 80 - § 1. Žiadne privilégium nezaniká zrieknutím sa, ak ho neprijala kompetentná vrchnosť.

§ 2. Každá fyzická osoba sa môže zriecť privilégia, ktoré bolo udelené len v jej prospech.

§ 3. Privilégia, ktoré bolo udelené nejakej právnickej osobe z dôvodu dôstojnosti miesta alebo veci, sa jednotlivé osoby nemôžu zriecť; ani sama právnická osoba nemá právo sa zriecť privilégia, ktoré jej bolo udelené, ak zrieknutie predstavuje pre Cirkev alebo pre iných ujmu.

Kán. 81 - Privilégium nezaniká ukončením práva toho, kto ho udelil, ak nebolo udelené s doložkou *podľa nášho dobrozdania* alebo s inou rovnocennou doložkou.

Kán. 82 - Privilégium, ktoré nie je na ťarchu iným, nezaniká jeho neužívaním alebo protikladným užívaním; to však, ktoré je na ťarchu iným, stráca sa, ak nastane zákonné premĺčanie.

Kán. 83 - § 1. Privilégium zaniká uplynutím času alebo vyčerpaním počtu prípadov, pre ktoré bolo udelené, pri zachovaní predpisu kán. 142, § 2.

§ 2. Zaniká aj vtedy, keď sa postupom času okolnosti podľa úsudku kompetentnej vrchnosti natoľko zmenili, že sa stalo škodlivým alebo jeho užívanie nedovoleným.

Kán. 84 - Kto zneužíva moc, ktorá mu bola daná privilégiom, zasluhuje si, aby bol pozbavený samého privilégia; preto ordinár po márnom napomenutí nositeľa privilégia, ktorý ho hrubo zneužíva, má pozbaviť privilégia, ktoré mu sám udelil; keď však privilégium bolo udelené Apoštolskou stolicou, ordinár je povinný ju o tom upovedomiť.

V. kapitola DIŠPENZY

Kán. 85 - Dišpenz čiže uvoľnenie čisto cirkevného zákona v jednotlivom prípade môžu v medziach svojej kompetencie udeliť tí, ktorí majú výkonnú moc, ako aj tí, ktorým explicitne alebo implicitne prislúcha moc dišpenzovať buď zo samého práva, alebo na základe zákonného delegovania.

Kán. 86 - Dišpenzu nepodliehajú zákony pokiaľ vymedzujú podstatné prvky inštitúcií alebo právnych úkonov.

Kán. 87 - § 1. Diecézny biskup, keď usúdi, že to prospeje ich duchovnému dobru, môže veriacich dišpenzovať od disciplinárnych zákonov tak univerzálnych, ako aj partikulárnych, ktoré pre jeho územie alebo pre jeho podriadených vyniesla najvyššia cirkevná vrchnosť, nie však od procesných alebo trestných zákonov, ani od tých, od ktorých je dišpenz zvlášť rezervovaný Apoštolskej stolici alebo inej vrchnosti.

§ 2. Ak podanie rekuru u Svätej stolice naráža na ťažkosť a súčasne z oneskorenia hrozí nebezpečenstvo ťažkej škody, ktorýkoľvek ordinár môže dišpenzovať od týchto zákonov, hoci dišpenz je rezervovaný Svätej stolici, len keď ide o dišpenz, ktorý ona v tých istých okolnostiach zvyčajne udeľuje, pri zachovaní predpisu kán. 291.

Kán. 88 - Miestny ordinár môže dišpenzovať od diecéznych zákonov, kedykoľvek usúdi, že to prospeje dobru veriacich, aj od zákonov vynesených plenárnym alebo provinčným koncilom alebo Konferenciou biskupov.

Kán. 89 - Farár a iní presbyteri alebo diakoni nemôžu dišpenzovať od univerzálného a partikulárneho zákona, ak im táto moc nebola výslovne udelená.

Kán. 90 - § 1. Od cirkevného zákona sa nemá dišpenzovať bez oprávneného a rozumného dôvodu, pričom treba mať na zreteli okolnosti prípadu a závažnosť zákona, od ktorého sa dišpenzuje; inak je dišpenz nedovolená, a ak ho nedal sám zákonodarca alebo jeho nadriadený, je aj neplatný. § 2. V pochybnosti o dostatočnosti dôvodu sa dišpenz udeľuje platne a dovolene.

Kán. 91 - Kto má moc dišpenzovať, môže ju vykonávať aj v prípade, že sa nachádza mimo svojho územia, voči podriadeným, hoci aj vzdialeným z územia, a takisto, ak nie je výslovne stanovený opak, aj voči cudzincom, ktorí sa skutočne nachádzajú na jeho území, ako aj voči sebe samému.

Kán. 92 - Striktnému výkladu podľa normy kán. 36, § 1 podlieha nielen dišpenz, ale aj sama moc dišpenzovať, udelená pre istý prípad.

Kán. 93 - Dišpenz, ktorý má postupný priebeh, zaniká tými istými spôsobmi ako privilégium, ako aj istým a úplným zánikom motivujúceho dôvodu.

V. titul ŠTATÚTY A PORIADKY

Kán. 94 - § 1. Štatúty vo vlastnom zmysle sú nariadenia, ktoré sa podľa normy práva vydávajú pre zoskupenia osôb alebo vecí a ktorými sa definuje ich cieľ, ustanovenie, riadenie a poriadok konania.

§ 2. Štatúty zoskupenia osôb zaväzujú iba osoby, ktoré sú zákonne jej členmi; štatúty zoskupenia vecí zaväzujú tých, ktorí majú na starosti jeho spravovanie.

§ 3. Predpisy štatútov vydané a vyhlásené na základe zákonodarnej moci sa riadia predpismi kánonov o zákonoch.

Kán. 95 - § 1. Poriadky sú pravidlá čiže normy, ktoré sa musia zachovávať v zhromaždeniach osôb, usporiadaných cirkevnou vrchnosťou alebo slobodne zvolaných veriacimi, ako aj pri iných sláveniach, a ktorými sa definuje to, čo sa vzťahuje na ustanovenie, spravovanie a poriadok konania.

§ 2. Pravidlá poriadku v zhromaždeniach alebo pri sláveniach zaväzujú tých, ktorí majú na nich účasť.

VI. titul FYZICKÉ A PRÁVNICKÉ OSOBY

I. kapitola KÁNONICKÉ POSTAVENIE FYZICKÝCH OSÔB

Kán. 96 - Človek sa krstom včleňuje do Kristovej cirkvi a v nej sa ustanovuje ako osoba s povinnosťami a právami, ktoré sú kresťanom vlastné vzhľadom na ich postavenie, pokiaľ sa nachádzajú v cirkevnom spoločenstve a ak tomu neprekáža zákonne vynesená sankcia.

Kán. 97 - § 1. Osoba, ktorá dovŕšila osemnásť rok života, je plnoletá; ak tento vek nedovŕšila, je maloletá.

§ 2. Maloletá osoba pred dovŕšením siedmeho roku života sa volá dieťa a považuje sa za takú, ktorá nie je zodpovedná za seba, ale po dovŕšení siedmeho roku sa prezumuje, že je schopná používať rozum.

Kán. 98 - § 1. Plnoletej osobe prináleží plné vykonávanie jej práv.

§ 2. Maloletá osoba vo vykonávaní svojich práv ostáva pod mocou rodičov alebo poručníkov s výnimkou toho, v čom božský zákon alebo kánonické právo vyníma maloleté osoby spod ich moci; čo sa týka ustanovení poručníkov a ich moci, majú sa zachovávať predpisy občianskeho práva, ak sa kánonickým právom neurčuje niečo iné alebo ak diecézny biskup neusúdil, že v istých prípadoch sa treba z oprávneného dôvodu vymenovaním postarať o iného poručníka.

Kán. 99 - Komu trvalo chýba používanie rozumu, považuje sa za nezodpovedného za seba a pripodobňuje sa deťom.

Kán. 100 - Osoba sa nazýva *obyvateľom* na mieste, kde má trvalé bydlisko; *pristáhovalcom*, kde má prechodné bydlisko; *cudzincom*, keď sa nachádza mimo trvalého i prechodného bydliska, ktoré si ešte podržiava; *potulným*, ak nemá nikde ani trvalé, ani prechodné bydlisko.

Kán. 101 - § 1. Miestom pôvodu dieťaťa i novopokrstenca je to miesto, v ktorom keď sa dieťa narodilo, rodičia mali trvalé bydlisko, alebo ak ho nemali, prechodné bydlisko, alebo ak rodičia nemali to isté trvalé alebo prechodné bydlisko, v ktorom ho mala matka.

§ 2. Ak ide o dieťa potulných, jeho miestom pôvodu je samo miesto narodenia; ak ide o odložené dieťa, miesto, kde bolo nájdené.

Kán. 102 - § 1. Trvalé bydlisko získava osoba takým pobytom na území niektorej farnosti alebo aspoň diecézy, ktorý je buď spojený s úmyslom zostať tam natrvalo, ak ju niečo neodvolá, alebo ak sa pretiahol na plných päť rokov.

§ 2. Prechodné bydlisko získava osoba takým pobytom na území niektorej farnosti alebo aspoň diecézy, ktorý je buď spojený s úmyslom zostať tam aspoň tri mesiace, ak ju niečo neodvolá, alebo sa skutočne pretiahol na tri mesiace.

§ 3. Trvalé alebo prechodné bydlisko na území farnosti sa volá farské; na území diecézy, hoci nie vo farnosti, diecézne.

Kán. 103 - Členovia rehoľných inštitútov a spoločností apoštolského života získavajú trvalé bydlisko v mieste, kde sa nachádza dom, do ktorého patria; prechodné bydlisko v dome, kde sa podľa kán. 102, § 2, zdržiavajú.

Kán. 104 - Manželia majú mať spoločné trvalé alebo prechodné bydlisko, z dôvodu zákonného odlúčenia alebo z iného oprávneného dôvodu môže mať každý vlastné trvalé alebo prechodné bydlisko.

Kán. 105 - § 1. Maloletá osoba si nevyhnutne podržiava trvalé a prechodné bydlisko toho, koho moci podlieha. Po prekročení detského veku môže získať aj vlastné prechodné bydlisko; a keď je podľa normy občianskeho práva zákonne osamostatnená, aj vlastné trvalé bydlisko.

§ 2. Kto je z iného dôvodu než z dôvodu maloletosti zákonne zverený do poručníctva alebo opatrovníctva iného, má trvalé a prechodné bydlisko poručníka alebo opatrovníka.

Kán. 106 - Trvalé a prechodné bydlisko sa stráca odchodom z miesta s úmyslom nevrátiť sa pri neporušení predpisu kán. 105.

Kán. 107 - § 1. Každý dostáva svojho farára a ordinára na základe tak trvalého, ako aj prechodného bydliska.

§ 2. Vlastným farárom alebo ordinárom potulného je farár alebo ordinár miesta, kde sa potulný skutočne zdržiava.

§ 3. Vlastným farárom aj toho, kto má iba diecézne trvalé alebo prechodné bydlisko, je farár miesta, kde sa skutočne zdržiava.

Kán. 108 - § 1. Pokrvnosť sa počíta podľa línií a stupňov.

§ 2. V priamej línii je toľko stupňov, koľko potomstiev, čiže koľko osôb po odpočítaní kmeňa.

§ 3. V bočnej línii je toľko stupňov, koľko osôb v obidvoch líniiach spolu po odpočítaní kmeňa.

Kán. 109 - § 1. Rodinné príbuzenstvo vzniká z platného manželstva, hoci nedokonaného, a existuje medzi mužom a pokrvnými ženami a takisto medzi ženou a pokrvnými mužmi.

§ 2. Počíta sa tak, že tí, ktorí sú pokrvnými mužmi, sú v tej istej línii a v tom istom stupni rodinného príbuzenstva k žene a opačne.

Kán. 110 - Deti adoptované podľa normy občianskeho zákona sa považujú za deti toho alebo tých, ktorí ich adoptovali.

Kán. 111 - § 1. Prijatím krstu sa do latinskej cirkvi zaraďuje dieťa rodičov, ktorí do nej patria, alebo ak jeden z nich do nej nepatrí, obaja zhodne prejavili vôľu, aby dieťa bolo pokrstené v latinskej cirkvi; ak zhodná vôľa chýba, dieťa sa zaraďuje do cirkvi toho obradu, do ktorej patrí otec.

§ 2. Každý krstenec, ktorý dovŕšil štrnásť rok života, si môže slobodne zvoliť, či má byť pokrstený v latinskej alebo v inej cirkvi svojprávneho obradu; v tomto prípade patrí do tej cirkvi, ktorú si zvolil.

Kán. 112 - § 1. Po prijatí krstu sa do inej cirkvi svojprávneho obradu začleňujú:

1. kto dostal dovolenie od Apoštolskej stolice;

2. manželská stránka, ktorá pri uzavieraní manželstva alebo počas jeho trvania vyhlásila, že prestupuje do cirkvi svojprávneho obradu druhej stránky; po rozviazaní manželstva sa môže slobodne vrátiť do latinskej cirkvi;

3. deti tých, o ktorých sa hovorí v bode 1 a 2, pred dovŕšením štrnásteho roku života a takisto v miešanom manželstve deti katolíckej stránky, ktorá zákonne prešla do cirkvi iného obradu; po dovŕšení tohto veku sa však môžu vrátiť do latinskej cirkvi.

§ 2. Ani dlhotrvajúci zvyk prijímať sviatosti podľa obradov niektorej cirkvi svojprávneho obradu neprináša so sebou zaradenie do tejto cirkvi.

II. kapitola PRÁVNICKÉ OSOBY

Kán. 113 - § 1. Katolícka cirkev a Apoštolská stolica majú zo samého božského nariadenia povahu morálnej osoby.

§ 2. Okrem fyzických osôb sú v Cirkvi aj právnické osoby čiže v kánonickom práve subjekty povinností a práv, ktoré zodpovedajú ich povahe.

Kán. 114 - § 1. Za právnické osoby sa ustanovujú buď na základe samého predpisu práva alebo zvláštneho udelenia, ktoré dala dekrétom kompetentná vrchnosť, zoskupenia osôb alebo vecí zamerané na cieľ zodpovedajúci poslaniu Cirkvi, ktorý presahuje cieľ jednotlivcov.

§ 2. Cieľmi, o ktorých sa hovorí v § 1, sa rozumejú tie, ktoré sa vzťahujú na diela nábožnosti, apoštolátu alebo dobročinnnej lásky buď duchovnej, alebo časnej.

§ 3. Kompetentná cirkevná vrchnosť má udeľovať právnu subjektivitu iba tým zoskupeniam osôb alebo vecí, ktoré sledujú naozaj užitočný cieľ a po zvážení všetkého disponujú prostriedkami, o ktorých sa predvída, že sú dostačujúce na dosiahnutie vytýčeného cieľa.

Kán. 115 - § 1. Právnickými osobami v Cirkvi sú alebo zoskupenia osôb, alebo zoskupenia vecí.

§ 2. Zoskupenie osôb, ktoré totiž môže byť ustanovené aspoň z troch osôb, je kolegiálne, ak jeho činnosť určujú členovia spoluúčasťou na rozhodovaní či už rovnakým alebo nerovnakým právom, podľa normy práva a štatútu; ináč je nekolégiové.

§ 3. Zoskupenie vecí čiže samostatná fundácia pozostáva z dobier čiže vecí buď duchovných, alebo materiálnych a spravuje ho podľa normy práva a štatútu buď jedna, alebo viaceré fyzické osoby, buď kolégium.

Kán. 116 - § 1. Verejné právnické osoby sú zoskupenia osôb alebo vecí, ktoré ustanovuje kompetentná cirkevná vrchnosť, aby v hraniciach im vyznačených plnili v mene Cirkvi podľa normy predpisov práva vlastnú úlohu, ktorá im bola zverená vzhľadom na verejné dobro; ostatné právnické osoby sú súkromné.

§ 2. Verejné právnické osoby dostávajú túto subjektivitu buď zo samého práva, alebo zvláštnym dekrétom kompetentnej vrchnosti, ktorým ju výslovne udeľuje; sú-kromné právnické osoby dostávajú túto subjektivitu iba na základe zvláštneho dekrétu kompetentnej vrchnosti, ktorým ju výslovne udeľuje.

Kán. 117 - Nijaké zoskupenie osôb alebo vecí, ktoré sa uchádza o získanie právnej subjektivity, nemôže ju získať, ak kompetentná vrchnosť neschváli jeho štatút.

Kán. 118 - Verejnú právnickú osobu zastupujú, konajúc v jej mene, tí, ktorým sa táto kompetencia priznáva univerzálnym alebo partikulárnym právom alebo vlastným štatútom. Súkromnú právnickú osobu zastupujú tí, ktorým sa tá istá kompetencia udeľuje štatútom.

Kán. 119 - Ak sa v práve alebo v štatúte neurčuje niečo iné, o kolegiálnych úkonoch platí:

1. ak ide o voľby, právnu účinnosť má to, čo za prítomnosti väčšiny tých, ktorí musia byť zvolaní, prijala absolútna väčšina prítomných; po dvoch neúspešných hlasovaniach sa má hlasovať o dvoch kandidátoch, ktorí dostali najväčší počet hlasov, alebo ak ich je viac, o dvoch vekom najstarších; ak po treťom hlasovaní je počet hlasov rovnaký, za zvoleného sa má pokladať vekom najstarší;

2. ak ide o iné záležitosti, právnu účinnosť má to, čo za prítomnosti väčšiny tých, ktorí musia byť zvolaní, prijala absolútna väčšina prítomných; ak po dvoch hlasovaniach počet hlasov zostáva rovnaký, predseda môže rovnosť odstrániť svojím hlasom;

3. to však, čo sa týka všetkých ako jednotlivcov, musia schváliť všetci.

Kán. 120 - § 1. Právnická osoba je svojou povahou trvalá, zaniká však, ak ju kompetentná vrchnosť zákonne zruší alebo ak počas sto rokov nevyvíja činnosť; súkromná právnická osoba okrem toho zaniká, ak sa združenie samo podľa normy štatútu rozpustí alebo ak podľa úsudku kompetentnej vrchnosti fundácia sama podľa normy štatútu prestala existovať.

§ 2. Ak z kolégiovej právnickej osoby zostane čo i len jeden člen a zoskupenie osôb podľa štatútu neprestalo existovať, vykonávanie všetkých práv zoskupenia prislúcha tomuto členovi.

Kán. 121 - Ak sa zoskupenia alebo osôb, alebo vecí, ktoré sú verejnými právnickými osobami, spoja tak, že sa z nich ustanoví jedno zoskupenie, majúce aj ono právnu subjektivitu, táto nová právnická osoba dostane majetky a majetkové práva, vlastné predošlým osobám, a preberá bremená, ktorými boli zaťažené; čo sa však týka najmä určenia majetkov a znášania bremien, vôľa zakladateľov a darcov, ako aj nadobudnuté práva musia zostať neporušené.

Kán. 122 - Ak sa zoskupenie, ktoré má verejnú právnu subjektivitu, rozdelí tak, že jeho jedna časť sa spojí s inou právnickou osobou alebo sa z oddelenej časti zriadi odlišná verejná právnická osoba, cirkevná vrchnosť, ktorej prislúcha rozdelenie, sa sama alebo cez vykonávateľa musí pri zachovaní predovšetkým vôle zakladateľov a darcov, ako aj nadobudnutých práv a schváleného štatútu postarať o to:

1. aby sa spoločné deliteľné majetky aj majetkové práva, ako aj dlhy a iné bremená rozdelili v náležitom pomere v zmysle rovnosti a dobrovosti medzi právnické osoby, o ktoré ide, so zreteľom na všetky okolnosti a potreby obidvoch osôb;

2. aby užívanie a výnosy nedeliteľných spoločných majetkov pripadli obidvom právnickým osobám a im vlastné bremená sa obidvom uložili tiež pri zachovaní náležitého pomeru, ktorý treba vymedziť podľa slušnosti a spravodlivosti.

Kán. 123 - Keď verejná právnická osoba zanikne, naloženie s jej majetkom a majetkovými právami, ako aj s bremenami sa riadi právom a štatútom; ak tie o tom mlčia, prípadnú bezprostredne vyššej právnickej osobe vždy pri neporušení vôle zakladateľov alebo darcov, ako aj nadobudnutých práv; keď zanikne súkromná právnická osoba, naloženie s jej majetkami a bremenami sa riadi vlastným štatútom.

VII. titul PRÁVNE ÚKONY

Kán. 124 - § 1. Pre platnosť právneho úkonu sa vyžaduje, aby ho urobila spôsobilá osoba a aby obsahoval to, čo tvorí podstatu samého úkonu, ako aj formality a požiadavky, ktoré právo určuje pre platnosť úkonu.

§ 2. Právny úkon riadne urobený z hľadiska svojich vonkajších prvkov sa prezumuje za platný.

Kán. 125 - § 1. Úkon urobený pod vonkajším násilím, spáchaným na osobe, ktorému ona nemohla nijako odporovať, sa považuje za nevykonaný.

§ 2. Úkon urobený z veľkého strachu, spôsobeného nespravodlivo alebo na základe podvodu, je platný, ak právo neurčuje niečo iné; avšak sudca ho môže rozsudkom zrušiť buď na žiadosť poškodenej stránky, alebo jej nástupcov v práve alebo z úradu.

Kán. 126 - Úkon urobený z neznalosti alebo na základe omylu, ktorý sa týka toho, čo tvorí jeho podstatu, alebo sa vzťahuje na podmienku, *bez ktorej nie* je neplatný; ináč je platný, ak právo neurčuje niečo iné, ale úkon uskutočnený z neznalosti alebo na základe omylu dáva možnosť, aby sa podľa normy práva podala žaloba na jeho zrušenie.

Kán. 127 - § 1. Keď právo stanovuje, že predstavený na úkony, ktoré treba urobiť, potrebuje súhlas alebo radu nejakého kolégia alebo skupiny osôb, musí sa zvolať kolégium alebo skupina podľa normy kán. 166, ak partikulárne alebo vlastné právo, keď ide len o vyžiadanie rady, neurčuje inak; aby však úkony boli platné, vyžaduje sa, aby súhlas dala absolútna väčšina prítomných alebo aby sa rada vyžiadala od všetkých.

§ 2. Keď právo stanovuje, že predstavený na úkony, ktoré treba urobiť, potrebuje súhlas alebo radu niektorých osôb ako jednotlivcov, vtedy platí:

1. keď sa vyžaduje súhlas, úkon predstaveného je neplatný, ak si nevyžiadal súhlas týchto osôb alebo konal proti ich stanovisku alebo niektorej z nich;

2. keď sa vyžaduje rada, úkon predstaveného je neplatný, ak nevypočul tieto osoby; predstavený, hoci nie je viazaný pristúpiť na ich stanovisko, i keď zhodné, predsa nemá bez dôvodu, ktorý podľa jeho úsudku prevažuje, odstúpiť od ich stanoviska, najmä zhodného.

§ 3. Všetci, ktorých súhlas alebo rada sa vyžaduje, sú viazaní úprimne vyjadriť svoju mienku, a ak to vyžaduje závažnosť záležitostí, starostlivo zachovávať tajomstvo; predstavený však môže túto povinnosť vyžadovať.

Kán. 128 - Ktokoľvek nezákonne právnym úkonom, ba akýmkoľvek iným úkonom urobeným úmyselne alebo z nedbanlivosti spôsobil inému škodu, je povinný spôsobenú škodu nahradiť.

VIII. titul RIADIACA MOC

Kán. 129 - § 1. Na riadiacu moc, ktorá je totiž v Cirkvi z božského ustanovenia a volá sa aj jurisdikčnou mocou, sú podľa normy predpisov práva spôsobilí tí, ktorí sú vyznačení posvätným rádom.

§ 2. Pri vykonávaní tejto moci môžu podľa normy práva spolupracovať aj laickí veriaci.

Kán. 130 - Riadiaca moc sama osebe sa vykonáva pre vonkajšie fórum, niekedy však len pre vnútorné fórum, a to tak, že účinky, ktoré jej vykonávanie má svojou povahou pre vonkajšie fórum, sa v tomto fóre neuznávajú, pokiaľ to pre vymedzené prípady nestanovuje právo.

Kán. 131 - § 1. Riadna riadiaca moc je tá, ktorá na základe samého práva je spojená s nejakým úradom; delegovaná je tá, ktorá sa udeľuje samej osobe nie prostredníctvom úradu.

§ 2. Riadna riadiaca moc môže byť vlastná alebo zastupiteľská.

§ 3. Kto o sebe tvrdí, že je delegovaný, má bremeno delegovanie dokázať.

Kán. 132 - § 1. Trvalé splnomocnenia sa riadia predpismi o delegovanej moci.

§ 2. Predsa však trvalé splnomocnenie udelené ordinárovi, ak sa v jeho udelení výslovne neurčuje niečo iné alebo ak nebol zvolený so zreteľom na osobu, nezaniká ukončením práva ordinára, ktorému bolo splnomocnenie dané, hoci ho sám začal vykonávať, ale prechádza na ktoréhokoľvek ordinára, ktorý je jeho nástupcom v riadení.

Kán. 133 - § 1. Delegovaný, ktorý prekročí medze svojho mandátu vzhľadom na veci alebo na osoby, koná nulitne.

§ 2. Nepovažuje sa za prekročenie medzí mandátu, ak delegovaný iným spôsobom, aký je určený v mandáte, vykoná to, na čo je delegovaný, ak sám delegujúci nepredpísal spôsob ako podmienku platnosti.

Kán. 134 - § 1. Pod menom ordinár sa v práve okrem Rímskeho veľkňaza rozumejú diecézni biskupi a iní, ktorí sú hoci len dočasne na čele nejakej partikulárnej cirkvi alebo jej na roveň postaveného spoločenstva podľa normy kán. 368, ako aj tí, ktorí majú v nich všeobecnú riadnu výkonnú moc, totiž generálni a biskupskí vikári; a taktiež pre svojich členov vyšší predstavení klerických rehoľných inštitútov pápežského práva a klerických spoločností apoštolského života pápežského práva, ktorí majú aspoň riadnu výkonnú moc.

§ 2. Pod menom miestny ordinár sa rozumejú všetci, ktorí sú uvedení v § 1 s výnimkou predstavených rehoľných inštitútov a spoločností apoštolského života.

§ 3. To, čo sa v kánonoch udeľuje menovite diecéznemu biskupovi v rozsahu výkonnej moci, sa rozumie tak, že prislúcha iba diecéznemu biskupovi a tým, ktorí sú mu podľa kán. 381, § 2, postavení na roveň, z čoho sú vylúčení generálny vikár a biskupský vikár, ak to nemajú na základe zvláštného mandátu.

Kán. 135 - § 1. Riadiaca moc sa delí na zákonodarnú, výkonnú a súdnu.

§ 2. Zákonodarnú moc treba vykonávať spôsobom predpísaným v práve a tá, ktorú má v Cirkvi zákonodarca nižší, než je najvyššia vrchnosť, nemôže byť platne delegovaná, ak právo výslovne neurčuje niečo iné; nižší zákonodarca nemôže platne vyniesť zákon, ktorý je v protiklade s vyšším právom.

§ 3. Súdnu moc, ktorú majú sudcovia alebo súdne kolégiá, treba vykonávať spôsobom predpísaným v práve a nemožno ju delegovať, ak to nie je na vykonanie prípravných úkonov pre nejaký dekrét alebo rozsudok.

§ 4. Čo sa týka vykonávania výkonnej moci, majú sa zachovávať predpisy nasledujúcich kánonov.

Kán. 136 - Výkonnú moc môže niekto vykonávať, hoci sa zdržiava mimo svojho územia, voči podriadeným, aj keď nie sú na území, ak z povahy veci alebo z predpisu práva nie je zrejmé niečo iné; voči cudzincom, nachádzajúcim sa skutočne na území, ak ide o udelenie priazni alebo uplatnenie univerzálnych alebo partikulárnych zákonov, ktorými sú viazaní podľa normy kán. 13, § 2, bod 2.

Kán. 137 - § 1. Riadnu výkonnú moc možno delegovať tak na úkon, ako aj na všetky prípady, ak právo výslovne neurčuje niečo iné.

§ 2. Výkonnú moc, ktorú delegovala Apoštolská stolica, možno subdelegovať na úkon alebo na všetky prípady, ak delegovaný nebol zvolený so zreteľom na osobu alebo subdelegovanie nebolo výslovne zakázané.

§ 3. Výkonnú moc, delegovanú inou vrchnosťou, ktorá má riadnu moc, ak bola delegovaná na všetky prípady, možno subdelegovať len v jednotlivých prípadoch; ak bola delegovaná na úkon alebo na vymedzené úkony, nemôže byť subdelegovaná, ak to delegujúci výslovne nedovolil.

§ 4. Nijakú subdelegovanú moc nemožno opäť subdelegovať, ak to delegujúci výslovne nedovolil.

Kán. 138 - Riadnu výkonnú moc, ako aj moc delegovanú na všetky prípady treba vykladať široko, akúkoľvek inú striktnie; kto však má delegovanú moc, rozumie sa, že dostal aj to, bez čoho túto moc nemôže vykonávať.

Kán. 139 - § 1. Ak právo nestanovuje niečo iné, tým, že sa niekto obráti na nejakú kompetentnú vrchnosť, aj vyššiu, nepozastavuje sa výkonná moc inej kompetentnej vrchnosti, či je riadna, alebo delegovaná.

§ 2. Do kauzy predloženej vyššej vrchnosti sa nemá miešať nižšia, ak to nie je z vážneho a naliehavého dôvodu; v tomto prípade má ihneď upovedomiť vyššiu vrchnosť.

Kán. 140 - § 1. Keď na vybavenie tej istej záležitosti boli delegovaní viacerí ako celok, ten, kto skôr začal záležitosť vybavovať, ostatných z jej vybavovania vylučuje, ak neskôr nebol v tom hatený alebo vo vybavovaní záležitosti nechcel ďalej pokračovať.

§ 2. Keď na vybavenie záležitosti boli delegovaní viacerí ako kolégium, všetci musia postupovať podľa normy kán. 119, ak v mandáte nebolo určené niečo iné.

§ 3. Ak výkonná moc bola delegovaná viacerým, prezumuje sa, že im bola delegovaná ako celku.

Kán. 141 - Keď boli viacerí delegovaní postupne, záležitosť má vybaviť ten, ktorého mandát bol prvý a neskôr nebol odvolaný.

Kán. 142 - § 1. Delegovaná moc zaniká: splnením mandátu, uplynutím času alebo vyčerpaním počtu prípadov, na ktoré bola daná; zaniknutím cieľovej príčiny delegovania; priamym doručením odvolania delegovanému zo strany delegujúceho, ako aj oznámením zrieknutia sa delegovaného delegujúcemu, keď ho on prijme; nezaniká však ukončením práva delegujúceho, ak to nevyplýva z pripojených doložiek.

§ 2. Avšak úkon na základe delegovanej moci, ktorá sa vykonáva len pre vnútorné fórum, urobený z nepozornosti po uplynutí času, na ktorý bola udelená, je platný.

Kán. 143 - § 1. Riadna moc zaniká stratou úradu, s ktorým je spojená.

§ 2. Ak právo neurčuje niečo iné, riadna moc sa pozastavuje, ak sa proti pozbaveniu úradu alebo proti odvolaniu z neho podá zákonné odvolanie alebo sa predloží rekurz.

Kán. 144 - § 1. Pri skutkovom alebo právnom spoločnom omyle a rovnako v pozitívnej a pravdepodobnej právnej alebo skutkovej pochybnosti Cirkev dopĺňa riadiacu výkonnú moc tak pre vonkajšie, ako aj vnútorné fórum.

§ 2. Tá istá norma sa používa, keď ide o splnomocnenia, o ktorých sa hovorí v kán. 882, 883, 966 a 1111, § 1.

IX. titul CIRKEVNÉ ÚRADY

Kán. 145 - § 1. Cirkevný úrad je akákoľvek úloha, natrvalo ustanovená božským alebo cirkevným nariadením, ktorú treba vykonávať na dosiahnutie duchovného cieľa.

§ 2. Povinnosti a práva vlastné jednotlivým cirkevným úradom sa určujú buď samým právom, ktorým sa úrad ustanovuje, alebo dekrétom kompetentnej vrchnosti, ktorým sa ustanovuje a súčasne udeľuje.

I. kapitola POVERENIE CIRKEVNÝM ÚRADOM

Kán. 146 - Cirkevný úrad nemožno platne nadobudnúť bez kánonického poverenia.

Kán. 147 - Poverenie cirkevným úradom sa uskutočňuje: slobodným udelením kompetentnou cirkevnou vrchnosťou; ustanovením tou istou vrchnosťou, ak predchádzalo navrhnutie; potvrdením alebo pripustením, vykonaným tou istou vrchnosťou, ak predchádzala voľba alebo postulácia; napokon jednoduchou voľbou a prijatím voľby zo strany zvoleného, ak voľba nevyžaduje potvrdenie.

Kán. 148 - Vrchnosť, ktorej prislúcha úrady zriaďovať, obnovovať a rušiť, je kompetentná nimi aj poverovať, ak právo nestanovuje niečo iné.

Kán. 149 - § 1. Aby mohol byť niekto vymenovaný do cirkevného úradu, musí byť v spoločenstve Cirkvi a byť súci čiže mať také vlastnosti, ktoré sa univerzálnym alebo partikulárnym právom, alebo zákonom fundácie vyžadujú na tento úrad.

§ 2. Poverenie cirkevným úradom dané tomu, komu chýbajú požadované vlastnosti, je neplatné, iba ak sa vlastnosti univerzálnym alebo partikulárnym právom, alebo zákonom fundácie výslovne vyžadujú pre platnosť poverenia; ináč je platné, ale sa môže zrušiť dekrétom kompetentnej vrchnosti alebo rozsudkom administratívneho tribunálu.

§ 3. Poverenie úradom získané podplatením je zo samého práva neplatné.

Kán. 150 - Úrad, ktorý je spojený s plnou starostlivosťou o duše, na plnenie ktorej sa vyžaduje vykonávanie kňazského rádu, nemožno platne udeliť tomu, kto ešte nebol vysvätený za kňaza.

Kán. 151 - Poverenie úradom, ktorý je spojený so starostlivosťou o duše, sa bez vážneho dôvodu nemá odkladať.

Kán. 152 - Nikomu sa nemajú udeliť dva alebo viaceré nezlučiteľné úrady, totiž také, ktoré tá istá osoba súčasne nemôže vykonávať.

Kán. 153 - § 1. Poverenie úradom, ktorý podľa práva nie je vakantný, je tým istým činom neplatné a nestáva sa platné ani následnou vakanciou.

§ 2. Ak však ide o úrad, ktorý sa podľa práva udeľuje na vymedzený čas, poverenie sa môže urobiť počas šiestich mesiacov pred uplynutím tohto času a účinok nadobúda odo dňa vakancie úradu.

§ 3. Prisľúbenie nejakého úradu, dané kýmkoľvek, nemá nijaký právny účinok.

Kán. 154 - Úrad vakantný podľa práva, ktorý azda niekto nezákonne drží, možno udeliť, len keď sa náležite vyhlásilo, že toto držanie nie je zákonné, a o tomto vyhlásení sa má urobiť zmienka v udeľovacej listine.

Kán. 155 - Kto v zastúpení toho, kto je nedbanlivý alebo je hatený, udeľuje úrad, nenadobúda tým nijakú moc nad osobou, ktorej bol udelený, ale jej právne postavenie je práve také, ako keby poverenie bolo bývalo vykonané podľa riadnej normy práva.

Kán. 156 - Poverenie akýmkoľvek úradom sa má zaznamenať písomne.

1. článok SLOBODNÉ UDELENIE

Kán. 157 - Ak právo výslovne nestanovuje niečo iné, diecéznemu biskupovi prináleží slobodným udelením poverovať cirkevnými úradmi vo vlastnej partikulárnej cirkvi.

2. článok NAVRHOVANIE

Kán. 158 - § 1. Návrh na cirkevný úrad musí ten, komu prislúcha právo navrhovať, podať tej vrchnosti, ktorá má právo ustanovovať do tohto úradu, a to do troch mesiacov od prijatia správy, že úrad je vakantný, ak zákonne nie je určené niečo iné.

§ 2. Ak právo navrhovať prislúcha nejakému kolégiu alebo skupine osôb, ten, kto má byť navrhnutý, má sa určiť pri zachovaní predpisov kán. 165-179.

Kán. 159 - Nikto nemá byť navrhovaný proti svojej vôli; preto ten, kto je určený na navrhnutie, po opýtaní sa na jeho mienku, môže byť navrhnutý, ak do ôsmich užitočných dní neodmietne.

Kán. 160 - § 1. Kto má právo navrhovať, môže navrhnúť jedného alebo aj viacerých, a to buď naraz, alebo postupne.

§ 2. Nikto nemôže navrhovať seba samého; kolégium alebo skupina osôb však môže navrhnúť niektorého svojho člena.

Kán. 161 - § 1. Ak právo nestanovuje niečo iné, ten, kto navrhol takeého, o ktorom sa zistilo, že nie je súci, môže do jedného mesiaca navrhnúť iného kandidáta, ale len raz.

§ 2. Ak sa navrhnutý pred ustanovením zriekol alebo umrel, ten, kto má právo navrhovať, môže od chvíle prijatia správy o zrieknutí sa alebo smrti, do jedného mesiaca nanovo použiť svoje právo.

Kán. 162 - Kto nepodal návrh v užitočnom čase podľa normy kán. 158, § 1, a kán. 161, ako aj ten, kto dva razy navrhol takeého, o ktorom sa zistilo, že nie je súci, stráca pre tento prípad právo navrhovať a vrchnosti, ktorá má právo ustanovovať, prislúcha slobodne poveriť vakantným úradom, ale so súhlasom vlastného ordinára toho, kto je úradom poverovaný.

Kán. 163 - Vrchnosť, ktorej podľa normy práva prislúcha navrhnutého ustanoviť, má ustanoviť zákonne navrhnutého, o ktorom zistila, že je súci, a ktorý to prijal; ak sa o viacerých zákonne navrhnutých zistilo, že sú súci, jedného z nich musí ustanoviť.

3. článok VOLBA

Kán. 164 - Ak právo nestanovilo niečo iné, pri kánonických voľbách sa majú zachovávať predpisy nasledujúcich kánonov.

Kán. 165 - Ak právo alebo zákonný štatút kolégia alebo skupiny neurčujú niečo iné, kolégium alebo skupina osôb, ktoré majú právo voliť do úradu, voľbu nemajú odkladať dlhšie než na tri užitočné mesiace, ktoré treba počítať od prijatia správy, že úrad je vakantný; keď táto lehota uplynula bez využitia, cirkevná vrchnosť, ktorej prislúcha právo voľbu potvrdiť alebo následne právo poverovať, má slobodne poveriť vakantným úradom.

Kán. 166 - § 1. Predseda kolégia alebo skupiny má zvolať všetkých, ktorí patria do kolégia alebo skupiny; pozvanie však, keď musí byť osobné, je platné, ak sa uskutoční na mieste trvalého alebo prechodného bydliska alebo na mieste pobytu.

§ 2. Ak niekto z tých, ktorých treba zvolať, bol opomenutý, a preto neprítomný, voľba je platná; predseda však na jeho žiadosť, a to po dokázaní opomenutia a neprítomnosti, kompetentná vrchnosť musí voľbu, aj keď bola potvrdená, zrušiť, len keď je právne zrejmé, že rekurz bol podaný aspoň do troch dní od prijatia správy o voľbe.

§ 3. Ak však opomenutých bolo viac ako tretina voličov, voľba je na základe samého práva nulitná, ak všetci opomenutí skutočne neboli prítomní.

Kán. 167 - § 1. Po zákonom pozvaní hlasovacie právo majú tí, ktorí sú prítomní v deň určený a na mieste určenom v tom istom pozvaní, pričom ak štatút zákonne neurčuje niečo iné, je vylúčená možnosť hlasovať tak listovne, ako aj cez zástupcu.

§ 2. Ak niektorý z voličov je prítomný v tom dome, kde sa koná voľba, ale pre chorobu sa nemôže na voľbe zúčastniť, skrutátori majú vyžiadať jeho písomný hlas.

Kán. 168 - Hoci niekto má právo hlasovať vo vlastnom mene z viacerých titulov, odovzdať môže iba jeden hlas.

Kán. 169 - Aby voľba bola platná, nikto nemôže byť pripustený k hlasovaniu, kto nepatrí do kolégia alebo do skupiny.

Kán. 170 - Voľba, ktorej sloboda bola akýmkoľvek spôsobom skutočne hatená, samým právom je neplatná.

Kán. 171 - § 1. Hlasovať je nespôsobilý ten, kto:

1. je neschopný ľudského úkonu;
2. nemá aktívny hlas;
3. je postihnutý trestom exkomunikácie buď súdnym rozsudkom, alebo dekrétom, ktorým sa trest ukladá alebo vyhlasuje;
4. verejne odpadol od spoločenstva Cirkvi.

§ 2. Ak niekto z uvedených bol k hlasovaniu pripustený, jeho hlas je nulitný, ale voľba je platná, ak nie je zrejmé, že by zvolený po odpočítaní tohto hlasu nebol dostal potrebný počet hlasov.

Kán. 172 - § 1. Aby hlas bol platný, musí byť:

1. slobodný; preto je neplatný hlas toho, kto z veľkého strachu alebo na základe podvodu bol priamo alebo nepriamo navedený voliť istú osobu alebo rozličné osoby vylučujúcim spôsobom;
2. tajný, istý, bezpodmienečný, určitý.

§ 2. Podmienky pripojené k hlasu pred voľbou sa majú považovať za nepripojené.

Kán. 173 - § 1. Pred začatím voľby treba z členov kolégia alebo skupiny určiť aspoň dvoch skrutátorov.

§ 2. Skrutátori majú pozbierať hlasy a pred predsedom voľby zistiť, či počet lístkov zodpovedá počtu voličov, preskúmať hlasy a verejne oznámiť, kto koľko hlasov dostal.

§ 3. Ak počet hlasov presahuje počet voličov, nič sa nevykonalo.

§ 4. Kto vykonáva úlohu aktuára, má všetky úkony voľby presne zapísať a zápis podpísaný aspoň tým istým aktuárom, predsedom a skrutátormi sa má starostlivo uchovávať v archíve kolégia.

Kán. 174 - § 1. Ak právo alebo štatút neurčuje niečo iné, voľba sa môže uskutočniť aj dohodou, len keď totiž voliči jednomyselným a písomným súhlasom pre tento prípad prenesú volebné právo na jedného alebo viac súcich osôb buď zo svojich členov, alebo mimo nich, ktorí v mene všetkých majú voliť na základe prijatého splnomocnenia.

§ 2. Ak ide o kolégium alebo skupinu, ktoré pozostávajú len z klerikov, dohodnutí voliči musia mať posvätné rády; ináč je voľba neplatná.

§ 3. Dohodnutí voliči musia zachovať predpisy práva o voľbe a pre platnosť voľby dodržiavať podmienky pripojené k dohode, ktoré neodporujú právu; podmienky, ktoré odporujú právu, sa však považujú za nepripojené.

Kán. 175 - Dohoda zaniká a hlasovacie právo sa vracia na tých, ktorí dohodu uzavreli:

1. odvolaním zo strany kolégia alebo skupiny, keď sa ešte vo veci nič nepodniklo;
2. nesplnením niektorej podmienky, pripojenej k dohode;
3. vykonaním voľby, ak bola nulitná.

Kán. 176 - Ak právo alebo štatút neurčuje niečo iné, za zvoleného má byť považovaný a predsedom kolégia alebo skupiny má byť vyhlásený ten, kto dostal požadovaný počet hlasov podľa normy kán. 119, bod 1.

Kán. 177 - § 1. Zvolenie treba hneď dať na vedomie zvolenému, ktorý musí do ôsmich užitočných dní od prijatia upovedomenia oznámiť predsedovi kolégia alebo skupiny, či voľbu prijíma alebo nie; inak voľba nemá účinok.

§ 2. Ak zvolený neprijal zvolenie, stráca všetko právo vyplývajúce z voľby ani ho dodatočným prijatím nenadobudne, ale môže byť nanovo zvolený; kolégium však alebo skupina musí do jedného mesiaca od oznámeného neprijatia prikróčiť k novej voľbe.

Kán. 178 - Zvolený prijatím voľby, ktorá nepotrebuje potvrdenie, nadobúda úrad plným právom ihneď; ináč získava naň iba právo.

Kán. 179 - § 1. Ak voľba potrebuje potvrdenie, zvolený musí osobne alebo cez iného do ôsmich užitočných dní odo dňa prijatia voľby žiadať od kompetentnej vrchnosti potvrdenie; ináč sa zbavuje všetkého práva, ak nedokáže, že ho oprávnená prekážka zdržiavala žiadať potvrdenie.

§ 2. Kompetentná vrchnosť nemôže odoprieť potvrdenie, ak zistí, že zvolený je súci podľa normy kán. 149, § 1 a voľba bola vykonaná podľa normy práva.

§ 3. Potvrdenie sa musí dať písomne.

§ 4. Pred prijatím potvrdenia zvolenému nie je dovolené zasahovať do spravovania úradu v duchovných alebo hmotných veciach a úkony, ktoré azda urobil, sú nulitné.

§ 5. Po prijatí potvrdenia zvolený plným právom nadobúda úrad, ak právo neurčuje niečo iné.

4. článok POSTULÁCIA

Kán. 180 - § 1. Ak zvoleniu toho, koho voliči považujú za vhodnejšieho a uprednostňujú ho, stojí v ceste kánonická prekážka, od ktorej možno dať a zvyčajne sa dáva dišpenz, sami ho môžu svojimi hlasmi žiadať od kompetentnej vrchnosti, ak právo neurčuje niečo iné.

§ 2. Dohodou určení voliči nemôžu postuláciu predložiť, ak to nebolo vyjadrené v dohode.

Kán. 181 - § 1. Aby postulácia mala účinnosť, vyžadujú sa aspoň dve tretiny hlasov.

§ 2. Hlas pre postuláciu sa musí vyjadriť slovom *postulujem* alebo iným rovnoznačným slovom; formula *volím alebo postulujem* alebo iná rovnocenná formula platí pre voľbu, ak prekážka nejestvuje, ináč platí pre postuláciu.

Kán. 182 - § 1. Predseda musí postuláciu do ôsmich užitočných dní poslať kompetentnej vrchnosti, ktorej prislúcha voľbu potvrdiť a ktorá má právo dať dišpenz od prekážky, alebo ak túto moc nemá, má ho vyžiadať od vyššej vrchnosti; ak sa potvrdenie nevyžaduje, postulácia sa musí poslať kompetentnej vrchnosti, aby sa dišpenz udelil.

§ 2. Ak postulácia nebola poslaná v predpísanom čase, samým činom je nulitná a kolégium alebo skupina stráca v tomto prípade právo voliť alebo postulovať, ak sa nedokáže, že predsedu zdržiavala oprávnená prekážka postuláciu poslať alebo že ju podvodne či z nedbanlivosti neposlal v pravom čase.

§ 3. Postulovaný nenadobúda z postulácie nijaké právo; kompetentná vrchnosť nie je povinná postuláciu pripustiť.

§ 4. Postuláciu podanú kompetentnej vrchnosti voliči nemôžu odvolať, ak s tým vrchnosť nesúhlasí.

Kán. 183 - § 1. Keď kompetentná vrchnosť postuláciu nepripustila, právo voliť sa vracia kolégiu alebo skupine.

§ 2. Keď však postulácia bola pripustená, má sa to oznámiť postulovanému, ktorý musí odpovedať podľa normy kán. 177, § 1.

§ 3. Kto pripustenú postuláciu prijíma, nadobúda úrad plným právom ihneď.

II. kapitola STRATA CIRKEVNÉHO ÚRADU

Kán. 184 - § 1. Cirkevný úrad sa stráca uplynutím vopred určeného času, dosiahnutím veku vymedzeného právom, zrieknutím sa, preložením, odvolaním, ako aj odňatím.

§ 2. Akýmkoľvek ukončením práva vrchnosti, ktorá úrad udelila, cirkevný úrad sa nestráca, ak právo neurčuje niečo iné.

§ 3. Strata úradu, ktorá nadobudla účinnosť, má sa čím skôr oznámiť všetkým, ktorým prislúcha nejaké právo poverovať úradom.

Kán. 185 - Tomu, kto stratil úrad dosiahnutím veku alebo zrieknutím sa, ktoré bolo prijaté, sa môže udeliť titul emeritný.

Kán. 186 - Strata úradu uplynutím vopred určeného času alebo dosiahnutím veku nadobúda účinnosť iba od chvíle, keď to kompetentná vrchnosť písomne dala na vedomie.

1. článok ZRIEKNUTIE SA

Kán. 187 - Každý, kto je zodpovedný za seba, z oprávneného dôvodu sa môže cirkevného úradu zrieknuť.

Kán. 188 - Zrieknutie sa vykonané z veľkého strachu, spôsobeného nespravodlivo, na základe podvodu alebo podstatného omylu, alebo podplatením je samým právom neplatné.

Kán. 189 - § 1. Aby zrieknutie sa bolo platné, či už vyžaduje prijatie, alebo nie, musí sa predložiť vrchnosti, ktorej patrí poverovanie úradom, o ktorý ide, a to písomne alebo ústne pred dvoma svedkami.

§ 2. Vrchnosť nemá prijať zrieknutie sa, ktoré nie je podložené oprávneným a primeraným dôvodom.

§ 3. Zrieknutie sa, ktoré vyžaduje prijatie, nemá nijakú účinnosť, ak nebolo prijaté do troch mesiacov; zrieknutie sa, ktoré nevyžaduje prijatie, nadobúda účinnosť, keď ho zriekajúci sa oznámi podľa normy práva.

§ 4. Kým zrieknutie sa nenadobudlo účinnosť, zriekajúci sa môže ho odvolať; po nadobudnutí účinnosti nemožno ho odvolať, ale ten, kto sa zriekol, úrad môže dosiahnuť z iného titulu.

2. článok PRELOŽENIE

Kán. 190 - § 1. Preloženie môže vykonať iba ten, kto má právo poverovať úradom, ktorý sa stráca, a súčasne i úradom, ktorý sa zveruje.

§ 2. Ak sa preloženie koná s nesúhlasom nositeľa úradu, vyžaduje sa vážny dôvod a má sa zachovať spôsob postupu predpísaný právom vždy pri zachovaní práva predložiť opačné dôvody.

§ 3. Aby preloženie nadobudlo účinnosť, treba ho dať na vedomie písomne.

Kán. 191 - § 1. Predchádzajúci úrad sa pri preložení stáva vakantným po kánonickom prevzatí druhého úradu, ak právo neurčilo alebo kompetentná vrchnosť nepredpísala niečo iné.

§ 2. Remuneráciu spojenú s predchádzajúcim úradom dostáva preložený dovtedy, kým kánonicky neprevezme druhý úrad.

3. článok ODVOLANIE

Kán. 192 - Z úradu je niekto odvolávaný buď dekrétom, zákonne vydaným kompetentnou vrchnosťou, pri zachovaní práv, nadobudnutých prípadne na základe dohody, alebo samým právom podľa normy kán. 194.

Kán. 193 - § 1. Z úradu, ktorým je niekto poverený na neurčitý čas, nemôže byť odvolaný, ak to nie je z vážnych dôvodov a pri zachovaní spôsobu postupu, vymedzeného právom.

§ 2. To isté platí, aby niekto, komu sa udeľuje úrad na určitý čas, mohol byť z neho odvolaný pred uplynutím tohto času pri zachovaní predpisu kán. 624, § 3.

§ 3. Z úradu, ktorý sa podľa predpisov práva niekomu udeľuje na základe rozumného uváženia kompetentnej vrchnosti, ten môže byť z oprávneného dôvodu odvolaný podľa úsudku tej istej vrchnosti.

§ 4. Aby dekrét o odvolaní nadobudol účinnosť, treba ho dať na vedomie písomne.

Kán. 194 - § 1. Samým právom sa z cirkevného úradu odvoláva:

1. kto stratil klerický stav;
2. kto verejne odpadol od katolíckej viery alebo od spoločenstva Cirkvi;
3. klerik, ktorý sa pokúsil uzavrieť hoci len občianske manželstvo.

§ 2. Odvolanie, o ktorom sa hovorí v bode 2 a 3, možno vymáhať iba vtedy, keď je zrejmé z vyhlásenia kompetentnej vrchnosti.

Kán. 195 - Ak je niekto nie samým právom, ale dekrétom kompetentnej vrchnosti odvolaný z úradu, ktorým je postarané o jeho materiálne zabezpečenie, tá istá vrchnosť sa má postarať, aby jeho materiálne zabezpečenie bolo zaistené na primeraný čas, ak nie je postarané ináč.

4. článok ODŇATIE

Kán. 196 - § 1. Odňatie úradu totiž ako trest za delikt sa môže vykonať iba podľa normy práva. § 2. Odňatie nadobúda účinnosť podľa predpisov kánonov trestného práva.

X. titul PREMLČANIE

Kán. 197 - Premlčanie ako spôsob nadobudnutia alebo straty subjektívneho práva, ako aj oslobodenia sa od záväzkov Cirkvi prijíma tak, ako je to v občianskom zákonodarstve príslušného národa, pri neporušení výnimiek, ktoré kánony tohto Kódexu stanovujú.

Kán. 198 - Nijaké premlčanie neplatí, ak sa nezakladá na dobromyseľnosti, a to nielen na začiatku, ale aj po celý čas vyžadovaný na premlčanie, pri neporušení predpisu kán. 1362.

Kán. 199 - Premlčaniu nepodliehajú:

1. práva a povinnosti, zakladajúce sa na prirodzenom alebo pozitívnom božskom zákone;
2. práva, ktoré možno získať iba z apoštolského privilégia;
3. práva a povinnosti, ktoré sa priamo vzťahujú na duchovný život veriacich;
4. presné a nepochybné hranice cirkevných územných jednotiek;
5. omšové milodary a bremená;
6. poverenie cirkevným úradom, ktorý podľa normy práva vyžaduje vykonávanie posvätného rádu;
7. právo vizitácie a povinnosť poslušnosti, tak aby veriacich nemohla vizitovať nijaká cirkevná vrchnosť a nijakej vrchnosti už nepodliehali.

XI. titul POČÍTANIE ČASU

Kán. 200 - Ak právo výslovne neurčuje niečo iné, čas sa má počítať podľa normy nasledujúcich kánonov.

Kán. 201 - § 1. Pod súvislým časom sa rozumie čas, ktorý nepripúšťa nijaké prerušenie.

§ 2. Pod užitočným časom sa rozumie čas, ktorý tomu kto vykonáva alebo uplatňuje svoje práva, tak prislúcha, že ak o ňom nevie alebo nemôže konať, mu neplynie.

Kán. 202 - § 1. V práve sa pod dňom rozumie doba 24 hodín, počítaných súvisle, a začína sa o polnoci, ak sa výslovne neurčuje niečo iné; pod týždňom doba 7 dní; pod mesiacom doba 30 dní a pod rokom doba 365 dní, ak sa nehovorí, že esiac a rok treba brať tak, ako sú v kalendári.

§ 2. Ak je čas súvislý, mesiac a rok treba brať vždy tak, ako sú v kalendári.

Kán. 203 - § 1. Deň *od ktorého* sa nezapočítava do lehoty, ak sa jej začiatok nekryje so začiatkom dňa alebo ak sa v práve výslovne neurčuje niečo iné.

§ 2. Ak nie je stanovený opak, deň *po ktorý* sa započítava do lehoty, ktorá ak čas pozostáva z jedného alebo viacerých mesiacov alebo rokov, z jedného alebo viacerých týždňov, sa končí uplynutím posledného dňa toho istého čísla, alebo ak mesiac nemá ten istý počet dní, po uplynutí posledného dňa mesiaca.

DRUHÁ KNIHA

BOŽÍ L'UD

I. časť VERIACI

Kán. 204 - § 1. Veriaci sú tí, ktorí ako krstom včlenení do Kristovho tela sú ustanovení za Boží ľud, a tým, že sa svojím spôsobom stali účastní na Kristovej kňazskej, prorockej a kráľovskej úlohe, sú podľa svojho vlastného postavenia povolani uskutočňovať poslanie, ktoré Boh zveril Cirkvi, aby ho plnila vo svete.

§ 2. Táto Cirkev, ustanovená a usporiadaná na tomto svete ako spoločnosť, jestvuje v katolíckej cirkvi, spravovanej nástupcom Petra a biskupmi v spoločenstve s ním.

Kán. 205 - V plnom spoločenstve katolíckej cirkvi tu na zemi sú tí pokrstení, ktorí sa v jej viditeľnom organizme spájajú s Kristom, a to zväzkami vyznania viery, sviatostí a cirkevného riadenia.

Kán. 206 - § 1. Zvláštnym spôsobom sú s Cirkvou spojení katechumeni, ktorí totiž z podnetu Ducha Svätého prejavenu vôľou žiadajú, aby boli do nej včlenení, a tak sa touto samou túžbou, ako aj životom viery, nádeje a lásky, ktorý žijú, spájajú s Cirkvou, ktorá sa o nich stará už ako o svojich.

§ 2. Zvláštnu starostlivosť o katechumenov prejavuje Cirkev, ktorá keď ich vyzýva, aby žili podľa evanjelia, a uvádza ich do slávenia posvätných obradov, udeľuje im už rozličné výsady, ktoré sú vlastné kresťanom.

Kán. 207 - § 1. Z božského ustanovenia sú v Cirkvi medzi veriacimi posvätní služobníci, ktorí sa v práve nazývajú aj klerikmi; ostatní sa však nazývajú aj laikmi.

§ 2. V obidvoch týchto skupinách sú veriaci, ktorí sa profesiou evanjeliových rád prostredníctvom sľubov alebo iných posvätných zväzkov, uznaných a potvrdených Cirkvou, osobitným spôsobom zasväcujú Bohu a sú na osov spásnemu poslaniu Cirkvi. Ich stav, hoci neprináleží k hierarchickej štruktúre Cirkvi, predsa patrí k jej životu a svätosti.

I. titul POVINNOSTI A PRÁVA VŠETKÝCH VERIACICH

Kán. 208 - Medzi všetkými veriacimi na základe ich preporodenia v Kristovi existuje z hľadiska dôstojnosti a činnosti opravdivá rovnocennosť, na základe ktorej všetci podľa svojho vlastného postavenia a úlohy spolupracujú na budovaní Kristovho tela.

Kán. 209 - § 1. Veriaci sú zaviazaní aj svojím spôsobom konania vždy zachovávať spoločenstvo s Cirkvou.

§ 2. S veľkou starostlivosťou majú plniť povinnosti, ktorými sú viazaní tak voči celej Cirkvi, ako aj partikulárnej, do ktorej patria podľa predpisov práva.

Kán. 210 - Všetci veriaci musia podľa vlastného postavenia venovať svoje sily na to, aby viedli svätý život a napomáhali vzrast Cirkvi a jej ustavičné posväcovanie.

Kán. 211 - Všetci veriaci majú povinnosť a právo vynasnažovať sa, aby sa božské poslanstvo spásy stále viac a viac dostávalo k všetkým ľuďom všetkých čias a celého sveta.

Kán. 212 - § 1. To, čo posvätní pastieri, reprezentujúci Krista, ako učители viery vyhlasujú alebo ako správcovia Cirkvi stanovujú, veriaci, vedomí si vlastnej zodpovednosti, sú povinní s kresťanskou poslušnosťou zachovávať.

§ 2. Veriaci majú právo, aby sa so svojimi potrebami, najmä duchovnými, a so svojimi žiadosťami obracali na pastierov Cirkvi.

§ 3. Podľa vzdelania, odbornosti a vážnosti, ktoré požívajú, sami majú právo, ba niekedy aj povinnosť prejavíť posvätným pastierom svoju mienku vo veciach, ktoré sa vzťahujú na dobro Cirkvi, a oboznámiť s ňou aj ostatných veriacich pri neporušení celistvosti viery a mravov i úcty voči pastierom a so zreteľom na spoločný osov a dôstojnosť osôb.

Kán. 213 - Veriaci majú právo, aby od posvätných pastierov dostávali pomoc z duchovných dobier Cirkvi, najmä z Božieho slova a zo sviatostí.

Kán. 214 - Veriaci majú právo, aby vzdávali Bohu kult podľa predpisov vlastného obradu, schváleného zákonnými pastiermi Cirkvi, a pridržovali sa vlastnej formy duchovného života, zhodnej však s náukou Cirkvi.

Kán. 215 - Veriaci majú právo slobodne zakladať a viesť združenia na ciele dobročinnnej lásky alebo nábožnosti alebo na rozvíjanie kresťanského povolania vo svete a zhromažďovať sa, aby tieto ciele dosahovali spoločne.

Kán. 216 - Všetci veriaci, keďže sa zúčastňujú na poslaní Cirkvi, majú právo, aby aj vlastnými podujatiami, každý podľa svojho stavu a postavenia napomáhali alebo podporovali apoštolskú činnosť. Nijaké podujatie si však nemá nárokovať na označenie katolícke, ak na to nedala súhlas kompetentná cirkevná vrchnosť.

Kán. 217 - Veriaci, keďže sú krstom povolaní, aby viedli život zodpovedajúci evanjeliovej náuke, majú právo na kresťanskú výchovu, ktorou majú byť riadne pripravovaní na dosiahnutie zrelosti ľudskej osoby a súčasne na spoznanie a prežívanie tajomstva spásy.

Kán. 218 - Tí, ktorí sa venujú posvätným disciplinám, požívajú oprávnenú slobodu bádania, ako aj rozvážneho prejavovania svojej mienky v tých veciach, v ktorých sú zncami, pri zachovaní náležitej poslušnosti voči magistériu Cirkvi.

Kán. 219 - Všetci veriaci požívajú právo, aby pri voľbe životného stavu boli uchránení od akéhokoľvek nátlaku.

Kán. 220 - Nikomu nie je dovolené nezákonne poškodiť dobrú povesť, ktorú niekto má, ani porušiť právo akejkoľvek osoby na ochranu vlastného súkromia.

Kán. 221 - § 1. Veriacim prislúcha, aby si práva, ktoré v Cirkvi majú, zákonne vymáhali a obhajovali na kompetentnom cirkevnom fóre podľa normy práva.

§ 2. Veriaci majú taktiež právo, aby v prípade, že ich kompetentná vrchnosť predvoláva na súdne konanie, boli súdení pri zachovaní predpisov práva, ktoré treba uplatňovať s právnou miernosťou.

§ 3. Veriaci majú právo, aby boli postihovaní kánonickými trestami iba podľa normy zákona.

Kán. 222 - § 1. Veriaci majú povinnosť prispievať na potreby Cirkvi, aby mala to, čo je potrebné na božský kult, na diela apoštolátu a dobročinnnej lásky, ako aj na slušné materiálne zabezpečenie služobníkov.

§ 2. Majú aj povinnosť napomáhať sociálnu spravodlivosť, ako aj pamätajúc na prikázanie Pána, z vlastných príjmov podporovať chudobných.

Kán. 223 - § 1. Pri uplatňovaní svojich práv veriaci ako jednotlivci aj ako spojení v združeniach musia mať na zreteli spoločné dobro Cirkvi, ako aj práva iných a svoje povinnosti voči iným.

§ 2. Cirkevnej vrchnosti prislúcha, aby so zreteľom na spoločné dobro usmerňovala uplatňovanie práv, ktoré sú veriacim vlastné.

II. titul **POVINNOSTI A PRÁVA** **LAICKÝCH VERIACICH**

Kán. 224 - Laickí veriaci okrem tých povinností a práv, ktoré sú spoločné všetkým veriacim, a tých, ktoré sa stanovujú v iných kánonoch, majú povinnosti a práva, ktoré sa uádzajú v kánonoch tohto titulu.

Kán. 225 - § 1. Laici, keďže tak ako všetci veriaci sú krstom a birmovaním Bohom určení na apoštolát, majú všeobecnú povinnosť a požívajú právo ako jednotlivci aj ako spojení v združeniach vynasnažovať sa, aby božské posolstvo spásy všetci ľudia na celom svete spoznali a prijali; táto povinnosť je ešte naliehavejšia v tých okolnostiach, v ktorých ľudia môžu počuť evanjelium a poznať Krista iba ich prostredníctvom.

§ 2. Aj takou osobitnou povinnosťou sú zviazaní, každý totiž podľa vlastného postavenia, aby poriadok časných vecí naplňali a zdokonaľovali evanjeliovým duchom, a tak zvlášť pri usporadúvaní týchto vecí a vo vykonávaní svetských úloh vydávali svedectvo o Kristovi.

Kán. 226 - § 1. Tí, ktorí žijú v manželskom stave, majú podľa vlastného povolania osobitnú povinnosť manželstvom a rodinou vynasnažovať sa o budovanie Božieho ľudu.

§ 2. Rodičia, keďže dali deťom život, majú veľmi vážnu povinnosť a právo ich vychovávať; preto v prvom rade kresťanskí rodičia majú úlohu starať sa o kresťanskú výchovu detí podľa náuky, podávanej Cirkvou.

Kán. 227 - Laickí veriaci majú právo, aby sa im vo veciach pozemskej obce priznala sloboda, ktorá prislúcha všetkým občanom. Avšak pri užívaní tejto slobody sa majú starať, aby ich činnosti boli preniknuté evanjeliovým duchom a pozorne počúvali náuku predkladanú magistériom Cirkvi, pričom sa v názorových otázkach majú chrániť, aby vlastnú mienku nepredkladali ako náuku Cirkvi.

Kán. 228 - § 1. Laici, ktorí sú pokladaní za súcich, sú spôsobilí, aby ich posvätní pastieri prijímali do tých cirkevných úradov a na tie úlohy, ktoré podľa predpisov práva môžu vykonávať.

§ 2. Laici, ktorí sa vyznačujú náležitou učenosťou, rozumnosťou a bezúhonnosťou, sú spôsobilí ako znalci alebo poradcovia aj v radách podľa normy práva poskytovať pastierom Cirkvi pomoc.

Kán. 229 - § 1. Laici, aby mohli žiť podľa kresťanskej náuky a vedeli ju aj sami hlásať a podľa potreby i obhajovať a aby aj vo vykonávaní apoštolátu mohli mať svoj podiel, majú povinnosť a právo osvojiť si poznanie tejto náuky, primerané schopnosti a postaveniu každého z nich.

§ 2. Majú aj právo osvojiť si plnšie vzdelanie v posvätných vedách, ktoré sa prednášajú na cirkevných univerzitách alebo fakultách, alebo inštitútoch náboženských vied, tým, že navštevujú tam prednášky a dosahujú akademické stupne.

§ 3. Takisto sú pri zachovávaní predpisov stanovených ohľadom vyžadovanej súcosti spôsobilí, aby od zákonnej cirkevnej vrchnosti dostali mandát na vyučovanie posvätných vied.

Kán. 230 - § 1. Laickí muži, ktorí majú vek a vlohy stanovené dekrétom Konferencie biskupov, môžu byť predpísaným liturgickým obradom nastalo prijatí do služby lektora a akolytu; toto udelenie služieb im však nedáva právo na poskytovanie materiálneho zabezpečenia alebo remunerácie zo strany Cirkvi.

§ 2. Na základe dočasného poverenia laici môžu pri liturgických úkonoch plniť úlohu lektora; takisto všetci laici môžu vykonávať úlohu komentátora, speváka a iné úlohy podľa normy práva.

§ 3. Kde to potreba Cirkvi vyžaduje, pri nedostatku služobníkov môžu aj laici, hoci nie sú lektori ani akolyti, zastávať niektoré ich služby, totiž vykonávať službu slova, viesť liturgické modlitby, udeľovať krst a rozdávať sväté prijímanie podľa predpisov práva.

Kán. 231 - § 1. Laici, ktorí sa natrvalo alebo na nejaký čas oddávajú zvláštnej službe Cirkvi, majú povinnosť, aby si osvojili primeranú formáciu, vyžadovanú na náležité plnenie svojej úlohy, a aby túto úlohu plnili svedomite, horlivo a usilovne.

§ 2. Pri zachovaní predpisu kán. 230, § 1, majú právo na slušnú remuneráciu, primeranú svojmu postaveniu, ktorou sa môžu aj pri zachovaní predpisov občianskeho práva slušne postarať o potreby vlastné a svojej rodiny; takisto im prislúcha právo, aby bolo náležité postarané o ich sociálnu starostlivosť aj sociálne zabezpečenie, aj zdravotnú pomoc.

III. titul POSVÄTNÍ SLUŽOBNÍCI ČIŽE KLERICI

I. kapitola FORMOVANIE KLERIKOV

Kán. 232 - Cirkev má povinnosť, ako aj vlastné a výlučné právo formovať tých, ktorí sú určení na posvätné služby.

Kán. 233 - § 1. Celému kresťanskému spoločenstvu pripadá povinnosť rozvíjať povolania, aby v celej Cirkvi boli dostačujúco zabezpečené potreby posvätných služieb; túto povinnosť majú zvlášť kresťanské rodiny, vychovávateľa a osobitným spôsobom kňazi, predovšetkým farári. Diecézni biskupi, ktorí sa majú najväčmi starať o vzrast povolání, majú poučovať seba zverený ľud o význame posvätných služieb a o potrebe služobníkov v Cirkvi a majú podnecovať a podporovať podujatia na rozvíjanie povolání, predovšetkým dielami na to ustanovenými.

§ 2. Okrem toho kňazi, najmä však diecézni biskupi sa majú starať, aby sa slovom i skutkom rozumne poskytovala pomoc a náležitá príprava tým mužom zrelšieho veku, ktorí usudzujú, že sú povolání na posvätné služby.

Kán. 234 - § 1. Tam, kde existujú malé semináre a iné inštitúcie tohto druhu majú sa zachovať a podporovať; v nich sa má na rozvíjanie povolania zabezpečiť, aby sa osobitná náboženská formácia poskytovala spolu s humanitným a vedeckým formovaním; ba kde to diecézny biskup považuje za osožné, má sa postarať o zriadenie malého seminára alebo podobnej inštitúcie.

§ 2. Ak sa v istých prípadoch podľa okolností niečo iné neodporúča, mladíci, ktorí majú úmysel dosiahnuť kňazstvo, majú dostať takú humanitnú a vedeckú formáciu, akou sa mladíci, každý vo svojej krajine, pripravujú na vyššie štúdiá.

Kán. 235 - § 1. Mladíci, ktorí sa usilujú prijať kňazstvo, majú dostať vhodnú duchovnú formáciu a prípravu na vlastné úlohy vo veľkom seminári po celý čas formovania, alebo ak to okolnosti podľa úsudku diecézneho biskupa vyžadujú, aspoň počas štyroch rokov.

§ 2. Tých, ktorí sa zákonne zdržiavajú mimo seminára, diecézny biskup má zveriť nábožnému a súcemu kňazovi, ktorý má dozeráť na to, aby boli starostlivo formovaní v duchovnom živote a v disciplíne.

Kán. 236 - Uchádzači o trvalý diakonát majú byť podľa predpisov Konferencie biskupov formovaní v pestovaní duchovného života a majú byť pripravovaní na riadne plnenie povinností, ktoré sú vlastné tomuto rádu:

1. mladíci aspoň počas troch rokov pobytom v nejakom osobitnom dome, ak diecézny biskup z vážnych dôvodov nestanovil ináč;

2. muži zrelejšieho veku, či slobodní, alebo ženatí, podľa poriadku rozvrhnutého na tri roky a vymedzeného tou istou Konferenciou biskupov.

Kán. 237 - § 1. V jednotlivých diecézach, kde je to možné a užitočné, má byť veľký seminár; ináč chovanci, ktorí sa pripravujú na posvätné služby, sa majú zveriť inému semináru alebo sa má zriadiť interdiecézny seminár.

§ 2. Konferencia biskupov, ak ide o seminár pre celé jej územie, ináč biskupi, ktorých sa to týka, nemajú zriadiť interdiecézny seminár, ak sa predtým nedosiahlo schválenie Apoštolskej stolice tak pre samo zriadenie, ako aj pre štatút seminára.

Kán. 238 - § 1. Zákonne zriadené semináre majú v Cirkvi právnu subjektivitu zo samého práva. § 2. Pri vybavovaní všetkých záležitostí seminár zastupuje jeho rektor, ak pre niektoré záležitosti kompetentná vrchnosť nestanovila niečo iné.

Kán. 239 - § 1. V každom seminári má byť rektor, ktorý stojí na jeho čele, a podľa potreby aj vicerektor, ekonóm, a ak chovanci študujú v samom seminári, učitelia, ktorí majú prednášať rozličné disciplíny usporiadané podľa vhodného poriadku.

§ 2. V každom seminári má byť aspoň jeden špirituál, pričom sa chovancom ponecháva sloboda obrátiť sa aj na iných kňazov, ktorých na túto úlohu určil biskup.

§ 3. Štatútom seminára sa má určiť, akým spôsobom sa na starostlivosti rektora najmä o zachovávanie disciplíny majú zúčastňovať ostatní predstavení, učitelia, ba aj sami chovanci.

Kán. 240 - § 1. Okrem riadnych spovedníkov majú do seminára pravidelne prichádzať iní spovedníci a pri neporušení disciplíny seminára chovanci majú mať vždy právo obrátiť sa na ktoréhokoľvek spovedníka či už v seminári, alebo mimo neho.

§ 2. Pri rozhodovaniach o pripustení chovancov k posvätným rádom alebo o ich prepustení zo seminára sa nikdy nemožno pýtať na mienku špirituála a spovedníkov.

Kán. 241 - § 1. Do veľkého seminára má diecézny biskup prijímať iba tých, ktorých vzhľadom na ich ľudské a mravné, duchovné a intelektuálne vlohy, na ich telesné a duševné zdravie, ako aj na správny úmysel považuje za spôsobilých natrvalo sa venovať posvätným službám.

§ 2. Pred prijatím musia predložiť doklady o tom, že prijali krst a birmovanie a iné doklady, ktoré sa vyžadujú podľa predpisov Poriadku kňazského formovania.

§ 3. Ak ide o prijatie takých, ktorí boli prepustení z iného seminára alebo z rehoľného inštitútu, vyžaduje sa navyše svedectvo príslušného predstaveného o príčine ich prepustenia alebo odchodu.

Kán. 242 - § 1. V jednotlivých národoch má byť Poriadok kňazského formovania, ktorý má stanoviť Konferencia biskupov so zreteľom na normy, vydané najvyššou cirkevnou vrchnosťou, a schváliť Svätá stolica, prispôbiť aj novým okolnostiam takisto so schválením Svätej stolice; v ňom sa majú určiť hlavné zásady a všeobecné normy formovania, ktoré treba poskytovať v seminári, prispôbené pastoračným po-trebám každej oblasti alebo provincie.

§ 2. Normy Poriadku, o ktorom sa hovorí v § 1, sa majú zachovávať vo všetkých diecéznych a interdiecéznych seminároch.

Kán. 243 - Navyše každý seminár má mať vlastný poriadok, schválený diecéznym biskupom, alebo ak ide o interdiecézny seminár, biskupmi, ktorých sa to týka; v ňom sa normy Poriadku kňazského formovania majú prispôbiť

osobitným okolnostiam a bližšie vymedziť najmä tie body disciplíny, ktoré sa týkajú každodenného života chovancov a poriadku celého seminára.

Kán. 244 - Duchovná formácia a vedecké formovanie chovancov sa má v seminári harmonicky zladit' a zamerať na to, aby si podľa svojej povahy s náležitou ľudskou zrelosťou osvojili ducha evanjelia a úzky vzťah ku Kristovi.

Kán. 245 - § 1. Duchovnou formáciou sa chovanci majú stať súcimi na plodné vykonávanie pastoračnej služby a majú si osvojiť misionárskeho ducha a učiť sa, že služba vykonaná vždy so živou vierou a láskou prispieva k ich vlastnému posväteniu; takisto sa majú učiť pestovať tie čnosti, ktoré sa cenia v ľudskom spoločenstve, a to tak, aby mohli dosiahnuť vhodný súlad medzi ľudskými a nadprirodzenými hodnotami.

§ 2. Chovanci sa majú tak formovať, aby preniknutí láskou ku Kristovej Cirkvi sa poníženou a synovskou láskou spájali s Rímskym veľkňazom, Petrovým nástupcom, aby sa k vlastnému biskupovi vinuli ako jeho verní spolupracovníci a spoločne pracovali s bratmi; spoločným životom v seminári a pestovaním vzťahu priateľstva a družnosti s inými sa majú pripravovať na bratskú jednotu s diecéznym presbytériom, ktorého členmi budú v službe Cirkvi.

Kán. 246 - § 1. Stredobodom celého seminárskeho života má byť slávenie Eucharistie, aby chovanci účasťou na samej láske Krista každodenné čerpali najmä z tohto prehojného prameňa silu ducha na apoštolskú prácu a pre svoj duchovný život.

§ 2. Majú sa formovať na slávenie liturgie hodín, ktorou sa boží služobníci v mene Cirkvi modlia k Bohu za všetok im zverený ľud, ba za celý svet.

§ 3. Má sa rozvíjať úcta k preblahoslavenej Panne Márii aj mariánskym ružencom, rozjímavá modlitba a iné nábožné cvičenia, ktorými si chovanci majú osvojiť ducha modlitby a získať silu pre svoje povolanie.

§ 4. Chovanci si majú navyknúť na časté pristupovanie k sviatosti pokánia a odporúča sa, aby každý mal moderátora svojho duchovného života slobodne zvoleného, ktorému by mohol s dôverou otvoriť svoje svedomie.

§ 5. Chovanci si majú každoročne vykonať duchovné cvičenia.

Kán. 247 - § 1. Na zachovávanie stavu celibátu sa majú pripravovať primeranou výchovou a majú sa naučiť mať ho v úcte ako osobitný Boží dar.

§ 2. Chovanci majú byť náležite oboznámení s povinnosťami a bremenami, ktoré sú vlastné posvätným služobníkom Cirkvi, pričom sa im nemá zamlčať nijaká ťažkosť kňazského života.

Kán. 248 - Vedecké formovanie, ktoré treba poskytovať, je zamerané na to, aby chovanci spolu so všeobecnou kultúrou, zodpovedajúcou potrebám miesta a času, nadobudli rozsiahle a hlboké vedomosti v posvätných disciplínach, aby vlastnou vierou, na ňom založenou a ním živou, mohli ľudom svojej doby vhodne, spôsobom primeraným ich chápaniu hlásať náuku evanjelia.

Kán. 249 - Poriadkom kňazského formovania sa má zabezpečiť, aby sa chovanci dôkladne naučili nielen rodnú reč, ale aby dobre ovládali aj latinský jazyk a osvojili si aj primeranú znalosť cudzích rečí, ktorých poznanie sa považuje za potrebné alebo užitočné na ich formovanie alebo vykonávanie pastoračnej služby.

Kán. 250 - Filozofické a teologické štúdiá konané v samom seminári môžu prebiehať buď postupne, alebo súčasne podľa Poriadku kňazského formovania; štúdiá majú trvať aspoň plných šesť rokov, a to tak, aby čas určený na filozofické disciplíny sa rovnal plným dvom rokom, na teologické štúdiá však plným štyrom rokom.

Kán. 251 - Filozofické formovanie, ktoré sa má opierať o trvalo platné filozofické dedičstvo a má brať do úvahy aj súčasné filozofické bádanie, sa má poskytovať tak, aby zdokonaľovalo ľudskú formáciu chovancov, podporovalo bystrosť ducha a urobilo ich schopnejšími na teologické štúdiá.

Kán. 252 - § 1. Teologické formovanie sa má vo svetle viery pod vedením magistéria poskytovať tak, aby chovanci spoznali úplnú katolícku náuku, opierajúcu sa o božské Zjavenie, urobili ju pokrmom vlastného duchovného života a vedeli ju vo vykonávaní služby náležite hlásať a obhajovať.

§ 2. Chovanci sa s osobitnou starostlivosťou majú vzdelávať vo Svätom písme, aby získali prehľad o celom Svätom písme.

§ 3. Majú sa konať prednášky z dogmatickej teológie, opreté vždy o napísané Božie slovo a posvätnú Tradíciu, pomocou ktorých sa chovanci, vedení predovšetkým svätým Tomášom ako učiteľom, majú naučiť hlbšie vnikať do tajomstiev spásy, takisto aj prednášky z morálnej a pastorálnej teológie, kánonického práva, liturgie, cirkevných dejín, ako aj iných pomocných a špeciálnych disciplín podľa normy predpisov Poriadku kňazského formovania.

Kán. 253 - § 1. Za učiteľov filozofických, teologických a právnických disciplín má biskup alebo biskupi, ktorých sa to týka, vymenovať len tých, ktorí vynikajú v čnostiach a dosiahli doktorát alebo licenciát na univerzite alebo fakulte, uznanej Svätou stolicou.

§ 2. Treba dbať na to, aby boli vymenovaní osve učitelia na vyučovanie Svätého písma, dogmatickej teológie, morálnej teológie, liturgiky, filozofie, kánonického práva, cirkevných dejín a iných disciplín, ktoré treba prednášať podľa vlastnej metódy.

§ 3. Učiteľ, ktorý sa vážne spreneveruje svojej úlohe, má odvolať vrchnosť, o ktorej sa hovorí v § 1.

Kán. 254 - § 1. Učitelia pri prednášaní disciplín sa stále majú starať o vnútornú jednotu a súlad celej náuky viery, aby sa chovanci presvedčili, že sa učia jednu vedu; aby sa to čím ľahšie dosiahlo, v seminári má byť niekto, kto usmerňuje celý poriadok štúdií.

§ 2. Chovancov treba vyučovať tak, aby sa aj sami stali spôsobilými skúmať otázky vhodnými vlastnými bádaniaми a vedeckou metódou; preto sa majú konať cvičenia, na ktorých sa chovanci pod vedením učiteľov majú učiť samostatnou prácou vykonať niektoré štúdiá.

Kán. 255 - Hoci celá formácia chovancov v seminári sleduje pastoračný cieľ, má sa v ňom zaviesť pastoračná výuka v užšom zmysle, ktorou si chovanci majú osvojiť zásady a spôsoby, ktoré aj so zreteľom na potreby miesta a času súvisia s vykonávaním služby učiteľ, posväcovať a riadiť Boží ľud.

Kán. 256 - § 1. Chovanci majú byť starostlivo pripravovaní na to, čo sa osobitným spôsobom vzťahuje na posvätnú službu, predovšetkým na katechizovanie a kázanie, na božský kult a osobitne na slávenie sviatostí, na styk s ľuďmi, a to aj s nekatolíckmi alebo neveriacimi, na správu farnosti a na plnenie ostatných úloh.

§ 2. Chovanci majú byť poučení o potrebách celej Cirkvi tak, aby mali starosť o napomáhanie povolaní, o misijné, ekumenické a iné aj sociálne naliehavé otázky.

Kán. 257 - § 1. Treba sa postarať o také formovanie chovancov, aby mali starosť nielen o partikulárnu cirkev, do služby ktorej budú inkardinovaní, ale aj o celú Cirkev a aby preukazovali pripravenosť zasvätiť sa partikulárnym cirkvám, na ktoré dolieha veľká núdza.

§ 2. Diecézny biskup sa má postarať, aby klerici, ktorí sa chcú presídliť z vlastnej partikulárnej cirkvi do partikulárnej cirkvi iného kraja, boli vhodne pripravení tam vykonávať posvätnú službu, čiže aby sa naučili aj reč kraja a rozumeli jeho inštitúciám, sociálnym podmienkam, obyčajom a zvykom.

Kán. 258 - Aby si chovanci osvojili umenie vykonávať apoštolát aj priamo v praxi, majú sa počas štúdií, najmä však cez prázdniny vždy pod vedením skúseného kňaza uvádzať do pastoračnej praxe vhodnými cvičeniami, prispôbenými veku chovancov a miestnym podmienkam, a určenými podľa úsudku ordinára.

Kán. 259 - § 1. Diecéznemu biskupovi, alebo ak ide o interdiecézny seminár, biskupom, ktorých sa to týka, prislúcha rozhodovať o tom, čo sa týka vyššieho riadenia a správy seminára.

§ 2. Diecézny biskup, alebo ak ide o interdiecézny seminár, biskupi, ktorých sa to týka, sami majú seminár často navštevovať, dozerat' na formáciu svojich chovancov, ako aj na filozofické a teologické formovanie, ktoré sa v ňom poskytuje, a majú získať znalosti o povolaní, povahe, nábožnosti a prospechu chovancov najmä vzhľadom na udelenie posvätných rádo.

Kán. 260 - Pri plnení svojich úloh všetci musia poslúchať rektora, ktorého úlohou je starať sa o každodenné vedenie seminára podľa normy Poriadku kňazského formovania a seminárskeho poriadku.

Kán. 261 - § 1. Rektor seminára a pod jeho autoritou predstavení a učitelia sa majú zo svojej strany starať, aby chovanci presne zachovávali normy, predpísané Poriadkom kňazského formovania a seminárskeho poriadku.

§ 2. Rektor seminára a moderátor štúdií sa majú svedomite starať, aby si učitelia náležite plnili svoju úlohu podľa predpisov Poriadku kňazského formovania a seminárskeho poriadku.

Kán. 262 - Seminár má byť vyňatý z farského riadenia; a pre všetkých, ktorí sú v seminári, úrad farára má vykonávať rektor alebo jeho delegát s výnimkou manželských záležitostí a pri zachovaní predpisu kán. 985.

Kán. 263 - Diecézny biskup, alebo ak ide o interdiecézny seminár, biskupi, ktorých sa to týka, sa musia v podiele, ktorý si spoločnou dohodou určili, starať o zriadenie a udržiavanie seminára, o materiálne zabezpečenie chovancov, ako aj o remuneráciu učiteľov a iné potreby seminára.

Kán. 264 - § 1. Aby bolo postarané o potreby seminára, biskup okrem milodarov, o ktorých sa hovorí v kán. 1266, môže v diecéze stanoviť príspevky.

§ 2. Príspevku na seminár podliehajú všetky cirkevné právnické osoby aj súkromné, ktoré majú sídlo v diecéze, ak nie sú vydržované len z almužien alebo ak sa v nich skutočne nachádza kolégium žiakov alebo učiteľov na napomáhanie spoločného dobra Cirkvi; tento príspevok musí byť všeobecný, úmerný príjmom tých, ktorí mu podliehajú, a vymedzený podľa potrieb seminára.

II. kapitola **ZAČLENENIE ČIŽE INKARDINÁCIA KLERIKOV**

Kán. 265 - Každý klerik musí byť inkardinovaný buď do nejakej partikulárnej cirkvi alebo osobnej prelatury, buď do niektorého inštitútu zasväteného života alebo do spoločnosti, ktoré majú toto splnomocnenie, takže klerici bez predstaveného čiže potulní sa vôbec nepripúšťajú.

Kán. 266 - § 1. Prijatím diakonátu sa niekto stáva klerikom a inkardínuje sa do partikulárnej cirkvi alebo osobnej prelatury, do služby ktorej je povýšený.

§ 2. Člen rehoľného inštitútu s doživotnými sľubmi alebo kto bol definitívne včlenený do klerickej spoločnosti apoštolského života, prijatím diakonátu sa inkardínuje ako klerik do tohto inštitútu alebo spoločnosti, ak stanoví, keď ide o spoločnosť, neurčuje nič iné.

§ 3. Člen sekulárneho inštitútu prijatím diakonátu sa inkardínuje do partikulárnej cirkvi, do služby ktorej bol povýšený, ak sa na základe dovolenia Apoštolskej stolice neinkardínuje do samého inštitútu.

Kán. 267 - § 1. Aby sa už inkardinovaný klerik platne inkardinoval do inej partikulárnej cirkvi, musí od diecézneho biskupa dostať ním podpísanú listinu exkardinácie; a rovnako od diecézneho biskupa partikulárnej cirkvi, do ktorej si želá byť inkardinovaný, ním podpísanú listinu inkardinácie.

§ 2. Takto udelená exkardinácia nenadobúda účinok, ak sa nedosiahla inkardinácia v inej partikulárnej cirkvi.

Kán. 268 - § 1. Klerik, ktorý sa zákonne presídlil z vlastnej partikulárnej cirkvi do inej, po uplynutí piatich rokov sa na základe samého práva inkardínuje do tejto partikulárnej cirkvi, ak takýto úmysel prejavil písomne tak diecéznemu biskupovi hostiteľskej cirkvi, ako aj vlastnému diecéznemu biskupovi a ani jeden z nich mu písomne nevyjadril odmietavý postoj do štyroch mesiacov od prijatia listiny.

§ 2. Doživotným alebo definitívnym prijatím do inštitútu zasväteného života alebo do spoločnosti apoštolského života klerik, ktorý sa podľa normy kán. 266, § 2, inkardínuje do tohto inštitútu alebo do tejto spoločnosti, je z vlastnej partikulárnej cirkvi exkardinovaný.

Kán. 269 - Diecézny biskup má k inkardinácii klerika pristúpiť, iba ak:

1. to vyžaduje potreba alebo úžitok jeho partikulárnej cirkvi a neporušia sa predpisy práva, vzťahujúce sa na slušné materiálne zabezpečenie klerikov;
2. zo zákonného dokladu je mu zrejmé, že exkardinácia bola udelená, a okrem toho má od exkardínujúceho diecézneho biskupa v prípade potreby pod tajomstvom vhodné svedectvá o živote, mravoch a štúdiách klerika;
3. klerik tomu istému diecéznemu biskupovi písomne vyhlásil, že sa chce venovať službe novej partikulárnej cirkvi podľa normy práva.

Kán. 270 - Exkardináciu možno dovolene udeliť len z oprávnených dôvodov, akými sú užitočnosť pre Cirkev alebo dobro samého klerika; odoprieť sa však môže len zo zjavne vážnych dôvodov; avšak klerikovi, ktorý sa cíti ukrivdený a našiel biskupa, ktorý ho prijme, je dovolené proti rozhodnutiu predložiť rekurz.

Kán. 271 - § 1. Okrem prípadu skutočnej potreby vlastnej partikulárnej cirkvi diecézny biskup nemá odoprieť povolenie na presídlenie klerikom, ktorí chcú odísť do krajov trpiacich veľkým nedostatkom kléru a tam vykonávať posvätnú službu a vie o nich, že sú pripravení, a považuje ich za vhodných; má sa však postarať, aby písomnou dohodou s diecéznym biskupom miesta, kam odchádzajú, boli ustálené práva a povinnosti týchto klerikov.

§ 2. Diecézny biskup môže svojim klerikom dať povolenie presídlieť sa do inej partikulárnej cirkvi na určitý čas aj viac ráz obnovený, ale tak, aby títo klerici zostali inkardinovaní vo vlastnej partikulárnej cirkvi a po návrate do nej požívali všetky práva, ktoré by mali, keby sa boli v nej venovali posvätnéj službe.

§ 3. Klerika, ktorý zákonne prešiel do inej partikulárnej cirkvi a zostáva inkardinovaný vo vlastnej cirkvi, vlastný biskup môže z oprávneného dôvodu odvolať, len keď sa dodržia dohody uzavreté s druhým biskupom aj prirodzená právna miernosť; rovnako pri zachovaní tých istých podmienok môže diecézny biskup druhej partikulárnej cirkvi takému klerikovi z oprávneného dôvodu odoprieť povolenie na ďalší pobyt na svojom území.

Kán. 272 - Exkardináciu a inkardináciu, ako aj povolenie presídlieť sa do inej partikulárnej cirkvi môže diecézny administrátor udeliť iba po roku od vakancie biskupskej stoličky a so súhlasom kolégia konzultorov.

III. kapitola POVINNOSTI A PRÁVA KLERIKOV

Kán. 273 - Klerici majú zvláštnu povinnosť preukazovať úctu a poslušnosť Najvyššiemu veľkňazovi a svojmu ordinárovi.

Kán. 274 - § 1. Iba klerici môžu dostať úrady, na ktorých vykonávanie sa vyžaduje moc posvätného rádu alebo cirkevná riadiaca moc.

§ 2. Klerici, ak ich zákonná prekážka neospravedľuje, sú povinní prijať a verne plniť úlohu, ktorú im zveril ich ordinár.

Kán. 275 - § 1. Klerici, keďže sa všetci usilujú o jedno dielo, totiž o budovanie Kristovho tela, majú byť medzi sebou spojení zväzkom bratstva a modlitby a majú navzájom spolupracovať podľa predpisov partikulárneho práva.

§ 2. Klerici majú uznávať a napomáhať poslanie, ktoré laici, každý svojím podielom, vykonávajú v Cirkvi a vo svete.

Kán. 276 - § 1. Klerici sú v spôsobe svojho života z osobitného dôvodu povinní usilovať sa o svätosť, lebo oni novým titulom zasvätení Bohu v prijatí posvätného rádu sú rozdávatelmi božských tajomstiev na službu jeho ľudu.

§ 2. Aby túto dokonalosť mohli dosiahnuť:

1. predovšetkým majú verne a neúnavne plniť povinnosti pastoračnej služby;
2. svoj duchovný život majú sýtiť pokrmom zo stola Svätého písma a zo stola Eucharistie; preto sú kňazi nástojčivo vyzývaní, aby denne prinášali eucharistickú obeť, diakoni však aby sa denne zúčastňovali na jej prinášaní;
3. kňazi, ako aj diakoni, ktorí sa pripravujú na presbyterát, sú povinní modliť sa každý deň liturgiu hodín podľa vlastných a schválených liturgických kníh; trvalí diakoni však majú sa z nej modliť tú časť, ktorú určí Konferencia biskupov;
4. rovnako sú povinní zúčastňovať sa na duchovných cvičeniach podľa predpisov partikulárneho práva;
5. naliehavo sa žiadajú, aby sa pravidelne venovali meditatívnej modlitbe, často pristupovali k sviatosti pokánia, osobitne si uctievali Bohorodičku Pannu a používali iné spoločné a osobitné prostriedky posväcovania.

Kán. 277 - § 1. Klerici sú povinní zachovávať dokonalú a doživotnú zdržanlivosť pre nebeské kráľovstvo, a preto ich viaže celibát, ktorý je osobitný Boží dar, pomocou ktorého sa posvätní služobníci môžu nerozdeleným srdcom ľahšie privnúť ku Kristovi a slobodnejšie sa oddať službe Bohu a ľuďom.

§ 2. Klerici sa s náležitou rozvážnosťou majú správať k osobám, ktorých navštevovanie by mohlo ohroziť ich povinnosť zachovávať zdržanlivosť alebo pohoršiť veriacich.

§ 3. Diecéznemu biskupovi prislúcha, aby v tejto veci stanovil presnejšie normy a v jednotlivých prípadoch posúdil zachovávanie tejto povinnosti.

Kán. 278 - § 1. Svetskí klerici majú právo združovať sa s inými na dosiahnutie cieľov, primeraných klerickému stavu.

§ 2. Svetskí klerici si majú vysoko vážiť najmä tie združenia, ktoré podľa štatútu preskúmaného kompetentnou vrchnosťou vhodným a primerane schváleným usporiadaním života a bratskou pomocou rozvíjajú ich svätosť vo vykonávaní služby a ktoré upevňujú jednotu klerikov navzájom a s vlastným biskupom.

§ 3. Klerici sa majú zdržať ustanovovania združení alebo účasti na združeniach, ktorých cieľ alebo činnosť nemožno zosúladiť so záväzkami, vlastnými klerickému stavu, alebo ktoré môžu prekážať v starostlivom plnení úlohy, ktorú im zverila kompetentná cirkevná vrchnosť.

Kán. 279 - § 1. Klerici majú pokračovať v posvätných štúdiách aj po prijatí kňazstva a pridržať sa tej spoľahlivej náuky, založenej na Svätom písme, odovzdanej predkami a všeobecne prijatej Cirkvou, ako ju vymedzujú najmä dokumenty koncilov a Rímskych veľkňazov, vyhýbajúc sa svetským novotám vo vyjadrovaní a nepravnej vede.

§ 2. Kňazi podľa predpisov partikulárneho práva majú navštevovať pastoračné prednášky, ktoré treba zaviesť po kňazskej vysviacke, a v čase určenom tým istým právom sa majú zúčastňovať aj na iných prednáškach, teologických zhromaždeniach alebo konferenciách, ktorými sa im má poskytnúť príležitosť na získanie hlbšieho poznania posvätných vied a pastoračných metód.

§ 3. Majú pokračovať v poznávaní aj iných vied, predovšetkým tých, ktoré súvisia s posvätnými vedami, pokiaľ to napomáha najmä vykonávanie pastoračnej služby.

Kán. 280 - Klerikom sa veľmi odporúča istý spôsob spoločného života; tam však, kde je, treba ho podľa možnosti zachovať.

Kán. 281 - § 1. Klerici, keďže sa venujú cirkevnej službe, zasluhujú si remuneráciu, primeranú ich postaveniu, so zreteľom tak na povahu samej úlohy, ako aj na miestne i časové okolnosti, ktorou sa môžu postarať o svoje životné potreby aj o spravodlivú odmenu tým, na ktorých službu sú odkázaní.

§ 2. Takisto sa treba postarať, aby požívali takú sociálnu pomoc, ktorou sa vhodne zabezpečia ich potreby v chorobe, v invalidite alebo v starobe.

§ 3. Ženatí diakoni, ktorí sa úplne venujú cirkevnej službe, zasluhujú si remuneráciu, ktorou sa môžu postarať o svoje materiálne zabezpečenie i svojej rodiny; tí však, ktorí dostávajú remuneráciu na základe občianskeho zamestnania, ktoré vykonávajú alebo vykonávali, z týchto príjmov sa majú postarať o svoje potreby a o potreby svojej rodiny.

Kán. 282 - § 1. Klerici majú viesť jednoduchý život a zdržiavať sa všetkého, čo zaváňa márnivosťou.

§ 2. Dobrá, ktoré nadobúdajú z príležitosti vykonávania cirkevného úradu a ktoré im zvýšia po postaraní sa o slušné materiálne zabezpečenie a splnenie všetkých povinností vlastného stavu, majú použiť na dobro Cirkvi a na diela dobročinnnej lásky.

Kán. 283 - § 1. Klerici, hoci nezastávajú úrad spojený s rezidovaním, predsa sa nemajú bez aspoň predpokladaného povolenia vlastného ordinára vzdávať zo svojej diecézy na dlhší čas, ktorý treba vymedziť partikulárnym právom.

§ 2. Patrí im však, aby každoročne mali náležitý a dostatočný čas na dovolenku, ktorý je vymedzený univerzálnym alebo partikulárnym právom.

Kán. 284 - Klerici majú nosiť slušný cirkevný oblek podľa noriem vydaných Konferenciou biskupov a podľa zákonných miestnych zvykov.

Kán. 285 - § 1. Klerici sa podľa predpisov partikulárneho práva majú úplne zdržiavať všetkého, čo nie je slušné na ich stav.

§ 2. Klerici sa majú vyhýbať tomu, čo hoci nie je neslušné, predsa je cudzie klerickému stavu.

§ 3. Klerikom sa zakazuje prevziať verejné úrady, s ktorými je spojená účasť na vykonávaní občianskej moci.

§ 4. Bez povolenia svojho ordinára nemajú preberať správu majetkov, ktoré patria laikom, alebo svetské úrady, s ktorými je spojené bremeno skladania účtov; zakazuje sa im ručiť bez porady s vlastným ordinárom, hoci aj vlastnými majetkami; takisto sa majú vyvarovať podpisovania zmieniek, ktorými sa preberá záväzok vyplatiť peniaze bez určeného dôvodu.

Kán. 286 - Klerikom sa zakazuje osobne alebo prostredníctvom iných podnikat' alebo obchodovať či už na vlastný, alebo ošoh iných bez povolenia zákonnej cirkevnej vrchnosti.

Kán. 287 - § 1. Klerici majú vždy všemožne podporovať zachovávanie na spravodlivosti založeného pokoja a svornosti medzi ľuďmi.

§ 2. Nemajú mať aktívnu účasť na práci v politických stranách a na riadení odborových organizácií, ak to podľa úsudku kompetentnej cirkevnej vrchnosti nevyžaduje obrana práv Cirkvi alebo napomáhanie spoločného dobra.

Kán. 288 - Trvalí diakoni nie sú viazaní predpismi kán. 284, 285, § 3 a 4, 286, 287, § 2, ak partikulárne právo nestanovuje niečo iné.

Kán. 289 - § 1. Keďže vojenská služba je pre klerický stav menej vhodná, klerici, ako aj kandidáti na posvätné rády nemajú sa bez povolenia svojho ordinára dobrovoľne hlásiť k vojsku.

§ 2. Klerici majú využívať výnimky spod vykonávania úloh a verejných občianskych úradov, cudzích klerickému stavu, ktoré v ich prospech udeľujú zákony a dohody alebo zvyky, ak v jednotlivých prípadoch vlastný ordinár nerozhodol ináč.

IV. kapitola STRATA KLERICKÉHO STAVU

Kán. 290 - Posvätná ordinácia raz platne prijatá sa nikdy nestáva neplatnou. Klerik však stráca klerický stav:

1. súdnym rozsudkom alebo administratívnym dekrétom, ktorým sa vyhlasuje neplatnosť posvätnéj ordinácie;
2. zákonne uloženým trestom prepustenia;
3. reskriptom Apoštolskej stolice; takýto reskript však Apoštolská stolica udeľuje diakonom len z vážnych dôvodov, presbyterom z veľmi vážnych dôvodov.

Kán. 291 - Okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v kán. 290, bod 1, strata klerického stavu neprináša so sebou dišpenz od povinnosti celibátu, ktorý môže dať iba Rímsky veľkňaz.

Kán. 292 - Klerik, ktorý podľa normy práva stráca klerický stav, stráca ním práva vlastné klerickému stavu a ani ho viac neviažu nijaké záväzky klerického stavu pri zachovaní predpisu kán. 291; má zakázané vykonávať moc posvätného rádu pri neporušení predpisu kán. 976; tým samým je pozbavený všetkých úradov, úloh a akejkoľvek delegovanej moci.

Kán. 293 - Klerik, ktorý stratil klerický stav, môže byť znova prijatý medzi klerikov iba reskriptom Apoštolskej stolice.

IV. titul OSOBNÉ PRELATÚRY

Kán. 294 - Na podporu vhodného rozdeľovania presbyterov alebo na uskutočnenie osobitných pastoračných alebo misijných diel pre rozličné krajiny alebo rozličné sociálne skupiny Apoštolská stolica môže po vypočutí mienky Konferencií biskupov, ktorých sa to týka, zriadiť osobné prelatúry, ktoré pozostávajú z presbyterov a diakonov svetského kléru.

Kán. 295 - § 1. Osobná prelatúra sa riadi štatútom vydaným Apoštolskou stolicou a na jej čele je prelát ako vlastný ordinár, ktorý má právo zriadiť národný alebo medzinárodný seminár, ako aj inkardinovať chovancov a povýšiť ich do posvätných radov na titul služby prelatúre.

§ 2. Prelát sa musí starať tak o duchovné formovania tých, ktorých na spomínaný titul povýšil, ako aj o ich slušné materiálne zabezpečenie.

Kán. 296 - Na základe dohôd uzavretých s prelatúrou sa laici môžu venovať dielam apoštolátu osobnej prelatúry; avšak spôsob tejto organickej spolupráce, ako aj hlavné povinnosti a práva, ktoré sú s ňou spojené, majú sa v štatúte vhodne vymedziť.

Kán. 297 - Štatút má rovnako určiť vzťahy osobnej prelatúry k miestnym ordinárom tých partikulárnych cirkví, v ktorých po predchádzajúcom súhlase diecézneho biskupa táto prelatúra vykonáva alebo mieni vykonávať svoje pastoračné alebo misijné diela.

V. titul ZDRUŽENIA VERIACICH

I. kapitola SPOLOČNÉ NORMY

Kán. 298 - § 1. V Cirkvi jestvujú združenia, odlišné od inštitútov zasväteného života a od spoločností apoštolského života, v ktorých sa veriaci, klerici alebo laici, alebo klerici a laici spolu usilujú spoločnou činnosťou pestovať dokonalejší život alebo napomáhať verejný kult alebo kresťanskú náuku, alebo iné diela apoštolátu čiže podujatia evanjelizácie, vykonávať skutky nábožnosti alebo dobročinnéj lásky a kresťanským duchom oživovať časný poriadok.

§ 2. Veriaci majú vstupovať najmä do takých združení, ktoré kompetentná cirkevná vrchnosť buď zriadila, buď pochválila, alebo odporúčala.

Kán. 299 - § 1. Veriaci majú právo po uzavretí vzájomnej súkromnej dohody ustanovovať združenia na dosahovanie cieľov, o ktorých sa hovorí v kán. 298, § 1, pri zachovaní predpisu kán. 301, § 1.

§ 2. Takéto združenia, hoci ich cirkevná vrchnosť schváli alebo ich odporúča, sa volajú súkromnými združeniami.

§ 3. Nijaké súkromné združenie veriacich sa v Cirkvi neuznáva, ak jeho štatút nepreskúmala kompetentná vrchnosť.

Kán. 300 - Nijaké združenie si nemá privlastniť označenie *katolícke*, ak na to nedala súhlas kompetentná cirkevná vrchnosť podľa normy kán. 312.

Kán. 301 - § 1. Iba kompetentná cirkevná vrchnosť má právo zriaďovať združenia veriacich, ktoré si vytyčujú cieľ v mene Cirkvi podávať kresťanskú náuku alebo podporovať verejný kult, alebo združenia usilujúce sa o iné ciele, ktorých uskutočňovanie je svojou povahou rezervované tej istej cirkevnej vrchnosti.

§ 2. Kompetentná cirkevná vrchnosť, ak to považuje za užitočné, môže zriaďovať aj združenie veriacich na priame alebo nepriame uskutočňovanie iných duchovných cieľov, ktorých dosiahnutie nie je dostatočne zabezpečené súkromnými podujatiami.

§ 3. Združenia veriacich, ktoré zriaďuje kompetentná cirkevná vrchnosť, sa nazývajú verejné združenia.

Kán. 302 - Klerickými združeniami veriacich sa nazývajú tie, ktoré sú pod vedením klerikov, podujímajú sa na vykonávanie posvätného rádu a za také ich uznáva kompetentná vrchnosť.

Kán. 303 - Združenia, ktorých členovia majú vo svete účasť na duchu niektorého rehoľného inštitútu, pod vyšším vedením toho istého inštitútu vedú apoštolský život a snažia sa o kresťanskú dokonalosť, nazývajú sa tretie rády alebo majú iný primeraný názov.

Kán. 304 - § 1. Všetky združenia veriacich, či už verejné alebo súkromné, nech sa označujú akýmkoľvek titulom alebo názvom, majú mať svoj štatút, v ktorom sa má určiť cieľ alebo spoločenská úloha združenia, sídlo, riadenie a požadované podmienky účasti v nich a ktorými sa majú vymedziť spôsoby činnosti so zreteľom na časovú a miestnu potrebu alebo osožnosť.

§ 2. Majú si zvoliť titul alebo názov, prispôsobený časovým a miestnym zvykom, predovšetkým odvodený od samého cieľa, o ktorý sa usilujú.

Kán. 305 - § 1. Všetky združenia veriacich podliehajú dohľadu kompetentnej cirkevnej vrchnosti, ktorej úlohou je starať sa, aby sa v nich zachovávala neporušenosť viery a mravov, a dozerať, aby sa do cirkevnej disciplíny nevkradli zlozvyky, a preto jej prislúcha povinnosť a právo podľa normy práva a štatútu ich vizitovať; podliehajú aj riadeniu tej istej vrchnosti podľa predpisov nasledujúcich kánonov.

§ 2. Dohľadu Svätej stolice podliehajú združenia akéhokoľvek druhu; dohľadu miestneho ordinára podliehajú diecézne združenia, ako aj iné združenia, pokiaľ v diecéze vykonávajú činnosť.

Kán. 306 - Aby niekto požíval práva a privilégiá združenia, odpustky a iné duchovné milosti tomuto združeniu udelené, je potrebné a stačí, aby bol podľa predpisov práva a vlastného štatútu združenia do neho platne prijatý a nebol z neho zákonne prepustený.

Kán. 307 - § 1. Prijímanie členov sa má robiť podľa normy práva a štatútu každého združenia.

§ 2. Tá istá osoba môže byť prijatá do viacerých združení.

§ 3. Členovia rehoľných inštitútov môžu vstúpiť do združení podľa normy vlastného práva so súhlasom svojho predstaveného.

Kán. 308 - Nikto, kto je zákonne prijatý, nemá byť zo združenia prepustený, ak to nie je z oprávneného dôvodu podľa normy práva a štatútu.

Kán. 309 - Zákonne ustanovené združenia majú právo podľa normy práva a štatútu vydávať osobitné normy, vzťahujúce sa na samo združenie, konať zhromaždenia, určovať predstavených, úradníkov, pomocníkov a správcov majetku.

Kán. 310 - Súkromné združenie, ktoré nebolo ustanovené ako právnická osoba, ako také nemôže byť subjektom povinností a práv; avšak veriaci v ňom združení môžu spoločne prevziať záväzky a ako spoluvlastníci a spoludržiteľia nadobúdať a vlastniť práva a majetky; tieto práva a povinnosti môžu vykonávať cez mandátára čiže zástupcu.

Kán. 311 - Členovia inštitútov zasväteného života, ktorí predsedajú alebo asistujú združeniam, spojeným nejakým spôsobom s ich inštitútom, majú sa starať, aby tieto združenia poskytovali pomoc dielam apoštolátu pôsobiacim v diecéze pod vedením miestneho ordinára za spolupráce najmä so združeniami, ktoré sú určené na vykonávanie apoštolátu v diecéze.

II. kapitola VEREJNÉ ZDRUŽENIA VERIACICH

Kán. 312 - § 1. Kompetentnou vrchnosťou na zriadenie verejných združení je:

1. pre univerzálne a medzinárodné združenia Svätá stolica;
2. pre národné združenia, ktoré totiž samým zriadením sú určené na vykonávanie činnosti v celom národe, Konferencia biskupov na svojom území;
3. pre diecézne združenia diecézny biskup na svojom území, nie však diecézny administrátor, s výnimkou tých združení, na zriaďovanie ktorých je právo na základe apoštolského privilégia rezervované iným.

§ 2. Na platné zriadenie združenia alebo odbočky združenia v diecéze, hoci sa to deje na základe apoštolského privilégia, sa vyžaduje písomný súhlas diecézneho biskupa; avšak súhlas diecézneho biskupa, daný na zriadenie domu rehoľného inštitútu, platí aj na zriadenie združenia v tom istom dome alebo kostole k nemu pripojenom, ktoré je tomu inštitútu vlastné.

Kán. 313 - Verejné združenie, ako aj konfederácia verejných združení sa tým samým dekrétom, ktorým ich podľa normy kán. 312 kompetentná cirkevná vrchnosť zriaďuje, ustanovujú za právnickú osobu, a pokiaľ sa to vyžaduje, dostávajú poslanie na dosahovanie cieľov, ktoré si sami v mene Cirkvi vytyčujú.

Kán. 314 - Štatút akéhokoľvek verejného združenia, jeho uznanie alebo zmena potrebujú schválenie cirkevnej vrchnosti, ktorej príslúcha zriadenie združenia podľa normy kán. 312, § 1.

Kán. 315 - Verejné združenia môžu samy od seba konať podujatia, primerané ich povahe; riadia sa podľa normy štatútu, ale pod vyšším vedením cirkevnej vrchnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 312, § 1.

Kán. 316 - § 1. Do verejných združení nemôže byť platne prijatý ten, kto verejne zavrhol katolícku vieru alebo odpadol od cirkevného spoločenstva, alebo je postihnutý uloženou alebo vyhlásenou exkomunikáciou.

§ 2. Tí zákonne prijatí, ktorí upadli do stavu, o ktorom sa hovorí v § 1, majú sa po predchádzajúcom napomenutí zo združenia prepustiť pri zachovaní jeho štatútu a pri neporušení práva rekursu k cirkevnej vrchnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 312, § 1.

Kán. 317 - § 1. Ak sa v štatúte nepredvída niečo iné, cirkevná vrchnosť, o ktorej sa hovorí v kán. 312, § 1, má právo potvrdiť moderátora verejného združenia, ktorého zvolilo samo verejné združenie, alebo navrhnutého ustanoviť, alebo ho na základe vlastného práva vymenovať; avšak duchovného správcu čiže cirkevného asistenta vymenúva tá istá cirkevná vrchnosť po vypočutí, kde je to užitočné, vyšších úradníkov združenia.

§ 2. Norma stanovená v § 1 platí aj pre združenia, zriadené členmi rehoľných inštitútov na základe apoštolského privilégia mimo ich vlastných kostolov alebo domov; avšak v združeniach zriadených členmi rehoľných inštitútov vo vlastnom kostole alebo dome, vymenovanie alebo potvrdenie moderátora a duchovného správcu prináleží predstavenému inštitútu podľa normy štatútu.

§ 3. V združeniach, ktoré nie sú klerické, úlohu moderátora môžu vykonávať laici; na túto úlohu sa nemá prijímať duchovný správca čiže cirkevný asistent, ak sa v štatúte neurčuje niečo iné.

§ 4. Vo verejných združeniach veriacich, ktoré sú určené priamo na vykonávanie apoštolátu, moderátormi nemajú byť tí, ktorí v politických stranách zastávajú riadiaci úrad.

Kán. 318 - § 1. Za zvláštnych okolností, kde to vyžadujú vážne dôvody, môže cirkevná vrchnosť, o ktorej sa hovorí v kán. 312, § 1, určiť poverenca, ktorý v jej mene na čas vedie združenie.

§ 2. Moderátora verejného združenia môže z oprávneného dôvodu odvolať ten, kto ho vymenoval alebo potvrdil, po vypočutí tak samého moderátora, ako aj vyšších úradníkov združenia podľa normy štatútu; duchovného správcu však môže odvolať podľa normy kán. 192-195 ten, kto ho vymenoval.

Kán. 319 - § 1. Zákonne zriadené verejné združenie, ak nie je určené niečo iné, majetky, ktoré vlastní, spravuje podľa normy štatútu pod vyšším riadením cirkevnej vrchnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 312, § 1, ktorej musí každoročne predložiť vyúčtovanie zo správy majetkov.

§ 2. Tej istej vrchnosti musí predložiť presné vyúčtovanie z nakladania s milodarmi a almužnami, ktoré zozbieralo.

Kán. 320 - § 1. Združenia, ktoré zriadila Svätá stolica, môže zrušiť iba ona.

§ 2. Z vážnych dôvodov môže Konferencia biskupov zrušiť združenia, ktoré ona zriadila, diecézny biskup združenia, ktoré on zriadil, ako aj združenia, zriadené na základe apoštolského indultu členmi rehoľných inštitútov so súhlasom diecézneho biskupa.

§ 3. Kompetentná vrchnosť nemá zrušiť verejné združenie, ak nevypočuje jeho moderátora a iných vyšších úradníkov.

III. kapitola SÚKROMNÉ ZDRUŽENIA VERIACICH

Kán. 321 - Súkromné združenia veriaci riadia a spravujú podľa predpisov štatútu.

Kán. 322 - § 1. Súkromné združenie veriacich môže nadobudnúť právnu subjektivitu formálnym dekrétom kompetentnej cirkevnej vrchnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 312.

§ 2. Nijaké súkromné združenie veriacich nemôže nadobudnúť právnu subjektivitu, ak jej štatút neschválila cirkevná vrchnosť, o ktorej sa hovorí v kán. 312, § 1; schválenie štatútu však nemení súkromnú povahu združenia.

Kán. 323 - § 1. Hoci súkromné združenia veriacich podľa normy kán. 321 majú samostatnosť, podliehajú dohľadu cirkevnej vrchnosti podľa normy kán. 305 a takisto riadeniu tej istej vrchnosti.

§ 2. Pri zachovaní samostatnosti, vlastnej súkromným združeniam, cirkevnej vrchnosti prislúcha aj dozerateľ a dbať na to, aby sa vyhýbalo triešteniu síl a aby sa vykonávanie ich apoštolátu usmerňovalo na spoločné dobro.

Kán. 324 - § 1. Súkromné združenie veriacich si slobodne podľa normy štatútu určuje svojho moderátora a úradníkov.

§ 2. Ak si súkromné združenie veriacich želá mať duchovného poradcu, môže si ho slobodne vybrať spomedzi kňazov, ktorí zákonne vykonávajú službu v diecéze; ten však potrebuje potvrdenie miestneho ordinára.

Kán. 325 - § 1. Súkromné združenie veriacich slobodne podľa predpisov štatútu spravuje tie majetky, ktoré vlastní, pri neporušení práva kompetentnej cirkevnej vrchnosti dozerateľ, aby sa majetky používali na ciele združenia.

§ 2. To isté združenie podlieha autorite miestneho ordinára podľa normy kán. 1301 vo veci správy a používania majetkov, ktoré boli združeniu darované alebo zanechané na nábožné ciele.

Kán. 326 - § 1. Súkromné združenie veriacich zaniká podľa normy štatútu; môže ho zrušiť aj kompetentná vrchnosť, ak jeho činnosť spôsobuje ťažkú škodu cirkevnej náuke alebo cirkevnej disciplíny alebo je veriacim na pohoršenie.

§ 2. Naloženie s majetkami zaniknutého združenia má byť vymedzené podľa normy štatútu pri neporušení nadobudnutých práv a úmyslu darcov.

IV. kapitola ZVLÁŠTNE NORMY O ZDRUŽENIACH LAIKOV

Kán. 327 - Laickí veriaci si majú veľmi ceniť združenia, ustanovené na duchovné ciele, o ktorých sa hovorí v kán. 298, zvlášť tie, ktoré si kladú za cieľ kresťanským duchom oživovať poriadok časných vecí a týmto spôsobom veľmi podporujú vnútornú jednotu medzi vierou a životom.

Kán. 328 - Tí, ktorí sú na čele združení laikov, aj tých, ktoré boli zriadené na základe apoštolského privilégia, majú sa starať, aby tam, kde je to užitočné, ich združenia spolupracovali s inými združeniami veriacich a aby ochotne pomáhali rozličným kresťanským dielam, najmä tým, ktoré sa nachádzajú na tom istom území.

Kán. 329 - Moderátori združení laikov sa majú starať, aby sa členovia združenia náležite formovali na vykonávanie apoštolátu, vlastného laikom.

II. časť HIERARCHICKÉ ZRIADENIE CIRKVI

I. oddiel NAJVYŠŠIA VRCHNOSŤ CIRKVI

I. kapitola RÍMSKY VEĽKŇAZ A KOLÉGIUM BISKUPOV

Kán. 330 - Ako z rozhodnutia Pána svätý Peter a ostatní apoštoli tvoria jedno kolégium, podobným spôsobom sú medzi sebou spojení Rímsky veľkňaz, Petrov nástupca, a biskupi, nástupcovia apoštolov.

1. článok RÍMSKY VEĽKŇAZ

Kán. 331 - Biskup rímskej cirkvi, v ktorom pretrváva úloha, ktorú Pán zveril jedine Petrovi, prvému z apoštolov, a ktorá sa odovzdáva jeho nástupcom, je hlava kolégia biskupov, zástupca Krista a pastier celej Cirkvi tu na zemi; preto na základe svojej úlohy má v Cirkvi najvyššiu, plnú, bezprostrednú a univerzálnu riadnu moc, ktorú môže vždy slobodne vykonávať.

Kán. 332 - § 1. Rímsky veľkňaz dostáva plnú a najvyššiu moc v Cirkvi zákonným zvolením, ktoré sám prijal, spolu s biskupskou konsekráciou. Preto zvolený za Najvyššieho veľkňaza, ktorý má biskupské svätenie, túto moc dostáva od chvíle prijatia zvolenia. Ak však zvolený nemá biskupské svätenie, ihneď má byť vysvätený za biskupa.

§ 2. V prípade, že sa Rímsky veľkňaz zriekne svojej úlohy, k platnosti sa vyžaduje, aby zrieknutie sa bolo slobodne vykonané a náležite prejavené, a nevyžaduje sa, aby ho niekto prijal.

Kán. 333 - § 1. Rímsky veľkňaz na základe svojej úlohy má moc nielen nad celou Cirkvou, ale dostáva primát riadnej moci aj nad všetkými partikulárnymi cirkvami a ich zoskupeniami, čím sa totiž súčasne upevňuje a vyhradzuje vlastná, riadna a bezprostredná moc, ktorú biskupi majú nad partikulárnymi cirkvami, zverenými ich starostlivosti.

§ 2. Rímsky veľkňaz v plnení svojej úlohy najvyššieho pastiera Cirkvi je stále spojený spoločenstvom s ostatnými biskupmi, ba aj s celou Cirkvou; sám má však právo podľa potrieb Cirkvi vymedziť buď osobný, alebo kolégiový spôsob vykonávania tejto úlohy.

§ 3. Proti rozsudku alebo dekrétu Rímskeho veľkňaza niet odvolania ani rekurzu.

Kán. 334 - Rímskemu veľkňazovi vo vykonávaní jeho úlohy pomáhajú biskupi, ktorí môžu s ním spolupracovať rozličnými spôsobmi, medzi ktoré patrí Synoda biskupov. Okrem toho sú mu na pomoci otcovia kardináli, ako aj iné osoby, a podľa potrieb doby rozličné inštitúcie; všetky tieto osoby a inštitúcie vykonávajú úlohu, ktorá je im zverená, v jeho mene a jeho autoritou pre dobro všetkých cirkví podľa noriem určených právom.

Kán. 335 - Keď je Rímska stolica vakantná alebo je celkom hatená, v riadení celej Cirkvi sa nesmie nič meniť; majú sa však zachovávať zvláštne zákony, vydané pre tieto okolnosti.

2. článok KOLÉGIUM BISKUPOV

Kán. 336 - Kolégium biskupov, ktorého hlavou je Najvyšší veľkňaz a jeho členmi sú biskupi na základe sviatostnej konsekrácie a hierarchického spoločenstva s hlavou a členmi kolégia a v ktorom apoštolský zbor nepretržite pretrváva, je spolu so svojou hlavou a nikdy bez tejto hlavy aj subjektom najvyššej a plnej moci nad celou Cirkvou.

Kán. 337 - § 1. Kolégium biskupov slávnostným spôsobom vykonáva moc nad celou Cirkvou na ekumenickom koncile.

§ 2. Tú istú moc vykonáva prostredníctvom zjednotenej činnosti biskupov, rozídených vo svete, ktorú ako takú Rímsky veľkňaz vyhlásil alebo slobodne prijal, takže sa stáva pravým kolégiovým úkonom.

§ 3. Rímsky veľkňaz má právo podľa potrieb Cirkvi vybrať a napomáhať spôsoby, ktorými kolégium biskupov má kolegiálne vykonávať svoju úlohu vzhľadom na celú Cirkev.

Kán. 338 - § 1. Jedine Rímsky veľkňaz má právo ekumenický koncil zvoliť, osobne alebo cez iných mu predsedieť, preložiť ho, prerušiť alebo rozpustiť a schváliť jeho dekréty.

§ 2. Ten istý Rímsky veľkňaz má právo vymedziť otázky, ktoré sa majú na koncile prerokovať, a stanoviť poriadok, ktorý treba na koncile zachovať; otcovia koncilu môžu k otázkam predloženým Rímskym veľkňazom pridať iné, ktoré potrebujú schválenietohto istého Rímskeho veľkňaza.

Kán. 339 - § 1. Všetci biskupi a len biskupi, ktorí sú členmi kolégia biskupov, majú právo a povinnosť zúčastniť sa na ekumenickom koncile s rozhodujúcim hlasom.

§ 2. Okrem toho najvyššia cirkevná vrchnosť môže na ekumenický koncil prizvať aj niektorých iných, ktorí nie sú vyznačení biskupskou hodnosťou, a má právo vymedziť ich účasť na koncile.

Kán. 340 - Ak sa stane, že Apoštolská stolica je počas konania koncilu vakantná, koncil sa samým právom prerušuje dovtedy, kým nový Najvyšší veľkňaz nenariadi v ňom pokračovať alebo ho nerozpustí.

Kán. 341 - § 1. Dekréty ekumenického koncilu nemajú záväznú účinnosť, ak neboli Rímskym veľkňazom spolu s koncilovými otcami schválené, ním potvrdené a na jeho príkaz vyhlásené.

§ 2. To isté potvrdenie a vyhlásenie potrebujú na to, aby mali záväznú účinnosť, dekréty, ktoré vydáva kolégium biskupov, keď vykonáva vo vlastnom zmysle kolegiálnu činnosť iným spôsobom, ktorý Rímsky veľkňaz zaviedol alebo slobodne prijal.

II. kapitola SYNODA BISKUPOV

Kán. 342 - Synoda biskupov je zhromaždenie biskupov, vybratých z rozličných krajín sveta, ktorí sa schádzajú v stanovenom čase, aby udržiavali úzke spojenie medzi Rímskym veľkňazom a biskupmi a aby Rímskemu veľkňazovi radami poskytovali pomoc, keď ide o neporušenosť a vzrast viery a mravov, dodržiavanie a upevňovanie cirkevnej disciplíny, a aby posúdili otázky, týkajúce sa činnosti Cirkvi vo svete.

Kán. 343 - Synoda biskupov má za úlohu rozoberať otázky predložené na rokovanie a vyjadriť želania, nie však o nich rozhodnúť alebo vydať o nich dekréty, ak jej v určitých prípadoch nedal moc rozhodovania Rímsky veľkňaz, ktorý v tomto prípade má právo potvrdiť rozhodnutia synody.

Kán. 344 - Synoda biskupov priamo podlieha autorite Rímskeho veľkňaza, ktorý má právo:

1. zvolať synodu, kedykoľvek sa mu to zdá vhodné, a určiť miesto, kde sa budú konať zasadania;
2. potvrdiť voľbu členov, ktorí majú byť podľa normy osobitného práva zvolení, a určiť a vymenovať ďalších členov;
3. podľa normy osobitného práva vo vhodnom čase pred slávením synody stanoviť obsah otázok, o ktorých treba rokovať;
4. určiť poriadok rokovania;
5. predsedáť synode osobne alebo cez iných;
6. samu synodu zakončiť, preložiť, prerušiť a rozpustiť.

Kán. 345 - Synoda biskupov sa môže zísť buď na všeobecné zasadanie, na ktorom sa prerokúvajú veci, priamo sa vzťahujúce na dobro celej Cirkvi, a toto zasadanie je buď riadne, alebo mimoriadne, alebo sa môže zísť na zvláštne zasadanie, na ktorom sa prerokúvajú záležitosti, priamo sa týkajúce vymedzenej alebo vymedzených krajín.

Kán. 346 - § 1. Synoda biskupov, ktorá sa schádza na riadne všeobecné zasadanie, pozostáva z členov, ktorých väčšinu tvoria biskupi, zvolení pre jednotlivé zasadania konferenciami biskupov spôsobom, vymedzeným osobitným právom synody; iní sú vysielaní na základe toho istého práva; iných priamo vymenúva Rímsky veľkňaz; k nim pristupujú niektorí členovia klerických rehoľných inštitútov, ktorých voľba sa koná podľa normy toho istého osobitného práva.

§ 2. Synoda biskupov, zídenná na mimoriadne všeobecné zasadanie, aby prerokovala záležitosti, ktoré si vyžadujú rýchle riešenie, pozostáva z členov, ktorých väčšinu tvoria biskupi, vysielaní osobitným právom synody na základe úradu, ktorý vykonávajú, iných však priamo vymenúva Rímsky veľkňaz; k nim pristupujú niektorí členovia klerických rehoľných inštitútov, zvolení podľa normy toho istého práva.

§ 3. Synoda biskupov, ktorá sa schádza na zvláštne zasadanie, pozostáva z členov, vybratých predovšetkým z tých krajín, pre ktoré bola zvolená podľa normy osobitného práva, ktorým sa synoda riadi.

Kán. 347 - § 1. Keď Rímsky veľkňaz ukončí zasadanie synody biskupov, končí sa biskupom a iným členom úloha, ktorá im bola na nej zverená.

§ 2. Keď sa Apoštolská stolica po zvolaní synody alebo počas jej konania stane vakantnou, zasadanie synody sa samým právom prerušuje a takisto aj úloha, ktorá bola na ňom členom zverená, kým nový Veľkňaz nerozhodne, že zasadanie treba rozpustiť alebo v ňom pokračovať.

Kán. 348 - § 1. Synoda biskupov má stály generálny sekretariát, na jeho čele je generálny sekretár, vymenovaný Rímskym veľkňazom, a tomu pomáha rada sekretariátu, pozostávajúca z biskupov, z ktorých jedných volí podľa normy osobitného práva sama synoda biskupov, iných vymenúva Rímsky veľkňaz; avšak úloha všetkých sa končí začatím nového všeobecného zasadania.

§ 2. Okrem toho pre každé zasadanie synody biskupov je ustanovený jeden alebo viacerí zvláštni sekretári, ktorých vymenúva Rímsky veľkňaz, a vo zverenom úrade zostávajú len do skončenia zasadania synody.

III. kapitola KARDINÁLI SVÄTEJ RÍMSKEJ CIRKVI

Kán. 349 - Kardináli Svätej rímskej cirkvi tvoria osobitné kolégium, ktorému prislúcha právo postarať sa o voľbu Rímskeho veľkňazu podľa normy osobitného práva; okrem toho kardináli pomáhajú Rímskemu veľkňazovi buď kolegiálne, keď sú zvolávaní, aby prerokovali otázky väčšieho významu, alebo ako jednotlivci, keď totiž v rozličných úradoch, ktoré zastávajú, poskytujú pomoc Rímskemu veľkňazovi predovšetkým v každodennej starostlivosti o celú Cirkev.

Kán. 350 - § 1. Kolégium kardinálov sa člení na tri rady: biskupský, do ktorého patria kardináli, ktorým Rímsky veľkňaz udeľuje titul prímestskej cirkvi, ako aj východní patriarchovia, ktorí boli zaradení do kolégia kardinálov; presbyterský a diakonský.

§ 2. Každému kardinálovi presbyterského a diakonského rádu Rímsky veľkňaz prideluje titul alebo diakoniu v Meste.

§ 3. Východní patriarchovia, prijatí do kolégia kardinálov, za titul majú svoje patriarchálne sídlo.

§ 4. Kardinál dekan má za titul Ostijskú diecézu spolu s inou cirkvou, ktorú za titul už mal.

§ 5. Opciou, uskutočnenou v konzistóriu a schválenou Rímskym veľkňazom, kardináli z presbyterského rádu pri zachovaní prvenstva rádu a hodnosti môžu prejsť na iný titul a kardináli z diakonského rádu na inú diakoniu, a ak v diakonskom ráde boli plné desaťročie, aj do presbyterského rádu.

§ 6. Kardinál, prechádzajúci na základe opcie z diakonského rádu do presbyterského rádu, dostáva miesto pred všetkými tými kardinálmi presbytermi, ktorí boli po ňom prijatí za kardinálov.

Kán. 351 - § 1. Tých, ktorí majú byť povýšení na kardinálov, si Rímsky veľkňaz slobodne vyberá spomedzi mužov, ustanovených aspoň v posvätnom ráde presbyterátu, ktorí vysoko vynikajú učenosťou, mravmi, nábožnosťou, ako aj rozumnosťou v spravovaní vecí; tí, ktorí ešte nie sú biskupmi, musia prijať biskupskú konsekráciu.

§ 2. Kardinálov ustanovuje Rímsky veľkňaz dekrétom, ktorý sa zverejňuje pred kolégiom kardinálov; a tak od zverejnenia majú povinnosti a práva, určené zákonom.

§ 3. Kto bol povýšený do kardinálskej hodnosti a jeho ustanovenie Rímsky veľkňaz oznámil, meno si však ponechal v srdci, nemá zatiaľ nijaké povinnosti kardinálov ani nijaké ich práva; keď však jeho meno Rímsky veľkňaz zverejnil, má tie isté povinnosti a práva, ale právo precedencie má odo dňa uchovávania v srdci.

Kán. 352 - § 1. Na čele kolégia kardinálov je dekan; keď je hatený, zastupuje ho poddekan; dekan ani poddekan nemá nad ostatnými kardinálmi nijakú riadiacu moc, ale je prvý medzi rovnými.

§ 2. Keď je úrad dekana vakantný, kardináli vyznačení titulom prímestskej cirkvi a len oni sami za predsedníctva poddekana, ak je prítomný, alebo najstaršieho z nich majú zvoliť jedného z ich členov za dekana kolégia; jeho meno majú oznámiť Rímskemu veľkňazovi, ktorému prislúcha zvoleného schváliť.

§ 3. Tým istým spôsobom, o ktorom sa hovorí v § 2, za predsedníctva samého dekana sa zvolí poddekan; Rímskemu veľkňazovi prislúcha schváliť aj voľbu poddekana.

§ 4. Ak dekan a poddekan nemajú v Meste trvalé bydlisko, majú ho tam nadobudnúť.

Kán. 353 - § 1. Kardináli kolegiálnou činnosťou pomáhajú Najvyššiemu pastierovi Cirkvi hlavne v konzistóriách, na ktoré sa zhromažďujú na príkaz a pod predsedníctvom Rímskeho veľkňaza; konzistória sú riadne a mimoriadne.

§ 2. Na riadne konzistórium sa zvolávajú všetci kardináli, aspoň tí, ktorí sa zdržiavajú v meste Ríme, aby sa poradili o niektorých vážnych, všeobecnejšie sa však vyskytujúcich záležitostiach alebo na vykonanie niektorých veľmi slávnostných úkonov.

§ 3. Na mimoriadne konzistórium, ktoré sa koná, keď to vyžadujú osobitné potreby Cirkvi alebo prerokovanie vážnejších záležitostí, sa zvolávajú všetci kardináli.

§ 4. Iba riadne konzistórium, na ktorom sa konajú niektoré slávnosti, môže byť verejné, keďže totiž okrem kardinálov sú naň pripustení preláti, vyslanci občianskych spoločností a iní naň pozvaní.

Kán. 354 - Od otcov kardinálov, ktorí stoja na čele dikastérií a iných trvalých inštitúcií Rímskej kúrie a Vatikánskeho štátu a dovŕšili sedemdesiaty piaty rok života, sa žiada, aby zrieknutie sa úradu predložili Rímskemu veľkňazovi, ktorý po zvážení všetkých okolností rozhodne.

Kán. 355 - § 1. Kardinálovi dekanovi prináleží vysvätiť zvoleného Rímskeho veľkňaza za biskupa, ak zvolený potrebuje vysviacku; keď je dekan hatený, to isté právo prislúcha poddekanovi, a keď aj on je hatený, najstaršiemu kardinálovi z biskupského rádu.

§ 2. Kardinál protodiakon oznamuje ľudu meno novozvoleného Najvyššieho veľkňaza; takisto v zastúpení Rímskeho veľkňaza kladie metropolitom páliu alebo ich odovzdáva ich zástupcom.

Kán. 356 - Kardináli majú povinnosť horlivo spolupracovať s Rímskym veľkňazom; preto kardináli, ktorí zastávajú akýkoľvek úrad v kúrii a nie sú diecéznymi biskupmi, sú povinní sídlieť v meste Ríme; kardináli, ktorí majú na starosti niektorú diecézu ako diecézni biskupi, majú prísť do mesta Ríma, kedykoľvek ich zvolá Rímsky veľkňaz.

Kán. 357 - § 1. Kardináli, ktorým je za titul pridelená prímestská cirkev alebo kostol v Meste, po ich prevzatí majú radou a starostlivosťou napomáhať dobro týchto diecéz a kostolov, pričom nemajú nad nimi nijakú riadiacu moc a z nijakého dôvodu nemajú zasahovať do správy ich majetkov, do disciplíny alebo služieb kostolov.

§ 2. Kardináli, ktorí sa nachádzajú mimo Mesta a mimo svojej diecézy, sú v tom, čo sa týka ich osoby, vyňatí spod riadiacej moci biskupa diecézy, v ktorej sa zdržiavajú.

Kán. 358 - Kardinálovi, ktorému Rímsky veľkňaz zveruje úlohu, aby na nejakej slávnosti alebo zhromaždení osôb zastupoval jeho osobu ako *legát a pobočník*, totiž ako jeho druhé ja, ako aj tomu, komu sa ako jeho *zvláštnemu vyslancovi* zveruje nejaká pastoračná úloha, prislúcha iba to, čím ho poveril sám Rímsky veľkňaz.

Kán. 359 - Keď je Apoštolská stolica vakantná, kolégium kardinálov má v Cirkvi iba takú moc, akú mu dáva osobitný zákon.

IV. kapitola RÍMSKA KÚRIA

Kán. 360 - Rímska kúria, pomocou ktorej Rímsky veľkňaz zvyčajne vybavuje záležitosti celej Cirkvi a ktorá v jeho mene a jeho autoritou plní úlohu pre dobro a na službu cirkví, pozostáva zo Štátneho čiže Pápežského sekretariátu, Rady pre verejné záležitosti Cirkvi, kongregácií, tribunálov a iných ustanovizní; ustanovenie a kompetenciu všetkých určuje osobitný zákon.

Kán. 361 - Pod menom Apoštolská stolica alebo Svätá stolica sa v tomto Kódexe rozumie nielen Rímsky veľkňaz, ale ak z povahy veci alebo z kontextu nevyplýva niečo iné, aj Štátny sekretariát, Rada pre verejné záležitosti Cirkvi a iné ustanovizne Rímskej kúrie.

V. kapitola LEGÁTI RÍMSKEHO VEĽKŇAZA

Kán. 362 - Rímsky veľkňaz má vrodené a nezávislé právo vymenúvať a vysielat' svojich legátov tak do partikulárnych cirkví v rozličných národoch alebo krajinách, ako aj súčasne do štátov a k verejným vrchnostiam a takisto ich prekladať a odvolávať, a to pri zachovaní noriem medzinárodného práva, týkajúceho sa vysielania a odvolávania legátov, ustanovených pri štátoch.

Kán. 363 - § 1. Legátom Rímskeho veľkňaza sa zveruje úrad trvalým spôsobom reprezentovať osobu Rímskeho veľkňaza pri partikulárnych cirkvách alebo aj štátoch a verejných vrchnostiach, ku ktorým sú vyslaní.

§ 2. Apoštolskú stolicu reprezentujú aj tí, ktorí sú poverení pápežskou misiou ako delegáti alebo pozorovatelia pri medzinárodných radách alebo na konferenciách a zhromaždeniach.

Kán. 364 - Hlavnou úlohou pápežského legáta je čoraz viac upevňovať a robiť účinnejšími zväzky jednoty, ktoré sú medzi Apoštolskou stolicou a partikulárnymi cirkvami. Preto pápežskému legátovi do okruhu jeho pôsobenia prináleží:

1. informovať Apoštolskú stolicu o pomeroch, v akých sa nachádzajú partikulárne cirkvi, a o všetkom, čo sa týka samého života Cirkvi a dobra duší;
2. skutkom a radou pomáhať biskupom, pričom zostáva nedotknuté vykonávanie ich zákonnej moci;
3. pestovať časté kontakty s Konferenciou biskupov a poskytovať jej všemožnú pomoc;
4. vo veci vymenúvania biskupov sprostredkovať alebo navrhovať mená kandidátov, ako aj začať informatívny proces o tých, ktorí majú byť povýšení, podľa noriem, vydaných Apoštolskou stolicou;
5. usilovať sa o napomáhanie toho, čo slúži pokoju, pokroku a spolupráci medzi národmi;
6. spolupracovať s biskupmi pri rozvíjaní vhodných stykov medzi katolíckou cirkvou a inými cirkvami alebo ekleziálnymi spoločenstvami, ba aj nekresťanskými náboženstvami;
7. v spolupráci s biskupmi chrániť u predstaviteľov štátu to, čo patrí k poslaniu Cirkvi a Apoštolskej stolice;
8. okrem toho uplatňovať splnomocnenia a plniť ostatné mandáty, ktoré mu zverila Apoštolská stolica.

Kán. 365 - § 1. Osobitnou úlohou pápežského legáta, ktorý podľa noriem medzinárodného práva súčasne pôsobí ako legát pri štátoch, je aj:

1. napomáhať a rozvíjať vzťahy medzi Apoštolskou stolicou a štátnymi vrchnosťami;
2. prerokúvať otázky, týkajúce sa vzťahov medzi Cirkvou a štátom; osobitným spôsobom pracovať na vypracovávaní konkordátov a iných podobných dohôd a na ich realizovaní.

§ 2. Pri vybavovaní záležitostí, o ktorých sa hovorí v § 1, pápežský legát, podľa toho, ako to vyžadujú okolnosti, nemá opomenúť vyžiadať mienku a radu biskupov cirkevnej oblasti a informovať ich o priebehu záležitostí.

Kán. 366 - So zreteľom na osobitnú povahu úlohy legáta:

1. sídlo pápežského legáta je vyňaté spod riadiacej moci miestneho ordinára, ak nejde o slávenia manželstiev;
2. pápežský legát, pokiaľ je to možné, po upovedomení miestnych ordinárov, smie vo všetkých kostoloch na území svojho pôsobenia ako legáta vykonávať liturgické slávenia, a to aj s biskupskými insigniami.

Kán. 367 - Úloha pápežského legáta nezaniká vakanciou Apoštolskej stolice, ak v pápežskej listine nebolo stanovené niečo iné; zaniká však splnením mandátu, odvolaním, ktoré mu bolo dané na vedomie, zrieknutím sa, ktoré Rímsky veľkňaz prijal.

II. oddiel **PARTIKULÁRNE CIRKVI** **A ICH ZOSKUPENIA**

I. titul **PARTIKULÁRNE CIRKVI** **A V NICH USTANOVENÁ VRCHNOSŤ**

I. kapitola **PARTIKULÁRNE CIRKVI**

Kán. 368 - Partikulárne cirkvi, v ktorých a z ktorých jestvuje jedna a jediná katolícka cirkev, sú predovšetkým diecézy, ktorým sa, ak nie je zrejmé niečo iné, pripodobňuje územná prelatura a územné opátstvo, apoštolský vikariát a apoštolská prefektúra, ako aj natrvalo zriadená apoštolská administratúra.

Kán. 369 - Diecéza je podiel Božieho ľudu, ktorý sa zveruje biskupovi, aby ho za spolupráce presbytéria duchovne pásol, tak aby tým, že sa vinie k svojmu pastierovi a ním na základe Evanjelia a Eucharistie v Duchu Svätom zhromaždený, utváral partikulárnu cirkev, v ktorej je skutočne prítomná a účinkuje jedna, svätá, katolícka a apoštolská cirkev Kristova.

Kán. 370 - Územná prelatura alebo územné opátstvo je určitý podiel Božieho ľudu, územne ohraničený, ktorý pre zvláštne okolnosti je zverený do starostlivosti niektorému prelátovi alebo opátovi, ktorý ho na spôsob diecézneho biskupa riadi ako jeho vlastný pastier.

Kán. 371 - § 1. Apoštolský vikariát alebo apoštolská prefektúra je určitý podiel Božieho ľudu, ktorý pre osobitné okolnosti ešte nie je ustanovený ako diecéza a pastoračná starostlivosť oň sa zveruje apoštolskému vikárovi alebo apoštolskému prefektovi, ktorí ho majú riadiť v mene Najvyššieho veľkňaza.

§ 2. Apoštolská administratúra je určitý podiel Božieho ľudu, ktorý pre zvláštne a celkom vážne dôvody Najvyšší veľkňaz nezriaďuje ako diecézu a pastoračná starostlivosť o neho sa zveruje apoštolskému administrátorovi, ktorý ho má v mene Najvyššieho veľkňaza riadiť.

Kán. 372 - § 1. Má byť pravidlom, že podiel Božieho ľudu, ktorý tvorí diecézu alebo niektorú inú partikulárnu cirkev, má byť ohraničený istým územím, tak aby zahŕňoval všetkých veriacich, bývajúcich na tom území.

§ 2. Predsa však tam, kde by sa to podľa úsudku najvyššej cirkevnej vrchnosti po vypočutí mienky Konferencií biskupov, ktorých sa to týka, videlo užitočné, na tom istom území sa môžu zriadiť partikulárne cirkvi, rozlíšené podľa obradu veriacich alebo z iného podobného dôvodu.

Kán. 373 - Iba najvyššia cirkevná vrchnosť má právo zriaďovať partikulárne cirkvi; ak sú zákonne zriadené, samým právom majú právnu subjektivitu.

Kán. 374 - § 1. Každá diecéza alebo iná partikulárna cirkev má byť rozdelená na odlišné časti čiže farnosti.

§ 2. Na rozvíjanie pastoračnej starostlivosti spoločnou činnosťou sa viaceré susedné farnosti môžu spojiť do osobitných zoskupení, akými sú dekanáty.

II. kapitola BISKUPI

1. článok BISKUPI VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 375 - § 1. Biskupi, ktorí sú z božského ustanovenia nástupcovia apoštolov skrze Ducha Svätého, ktorý im je daný, ustanovujú sa v Cirkvi za pastierov, aby aj oni boli učiteľmi náuky, kňazmi posvätného kultu a služobníkmi riadenia.

§ 2. Biskupi samou biskupskou konsekráciou prijímajú s úlohou posväcovať aj úlohu učiť a riadiť, ktoré však vzhľadom na ich povahu môžu vykonávať iba v hierarchickom spoločenstve s hlavou kolégia a jeho členmi.

Kán. 376 - Biskupi, ktorým je zverená starostlivosť o nejakú diecézu, sa nazývajú *diecézni*; ostatní sa nazývajú *titulárni*.

Kán. 377 - § 1. Biskupov slobodne vymenúva alebo zákonne zvolených potvrdzuje Najvyšší veľkňaz.

§ 2. Biskupi cirkevnej provincie, alebo kde to okolnosti vyžadujú, Konferencie biskupov majú aspoň každé tri roky po spoločnej porade a tajne zostaviť zoznam presbyterov aj z členov inštitútov zasväteného života, naozaj vhodných na episkopát, a zaslať ho Apoštolskej stolici, pričom zostáva zachované právo každého biskupa osve oznámiť mená presbyterov, ktorých považuje za hodných a súcich na biskupskú úlohu.

§ 3. Ak zákonne nebolo stanovené ináč, kedykoľvek treba vymenovať diecézneho biskupa alebo biskupa koadjútora, úlohou pápežského legáta vzhľadom na takzvané terno kandidátov, ktoré treba predložiť Apoštolskej stolici, je, aby jednotlivito preskúmal a Apoštolskej stolici oznámil spolu so svojou mienkou to, čo odporúča metropolita a sufragáni provincie, do ktorej diecéza, o ktorú sa treba postarať, patrí alebo do zoskupenia ktorej vstupuje, ako aj to, čo odporúča predseda Konferencie biskupov; pápežský legát si má navyše vypočuť mienku niektorých z kolégia konzultorov a z katedrálnej kapituly, a ak to uzná za užitočné, má si jednotlivito a tajne zistiť mienku aj iných z diecézneho a rehoľného kléru, ako aj laikov, ktorí vynikajú múdrosťou.

§ 4. Ak zákonne nebolo postarané ináč, diecézny biskup, ktorý sa domnieva, že jeho diecéze treba dať pomocného biskupa, Apoštolskej stolici má predložiť zoznam aspoň troch presbyterov, naozaj vhodných na tento úrad.

§ 5. Do budúcnosti sa svetským vrchnostiam neudeľujú nijaké práva a privilégia týkajúce sa voľby, vymenúvania, navrhovania a určovania biskupov.

Kán. 378 - § 1. K súcosti kandidáta na episkopát sa vyžaduje, aby:

1. vynikal pevnou vierou, dobrými mravmi, nábožnosťou, horlivosťou za duše, múdrosťou, rozumnosťou a ľudskými čnosťami a mal aj ostatné vlohy, ktoré ho robia vhodným vykonávať uvedený úrad;
2. mal dobrú povesť;
3. bol aspoň tridsaťpäťročný;
4. bol aspoň päť rokov ustanovený v ráde presbyterátu;
5. mal doktorát alebo aspoň licenciát zo Svätého písma, teológie alebo kánonického práva, získaný na inštitúte vyšších štúdií, schválenom Apoštolskou stolicou, alebo aby bol aspoň v týchto disciplínach naozaj skúsený.

§ 2. Konečný úsudok o súcosti toho, kto má byť povýšený, patrí Apoštolskej stolici.

Kán. 379 - Ten, kto je povýšený do episkopátu, ak ho nezdržiava zákonná prekážka, musí do troch mesiacov od prijatia apoštolskej listiny prijať biskupskú konsekráciu, a to skôr, než prevezme vlastníctvo svojho úradu.

Kán. 380 - Povýšený na biskupa, skôr než kánonicky prevezme vlastníctvo svojho úradu, má zložiť vyznanie viery a prísahu vernosti Apoštolskej stolici podľa formuly, ktorú schválila tá istá Apoštolská stolica.

2. článok DIECÉZNI BISKUPI

Kán. 381 - § 1. Diecéznemu biskupovi v diecéze, ktorá mu bola zverená, patrí všetka riadna, vlastná a bezprostredná moc, ktorá sa vyžaduje na vykonávanie jeho pastierskej úlohy, s výnimkou káuz, ktoré sú na základe práva alebo dekrétu Najvyššieho veľkňaza rezervované najvyššej alebo inej cirkevnej vrchnosti.

§ 2. Tí, ktorí sú na čele iných spoločenstiev veriacich, o ktorých sa hovorí v kán. 368, právne sú postavení na roveň diecéznemu biskupovi, ak z povahy veci alebo z predpisu práva nie je zjavné niečo iné.

Kán. 382 - § 1. Povýšený na biskupa nemôže zasahovať do vykonávania úradu, ktorý mu je zverený, pred prevzatím kánonického vlastníctva diecézy; môže však vykonávať úrady, ktoré v čase povýšenia v tej istej diecéze už mal, pri zachovaní predpisu kán. 409, § 2.

§ 2. Povýšený do úradu diecézneho biskupa, ak ho nezdržiava zákonná prekážka, musí prevziať kánonické vlastníctvo diecézy do štyroch mesiacov od prijatia apoštolskej listiny, ak ešte nie je konsekrovaný za biskupa; ak už je konsekrovaný, do dvoch mesiacov od jej prijatia.

§ 3. Kánonické vlastníctvo diecézy preberá biskup vtedy, keď v samej diecéze osobne alebo cez zástupcu predloží kolégiu konzultorov apoštolskú listinu za prítomnosti riaditeľa kúrie, ktorý o veci vyhotoví zápisnicu, alebo v novozaložených diecézach vtedy, keď sa postará, aby sa klérus a ľud, prítomný v katedrálnom kostole, oboznámil s tou istou listinou, o čom najstarší z prítomných presbyterov vyhotoví zápisnicu.

§ 4. Veľmi sa odporúča, aby prevzatie kánonického vlastníctva sa uskutočnilo liturgickým úkonom v katedrálnom kostole za prítomnosti kléru a ľudu.

Kán. 383 - § 1. Diecézny biskup vo vykonávaní svojej úlohy pastiera má byť starostlivý voči všetkým veriacim, ktorí sú zverení do jeho starostlivosti, bez ohľadu na ich vek, postavenie alebo národnosť, či už bývajú na jeho území, alebo sa na ňom dočasne zdržiavajú, pričom svojho apoštolského ducha má zamerať aj na tých, ktorí vzhľadom na svoje životné podmienky nemôžu v dostatočnej miere požívať riadnu pastoračnú starostlivosť, ako aj na tých, ktorí prestali viesť praktický náboženský život.

§ 2. Ak má vo svojej diecéze veriach rozličného obradu, má sa postarať o ich duchovné potreby buď cez kňazov alebo farnosti toho istého obradu, buď cez biskupského vikára.

§ 3. Voči bratom, ktorí nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, sa má správať vládne a láskavo a rozvíjať aj ekumenizmus, ako ho chápe Cirkev.

§ 4. Nepokrstených má mať za takých, ktorí sú mu zverení v Pánovi, aby aj im zažiarila Kristova láska, ktorej biskup musí byť svedkom pred všetkými.

Kán. 384 - Diecézny biskup má prejavovať osobitnú starostlivosť presbyterom, ktorých má počúvať ako pomocníkov a poradcov, má chrániť ich práva a starať sa, aby si riadne plnili záväzky, vlastné ich stavu, a aby mali k dispozícii prostriedky a inštitúcie, ktoré potrebujú na zveladenie duchovného a intelektuálneho života; takisto sa má starať, aby sa podľa normy práva zaistilo ich slušné materiálne zabezpečenie a sociálna pomoc.

Kán. 385 - Diecézny biskup sa má v čo najväčšej miere starať o povolania na rozličné služby a na zasvätený život, pričom zvláštnu starostlivosť má venovať kňazským a misionárskym povolaniam.

Kán. 386 - § 1. Diecézny biskup je povinný častým osobným kázaním veriacim predkladať a objasňovať pravdy viery, ktoré treba veriť a v mravoch uplatňovať; má sa tiež starať, aby sa predpisy kánonov o službe slova, najmä o homílii a katechetickej výuke horlivo zachovávali, tak aby sa celá kresťanská náuka všetkým podávala.

§ 2. Čo najvhodnejšími prostriedkami má pevne chrániť celistvosť a jednotu viery, ktorú treba vyznávať, uznávajúc pritom oprávnenú slobodu v ďalšom skúmaní právd.

Kán. 387 - Diecézny biskup, pamätajúc na to, že je zaviazaný dávať príklad svätosti v láske, poníženosti a jednoduchosti života, má sa všemožne usilovať napomáhať svätosť veriacich podľa povolania vlastného každému z nich, a keďže je hlavným rozdávatelom Božích tajomstiev, má sa stále vynasnažovať, aby veriaci zverení jeho starostlivosti slávením sviatostí rástli v milosti a aby poznali a žili veľkonočné tajomstvo.

Kán. 388 - § 1. Diecézny biskup po prevzatí vlastníctva diecézy musí každú nedeľu a v iné sviatky, prikázané v jeho oblasti, obetovať omšu za ľud, ktorý mu je zverený.

§ 2. V dňoch, o ktorých sa hovorí v § 1, biskup musí sláviť a obetovať omšu za ľud sám; ak je však v tomto slávení zákonne hatený, má ju v tých istých dňoch obetovať cez iného alebo v iné dni sám. § 3. Biskup, ktorému sú okrem vlastnej diecézy zverené aj z titulu správy iné diecézy, záväzku urobí zadost' obetovaním jednej omše za všetok ľud, ktorý mu je zverený.

§ 4. Biskup, ktorý nezadost'učinil záväzku, o ktorom sa hovorí v § 1-3, má čím skôr obetovať za ľud toľko omší, koľko vynechal.

Kán. 389 - Často má v katedrálnom kostole alebo v inom kostole svojej diecézy predsedáť sláveniu najsvätejšej Eucharistie najmä v prikázané sviatky a pri iných slávnostiach.

Kán. 390 - Diecézny biskup môže konať pontifikálne bohoslužby v celej svojej diecéze; nie však mimo vlastnej diecézy bez výslovného alebo aspoň rozumne predpokladaného súhlasu miestneho ordinára.

Kán. 391 - § 1. Diecézny biskup má právo a povinnosť riadiť sebe zverenú partikulárnu cirkev mocou zákonodarnou, výkonnou a súdnou podľa normy práva.

§ 2. Zákonodarnú moc vykonáva sám biskup; výkonnú moc uplatňuje buď sám, alebo cez generálnych alebo biskupských vikárov podľa normy práva; súdnu moc buď sám, alebo cez súdneho vikára a sudcov podľa normy práva.

Kán. 392 - § 1. Biskup, keďže musí chrániť jednotu celej Cirkvi, je zaviazaný napomáhať disciplínu, spoločnú celej Cirkvi a preto má vyžadovať zachovávanie všetkých cirkevných zákonov.

§ 2. Má dozerať, aby sa do cirkevnej disciplíny nevkradli zlozvyky, najmä čo sa týka služby slova, slávania sviatostí a svätenín, kultu Boha a svätých, ako aj správy majetkov.

Kán. 393 - Diecézny biskup má právo zastupovať diecézu vo všetkých jej právnych záležitostiach.

Kán. 394 - § 1. Biskup má v diecéze podporovať rozličné spôsoby apoštolátu a starať sa, aby sa pod jeho vedením v celej diecéze alebo v jej jednotlivých obvodoch koordinovali všetky diela apoštolátu pri zachovaní vlastnej povahy každého jedného z nich. § 2. Má trvať na povinnosti, ktorá zaväzuje veriacich, aby sa každý podľa svojho postavenia a schopností venoval vykonávaniu apoštolátu, a má ich povzbudzovať, aby sa podľa miestnych a časových potrieb zúčastňovali na rozličných dielach apoštolátu a podporovali ich.

Kán. 395 - § 1. Diecézny biskup, hoci má koadjútora alebo pomocného biskupa, je zákonom viazaný osobne rezidovať v diecéze.

§ 2. Okrem dôvodu návštevy ad limina alebo koncilov, Synody biskupov, Konferencie biskupov, ktorých sa musí zúčastniť, alebo iného úradu, ktorý mu bol zákonne zverený, z diecézy sa z oprávneného dôvodu smie vzdialiť najviac

na jeden mesiac, či súvislý, alebo s prestávkami, len keď sa zabezpečí, že jeho neprítomnosťou diecéza neutrpí nijakú škodu.

§ 3. Z diecézy nemá byť vzdialený v dňoch Narodenia Pána, Svätého týždňa a Vzkriesenia Pána, Zoslania Duchu Svätého a Tela a krvi Kristovej, ak tonie je z vážneho a naliehavého dôvodu.

§ 4. Ak by bol biskup nezákonne vzdialený z diecézy dlhšie než šesť mesiacov, metropolita má o jeho neprítomnosti upovedomiť Apoštolskú stolicu; ak sa to týka metropolitu, to isté má urobiť najstarší sufragán.

Kán. 396 - § 1. Biskup je viazaný každoročne vizitovať diecézu, buď celú, alebo jej časť tak, aby aspoň každých päť rokov vykonal vizitáciu celej diecézy sám, alebo ak by bol zákonne hatený, cez biskupa koadjútora alebo pomocného biskupa, alebo generálneho či biskupského vikára, alebo cez iného presbytera.

§ 2. Biskup si smie pri vizitácii vyvoliť za sprievodcov a pomocníkov klerikov, akých chce, pričom sa zavrhuje akékoľvek privilégium alebo akýkoľvek zvyk, ktoré tomu odporujú.

Kán. 397 - § 1. Riadnej biskupskej vizitácii podliehajú osoby, katolícke inštitúcie, posvätné veci a miesta, ktoré sa nachádzajú v obvode diecézy.

§ 2. Členov rehoľných inštitútov pápežského práva a ich domy môže biskup vizitovať iba v prípadoch, uvedených v práve.

Kán. 398 - Biskup sa má usilovať pastoračnú vizitáciu vykonať s náležitou svedomitosťou; má dbať na to, aby zbytočnými výdavkami nespôsobil nikomu ťažkosti a nebol na ťarchu.

Kán. 399 - § 1. Diecézny biskup je viazaný každých päť rokov podať Najvyššiemu veľkňazovi správu o stave diecézy, ktorá mu je zverená, formou a v čase, ako to určila Apoštolská stolica.

§ 2. Ak rok určený na podanie správy celkom alebo sčasti zapadá do prvého dvojročia od začiatku riadenia diecézy, biskup môže tentoraz upustiť od vypracovania a podania správy.

Kán. 400 - § 1. Diecézny biskup v tom roku, v ktorom je viazaný podať Najvyššiemu veľkňazovi správu, má prísť do mesta Ríma uctiť si hroby svätých apoštolov Petra a Pavla a vykonať návštevu u Rímskeho veľkňaza, ak Apoštolská stolica nestanovila ináč.

§ 2. Tento záväzok má biskup splniť osobne, ak nie je zákonne hatený; v takom prípade ju má splniť cez koadjútora, ak ho má, alebo cez pomocného biskupa, alebo niektorého súceho kňaza svojho presbytéria, ktorý má sídlo v jeho diecéze.

§ 3. Apoštolský vikár môže tento záväzok splniť aj cez zástupcu, ktorý sa nachádza v meste Ríme; apoštolský prefekt tento záväzok nemá.

Kán. 401 - § 1. Od diecézneho biskupa, ktorý dovŕšil sedemdesiaty piaty rok života, sa žiada, aby predložil zrieknutie sa úradu Najvyššiemu veľkňazovi, ktorý po zvážení všetkých okolností rozhodne.

§ 2. Od diecézneho biskupa, ktorý sa pre narušené zdravie alebo iný vážny dôvod stal menej schopným zastávať svoj rad, sa naliehavo žiada, aby predložil zrieknutie sa úradu.

Kán. 402 - § 1. Biskup, ktorého zrieknutie sa úradu bolo prijaté, ponecháva si titul emeritného biskupa svojej diecézy, a ak si to želá, môže si podržať miesto pobytu v samej diecéze, ak v niektorých prípadoch pre zvláštne okolnosti Apoštolská stolica nerozhodne ináč.

§ 2. Konferencia biskupov sa musí postarať, aby sa zaistilo primerané a dôstojné materiálne zabezpečenie zriekajúceho sa biskupa so zreteľom na prvotnú povinnosť, ktorá viaže diecézu, ktorej on slúžil.

3. článok **BISKUPI KOADJÚTORI A POMOCNÍ BISKUPI**

Kán. 403 - § 1. Keď to vyžadujú pastoračné potreby diecézy, na žiadosť diecézneho biskupa má byť ustanovený jeden alebo viacerí pomocní biskupi; pomocný biskup nemá právo nástupníctva.

§ 2. Vo vážnejších okolnostiach aj osobnej povahy sa diecéznemu biskupovi môže dať pomocný biskup, vybavený zvláštnymi splnomocneniami.

§ 3. Svätá stolica, ak to sama považuje za vhodnejšie, z úradu môže ustanoviť biskupa koadjútora, ktorý aj sám je vybavený zvláštnymi splnomocneniami; biskup koadjutor má právo nástupníctva.

Kán. 404 - § 1. Biskup koadjutor preberá vlastníenie svojho úradu vtedy, keď vymenovacíu apoštolskú listinu predloží sám alebo cez zástupcu diecéznemu biskupovi a kolégiu konzultorov za prítomnosti riaditeľa kúrie, ktorý o veci vyhotoví zápisnicu.

§ 2. Pomocný biskup preberá vlastníenie svojho úradu vtedy, keď predloží vymenovacíu apoštolskú listinu diecéznemu biskupovi za prítomnosti riaditeľa kúrie, ktorý o veci vyhotoví zápisnicu.

§ 3. Ak je však diecézny biskup úplne hatený, stačí, keď biskup koadjutor, ako aj pomocný biskup predložia vymenovacíu apoštolskú listinu kolégiu konzultorov za prítomnosti riaditeľa kúrie.

Kán. 405 - § 1. Biskup koadjutor, ako aj pomocný biskup majú povinnosti a práva vymedzené predpismi nasledujúcich kánonov, a sú určené aj v ich vymenúvacích listinách.

§ 2. Biskup koadjutor a pomocný biskup, o ktorom sa hovorí v kán. 403, § 2, pomáhajú diecéznemu biskupovi v celom riadení diecézy a zastupujú ho, keď je neprítomný alebo hatený.

Kán. 406 - § 1. Diecézny biskup má ustanoviť biskupa koadjútora a takisto pomocného biskupa, o ktorom sa hovorí v kán. 403, § 2, za generálneho vikára; navyše diecézny biskup má zveriť skôr jemu než iným to, na čo sa podľa práva vyžaduje zvláštny mandát.

§ 2. Ak v apoštolskej listine nebolo postarané ináč a pri zachovaní predpisu § 1, diecézny biskup má ustanoviť svojho pomocného biskupa alebo pomocných biskupov za generálnych vikárov alebo aspoň za biskupských vikárov, závisiacich iba od jeho autority alebo od autority biskupa koadjútora, alebo pomocného biskupa, o ktorom sa hovorí v kán. 403, § 2.

Kán. 407 - § 1. Aby sa súčasné a budúce dobro diecézy čo najviac zveľaďovalo, diecézny biskup, koadjutor a pomocný biskup, o ktorom sa hovorí v kán. 403, § 2, majú sa vo veciach väčšieho významu navzájom radieť.

§ 2. Diecézny biskup pri zvažovaní otázok väčšieho významu najmä pastoračnej povahy má dať prednosť porade s pomocnými biskupmi než s ostatnými.

§ 3. Biskup koadjutor a pomocný biskup, pretože oni sú povolani na to, aby mali účasť na zodpovednosti diecézneho biskupa, majú si svoje povinnosti tak plniť, aby v činnosti a zmýšľaní postupovali v súlade s ním.

Kán. 408 - § 1. Biskup koadjutor a pomocný biskup, ak ich nezdržiava oprávnená prekážka, sú vždy, keď to žiada diecézny biskup, povinní vykonávať pontifikálne a iné úradné funkcie, ktoré viažu diecézneho biskupa.

§ 2. Tie biskupské práva a funkcie, ktoré môže vykonávať biskup koadjutor alebo pomocný biskup, diecézny biskup nemá natrvalo zverovať inému.

Kán. 409 - § 1. Keď je biskupská stolica vakantná, biskup koadjutor sa hneď stáva biskupom diecézy, pre ktorú bol ustanovený, len keď zákonne prevzal jej vlastníenie.

§ 2. Keď je biskupská stolica vakantná, ak kompetentná vrchnosť nestanovila niečo iné, pomocný biskup, kým nový biskup neprevezme vlastníenie stolice, zachová si všetky moci a len tie moci a splnomocnenia, ktoré mal ako generálny vikár alebo ako biskupský vikár, keď bola stolica obsadená; ak však nebol určený na úrad diecézneho administrátora, túto svoju moc, udelenú totiž právom, má vykonávať pod autoritou diecézneho administrátora, ktorý je na čele riadenia diecézy.

Kán. 410 - Biskup koadjutor a pomocný biskup sú povinní tak ako sám diecézny biskup rezidovať v diecéze; z nej sa okrem z dôvodu nejakej povinnosti, ktorú majú splniť mimo diecézy, alebo z dôvodu dovolenky, ktorá nemá byť dlhšia ako mesiac, môžu vzdaľovať iba na krátky čas.

Kán. 411 - Na biskupa koadjútora a pomocného biskupa, keď ide o zrieknutie sa úradu, sa vzťahujú predpisy kán. 401 a 402, § 2.

III. kapitola HATENÁ STOLICA A VAKANTNÁ STOLICA

1. článok HATENÁ STOLICA

Kán. 412 - Biskupská stolica sa považuje za hatenú, ak uväznenie, vypovedanie, exil alebo nespôsobilosť úplne zabraňuje diecéznemu biskupovi vykonávať v diecéze pastoračnú úlohu, takže sa nemôže ani písomne stykať s veriacimi diecézy.

Kán. 413 - § 1. Keď je stolica hatená, riadenie diecézy, ak Svätá stolica nezariadila ináč, prislúcha biskupovi koadjútovi, ak je; ak biskupa koadjútora niet alebo je hatený, niektorému pomocnému biskupovi, buď generálnemu, alebo biskupskému vikárovi, alebo inému kňazovi pri zachovávaní poradia osôb stanoveného v zozname, ktorý má diecézny biskup čo najskôr zostaviť po prevzatí vlastníctva diecézy; tento zoznam, ktorý treba oznámiť metropolitovi, sa má obnovovať aspoň každé tri roky a riaditeľ kancelárie ho má uchovávať v tajnosti.

§ 2. Ak niet biskupa koadjútora alebo je hatený a ak chýba zoznam, o ktorom sa hovorí v § 1, úlohou kolégia konzultorov je zvoliť kňaza, ktorý má riadiť diecézu.

§ 3. Kto podľa normy § 1 alebo 2 prevzal riadenie diecézy, má čím skôr upovedomiť Svätú stolicu o hatenej biskupskej stolici a o prevzatej úlohe.

Kán. 414 - Kto bol podľa normy kán. 413 povolaný, aby prechodne vykonával pastoračnú starostlivosť o diecézu iba v čase, keď je stolica hatená, vo vykonávaní pastoračnej starostlivosti o diecézu má povinnosti a moc, ktoré podľa práva patria diecéznemu administrátorovi.

Kán. 415 - Ak diecéznemu biskupovi je cirkevným trestom zakázané vykonávať úlohu, metropolita, alebo ak ho niet alebo ak ide o neho samého, povýšením najstarší sufragán sa má ihneď obrátiť na Svätú stolicu, aby sa ona postarala.

2. ČLÁNOK VAKANTNÁ STOLICA

Kán. 416 - Biskupská stolica sa vakantnou stáva smrťou diecézneho biskupa, zrieknutím sa, ktoré prijal Rímsky veľkňaz, preložením a odňatím, ktoré bolo biskupovi oznámené.

Kán. 417 - Všetko, čo generálny vikár alebo biskupský vikár vykonali dovtedy, kým nedostali nepochybnú správu o smrti diecézneho biskupa, má účinnosť a takisto má účinnosť aj to, čo vykonali diecézny biskup alebo generálny vikár, alebo biskupský vikár, kým nedostali nepochybnú správu o spomínaných pápežských úkonoch.

Kán. 418 - § 1. Do dvoch mesiacov od prijatia nepochybnej správy o preložení musí biskup odísť do diecézy, *do ktorej* bol preložený, a kánonicky prevziať vlastníctvo; dňom prevzatia vlastníctva novej diecézy sa diecéza, *z ktorej* bol preložený, stáva vakantnou.

§ 2. Od prijatia nepochybnej správy o preložení až do kánonického prevzatia vlastníctva novej diecézy preložený biskup v diecéze, *z ktorej* bol preložený:

1. dostáva moc diecézneho administrátora a má jeho záväzky, pričom prestáva akákoľvek moc generálneho vikára a biskupského vikára, ale pri neporušení kán. 409, § 2;

2. dostáva plnú remuneráciu, vlastnú úradu.

Kán. 419 - Keď je stolica vakantná, riadenie diecézy až do ustanovenia diecézneho administrátora prechádza na pomocného biskupa, a ak ich je viac, na toho, ktorý je povýšením najstarší; ak niet pomocného biskupa, prechádza na kolégium konzultorov, ak Svätá stolica nezariadila ináč. Kto takto preberá riadenie diecézy, má bezodkladne zvoliť kolégium, ktoré je kompetentné určiť diecézneho administrátora.

Kán. 420 - Keď je stolica vakantná v apoštolskom vikariáte alebo v apoštolskej prefektúre, riadenie preberá provikár alebo proprefekt, ktorého iba na tento cieľ vymenúva vikár alebo prefekt bezprostredne po prevzatí vlastníctva úradu, ak Svätá stolica nestanovila ináč.

Kán. 421 - § 1. Do ôsmich dní od prijatia správy, že biskupská stolica je vakantná, kolégium konzultorov má zvoliť diecézneho administrátora, ktorý má dočasne riadiť diecézu, pri zachovaní predpisu kán. 502, § 3.

§ 2. Ak v predpísanom čase nebol diecézny administrátor z akéhokoľvek dôvodu zákonne zvolený, jeho určenie prechádza na metropolitu, a ak je vakantná sama metropolitná cirkev alebo súčasne metropolitná aj sufragánna, na sufragánneho biskupa povýšením najstaršieho.

Kán. 422 - Pomocný biskup, a ak ho niet, kolégium konzultorov o smrti biskupa, a takisto ten, kto bol zvolený za diecézneho administrátora, o svojom zvolení majú čo najrýchlejšie upovedomiť Apoštolskú stolicu.

Kán. 423 - § 1. Má sa určiť jeden diecézny administrátor pri zamietnutí zvyku, ktorý tomu odporuje; ináč je voľba neplatná.

§ 2. Diecézny administrátor nemá byť súčasne ekonómom; preto ak za diecézneho administrátora bol zvolený ekonóm diecézy, ekonomická rada má na ten čas zvoliť iného ekonóma.

Kán. 424 - Diecézny administrátor má byť zvolený podľa normy kán. 165-178.

Kán. 425 - § 1. Na úlohu diecézneho administrátora môže byť platne určený iba kňaz, ktorý dovŕšil tridsiaty piaty rok života a na tú istú vakantnú stolicu nebol už zvolený, vymenovaný alebo navrhnutý.

§ 2. Za diecézneho administrátora má byť zvolený kňaz, ktorý vyniká učenosťou a rozumnosťou.

§ 3. Ak podmienky predpísané v § 1 boli zanedbané, metropolita, alebo ak metropolitná cirkev je vakantná, sufragánny biskup, povýšením najstarší, po zistení pravdy o veci má na tento raz určiť administrátora; úkony toho, kto bol zvolený proti predpisom § 1, sú na základe samého práva nulité.

Kán. 426 - Kto vtedy, keď je stolica vakantná, riadi diecézu pred určením diecézneho administrátora, má takú moc, akú právo priznáva generálnemu vikárovi.

Kán. 427 - § 1. Diecézny administrátor má povinnosti a moc ako diecézny biskup s vylúčením tých vecí, ktoré sú svojou povahou alebo samým právom vyňaté.

§ 2. Diecézny administrátor dostáva moc prijatím voľby, bez toho, aby sa vyžadovalo od niekoho jej potvrdenie pri zachovaní záväzku, o ktorom sa hovorí v kán. 833, bod 4.

Kán. 428 - § 1. V čase, keď je stolica vakantná, nemá sa nič meniť.

§ 2. Tým, ktorí sa prechodne starajú o riadenie diecézy, zakazuje sa robiť čokoľvek, čo by mohlo znamenať akúkoľvek ujmu pre diecézu alebo biskupské práva; zvlášť sa zakazuje im a dôsledne aj všetkým ostatným či už osobne, alebo cez iného odstrániť alebo ničiť akékoľvek dokumenty diecéznej kúrie alebo v nich čokoľvek meniť.

Kán. 429 - Diecézny administrátor je povinný rezidovať v diecéze a obetovať omšu za ľud podľa normy kán. 388.

Kán. 430 - § 1. Úloha diecézneho administrátora sa končí, keď nový biskup prevezme vlastníctvo diecézy.

§ 2. Odvolanie diecézneho administrátora je rezervované Svätej stolici; ak sa prípadne sám zriekne, zrieknutie sa treba hodnovernou formou predložiť kolégiu, ktoré je kompetentné voľiť, a nevyžaduje prijatie; po odvolaní alebo zrieknutí sa diecézneho administrátora, alebo po jeho smrti sa má podľa normy kán. 421 zvoliť iný diecézny administrátor.

II. titul ZOSKUPENIA PARTIKULÁRNYCH CIRKVI

I. kapitola CIRKEVNÉ PROVINIE A CIRKEVNÉ OBLASTI

Kán. 431 - § 1. Aby sa podľa osobných a miestnych okolností napomáhala spoločná pastoračná činnosť rozličných susedných diecéz a aby sa vhodnejšie rozvíjali vzájomné vzťahy medzi diecéznymi biskupmi, susedné partikulárne cirkvi sa majú spájať do cirkevných provincií, územne presne ohraničených.

§ 2. Vyňaté diecézy nemajú byť odteraz pravidlom; a tak jednotlivé diecézy a iné partikulárne cirkvi, nachádzajúce sa na území nejakej cirkevnej provincie, musia byť zaradené do tejto cirkevnej provincie.

§ 3. Jedine najvyššia cirkevná vrchnosť po vypočutí mienky biskupov, ktorých sa to týka, má právo ustanoviť, zrušiť alebo meniť cirkevné provincie.

Kán. 432 - § 1. V cirkevnej provincii sú podľa normy práva vrchnosťou provinčný koncil a metropolita.

§ 2. Cirkevná provincia má na základe samého práva právnu subjektivitu.

Kán. 433 - § 1. Ak je to užitočné, najmä v krajinách, kde sú partikulárne cirkvi početnejšie, Svätá stolica môže na návrh Konferencie biskupov spojiť susedné cirkevné provincie do cirkevných oblastí.

§ 2. Cirkevnú oblasť možno zriadiť ako právnickú osobu.

Kán. 434 - Zhromaždeniu biskupov cirkevnej oblasti patrí rozvíjať spoluprácu a spoločnú pastoračnú činnosť v oblasti; avšak tie moci, ktoré sa v kánonoch tohto Kódexu udeľujú Konferencii biskupov, tomuto zhromaždeniu neprislúchajú, ak mu niektoré zvlášť neudelila Svätá stolica.

II. kapitola METROPOLITI

Kán. 435 - Na čele cirkevnej provincie je metropolita, ktorý je arcibiskupom zverenej diecézy; tento úrad je spojený s biskupskou stolicou, ktorú určil alebo schválil Rímsky veľkňaz.

Kán. 436 - § 1. V sufragánnych diecézach metropolitovi prislúcha:

1. dozerať, aby sa viera a cirkevná disciplína presne zachovávala, a o prípadných zneužitíach upovedomovať Rímskeho veľkňaza;

2. vykonať kánonickú vizitáciu z dôvodu, ktorý predtým Apoštolská stolica schválila, ak ju sufragán zanedbal;

3. určiť diecézneho administrátora podľa normy kán. 421, § 2, a 425, § 3.

§ 2. Kde to okolnosti vyžadujú, Apoštolská stolica môže metropolitu vybaviť osobitnými úlohami a mocou, ktoré treba vymedziť v partikulárnom práve.

§ 3. V sufragánnych diecézach metropolitom neprislúcha nijaká iná riadiaca moc; môže však vo všetkých kostoloch, a ak ide o katedrálny kostol, po predbežnom upovedomení diecézneho biskupa vykonávať posvätné funkcie ako biskup vo vlastnej diecéze.

Kán. 437 - § 1. Metropolita je povinný do troch mesiacov od prijatia biskupskej konsekrácie, alebo ak už bol konsekrovaný, od kánonického poverenia žiadať osobne alebo cez zástupcu Rímskeho veľkňaza pálium, označujúce moc, ktorou je metropolita v spoločenstve s rímskou cirkvou na základe práva vybavený vo vlastnej provincii.

§ 2. Metropolita môže podľa normy liturgických zákonov používať pálium v ktoromkoľvek kostole cirkevnej provincie, na čele ktorej stojí, nikdy však mimo nej, a to ani so súhlasom diecézneho biskupa.

§ 3. Ak je metropolita preložený do inej metropolitnej stolice, potrebuje nové pálium.

Kán. 438 - Titul patriarchu a prímasa v latinskej cirkvi okrem čestného prvenstva neprináša so sebou nijakú riadiacu moc, ak o niektorom nie je zjavné niečo iné z apoštolského privilégia alebo zo schváleného zvyku.

III. kapitola PARTIKULÁRNE KONCILY

Kán. 439 - § 1. Plenárny koncil čiže koncil pre všetky partikulárne cirkvi tej istej Konferencie biskupov sa má konať vždy, keď to sama Konferencia biskupov so schválením Apoštolskej stolice pokladá za potrebné alebo užitočné.

§ 2. Norma stanovená v § 1 platí aj pre konanie provinčného koncilu v cirkevnej provincii, ktorej hranice sa kryjú s územím krajiny.

Kán. 440 - § 1. Provinčný koncil pre rozličné partikulárne cirkvi tej istej cirkevnej provincie sa má konať vždy, keď sa to podľa úsudku väčšiny diecéznych biskupov provincie pokladá za vhodné, pri neporušení kán. 439, § 2.

§ 2. Keď je metropolitná stolica vakantná, provinčný koncil sa nemôže zvolať.

Kán. 441 - Úlohou Konferencie biskupov je:

1. zvolať plenárny koncil;

2. zvoliť miesto konania koncilu na území Konferencie biskupov;

3. spomedzi diecéznych biskupov zvoliť predsedu plenárneho koncilu, ktorého má schváliť Apoštolská stolica;
4. vymedziť rokovací poriadok a otázky, ktoré sa majú prerokovať, ohlásiť začiatok a trvanie plenárneho koncilu, preložiť ho, predĺžiť a ukončiť.

Kán. 442 - § 1. Úlohou metropolitu, so súhlasom väčšiny sufragánnych biskupov, je:

1. zvolať provinčný koncil;
2. zvoliť miesto konania provinčného koncilu na území provincie;
3. vymedziť rokovací poriadok a otázky, ktoré sa majú prerokovať, ohlásiť začiatok a trvanie provinčného koncilu, preložiť ho, predĺžiť a ukončiť.

§ 2. Predsedať provinčnému koncilu je úlohou metropolitu, a keď je zákonne hatený, sufragánneho biskupa, zvoleného ostatnými sufragánymi biskupmi.

Kán. 443 - § 1. Na partikulárne koncily majú byť zvolaní a majú na nich právo rozhodujúceho hlasu:

1. diecézni biskupi;
2. biskupi koadjútori a pomocní biskupi;
3. iní titulárni biskupi, ktorí zastávajú na území osobitnú úlohu, zverenú im Apoštolskou stolicou alebo Konferenciou biskupov.

§ 2. Na partikulárne koncily môžu byť pozvaní iní titulárni aj emeritní biskupi, ktorí bývajú na území; aj tí majú právo rozhodujúceho hlasu.

§ 3. Na partikulárne koncily majú byť pozvaní iba s poradným hlasom:

1. generálni vikári a biskupskí vikári všetkých partikulárnych cirkví na území;
2. vyšší predstavení rehoľných inštitútov a spoločností apoštolského života v počte, ktorý tak pre mužov, ako aj pre ženy má určiť Konferencia biskupov alebo biskupi provincie, prípadne zvolení všetkými vyššími predstavenými inštitútov a spoločností, ktoré majú sídlo na území;
3. rektori cirkevných a katolíckych univerzít a dekani teologických fakúlt a fakúlt kánonického práva, ktoré majú sídlo na území;
4. niektorí rektori veľkých seminárov v počte vymedzenom ako v bode 2, zvolení rektormi seminárov, ktoré sa nachádzajú na území.

§ 4. Na partikulárne koncily môžu byť pozvaní aj presbyteri a iní veriaci iba s poradným hlasom, ale tak, aby ich počet neprevyšoval polovicu tých, o ktorých sa hovorí v § 1-3.

§ 5. Okrem toho sa na provinčné koncily majú pozvať katedrálne kapituly, ako aj presbyterská rada a pastoračná rada každej partikulárnej cirkvi, a to tak, aby každá z nich vyslala dvoch svojich členov, ktorých kolegiálne určila; tí však majú iba poradný hlas.

§ 6. Na partikulárne koncily sa môžu ako hostia prizvať aj iní, ak podľa úsudku Konferencie biskupov pre plenárny koncil alebo podľa úsudku metropolitu spolu so sufragánymi biskupmi pre provinčný koncil je to užitočné.

Kán. 444 - § 1. Všetci pozvaní na partikulárne koncily sa musia na nich zúčastniť, ak ich nezdržiava oprávnená prekážka, o ktorej sú povinní upovedomiť predsedu koncilu.

§ 2. Tí, ktorí sú pozvaní na partikulárne koncily a majú na nich rozhodujúci hlas, môžu poslať zástupcu, ak ich zdržiava oprávnená prekážka; tento zástupca má len poradný hlas.

Kán. 445 - Partikulárny koncil sa na svojom území stará o to, aby sa zabezpečili pastoračné potreby Božieho ľudu, a má riadiacu, predovšetkým zákonodarnú moc, tak aby vždy pri neporušení univerzálneho práva Cirkvi mohol rozhodovať, čo sa má považovať za vhodné pre vzrast viery, usporiadanie spoločnej pastoračnej činnosti, usmerňovanie mravov a pre zachovávanie, zavedenie alebo ochranu spoločnej cirkevnej disciplíny.

Kán. 446 - Po skončení partikulárneho koncilu sa predseda má postarať, aby sa všetky spisy koncilu zaslali Apoštolskej stolici; dekréty vydané koncilom sa nemajú vyhlásiť, ak neboli preskúmané Apoštolskou stolicou; sám koncil má právo určiť spôsob vyhlásenia dekrétov a čas, odkedy vyhlásené dekréty začínajú zaväzovať.

IV. kapitola KONFERENCIE BISKUPOV

Kán. 447 - Konferencia biskupov ako stála inštitúcia je zhromaždenie biskupov nejakej krajiny alebo určitého územia spoločne plniacich isté pastoračné úlohy pre veriacich svojho územia, aby sa čoraz viac vzmáhalo dobro, ktoré Cirkev poskytuje ľuďom najmä formami a spôsobmi apoštolátu, vhodne prispôsobenými okolnostiam času a miesta podľa normy práva.

Kán. 448 - § 1. Konferencia biskupov podľa všeobecného pravidla zahŕňa poverených riadením všetkých partikulárnych cirkví tej istej krajiny podľa normy kán. 450.

§ 2. Ak však Apoštolská stolica po vypočutí mienky diecéznych biskupov, ktorých sa to týka, usúdi, že pre osobné alebo vecné okolnosti sa to odporúča, môže sa zriadiť Konferencia biskupov pre menšie alebo väčšie územie, tak aby zahŕňala len biskupov niektorých partikulárnych cirkví, ustanovených na určitom území, alebo poverených riadením partikulárnych cirkví, nachádzajúcich sa v rozličných krajinách; Apoštolská stolica má právo stanoviť pre jednotlivé z nich osobitné normy.

Kán. 449 - § 1. Iba najvyššia vrchnosť Cirkvi má právo po vypočutí mienky biskupov, ktorých sa to týka, zriaďovať, zrušovať alebo meniť Konferencie biskupov.

§ 2. Zákonne zriadená Konferencia biskupov má na základe samého práva právnu subjektivitu.

Kán. 450 - § 1. Na základe samého práva do Konferencie biskupov patria všetci diecézni biskupi územia a im podľa práva na roveň postavení, ako aj biskupi koadjútori, pomocní biskupi a ostatní titulárni biskupi, ktorí na tom istom území plnia osobitnú úlohu, zverenú im Apoštolskou stolicou alebo Konferenciou biskupov: môžu byť pozvaní aj ordinári iného obradu, ktorí však majú len poradný hlas, ak štatút Konferencie biskupov neurčuje niečo iné.

§ 2. Ostatní titulárni biskupi, ako aj legát Rímskeho veľkňaza nie sú podľa práva členmi Konferencie biskupov.

Kán. 451 - Každá Konferencia biskupov má vypracovať svoj štatút, ktorý treba dať preskúmať Apoštolskej stolici a v ktorom okrem iného majú byť úpravy o konaní plenárnych zasadnutí Konferencie a má byť postarané o stálu radu biskupov a generálny sekretariát Konferencie, ako aj o iné úrady a komisie, ktoré podľa úsudku Konferencie účinnejšie pomôžu dosiahnuť cieľ.

Kán. 452 - § 1. Každá Konferencia biskupov si má podľa normy štatútu zvoliť predsedu, vymedziť, kto bude, ak predseda je zákonne hatený, plniť úlohu propredsedu, a určiť generálneho sekretára.

§ 2. Predseda Konferencie, a keď je zákonne hatený, propredseda predsedá nielen všeobecným zasadaniam Konferencie biskupov, ale aj stálej rade.

Kán. 453 - Plenárne zasadania Konferencie biskupov sa majú konať aspoň raz do roka a okrem toho vždy, keď to vyžadujú osobitné okolnosti, podľa predpisov štatútu.

Kán. 454 - § 1. Rozhodujúci hlas na plenárnych zasadaniach Konferencie biskupov na základe samého práva prislúcha diecéznym biskupom a tým, ktorí sú im podľa práva postavení na roveň, ako aj biskupom koadjútorom.

§ 2. Pomocným biskupom a ostatným titulárnym biskupom, ktorí patria do Konferencie biskupov, prislúcha rozhodujúci alebo poradný hlas podľa predpisov štatútu Konferencie; má však platiť, že keď ide o vypracovanie alebo zmenu štatútu, rozhodujúci hlas majú iba tí, o ktorých sa hovorí v § 1.

Kán. 455 - § 1. Konferencia biskupov môže vynášať všeobecné dekréty iba v prípadoch, v ktorých to predpisuje univerzálne právo alebo stanovuje osobitný mandát Apoštolskej stolice či už z vlastného popudu, alebo na žiadosť samej Konferencie.

§ 2. Aby dekréty, o ktorých sa hovorí v § 1, mohlo plenárne zasadanie platne vyniesť, musí ich odhlasovať aspoň dvojtretinová väčšina biskupov, ktorí patria do Konferencie s rozhodujúcim hlasom; záväznú účinnosť nadobúdajú, ak po preskúmaní Apoštolskou stolicou boli zákonne vyhlásené.

§ 3. Spôsob vyhlásenia a čas, odkedy dekréty nadobudnú účinnosť, vymedzuje sama Konferencia biskupov.

§ 4. V prípadoch, keď ani univerzálne právo, ani osobitný mandát Apoštolskej stolice neudelili Konferencii biskupov moc, o ktorej sa hovorí v § 1, kompetencia jednotlivých diecéznych biskupov ostáva nedotknutá a ani Konferencia, ani jej predseda nemôžu konať v mene všetkých biskupov, ak všetci jednotliví biskupi nedali súhlas.

Kán. 456 - Po skončení plenárneho zasadania Konferencie biskupov predseda má zaslať Apoštolskej stolici správu o rokovaní Konferencie, ako aj jej dekréty, aby jednak bola oboznámená s rokovaním Konferencie, jednak aby dekréty, ak nejaké sú, mohla preskúmať.

Kán. 457 - Úlohou stálej rady biskupov je starať sa, aby sa pripravili témy, o ktorých sa má na plenárom zasadaní rokovať, a rozhodnutia stanovené na plenárnom zasadaní sa náležite vykonali; jej úlohou je vybavovať aj iné záležitosti, ktoré sa jej zverujú podľa normy štatútu.

Kán. 458 - Úlohou generálneho sekretariátu je:

1. zostaviť správu o rokovaní a dekrétach plenárneho zasadania Konferencie, ako aj o rokovaní stálej rady biskupov a oboznámiť s nimi všetkých členov Konferencie a takisto pripraviť iné spisy, ktoré mu predseda Konferencie alebo stála rada zveruje na vyhotovenie;
2. oboznámiť susedné Konferencie biskupov so spismi a dokumentmi, ktoré sa konferencia na plenárnom zasadaní alebo stála rada biskupov rozhodla im poslať.

Kán. 459 - § 1. Medzi Konferenciami biskupov, predovšetkým susednými, sa majú rozvíjať vzťahy, aby sa napomáhalo a chránilo väčšie dobro.

§ 2. Kedykoľvek sa však Konferencie podujímajú na činnosti alebo na vytváranie vzťahov, ktoré majú medzinárodnú povahu, treba si vypočúť mienku Apoštolskej stolice.

III. titul VNÚTORNÉ USPORIADANIE PARTIKULÁRNYCH CIRKVI

I. kapitola DIECÉZNA SYNODA

Kán. 460 - Diecézna synoda je zhromaždenie vybratých kňazov a iných veriacich partikulárnej cirkvi, ktorí diecéznemu biskupovi poskytujú pomoc pre dobro celého diecézneho spoločenstva podľa normy nasledujúcich kánonov.

Kán. 461 - § 1. Diecézna synoda sa má konať v jednotlivých partikulárnych cirkvách, keď to podľa úsudku diecézneho biskupa a po vypočutí mienky presbyterskej rady okolnosti vyžadujú. § 2. Ak má biskup na starosti viac diecéz alebo o jednu sa stará ako vlastný biskup a o druhú ako administrátor, môže zvolať jednu diecéznu synodu zo všetkých diecéz, ktoré sú mu zverené.

Kán. 462 - § 1. Diecéznu synodu zvoláva iba diecézny biskup, nie však ten, ktorý je na čele diecézy dočasne.

§ 2. Diecéznej synode predsedá diecézny biskup, ktorý však pre jednotlivé zasadnutia synody môže na tento úrad delegovať generálneho vikára alebo biskupského vikára.

Kán. 463 - § 1. Na diecéznu synodu ako členov synody treba pozvať a sú zaviazaní sa jej zúčastniť:

1. biskup koadjútór a pomocní biskupi;
2. generálni vikári a biskupskí vikári, ako aj súdny vikár;
3. kanonici katedrálneho kostola;
4. členovia presbyterskej rady;
5. laickí veriaci aj členovia inštitútov zasväteného života, zvolení pastoračnou radou spôsobom a v počte, ktorý má vymedziť diecézny biskup, alebo ak táto rada nie je, spôsobom, vymedzeným diecéznym biskupom;
6. rektor veľkého diecézneho seminára;
7. dekan;

8. aspoň jeden presbyter z každého dekanátu, ktorého majú voliť všetci, ktorí tam vykonávajú duchovnú starostlivosť; takisto treba zvoliť iného presbytera, ktorý ho má zastupovať, ak je hatený;

9. niektorí predstavení rehoľných inštitútov a spoločností apoštolského života, majúcich v diecéze dom, ktorých treba zvoliť v počte a spôsobom, ako ich vymedzil diecézny biskup.

§ 2. Na diecéznu synodu môže diecézny biskup ako členov synody pozvať aj iných, tak klerikov, ako i členov inštitútov zasväteného života alebo laických veriacich.

§ 3. Na diecéznu synodu môže diecézny biskup, ak to považuje za vhodné, ako pozorovateľov pozvať niektorých služobníkov alebo členov cirkví alebo ekleziálnych spoločností, ktoré nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou.

Kán. 464 - Člen synody, ak ho zdržiava zákonná prekážka, nemôže poslať zástupcu, ktorý by sa na nej v jeho mene zúčastnil; o tejto prekážke má však upovedomiť diecézneho biskupa.

Kán. 465 - Všetky predložené otázky sa na zasadnutiach synody majú dať na slobodnú diskusiu členov.

Kán. 466 - Jediným zákonodarcom na diecéznej synode je diecézny biskup, pričom iní členovia synody majú iba poradný hlas; jedine on podpisuje synodálne vyhlásenia a dekréty, ktoré sa môžu zverejniť iba s jeho autoritou.

Kán. 467 - Diecézny biskup má s textami synodálnych vyhlásení a dekrétov oboznámiť metropolitu a Konferenciu biskupov.

Kán. 468 - § 1. Diecéznemu biskupovi prislúcha podľa jeho rozumného úsudku diecéznu synodu pozastaviť, ako aj rozpustiť.

§ 2. Keď je biskupská stolica vakantná alebo hatená, diecézna synoda sa na základe samého práva prerušuje, kým nasledujúci diecézny biskup nenariadi v nej pokračovať alebo ju nevyhlási za zaniknutú.

II. kapitola DIECÉZNA KÚRIA

Kán. 469 - Diecézna kúria pozostáva z tých inštitúcií a osôb, ktoré pomáhajú biskupovi v riadení celej diecézy najmä pri usmerňovaní pastoračnej činnosti, v starostlivosti o správu diecézy, ako aj pri vykonávaní súdnej moci.

Kán. 470 - Vymenovanie tých, ktorí zastávajú úrady v diecéznej kúrii, patrí diecéznemu biskupovi.

Kán. 471 - Všetci, ktorí sa prijímajú do úradov v kúrii, musia:

1. zložiť sľub, že budú úlohu verne plniť spôsobom vymedzeným právom alebo biskupom;
2. zachovávať tajomstvo v rozsahu a spôsobom, ako vymedzuje právo alebo biskup.

Kán. 472 - Keď ide o kauzy a osoby, ktoré sú v kúrii spojené s vykonávaním súdnej moci, majú sa zachovávať predpisy Siedmej knihy *Procesy*; keď však ide o veci, týkajúce sa správy diecézy, majú sa zachovávať predpisy nasledujúcich kánonov.

Kán. 473 - § 1. Diecézny biskup sa musí starať, aby sa všetky záležitosti, ktoré patria k správe celej diecézy, náležite koordinovali a usmerňovali na naozaj vhodné zabezpečenie dobra podielu Božieho ľudu, ktorý mu je zverený.

§ 2. Je úlohou samého diecézneho biskupa koordinovať pastoračnú činnosť vikárov tak generálnych, ako aj biskupských; kde je to užitočné, môže vymenovať riaditeľa kúrie, ktorý musí byť kňaz; jeho úlohou je pod autoritou biskupa koordinovať tie veci, ktoré sa vzťahujú na vybavovanie administratívnych záležitostí, ako aj starať sa, aby ostatní pracovníci kúrie riadne zastávali úrad, ktorý im je zverený.

§ 3. Ak podľa úsudku biskupa okolnosti miesta nevyžadujú niečo iné, za riaditeľa kúrie sa má vymenovať generálny vikár, alebo ak sú viacerí generálni vikári, jeden z nich.

§ 4. Kde to biskup uzná za užitočné, na vhodnejšie rozvíjanie pastoračnej činnosti môže ustanoviť biskupskú radu, pozostávajúcu totiž z generálnych vikárov a biskupských vikárov.

Kán. 474 - Spisy kúrie, ktoré sú určené na to, aby mali právny účinok, musia byť podpísané ordinárom, ktorý ich vydáva, a to pre platnosť, a súčasne kancelárom kúrie alebo notárom; kancelár je však povinný o spisoch upovedomiť riaditeľ'a kúrie.

1. článok GENERÁLNI A BISKUPSKÍ VIKÁRI

Kán. 475 - § 1. V každej diecéze musí byť ustanovený generálny vikár, ktorého menuje diecézny biskup, ktorý má riadnu moc, aby mu v riadení diecézy pomáhal podľa predpisov nasledujúcich kánonov.

§ 2. Má byť všeobecným pravidlom, že sa má ustanovovať jeden generálny vikár, ak rozloha diecézy alebo počet obyvateľov, alebo iné pastoračné dôvody nevyžadujú niečo iné.

Kán. 476 - Kedykoľvek to správne riadenie diecézy vyžaduje, diecézny biskup môže ustanoviť jedného alebo viacerých biskupských vikárov, ktorí totiž alebo vo vymedzenej časti diecézy, alebo v istom druhu záležitostí, alebo pre veriacich vymedzeného obradu, alebo pre určité skupiny ľudí budú mať takú istú riadnu moc, aká na základe univerzálneho práva prislúcha generálnemu vikárovi podľa normy nasledujúcich kánonov.

Kán. 477 - § 1. Generálneho a biskupského vikára slobodne vymenúva diecézny biskup a môže ich slobodne odvolať pri zachovaní predpisu kán. 406; biskupský vikár, ktorý nie je pomocným biskupom, má byť vymenovaný iba na čas, ktorý treba vymedziť v samom úkone ustanovenia.

§ 2. Keď je generálny vikár neprítomný alebo je zákonne hatený, diecézny biskup môže vymenovať iného, ktorý ho má zastupovať; tá istá norma sa vzťahuje aj na biskupského vikára.

Kán. 478 - § 1. Generálny a biskupský vikár majú byť kňazi nie mladší než tridsaťroční, doktori alebo licenciáti kánonického práva alebo teológie, alebo aspoň naozaj skúsení v týchto vedách, ktorí sa vyznačujú zdravou náukou, bezúhonnosťou, rozvážnosťou a skúsenosťou vo vybavovaní vecí.

§ 2. Úlohu generálneho a biskupského vikára nemožno zlučovať s úlohou kanonika penitenciára ani zverovať pokrvným biskupa až do štvrtého stupňa.

Kán. 479 - § 1. Generálnemu vikárovi na základe úradu prislúcha v celej diecéze výkonná moc, ktorá podľa práva patrí diecéznemu biskupovi, a to na vykonávanie všetkých administratívnych úkonov s výnimkou tých, ktoré si biskup rezervoval alebo ktoré podľa práva vyžadujú zvláštny mandát biskupa.

§ 2. Biskupskému vikárovi na základe samého práva prislúcha tá istá moc, o ktorej sa hovorí v § 1, ale pre vymedzenú časť územia alebo pre druh záležitostí, alebo pre veriacich vymedzeného obradu alebo len vymedzenej skupiny, pre ktoré a pre ktorých je ustanovený, s výnimkou tých káz, ktoré biskup rezervoval sebe alebo generálnemu vikárovi alebo ktoré podľa práva vyžadujú zvláštny mandát biskupa.

§ 3. Generálnemu vikárovi, ako aj biskupskému vikárovi v rámci ich kompetencie patria aj trvalé splnomocnenia, udelené Apoštolskou stolicou biskupovi, ako aj vykonávanie reskriptov, ak sa výslovne nestanovilo niečo iné alebo diecézny biskup nebol zvolený so zreteľom na osobu.

Kán. 480 - Generálny vikár a biskupský vikár musia diecéznemu biskupovi referovať o hlavných záležitostiach, ktoré sa majú vykonať aj ktoré sa vykonali, a nikdy nemajú konať proti vôli a úmyslu diecézneho biskupa.

Kán. 481 - § 1. Moc generálneho vikára a biskupského vikára zaniká uplynutím času mandátu, zrieknutím sa a pri zachovaní kán. 406 a 409 aj odvolaním, ktoré im diecézny biskup doručil, ako aj vakanciou biskupskej stolice.

§ 2. Pozastavením úlohy diecézneho biskupa sa pozastavuje moc generálneho vikára a biskupského vikára, ak nemajú biskupskú hodnosť.

2. článok RIADITEĽ, INÍ NOTÁRI A ARCHÍVY

Kán. 482 - § 1. V každej kúrii má byť ustanovený kancelár, ktorého hlavnou úlohou, ak v partikulárnom práve nie je stanovené ináč, je starať sa, aby sa vyhotovovali a odposielali spisy kúrie a aby sa v archíve kúrie uschovávali.

§ 2. Ak sa zdá potrebné, kancelárovi sa môže prideliť pomocník, ktorý sa nazýva zástupca kancelára.

§ 3. Kancelár, ako i jeho zástupca sú zároveň notármi a tajomníkmi kúrie.

Kán. 483 - § 1. Okrem kancelára môžu byť ustanovení aj iní notári, ktorými vyhotovený alebo podpísaný spis je verejne hodnoverný, pokiaľ ide o akékoľvek spisy alebo len súdne spisy, alebo len spisy určitej kauzy alebo záležitosti.

§ 2. Kancelár a notári musia vynikať bezúhonnou povestou a nad akékoľvek podozrenie; v kauzách, ktorými môže byť ohrozená povesť kňaza, notárom musí byť kňaz.

Kán. 484 - Povinnosťou notárov je:

1. vyhotovovať spisy a listiny, týkajúce sa dekrétov, opatrení, záväzkov alebo iných vecí, ktoré vyžadujú ich účasť;
2. písomne verne zaznamenať to, čo sa koná, a podpísať to s uvedením miesta, dňa, mesiaca a roka;
3. pri zachovaní toho, čo sa má zachovať, predložiť spisy alebo listiny z registra tomu, kto ich zákonne žiada, a osvedčiť, že ich opisy sa zhodujú s pôvodinou.

Kán. 485 - Kancelára a ostatných notárov môže z úradu bez súhlasu odvolať diecézny biskup, nie však diecézny administrátor, ak to nie je so súhlasom kolégia konzultorov.

Kán. 486 - § 1. Všetky dokumenty týkajúce sa diecézy alebo farností sa musia uschovávať s najväčšou starostlivosťou.

§ 2. V každej kúrii sa má na bezpečnom mieste zriadiť diecézny archív, v ktorom sa majú uschovávať listiny a písomnosti, týkajúce sa tak duchovných, ako aj časných záležitostí diecézy, podľa istého poriadku uložené a starostlivo uzamknuté.

§ 3. Z dokumentov, ktoré sa v archíve nachádzajú, sa má zostaviť inventár čiže katalóg s krátkym obsahom jednotlivých spisov.

Kán. 487 - § 1. Je potrebné, aby archív bol uzamknutý a kľúč od neho má mať iba biskup a kancelár; nikomu nie je dovolené doň vstúpiť bez povolenia biskupa alebo riaditeľa kúrie a súčasne kancelára.

§ 2. Tí, ktorých sa to týka, majú právo osobne alebo cez zástupcu dostať hodnoverný opis alebo fotokópiu dokumentov, ktoré sú svojou povahou verejné a ktoré sa vzťahujú na stav ich osoby.

Kán. 488 - Nie je dovolené vynášať z archívu dokumenty, ak to nie je iba na krátky čas a so súhlasom biskupa alebo so súhlasom riaditeľa kúrie a súčasne kancelára.

Kán. 489 - § 1. V diecéznej kúrii má byť aj tajný archív alebo aspoň v riadnom archíve trezor alebo skriňa úplne uzatvorená a uzamknutá, ktorú nemožno z miesta odstrániť; v nej sa totiž majú čo najpozornejšie udržiavať dokumenty, ktoré treba v tajnosti uchovávať.

§ 2. Každý rok sa majú zničiť dokumenty trestných kauz, týkajúcich sa mravov, ktorých vinníci zomreli, alebo ktoré boli ukončené odsudzujúcim rozsudkom pred desiatimi rokmi, pričom sa má uchovať stručný obsah skutku s textom definitívneho rozsudku.

Kán. 490 - § 1. Kľúč od tajného archívu má mať len biskup.

§ 2. Keď je stolica vakantná, tajný archív alebo trezor sa nemá otvárať; v prípade ozajstnej nevyhnutnosti to môže urobiť iba sám diecézny administrátor.

§ 3. Z tajného archívu alebo z trezora sa dokumenty nemajú vynášať.

Kán. 491 - § 1. Diecézny biskup má dbať o to, aby sa spisy a dokumenty aj v archívoch katedrálnych, kolégiových, farských a iných kostolov, nachádzajúcich sa na jeho území, starostlivo uchovávali a aby sa inventáre čiže katalógy vyhotovovali v dvoch exemplároch, z ktorých jeden sa má uchovávať vo vlastnom archíve, druhý v diecéznom archíve.

§ 2. Diecézny biskup sa má tiež starať, aby v diecéze bol historický archív a aby dokumenty majúce historickú hodnotu sa v ňom starostlivo strážili a systematicky usporadúvali.

§ 3. Pri prezeraní a vynášaní spisov a dokumentov o ktorých sa hovorí v § 1 a 2, sa majú zachovávať normy, stanovené diecéznym biskupom.

3. článok **EKONOMICKÁ RADA A EKONÓM**

Kán. 492 - § 1. V jednotlivých diecézach sa má ustanoviť ekonomická rada, ktorej predsedá sám diecézny biskup alebo jeho delegát a ktorá pozostáva aspoň z troch veriacich vymenovaných biskupom, skutočných znalcov v ekonomických veciach, ako aj v občianskom práve a vyznačujúcich sa bezúhonnosťou.

§ 2. Členovia ekonomickej rady sa majú vymenovať na päť rokov, ale po uplynutí tohto času môžu byť prijatí na ďalšie päťročia.

§ 3. Z ekonomickej rady sa vylučujú osoby, ktoré sú s biskupom spojené pokrvným alebo rodinným príbuzenstvom až do štvrtého stupňa.

Kán. 493 - Ekonomická rada okrem úloh, ktoré sú jej zverené v V. knihe Časné majetky Cirkvi, má za úlohu každoročne podľa pokynov diecézneho biskupa pripraviť rozpočet príjmov a výdavkov, ktoré sa predvídajú pre celé riadenie diecézy na nasledujúci rok, ako aj na konci roka schváliť vyúčtovanie príjmov a výdavkov.

Kán. 494 - § 1. V jednotlivých diecézach má biskup po vypočítaní mienky kolégia konzultorov a ekonomickej rady vymenovať ekonóma, ktorý v ekonomických veciach má byť naozaj znalcom a vyznačovať sa úplnou bezúhonnosťou.

§ 2. Ekonóm má byť vymenovaný na päť rokov, ale po uplynutí tohto času ho možno vymenovať na ďalšie päťročia; počas trvania úlohy sa nemá odvolávať, ak to nie je z vážneho dôvodu, ktorý má posúdiť biskup po vypočítaní mienky olégia konzultorov a ekonomickej rady.

§ 3. Úlohou ekonóma je podľa poriadku určeného ekonomickou radou spravovať majetky diecézy pod autoritou biskupa a zo stanoveného príjmu diecézy hradiť výdavky, ktoré biskup alebo iní ním poverení zákonne určili.

§ 4. Na konci roka musí ekonóm ekonomickej rade predložiť vyúčtovanie z príjmov a výdavkov.

III. kapitola PRESBYTERSKÁ RADA A KOLÉGIUM KONZULTOROV

Kán. 495 - § 1. V každej diecéze sa má ustanoviť presbyterská rada čiže skupina kňazov, ktorá má byť akoby senátom biskupa, reprezentujúca presbytérium; jej úlohou je podľa normy práva pomáhať biskupovi v riadení diecézy, aby sa čo najväčmi vzťahovalo pastoračné dobro podielu Božieho ľudu, ktorý mu je zverený.

§ 2. V apoštolských vikariátoch a prefektúrach má vikár alebo prefekt ustanoviť radu aspoň z troch presbyterov misionárov, ktorých mienku si majú vo vážnejších záležitostiach vypočítať hoci aj listom.

Kán. 496 - Presbyterská rada má mať vlastný štatút, schválený diecéznym biskupom, so zreteľom na normy, vydané Konferenciou biskupov.

Kán. 497 - Keď ide o určenie členov presbyterskej rady:

1. asi polovicu majú slobodne zvoliť sami kňazi podľa normy nasledujúcich kánonov, ako aj štatútu;
2. niektorí kňazi podľa normy štatútu musia byť prirodzenými členmi, ktorí totiž majú patriť do rady na základe úradu, ktorý je im zverený;
3. diecézny biskup má právo niektorých slobodne vymenovať.

Kán. 498 - § 1. Tak aktívne, ako aj pasívne právo voľby na ustanovenie presbyterskej rady majú:

1. všetci svetskí kňazi, inkardinovaní v diecéze;
2. svetskí kňazi, neinkardinovaní v diecéze, ako aj kňazi členovia niektorého rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, ktorí sa zdržiavajú v diecéze a pre jej dobro zastávajú nejaký úrad.

§ 2. Pokiaľ sa to v štatúte predvída, to isté právo voľby sa môže udeliť iným kňazom, ktorí majú v diecéze trvalé alebo prechodné bydlisko.

Kán. 499 - Spôsob voľby členov presbyterskej rady treba vymedziť štatútom, a to tak, aby podľa možnosti boli zastúpení kňazi presbytéria predovšetkým vzhľadom na rozličné služby a na rozmanité oblasti diecézy.

Kán. 500 - § 1. Je úlohou diecézneho biskupa presbyterskú radu zvoliť, predsedáť jej a vymedziť otázky, ktoré sa majú na nej prerokovať, alebo prijať tie, ktoré predložili členovia.

§ 2. Presbyterská rada má iba poradný hlas; diecézny biskup má vypočúť jej mienku v záležitostiach väčšieho významu, jej súhlas však potrebuje iba v prípadoch, výslovne určených právom.

§ 3. Presbyterská rada nikdy nemôže platne konať bez diecézneho biskupa, ktorému jedinému patrí aj starosť o zverejnenie toho, čo bolo stanovené podľa normy § 2.

Kán. 501 - § 1. Členovia presbyterskej rady majú byť určení na čas vymedzený v štatúte, ale tak, aby sa celá rada alebo nejaká jej časť obnovila v priebehu piatich rokov.

§ 2. Keď sa stolica stane vakantnou, presbyterská rada zaniká a jej úlohy plní kolégium konzultorov; biskup musí do roka od prevzatia vlastníctva diecézy presbyterskú radu nanovo ustanoviť.

§ 3. Ak presbyterská rada neplní úlohu, ktorá jej bola pre dobro diecézy zverená alebo ju vážne zneužíva, diecézny biskup ju môže po porade s metropolitom, alebo ak ide o samu metropolitnú stolicu, po porade so sufragánnym biskupom povýšením najstarším rozpustiť, ale do roka ju musí nanovo ustanoviť.

Kán. 502 - § 1. Spomedzi členov presbyterskej rady diecézny biskup slobodne vymenúva niektorých kňazov, počtom nie menej ako šesť a nie viac ako dvanásť, ktorí majú na päť rokov tvoriť kolégium konzultorov, ktorému prislúchajú úlohy vymedzené právom; po uplynutí piatich rokov kolégium konzultorov pokračuje v plnení svojich vlastných úloh dovtedy, kým sa neustanoví nové kolégium.

§ 2. Kolégiu konzultorov predsedá diecézny biskup; keď je však biskupská stolica hatená alebo vakantná, predsedá mu ten, kto dočasne zastupuje biskupa, alebo ak ešte nebol ustanovený, vysviackou najstarší kňaz z kolégia konzultorov.

§ 3. Konferencia biskupov môže stanoviť, aby sa úlohy kolégia konzultorov zverili katedrálnaj kapitule.

§ 4. V apoštolskom vikariáte a v apoštolskej prefektúre úlohy kolégia konzultorov prislúchajú misijnej rade, o ktorej sa hovorí v kán. 495, § 2, ak právo nestanovuje niečo iné.

IV. kapitola KAPITULY KANONIKOV

Kán. 503 - Kapitula kanonikov, či katedrálna, alebo kolegiálna, je kolégium kňazov, ktorého úlohou je v katedrálnom alebo kolégiálnom kostole vykonávať slávnostné liturgické obrady; okrem toho katedrálna kapitula má plniť úlohy, ktoré jej zveruje právo alebo diecézny biskup.

Kán. 504 - Zriadenie katedrálnaj kapituly, jej zmena alebo jej zrušenie je rezervované Apoštolskej stolici.

Kán. 505 - Každá kapitula, či katedrálna, alebo kolégiálna, má mať svoj štatút, zostavený zákonným úkonom kapituly a schválený diecéznym biskupom; tento štatút sa nemá meniť ani úplne zrušiť, ak to neschváli ten istý diecézny biskup.

Kán. 506 - § 1. Štatút kapituly má vždy pri neporušení zákonov fundácie vymedziť zloženie kapituly a počet kanonikov; má určiť, čo má robiť kapitula a jednotliví kanonici pri vykonávaní božského kultu, ako aj služby; má nariaďovať zhromaždenia, na ktorých sa majú prerokúvať záležitosti kapituly, a pri neporušení predpisov univerzálneho práva stanoviť podmienky, vyžadované k platnosti a dovoľnosti záležitostí.

§ 2. V štatúte sa majú určiť aj príjmy tak trvalé, ako aj vyplácané z príležitosti vykonanej úlohy a taktiež sa má určiť, so zreteľom na normy vydané Svätou stolicou, aké majú byť insígnie kanonikov.

Kán. 507 - § 1. Jeden z kanonikov má byť na čele kapituly a podľa normy štatútu sa majú ustanoviť aj iné úrady vzhľadom na jestvujúci zvyk, platný v krajine.

§ 2. Klerikom nepatriacim do kapituly sa môžu zveriť iné úrady, ktorými sami majú podľa normy štatútu poskytovať kanonikom pomoc.

Kán. 508 - § 1. Kanonik penitenciár tak katedrálného, ako aj kolégiového kostola má na základe úradu riadne splnomocnenie, ktoré však nemôže delegovať iným, vo sviatostnom fóre rozhrášovať od cenzúr, uložených na základe rozsudku už vyneseného, ale nevyhlásených a Apoštolskej stolici nerezervovaných, v diecéze aj cudzincov, veriacich diecézy však aj mimo územia diecézy.

§ 2. Kde nie je kapitula, diecézny biskup má na plnenie tejto úlohy ustanoviť kňaza.

Kán. 509 - § 1. Diecézny biskup, nie však diecézny administrátor má právo po vypočutí mienky kapituly obsadiť všetky a jednotlivé kanonikáty tak v katedrálnom, ako aj v kolégiovom kostole, odvolajúc akékoľvek opačné privilégium; ten istý biskup má právo potvrdiť toho, koho sama kapitula zvolila za predsedu.

§ 2. Diecézny biskup má udeľovať kanonikáty iba kňazom, ktorí sa vyznačujú učenosťou a bezúhonnosťou života a ktorí chvályhodne vykonávali službu.

Kán. 510 - § 1. Ku kapitule kanonikov sa nemajú viac pripájať farnosti; tie, ktoré sú ešte spojené s nejakou kapitulou, diecézny biskup má od kapituly odlúčiť.

§ 2. V kostole, ktorý je súčasne farský a kapitulný, má sa určiť farár, vybratý spo-medzi členov kapituly alebo mimo nich; tento farár je viazaný všetkými povinnosťami a má všetky práva a splnomocnenia, ktoré sú podľa normy práva vlastné farárovi.

§ 3. Je úlohou diecézneho biskupa stanoviť presné normy, ktorými sa majú náležite zosúladiť pastoračné povinnosti farára a úlohy vlastné kapitule, pričom má dbať, aby farár nebol na prekážku kapitulárom ani kapitula farským funkciám; prípadné rozpory má rozriešiť diecézny biskup, ktorý sa má predovšetkým starať, aby sa vhodne zabezpečili pastoračné potreby veriacich.

§ 4. O milodaroch, darovaných kostolu, ktorý je súčasne farský a kapitulný, sa prezumuje, že boli venované farnosti, ak nie je zistené niečo iné.

V. kapitola PASTORAČNÁ RADA

Kán. 511 - V jednotlivých diecézach, ak to vyžadujú pastoračné okolnosti, má sa ustanoviť pastoračná rada, ktorej úlohou je pod autoritou biskupa skúmať otázky, týkajúce sa pastoračných diel v diecéze, zvažovať ich a predkladať k nim praktické návrhy.

Kán. 512 - § 1. Pastoračná rada pozostáva z veriacich, ktorí sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou tak z klerikov, ako aj z členov inštitútov zasväteného života a predovšetkým z laikov; určujú sa spôsobom, ktorý vymedzil diecézny biskup.

§ 2. Veriaci, vysielaní do pastoračnej rady, sa majú tak vyberať, aby naozaj reprezentovali celý podiel Božieho ľudu, ktorý tvorí diecézu so zreteľom na rozličné oblasti diecézy, sociálne podmienky a povolania, ako aj na účasť, akú majú v apoštoláte buď ako jednotlivci, alebo spojení s inými.

§ 3. Do pastoračnej rady sa majú vysielat' len veriaci, ktorí sa vyznačujú pevnou vierou, dobrými mravmi a rozumnosťou.

Kán. 513 - § 1. Pastoračná rada sa ustanovuje na čas podľa predpisov štatútu, ktorý vydáva biskup.

§ 2. Keď je stolica vakantná, pastoračná rada zaniká.

Kán. 514 - § 1. Pastoračnú radu, ktorá má iba poradný hlas, podľa potrieb apoštolátu prináleží zvolávať a jej predsedat' iba diecéznemu biskupovi; takisto iba jemu prislúcha zverejniť to, o čom sa rokovalo v rade.

§ 2. Má sa zvolať aspoň raz do roka.

VI. kapitola FARNOSTI, FARÁRI A KAPLÁNI

Kán. 515 - § 1. Farnosť je určité spoločenstvo veriacich, natrvalo ustanovené v partikulárnej cirkvi, o ktoré pastoračná starostlivosť je pod autoritou diecézneho biskupa zverená farárovi ako jeho vlastnému pastierovi.

§ 2. Zriaďovať, zrušovať farnosti alebo ich meniť má právo jedine diecézny biskup, ktorý nemá farnosti zriaďovať, zrušovať ani ich značne meniť bez vypočutia mienky presbyterskej rady.

§ 3. Zákonne zriadená farnosť má na základe samého práva právnu subjektivitu.

Kán. 516 - § 1. Ak právo neurčuje niečo iné, farnosť sa kladie na roveň akobyfarnosť, ktorá je určitým spoločenstvom veriacich v partikulárnej cirkvi, zvereným kňazovi ako vlastnému pastierovi, pre osobitné okolnosti ešte nie zriadeným ako farnosť.

§ 2. Kde sa niektoré spoločenstvá nemôžu zriadiť ako farnosť alebo akobyfarnosť, diecézny biskup sa má o ich pastoračnú starostlivosť postarať iným spôsobom.

Kán. 517 - § 1. Kde to okolnosti vyžadujú, pastoračná starostlivosť o farnosť alebo súčasne o rozličné farnosti sa môže zveriť viacerým kňazom ako celku, ale s tým právom, že jeden z nich má byť vedúcim vykonávania pastoračnej starostlivosti, čiže má riadiť spoločnú činnosť a niešť za ňu zodpovednosť pred biskupom.

§ 2. Ak diecézny biskup pre nedostatok kňazov usúdi, že účasť na vykonávaní pastoračnej starostlivosti o farnosť treba zveriť diakonovi alebo inej osobe, ktorá nie je vyznačená kňazským znakom, alebo spoločenstvu osôb, má ustanoviť nejakého kňaza, ktorý vybavený mocami a splnomocneniami farára má usmerňovať pastoračnú starostlivosť.

Kán. 518 - Farnosť má byť podľa všeobecného pravidla územná, má totiž zahrňovať všetkých veriacich určitého územia; kde je to však užitočné, majú sa ustanoviť osobné farnosti vzhľadom na obrad, reč, národnosť veriacich nejakého územia, ako aj z iného dôvodu vymedzené.

Kán. 519 - Farár je vlastný pastier farnosti, ktorá mu je zverená, a vykonáva pastoračnú starostlivosť o spoločenstvo, ktoré mu je zverené, pod autoritou diecézneho biskupa, ku ktorého účasti na službe Krista je povoláný, aby pre to isté spoločenstvo vykonával učiacu, posväcovaciu a riadiacu úlohu za spolupráce aj iných presbyterov alebo diakonov i za príspevku laických veriacich podľa normy práva.

Kán. 520 - § 1. Právnická osoba nemá byť farárom; avšak diecézny biskup, nie však diecézny administrátor môže so súhlasom kompetentného predstaveného zveriť farnosť klerickému rehoľnému inštitútu alebo klerickej spoločnosti apoštolského života, zriadiť ju aj v kostole inštitútu alebo spoločnosti, ale tým zákonom, že farárom farnosti má byť jeden presbyter, alebo ak sa pastoračná starostlivosť zveruje viacerým ako celku, vedúci, o ktorom sa hovorí v kán. 517, § 1.

§ 2. Zverenie farnosti, o ktorom sa hovorí v § 1, môže byť buď trvalé, alebo na istý vymedzený čas; v oboch prípadoch sa má urobiť písomnou dohodou, uzavretou medzi diecéznym biskupom a kompetentným predstaveným inštitútu alebo spoločnosti; v dohode sa okrem iného má výslovne a presne určiť to, čo sa týka diela, ktoré treba vykonať, osôb, ktoré treba naň prideliť, a ekonomických vecí.

Kán. 521 - § 1. Aby niekto mohol byť platne vymenovaný za farára, je potrebné, aby bol ustanovený v posvätnom ráde presbyterátu.

§ 2. Okrem toho sa má vyznačovať zdravou náukou a bezúhonnosťou mravov, má vynikať horlivosťou za duše a inými čnosťami a okrem toho má mať vlastnosti, ktoré sa pri starostlivosti o danú farnosť vyžadujú univerzálnym alebo partikulárnym právom.

§ 3. Aby sa niekomu zveril úrad farára, je potrebné sa o jeho súcosti s istotou presvedčiť spôsobom, ktorý určí diecézny biskup, hoci aj skúškou.

Kán. 522 - Je potrebné, aby mal istotu, a preto má byť vymenovaný na neobmedzený čas; na určitý čas ho diecézny biskup môže vymenovať vtedy, keď to dekrétom pripustila Konferencia biskupov.

Kán. 523 - Pri zachovaní predpisu kán. 682, § 1, poverenie úradom farára prislúcha diecéznemu biskupovi, a to slobodným udelením, ak niekto nemá právo navrhovať alebo voliť.

Kán. 524 - Diecézny biskup má vakantnú farnosť bez akéhokoľvek uprednostňovania osôb udeliť tomu, koho po zvážení všetkých okolností považuje za súčasne vykonávať v nej farskú starostlivosť; aby si utvoril úsudok o súcosti, má si vypočúť mienku dekana a vykonať vhodné zisťovania v prípade potreby s vypočutím mienky niektorých presbyterov, ako aj laických veriacich.

Kán. 525 - Keď je stolica vakantná alebo hatená, diecéznemu administrátorovi alebo inému, kto dočasne riadi diecézu, patrí:

1. udeliť ustanovenie alebo potvrdenie presbyterom, ktorí boli pre farnosť zákonne navrhnutí alebo zvolení;
2. vymenovať farárov, ak je stolica rok vakantná alebo hatená.

Kán. 526 - § 1. Farár má mať farskú starostlivosť iba o jednu farnosť; avšak pre nedostatok kňazov alebo pre iné okolnosti môže byť tomu istému farárovi zverená starostlivosť o viaceré susedné farnosti.

§ 2. V tej istej farnosti má byť iba jeden farár alebo vedúci podľa normy kán. 517, § 1, pričom sa zavrhuje zvyk a odvoláva sa akékoľvek privilégium, ktoré sú s tým v rozpore.

Kán. 527 - § 1. Kto bol povýšený do pastoračnej starostlivosti o farnosť, dostáva ju a je povinný ju vykonávať od chvíle prevzatia vlastníctva.

§ 2. Farára do vlastníctva uvádza miestny ordinár alebo ním delegovaný kňaz pri zachovaní spôsobu, prijatého partikulárnym zákonom alebo zákonným zvykom; z oprávneného dôvodu však ten istý ordinár môže od tohto spôsobu dišpenzovať; v tomto prípade dišpenz, oznámený farnosti, nahrádza prevzatie vlastníctva.

§ 3. Miestny ordinár má určiť čas, v ktorom sa musí prevziať vlastníctvo farnosti; ak čas uplynul bez využitia, farnosť môže vyhlásiť za vakantnú, ak prevzatie nestála v ceste oprávnená prekážka.

Kán. 528 - § 1. Farár je povinný starať sa, aby sa Božie slovo celostne hlásalo tým, ktorí sa nachádzajú vo farnosti; preto má dbať o to, aby laickí veriaci boli poučovaní o pravdách viery najmä homíliou, ktorú treba konať v nedele a prikázané sviatky, ako aj katechetickou výukou, a má rozvíjať diela, ktorými sa napomáha evanjeliový duch aj vo vzťahu k sociálnej spravodlivosti; osobitnú starostlivosť má venovať katolíckej výchove detí a mládeže; má sa aj za spolupráce veriacich všemožne usilovať, aby sa evanjeliové posolstvo dostalo aj k tým, ktorí zanechali uplatňovanie náboženstva alebo nevyznávajú pravú vieru.

§ 2. Farár sa má starať, aby sa najsvätejšia Eucharistia stala stredobodom farského zhromaždenia veriacich; má sa vynasnažovať, aby sa veriaci sýtili nábožným slávením sviatostí a osobitne aby často pristupovali k sviatostiam najsvätejšej Eucharistie a pokánia; takisto sa má usilovať, aby veriaci boli vedení k modlitbe konanej aj v rodinách a aby sa vedome a aktívne zúčastňovali na posvätnnej liturgii, ktorú farár musí vo svojej farnosti riadiť pod autoritou diecézneho biskupa, a je viazaný dozeráť, aby sa nevykradli zlozvyky.

Kán. 529 - § 1. Farár, aby horlivo vykonával úrad pastiera, sa má usilovať poznať veriacich, zverených do jeho starostlivosti; preto má navštevovať rodiny, mať účasť na starostiach, súženíach a najmä na žiaľoch veriacich a v Pánovi ich posilňovať, ako aj múdro naprávať, keď v niečom pochybili; chorým, predovšetkým umierajúcim má pomáhať súcitnou láskou, starostlivo ich posilňovať sviatosťami a odporúčať ich duše Bohu; s osobitnou pozornosťou sa má ujímať chudobných, utrápených, osamelých, vyhnaných z vlasti a tých, na ktorých doliehajú osobitné trápenia; má sa aj vynasnažovať, aby manželia a rodičia mali podporu pri plnení svojich povinností, a v rodine má podporovať vzrast kresťanského života.

§ 2. Farár má uznávať a napomáhať vlastný diel, ktorý majú v poslaní Cirkvi laickí veriaci, podporujúc ich združenia s náboženskými cieľmi. Má spolupracovať so svojím biskupom a s presbyteriátom diecézy a vynasnažovať sa, aby sa veriaci starali o farské spoločenstvo, aby sa cítili členmi tak diecézy, ako aj celej Cirkvi a aby sa na dielach, ktoré toto spoločenstvo majú napomáhať, zúčastňovali alebo ich podporovali.

Kán. 530 - Funkcie, ktoré sú zverené zvlášť farárovi, sú tieto:

1. vysluhovanie krstu;
2. vysluhovanie sviatosti birmovania tým, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti podľa normy kán. 883, bod 3;
3. vysluhovanie viatika, ako aj pomazania chorých pri zachovaní predpisu kán. 1003, § 2 a 3, ako aj udeľovanie apoštolského požehnania;
4. asistovanie pri uzatváraní manželstiev a požehnanie sobáša;
5. pochovávanie;
6. požehnanie krstného prameňa vo veľkonočnom čase, vedenie procesí mimo kostola, ako aj slávnostné požehnania mimo kostola;
7. slávnostnejšie slávenie Eucharistie v nedele a prikázané sviatky.

Kán. 531 - Hoci by niektorú úlohu farára vykonal iný, milodary, ktoré pri tejto príležitosti dostane od veriacich, má odovzdať do farského fondu, ak nie je zrejme opačná vôľa darcu ohľadne dobrovoľných milodarov; diecéznemu biskupovi po vypočutí mienky presbyterskej rady prislúcha stanoviť predpisy, ktorými má byť postarané o určenie týchto milodarov, ako aj o remuneráciu klerikov, ktorí plnia túto úlohu.

Kán. 532 - Farár zastupuje farnosť vo všetkých právnych záležitostiach podľa normy práva; má dbať, aby sa farské majetky spravovali podľa normy kán. 1281-1288.

Kán. 533 - § 1. Farár je povinný rezidovať vo farskej budove blízko kostola; avšak v jednotlivých prípadoch, ak je oprávnený dôvod, miestny ordinár môže dovoliť, aby sa zdržiaval inde, najmä v dome, spoločnom viacerým presbyterom, len aby bolo náležité a vhodne postarané o plnenie farských úloh.

§ 2. Ak neprekáža vážny dôvod, farár sa z titulu dovolenky smie každoročne z farnosti vzdialiť najviac na jeden súvislý alebo prerušený mesiac; do dovolenky sa nezapočítavajú dni, ktoré farár raz do roka venuje duchovným cvičeniam; farár však, keď sa má z farnosti vzdialiť na viac ako jeden týždeň, je povinný o tom upovedomiť miestneho ordinára.

§ 3. Je úlohou diecézneho biskupa stanoviť normy, ktorými sa počas neprítomnosti farára má zabezpečiť starostlivosť o farnosť pomocou kňaza, povereného náležitými splnomocneniami.

Kán. 534 - § 1. Farár po prevzatí vlastníctva farnosti je povinný každú nedeľu a každý sviatok prikázaný v jeho diecéze obetovať omšu za ľud, ktorý mu je zverený; kto je však v tejto povinnosti zákonne hatený, má ju obetovať v tých istých dňoch cez iného alebo v iné dni sám.

§ 2. Farár, ktorý má na starosti viac farností, v dňoch, o ktorých sa hovorí v § 1, je povinný obetovať iba jednu omšu za všetok ľud, ktorý mu je zverený.

§ 3. Farár, ktorý záväzku, o ktorom sa hovorí v § 1 a 2, nezadošľučil, má čím skôr obetovať za ľud toľko omší, koľko vynechal.

Kán. 535 - § 1. V každej farnosti majú byť farské knihy, a to kniha pokrstených, manželstiev, zomrelých a iné knihy podľa predpisov Konferencie biskupov alebo diecézneho biskupa; farár sa má postarať, aby sa tieto knihy viedli presne a aby sa starostlivo uchovávali.

§ 2. V knihe pokrstených sa má zaznačiť aj birmovanie, ako aj to, čo sa vzťahuje na kánonický stav veriacich z hľadiska manželstva pri neporušení predpisu kán. 1133, z hľadiska adoptovania, takisto z hľadiska prijatia posvätného rádu, doživotnej profesie, zloženej v rehoľnom inštitúte, ako aj zmeny obradu; tieto záznamy sa majú vždy uvádzať v dokumente o prijatí krste.

§ 3. Každá farnosť má mať vlastnú pečiatku; svedectvá, ktoré sa vydávajú o kánonickom stave veriacich, ako aj všetky spisy, ktoré môžu mať právny význam, má podpísať sám farár alebo jeho delegát a majú sa opatriť farskou pečiatkou.

§ 4. V každej farnosti má byť archív, v ktorom sa majú chrániť farské knihy spolu s listinami biskupov a inými dokumentmi, ktoré treba uchovávať z dôvodu potreby alebo osohu; toto všetko má diecézny biskup alebo jeho delegát v čase vizitácie alebo v nejakom inom vhodnom čase prezrieť a farár má dbať, aby sa to nedostalo do cudzích rúk.

§ 5. Aj staršie farské knihy sa majú starostlivo uchovávať podľa predpisov partikulárneho práva.

Kán. 536 - § 1. Ak podľa úsudku diecézneho biskupa a po vypočutí mienky presbyterskej rady je vhodné, v každej farnosti sa má ustanoviť pastoračná rada, ktorej predsedá farár; v nej veriaci spolu s tými, ktorí sa na základe svojho úradu zúčastňujú vo farnosti pastoračnej starostlivosti, majú poskytovať svoju pomoc pri rozvíjaní pastoračnej činnosti.

§ 2. Pastoračná rada má iba poradný hlas a riadi sa normami, stanovenými diecéznym biskupom.

Kán. 537 - Každá farnosť má mať ekonomickú radu, ktorá sa okrem univerzálneho práva riadi normami vydanými diecéznym biskupom a v ktorej veriaci vyberajú podľa tých istých noriem, majú farárovi pomáhať v správe majetkov farnosti pri zachovaní predpisu kán. 532.

Kán. 538 - § 1. Farár končí úrad odvolaním alebo preložením, ktoré podľa normy práva vykonal diecézny biskup, zrieknutím sa, ktoré z oprávneného dôvodu urobil sám farár, a aby bolo platné, prijal ho ten istý biskup, ako aj uplynutím času, ak podľa predpisov partikulárneho práva, o ktorom sa hovorí v kán. 522, bol ustanovený na určitý čas.

§ 2. Farár, ktorý je členom rehoľného inštitútu alebo je inkardinovaný v spoločnosti apoštolského života, má byť odvolaný podľa normy kán. 682, § 2.

§ 3. Od farára, keď zavŕšil sedemdesiaty piaty rok života, sa žiada, aby zrieknutie sa úradu predložil diecéznemu biskupovi, ktorý po preskúmaní všetkých okolností osoby a miesta má rozhodnúť, či ho treba prijať alebo oddialiť; diecézny biskup sa má postarať o primerané materiálne zabezpečenie a bývanie zriekajúceho sa so zreteľom na normy, stanovené Konferenciou biskupov.

Kán. 539 - Keď je farnosť vakantná alebo keď sa farárovi uväznením, vyhnanstvom alebo vypovedaním, pre nespôsobilosť alebo slabé zdravie alebo z iného dôvodu prekáža vo vykonávaní pastoračnej úlohy vo farnosti, diecézny biskup má čím skôr určiť farského administrátora čiže kňaza, ktorý má farára zastupovať podľa normy kán. 540.

Kán. 540 - § 1. Farský administrátor je viazaný tými istými povinnosťami a má tie isté práva ako farár, ak diecézny biskup nestanovil ináč.

§ 2. Farskému administrátorovi nie je dovolené konať nič, čo spôsobuje ujmu právam farára alebo môže byť na škodu farským majetkom.

§ 3. Farský administrátor po skončení úlohy má predložiť vyúčtovanie farárovi.

Kán. 541 - § 1. Keď je farnosť vakantná a rovnako keď farár je vo vykonávaní pastoračnej úlohy hatený, pred ustanovením farského administrátora riadenie farnosti má dočasne prevziať kaplán; ak je ich viac, ten, ktorý je vymenovaním najstarší, a ak kapláni nie sú, farár, určený partikulárnym právom.

§ 2. Kto podľa normy § 1 prevzal riadenie farnosti, o vakancii farnosti má ihneď upovedomiť miestneho ordinára.

Kán. 542 - Kňazi, ktorým sa podľa normy kán. 517, § 1, ako celku zveruje pastoračná starostlivosť o niektorú farnosť alebo súčasne o rozličné farnosti:

1. majú mať vlastnosti, o ktorých sa hovorí v kán. 521;

2. majú byť vymenovaní alebo ustanovení podľa normy predpisov kán. 522 a 524;

3. pastoračnú starostlivosť preberajú iba od chvíle prevzatia vlastníctva; ich vedúci sa do vlastníctva uvádza podľa normy predpisov kán. 527, § 2; pre ostatných kňazov však zákonne zložené vyznanie viery nahrádza prevzatie vlastníctva.

Kán. 543 - § 1. Ak sa kňazom ako celku zveruje pastoračná starostlivosť o niektorú farnosť alebo o rozličné farnosti súčasne, každý z nich je podľa poriadku, ktorý si sami stanovili, povinný vykonávať úlohy a funkcie farára, o ktorých sa hovorí v kán. 528, 529 a 530; splnomocnenie asistovať pri uzatváraní manželstiev, ako aj všetky moci dišpenzovať, udelené farárovi samým právom, prislúchajú všetkým, ale sa majú vykonávať pod vedením vedúceho.

§ 2. Všetci kňazi, ktorí patria do skupiny:

1. sú povinní rezidovať;

2. spoločne majú stanoviť poriadok, podľa ktorého jeden z nich bude obetovať omšu za ľud podľa normy kán. 534;

3. iba vedúci zastupuje v právnych záležitostiach farnosti alebo farnosti, zverené skupine.

Kán. 544 - Keď niektorý kňaz zo skupiny, o ktorej sa hovorí v kán. 517, § 1, alebo vedúci skupiny končí úrad, a takisto keď sa niektorý z nich stane nespôsobilý na vykonávanie pastoračnej úlohy, farnosť alebo farnosti, ktoré sú zverené skupine, nestávajú sa vakantnými; je však úlohou diecézneho biskupa vymenovať iného vedúceho; avšak skôr ako biskup vymenuje iného vedúceho, túto úlohu má vykonávať kňaz tejto skupiny, vymenovaním najstarší.

Kán. 545 - § 1. Vždy, keď je to na náležité plnenie pastoračnej starostlivosti o farnosť nevyhnutné alebo vhodné, farárovi možno prideliť jedného alebo viacerých kaplánov, ktorí ako spolupracovníci farára a účastníci na jeho starostlivosti majú pomáhať v pastoračnej službe spoločnou radou a spoločným úsilím s farárom a pod jeho autoritou.

§ 2. Kaplán môže byť ustanovený buď na to, aby pomáhal vo vykonávaní pastoračnej služby, a to alebo pre celú farnosť, alebo pre vymedzenú časť farnosti, alebo pre určitú skupinu veriacich farnosti, buď aj na to, aby pomáhal vo vykonávaní určitej služby súčasne v rozličných farnostiach.

Kán. 546 - Aby bol niekto platne vymenovaný za kaplána, je potrebné, aby bol ustanovený v posvätnom ráde presbyterátu.

Kán. 547 - Kaplána slobodne vymenúva diecézny biskup po vypočutí mienky, ak to považuje za vhodné, farára alebo farárov farností, pre ktoré sa ustanovuje, ako aj dekana pri zachovaní predpisu kán. 682, § 1.

Kán. 548 - § 1. Povinnosti a práva kaplána okrem kánonov tejto kapitoly určuje diecézny štatút a list diecézneho biskupa, podrobnejšie ich však vymedzuje mandát farára.

§ 2. Ak list diecézneho biskupa výslovne neurčuje niečo iné, kaplán je na základe svojho úradu viazaný pomáhať farárovi v celej farskej službe, ale s výnimkou obetovania omše za ľud a takisto, ak to vec vyžaduje, podľa normy práva zastupovať farára.

§ 3. Kaplán má pravidelne referovať farárovi o plánovaných a začatých pastoračných podujatiach, tak aby farár a kaplán alebo kapláni spoločnými silami mohli zabezpečiť pastoračnú starostlivosť o farnosť, za ktorú spoločne zodpovedajú.

Kán. 549 - Za neprítomnosti farára, ak sa diecézny biskup podľa normy kán. 533, § 3, nepostaral ináč a ak nebol ustanovený farský administrátor, majú sa zachovať predpisy kán. 541, § 1; kaplán má v tomto prípade aj všetky povinnosti farára s výnimkou záväzku obetovať omšu za ľud.

Kán. 550 - § 1. Kaplán je povinný rezidovať vo farnosti, alebo ak je ustanovený pre rozličné farnosti súčasne, v niektorej z nich; miestny ordinár však z oprávneného dôvodu môže dovoliť, aby rezidoval inde, predovšetkým v dome spoločnom viacerým presbyterom, len keď vykonávanie pastoračných úloh tým neutrpí nijakú škodu.

§ 2. Miestny ordinár sa má starať, aby tam, kde je to možné, sa medzi farárom a kaplánmi podporoval na fare istý spôsob spoločného života.

§ 3. Čo sa týka dovolenky, kaplán má to isté právo ako farár.

Kán. 551 - Čo sa týka milodarov, ktoré veriaci dávajú kaplánovi z príležitosti vykonanej pastoračnej služby, majú sa achovávať predpisy kán. 531.

Kán. 552 - Kaplána môže diecézny biskup alebo diecézny administrátor z oprávneného dôvodu odvolať pri zachovaní predpisu kán. 682, § 2.

VII. kapitola DEKANI

Kán. 553 - § 1. Dekan, ktorý sa nazýva arcipresbyter alebo aj iným menom, je kňaz, ktorý je na čele dekanátu.

§ 2. Ak sa partikulárnym právom nestanovuje niečo iné, dekana vymenúva diecézny biskup pričom podľa svojho rozumného úsudku vypočúje mienku kňazov, ktorí v danom dekanáte vykonávajú službu.

Kán. 554 - § 1. Na úrad dekana, ktorý sa neviaže na úrad farára určitej farnosti, má biskup vybrať kňaza, ktorého po preskúmaní okolností miesta a času považuje za súceho.

§ 2. Dekan má byť vymenovaný na určitý čas, vymedzený partikulárnym právom.

§ 3. Dekana môže diecézny biskup z oprávneného dôvodu podľa svojho rozumného uváženia slobodne z úradu odvolať.

Kán. 555 - § 1. Dekan okrem splnomocnení, ktoré mu partikulárne právo zákonne dáva, má povinnosť a právo:

1. napomáhať a koordinovať spoločnú pastoračnú činnosť v dekanáte;
2. dozeráť, aby klerici jeho obvodu viedli život primeraný ich stavu a aby si svedomite plnili svoje povinnosti;
3. postarať sa, aby sa posvätné obrady vykonávali podľa predpisov posvätnéj liturgie, aby sa výzdoba a čistota kostolov a posvätného zariadenia najväčšmi pri eucharistickom slávení a uchovávaní Najsvätejšej sviatosti starostlivo zachovávala, aby sa farské knihy správne viedli a patrične uchovávali, aby cirkevný majetok bol svedomito spravovaný; napokon, aby sa farskej budove venovala náležitá starostlivosť.

2. Dekan sa má v dekanáte, ktorý mu je zverený:

1. usilovať, aby sa klerici podľa predpisov partikulárneho práva v stanovenom čase zúčastňovali prednášok, teologických zhromaždení alebo konferencií podľa normy kán. 279, § 2;

2. starať, aby presbyteri jeho obvodu mali naporúdzi duchovnú pomoc; takisto má čo najväčšmi prejavovať starostlivosť o tých, ktorí sa nachádzajú v ťažkých okolnostiach alebo ktorých trápia problémy.

§ 3. Dekan sa má starať, aby farárom jeho obvodu, o ktorých vie, že sú vážne chorí, nechýbala duchovná a materiálna pomoc, a aby pohreb tých, čo zomreli, sa dôstojne slávil; má sa aj postarať, aby počas ich choroby alebo pri ich smrti nevyšli navnivoč alebo neboli poodnášané knihy, dokumenty, posvätné zariadenia a iné veci, ktoré patria Cirkvi.

§ 4. Dekan je podľa určenia diecézneho biskupa povinný vizitovať farnosti svojho obvodu.

VIII. kapitola REKTORI KOSTOLOV A DUCHOVNÍ SPRÁVCOVIA

1. článok REKTORI KOSTOLOV

Kán. 556 - Rektormi kostolov sa tu rozumejú kňazi, ktorým je zverená starostlivosť o nejaký kostol, ktorý nie je ani farský, ani kapitulný, a ani nie je pripojený k domu rehoľného spoločenstva alebo spoločnosti apoštolského života, ktoré v ňom slávia bohoslužby.

Kán. 557 - § 1. Rektora kostola slobodne vymenúva diecézny biskup pri neporušení práva voliť alebo navrhovať, ak to niekomu zákonne prislúcha; v tom prípade diecézny biskup má právo rektora potvrdiť alebo ustanoviť.

§ 2. Aj vtedy, keď kostol patrí nejakému klerickému rehoľnému inštitútu pápežského práva, diecéznemu biskupovi prislúcha stanoviť rektora, ktorého navrhol predstavený.

§ 3. Rektorom kostola, ktorý je spojený so seminárom alebo s iným kolégiom, ktoré spravujú klerici, je rektor seminára alebo kolégia, ak diecézny biskup nestanovil ináč.

Kán. 558 - Pri neporušení predpisu kán. 262 rektorovi nie je dovolené vykonávať farské funkcie, o ktorých sa hovorí v kán. 530, v bodoch 1-6, v kostole, ktorý mu je zverený, ak s tým farár nesúhlasí alebo ho v prípade potreby nedeleguje.

Kán. 559 - V kostole, ktorý mu je zverený, rektor môže vykonávať liturgické slávenia, aj slávnostné, pri neporušení zákonných podmienok fundácie a len keď podľa úsudku miestneho ordinára nijakým spôsobom neškodí farskej službe.

Kán. 560 - Miestny ordinár, kde to považuje za vhodné, môže rektorovi prikázať, aby vo svojom kostole slávil pre ľud vymedzené obrady aj farské a aby kostol bol prístupný určitým skupinám veriacich, ktoré tam chcú vykonávať liturgické slávenia.

Kán. 561 - Bez povolenia rektora alebo iného zákonného predstaveného nikomu nie je dovolené v kostole sláviť Eucharistiu, vysluhovať sviatosti alebo vykonávať iné posvätné úkony; toto povolenie možno dať alebo odoprieť podľa normy práva.

Kán. 562 - Rektor kostola pod autoritou miestneho ordinára a pri dodržiavaní zákonného štatútu a nadobudnutých práv je povinný dozerieť, aby sa v kostole dôstojne vykonávali posvätné úkony podľa liturgických noriem a predpisov kánonov, aby sa bremená verne plnili, majetok sa svedomite spravoval, aby bola zaistená údržba a výzdoba posvätného zariadenia a posvätných budov a aby sa nedialo nič, čo sa akokoľvek nezhoduje s posvätnosťou miesta a s náležitou úctou k Božiemu domu.

Kán. 563 - Rektora kostola, hoci ho iní zvolili alebo navrhli, miestny ordinár môže z oprávneného dôvodu podľa svojho rozumného uváženia z úradu odvolať pri zachovaní predpisu kán. 682, § 2.

2. článok DUCHOVNÍ SPRÁVCOVIA

Kán. 564 - Duchovný správca je kňaz, ktorému sa nastalo zveruje aspoň sčasti pastoračná starostlivosť o nejaké spoločenstvo alebo osobitnú skupinu veriacich, ktorú treba vykonávať podľa normy univerzálneho a partikulárneho práva.

Kán. 565 - Ak právo neurčuje niečo iné alebo ak niekomu zákonne neprislúchajú zvláštne práva, duchovného správcu vymenúva miestny ordinár, ktorému tiež prináleží navrhnutého ustanoviť alebo zvoleného potvrdiť.

Kán. 566 - § 1. Je potrebné, aby duchovný správca bol poverený všetkými splnomocneniami, ktoré vyžaduje správna pastoračná starostlivosť. Okrem tých, ktoré sa udeľujú partikulárnym právom alebo zvláštnym delegovaním, duchovný správca má na základe úradu splnomocnenie svedčať veriacich, zverených jeho starostlivosti, hlásať im Božie slovo, vysluhovať viatikum a pomazanie chorých, ako aj udeliť sviatosť birmovania tým, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti.

§ 2. V nemocniciach, vo väzniciach a pri plavbách na mori duchovný správca má okrem toho splnomocnenie, ktoré má použiť iba na týchto miestach, rozhrášovať od nerezervovaných ani nevyhlásených cenzúr, uložených na základe rozsudku už vynešaného, pri zachovaní predpisu kán. 976.

Kán. 567 - § 1. Miestny ordinár nemá pristúpiť k vymenovaniu duchovného správcu domu laického rehoľného inštitútu bez konzultácie s predstaveným, ktorý má právo po vypočutí mienky spoločenstva niektorého kňaza navrhnúť.

§ 2. Úlohou duchovného správcu je sláviť alebo riadiť liturgické úkony; nie je mu však dovolené miešať sa do vnútorného riadenia inštitútu.

Kán. 568 - Pre tých, ktorí pre životné podmienky nemôžu požívať riadnu starostlivosť farárov, ako sú vystaňovalci, vyhnanci, utečenci, kočovníci, plaviaci sa, majú sa podľa možnosti ustanoviť duchovní správcovia.

Kán. 569 - Vojenský duchovní správcovia sa riadia zvláštnymi zákonmi.

Kán. 570 - Ak je k sídlu spoločenstva alebo skupiny pripojený kostol, ktorý nie je farský, duchovný správca má byť rektorom tohto kostola, ak starostlivosť o spoločenstvo alebo o kostol nevyžaduje niečo iné.

Kán. 571 - Pri vykonávaní svojej pastoračnej úlohy má duchovný správca udržiavať s farárom належité spojenie.

Kán. 572 - Keď ide o odvolanie duchovného správcu, má sa zachovať predpis kán. 563.

III. časť INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA

I. oddiel INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA

I. titul NORMY SPOLOČNÉ VŠETkým INŠTITÚTOM ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA

Kán. 573 - § 1. Zsvätený život profesiou evanjeliových rád je stála forma života, ktorým sa veriaci, užšie nasledujú Krista pôsobením Ducha svätého, naplno zasväcujú nadovšetko milovanému Bohu, aby z nového a osobitného titulu oddaní jeho oslave, budovaniu Cirkvi a spásu sveta dosahovali dokonalosť lásky v službe Božieho kráľovstva, a stanúc sa v Cirkvi skvelým znamením, boli predzvest'ou nebeskej slávy.

§ 2. Na túto formu života v inštitútoch zsväteného života, kánonicky zriadených kompetentnou cirkevnou vrchnosťou, sa slobodne podujímajú veriaci, ktorí sľubmi alebo inými posvätnými záväzkami podľa vlastných zákonov inštitútov konajú profesiu evanjeliových rád čistoty, chudoby a poslušnosti, a láskou, ku ktorej vedú, sa zvláštnym spôsobom spájajú s Cirkvou a s jej tajomstvom.

Kán. 574 - § 1. Stav tých, ktorí v takýchto inštitútoch konajú profesiu evanjeliových rád, patrí k životu a svätosti Cirkvi, a preto treba, aby ho v Cirkvi všetci podporovali a napomáhali. § 2. Boh do tohto stavu zvlášť povoláva niektorých veriacich, aby v živote Cirkvi požívali osobitný dar a aby podľa cieľa a ducha inštitútu boli na osoh jej spásnemu poslaniu.

Kán. 575 - Evanjeliové rady, založené na náuke a príklade Krista Učiteľa, sú božským darom, ktorý Cirkev od Pána prijala a s jeho milosťou stále uchováva.

Kán. 576 - Úlohou kompetentnej cirkevnej vrchnosti je evanjeliové rady vykladať, ich uskutočňovanie upravovať zákonmi a z nich kánonickým schvaľovaním ustanovovať trvalé formy života a takisto sa z jej strany starať, aby inštitúty v duchu zakladateľov a zdravých tradícií rástli a prekvitali.

Kán. 577 - V Cirkvi existuje veľké množstvo inštitútov zsväteného života, ktoré majú rozličné dary podľa milosti, ktorá im bola daná: užšie totiž nasledujú Krista alebo modliaceho sa, alebo ohlasujúceho Božie kráľovstvo, alebo konajúceho ľudom dobro, alebo žijúceho s nimi vo svete, vždy však plniaceho vôľu Otca.

Kán. 578 - Je potrebné, aby všetci verne zachovávali úmysel a zábery zakladateľov, potvrdené kompetentnou cirkevnou vrchnosťou, týkajúce sa charakteru, cieľa, ducha a povahy inštitútu, ako aj jeho zdravých tradícií, čo všetko tvorí dedičstvo tohto inštitútu.

Kán. 579 - Diecézni biskupi, každý na svojom území, môžu formálnym dekrétom zriadiť inštitúty zsväteného života, len keď sa poradili s Apoštolskou stolicou.

Kán. 580 - Príčlenenie nejakého inštitútu zsväteného života k inému je rezervované kompetentnej vrchnosti pričleňujúceho inštitútu vždy pri neporušení kánonickej samostatnosti pričleneného inštitútu.

Kán. 581 - Rozdeliť inštitút na časti, nech sa akokoľvek nazývajú, zriadiť nové, zriadené zlučovať alebo ináč ohraničiť patrí kompetentnej vrchnosti inštitútu podľa normy stanov.

Kán. 582 - Zlučovanie a spájanie inštitútov zasväteného života je rezervované jedine Apoštolskej stolici; jej sú rezervované aj konfederácie a federácie.

Kán. 583 - Zmeny v inštitútoch zasväteného života, týkajúce sa vecí, ktoré boli schválené Apoštolskou stolicou, sa nemôžu uskutočniť bez jej dovoľenia.

Kán. 584 - Zrušenie inštitútu prislúcha iba Apoštolskej stolici, ktorej je tiež rezervované rozhodovanie o jeho časných majetkoch.

Kán. 585 - Zrušiť časti inštitútu patrí kompetentnej vrchnosti toho istého inštitútu.

Kán. 586 - § 1. Jednotlivým inštitútom sa priznáva oprávnená samostatnosť života, najmä riadenia, na základe ktorej majú v Cirkvi vlastnú disciplínu a môžu si zachovať nedotknuté svoje dedičstvo, o ktorom sa hovorí v kán. 578.

§ 2. Úlohou miestnych ordinárov je túto samostatnosť zachovať a chrániť.

Kán. 587 - § 1. Aby sa vernejšie chránilo vlastné povolanie a identita jednotlivých inštitútov, základný kódex čiže stanovy každého inštitútu musia okrem toho, čo sa v kán. 578 stanovuje na zachovávanie, obsahovať základné normy, týkajúce sa riadenia inštitútu a disciplíny členov, včleňovania a formovania členov, ako aj vlastného predmetu posvätných zväzkov.

§ 2. Takýto kódex schvaľuje kompetentná vrchnosť Cirkvi a možno ho zmeniť iba s jej súhlasom.

§ 3. V tomto kódexe sa majú vhodne zladiť duchovné a právne prvky; normy sa však nemajú množiť bez potreby.

§ 4. Ostatné normy stanovené kompetentnou vrchnosťou inštitútu sa majú vhodne zozbierať do iných kódexov a tie sa môžu podľa požiadaviek miesta a času primerane preskúmať a prispôbovať.

Kán. 588 - § 1. Stav zasväteného života nie je svojou povahou ani klerický, ani laický.

§ 2. Klerickým sa nazýva ten inštitút, ktorý z dôvodu cieľa alebo zámeru zakladateľa alebo na základe zákonnej tradície je pod vedením klerikov, berie na seba vykonávanie posvätného rádu a za taký ho uznáva cirkevná vrchnosť.

§ 3. Laickým sa však nazýva ten inštitút, ktorý za taký uznáva cirkevná vrchnosť a na základe svojho vzniku, povahy a cieľa má vlastnú úlohu určenú zakladateľom alebo zákonnou tradíciou, a nezahŕňa vykonávanie posvätného rádu.

Kán. 589 - Inštitút zasväteného života sa nazýva inštitútom pápežského práva, ak ho Apoštolská stolica zriadila alebo ho formálnym dekrétom schválila; nazýva sa však inštitútom diecézneho práva, ak ho zriadil diecézny biskup a nedostal schvaľovací dekrét od Apoštolskej stolice.

Kán. 590 - § 1. Keďže inštitúty zasväteného života sa zvláštnym spôsobom venujú službe Bohu a celej Cirkvi, z osobitného dôvodu sú podriadené jej najvyššej autorite.

§ 2. Jednotliví členovia sú povinní poslúchať Najvyššieho veľkňaza ako svojho najvyššieho predstaveného aj z dôvodu posvätného zväzku poslušnosti.

Kán. 591 - Aby sa čo najlepšie zabezpečilo dobro inštitútov a potreby apoštolátu, Najvyšší veľkňaz môže na základe svojho primátu nad celou Cirkvou so zreteľom na spoločný osov vyňať inštitúty zasväteného života spod riadenia miestnych ordinárov a podriaďiť ich sebe samému alebo inej cirkevnej vrchnosti.

Kán. 592 - § 1. Aby sa spoločenstvo inštitútov s Apoštolskou stolicou čo najlepšie rozvíjalo, každý najvyšší predstavený má Apoštolskej stolici spôsobom a v čase, aký sama stanovila posielat' krátky prehľad o stave a živote inštitútu.

§ 2. Predstavení všetkých inštitútov majú napomáhať znalosť dokumentov Svätej stolice, týkajúcich sa členov, ktorí sú im zverení, a majú sa starať o ich zachovávanie.

Kán. 593 - Pri zachovaní predpisu kán. 586 inštitúty pápežského práva z hľadiska vnútorného riadenia a disciplíny bezprostredne a výlučne podliehajú moci Apoštolskej stolice.

Kán. 594 - Inštitút diecézneho práva zostáva pri zachovaní kán. 586 pod zvláštnou starostlivosťou diecézneho biskupa.

Kán. 595 - § 1. Biskup hlavného sídla má právo schváliť stanovy a potvrdiť zmeny, ktoré boli do nich zákonne zavedené, pri neporušení tých vecí, do ktorých zasiahla Apoštolská stolica, ako aj prerokúvať dôležitejšie záležitosti,

vzťahujúce sa na celý inštitút, ktoré presahujú moc vnútornej vrchnosti, po porade s ostatnými diecéznymi biskupmi, ak sa inštitút rozšíril do viacerých diecéz.

§ 2. Diecézny biskup môže udeliť dišpenz od stanov v jednotlivých prípadoch.

Kán. 596 - § 1. Predstavení a kapituly inštitútov majú takú moc nad členmi, akú určuje univerzálne právo a stanovy.

§ 2. V klerických rehoľných inštitútoch pápežského práva majú však okrem toho cirkevnú moc riadenia tak pre vonkajšie, ako aj pre vnútorné fórum.

§ 3. Na moc, o ktorej sa hovorí v § 1, sa vzťahujú predpisy kán. 131, 133 a 137-144.

Kán. 597 - § 1. Do inštitútu zasväteného života môže byť prijatý každý katolík, ktorý má správny úmysel a vlastnosti vyžadované univerzálnym a vlastným právom a nezdržiava ho nijaká prekážka.

§ 2. Nikto nemôže byť prijatý bez primeranej prípravy.

Kán. 598 - § 1. Každý inštitút má so zreteľom na charakter a vlastné ciele vo svojich stanovách určiť spôsob, akým treba zachovávať evanjeliové rady čistoty, chudoby a poslušnosti primerane jeho spôsobu života.

§ 2. Všetci členovia však musia nielen verne a celistvo zachovávať evanjeliové rady, ale aj podľa vlastného práva inštitútu usporiadať život, a tak sa usilovať o dokonalosť svojho stavu.

Kán. 599 - Evanjeliová rada čistoty, prijatá kvôli nebeskému kráľovstvu, ktorá je znakom budúceho sveta a prameňom hojnejšej plodnosti v nerozdelenom srdci, nesie so sebou záväzok dokonalej zdržanlivosti v celibáte.

Kán. 600 - Evanjeliová rada chudoby na napodobňovanie Krista, ktorý hoci bol bohatý, stal sa chudobným, okrem života v skutočnosti i v duchu chudobného, vedeného pracovito v triezvosti a v odstupe od pozemských bohatstiev, prináša so sebou závislosť a obmedzenie v užívaní majetkov a v nakladaní s nimi podľa normy vlastného práva jednotlivých inštitútov.

Kán. 601 - Evanjeliová rada poslušnosti, prijatá v duchu viery a lásky v nasledovaní Krista poslušného až na smrť, zaväzuje na podriadenie vôle zákonným predstaveným, zastupujúcim Boha, keď vydávajú príkazy podľa vlastných stanov.

Kán. 602 - Bratský život, vlastný každému inštitútu, ktorým sa všetci členovia združujú v Kristovi akoby do osobitnej rodiny, sa má tak určiť, aby sa pre všetkých stal vzájomnou pomocou pri plnení povolania každého z nich. Bratským spoločenstvom, zakoreneným a spočívajúcim v láske, majú byť členovia príkladom univerzálneho zmierenia v Kristovi.

Kán. 603 - § 1. Okrem inštitútov zasväteného života Cirkev uznáva eremitský čiže pustovnícky život, v ktorom veriaci prísnejším odlúčením od sveta, tichom samoty, ustavičnou modlitbou a pokáním zasväcujú svoj život na chválu Boha a spásu sveta.

§ 2. Právo uznáva pustovníka za Bohu oddaného v zasvätenom živote, ak verejne zloží profesiu troch evanjeliových rád, potvrdených sľubom alebo iným posvätným zväzkom, do rúk diecézneho biskupa a pod jeho vedením zachováva vlastný spôsob života.

Kán. 604 - § 1. K týmto formám zasväteného života sa približuje rád panien, ktoré po prejavení svätého predsavzatia užšie nasledovať Krista diecézny biskup podľa schváleného liturgického obradu zasväcuje Bohu, mysticky zasnuhuje s Kristom, Božím Synom, a posväcuje službe Cirkvi. § 2. Na to, aby panny svoje predsavzatie vernejšie zachovávali a aby službu Cirkvi, súhlasnú s ich vlastným stavom, vykonávali vzájomnou pomocou, môžu utvárať združenia.

Kán. 605 - Schvaľovanie nových foriem zasväteného života je rezervované iba Apoštolskej stolici. Diecézni biskupi sa však majú snažiť rozpoznať nové dary zasväteného života, zverené Cirkvi Duchom svätým, a pomáhať zakladateľom, aby čo možno najlepšie vyjadrili predsavzatia a chránili ich vhodným štatútom pri použití predovšetkým všeobecných noriem, obsiahnutých v tejto časti.

Kán. 606 - Čo sa stanovuje o inštitútoch zasväteného života a o ich členoch, rovnakým právom platí pre obidve pohlavia, ak z kontextu reči alebo z povahy veci nie je zistené niečo iné.

II. titul REHOĽNÉ INŠTITÚTY

Kán. 607 - § 1. Rehoľný život ako zasvätenie celej osoby je v Cirkvi prejavom obdivuhodného, Bohom založeného

zasnúbenia, ktoré je znakom budúceho veku. Takto rehoľník završuje úplné darovanie seba ako obeť, prinesenú Bohu, ktorou sa celá jeho existencia stáva nepretržitým kultom Boha v láske.

§ 2. Rehoľný inštitút je spoločnosť, v ktorej členovia podľa vlastného práva skladajú verejné doživotné alebo dočasné sľuby, ktoré však po uplynutí času treba obnoviť, a žijú bratský život v spoločnosti.

§ 3. Verejné svedectvo, ktoré majú rehoľníci vydávať Kristovi a Cirkvi, prináša so sebou také odlúčenie od sveta, aké je vlastné povahe a cieľu každého inštitútu.

I. kapitola **REHOĽNÉ DOMY, ICH ZRIADENIE A ZDRUŽENIE**

Kán. 608 - Rehoľné spoločenstvo musí bývať v dome, zákonne ustanovenom pod autoritou predstaveného, určeného podľa normy práva; jednotlivé domy majú mať aspoň kaplnku, v ktorej sa má sláviť a uchovávať Eucharistia, aby naozaj bola stredobodom spoločenstva.

Kán. 609 - § 1. Domy rehoľného inštitútu zriaďuje podľa stanov kompetentná vrchnosť po predchádzajúcom písomnom súhlase diecézneho biskupa.

§ 2. Na zriadenie kláštora mníšok sa navyše vyžaduje povolenie Apoštolskej stolice.

Kán. 610 - § 1. Pri zriaďovaní domov sa má pred očami užitočnosť Cirkvi a inštitútu a zabezpečenie toho, čo sa vyžaduje pre riadny rehoľný život členov podľa vlastných cieľov a ducha inštitútu.

§ 2. Nijaký dom sa nemá zriaďovať, ak nemožno rozumne usúdiť, že je primerane postarané o potreby členov.

Kán. 611 - Súhlas diecézneho biskupa na zriadenie rehoľného domu nejakého inštitútu prináša so sebou právo:

1. viesť život podľa vlastnej povahy a vlastných cieľov inštitútu;
2. vykonávať diela vlastné inštitútu podľa normy práva pri neporušení podmienok, pripojených k súhlasu;
3. pre klerické inštitúty mať kostol pri neporušení predpisu kán. 1215, § 3, a vykonávať posvätné služby pri zachovaní toho, čo podľa práva treba zachovať.

Kán. 612 - Aby rehoľný dom bol určený na apoštolské diela, odlišné od tých, na ktoré bol ustanovený, vyžaduje sa súhlas diecézneho biskupa; nevyžaduje sa však keď ide o zmenu, ktorá sa pri neporušení zákonov fundácie vzťahuje iba na vnútorné riadenie a disciplínu.

Kán. 613 - § 1. Rehoľný dom regulárnych kanonikov a mníchov pod riadením a starostlivosťou vlastného predstaveného je svojprávny, ak stanovy neurčujú ináč.

§ 2. Moderátor svojprávneho domu je podľa práva vyšší predstavený.

Kán. 614 - Kláštory mníšok pridružené k niektorému mužskému inštitútu si podržiavajú vlastný spôsob života a riadenie podľa stanov. Vzájomné práva a povinnosti sa majú určiť tak, aby z pridruženia mohlo vzrastať duchovné dobro.

Kán. 615 - Svojprávny kláštor, ktorý okrem vlastného moderátora nemá iného vyššieho predstaveného a ani nie je k nejakému inštitútu rehoľníkov tak pridružený, aby jeho predstavený mal nad takým kláštorom ozajstnú moc, vymedzenú stanovami, podľa normy práva sa zveruje osobitnému dohľadu diecézneho biskupa.

Kán. 616 - § 1. Zákonne zriadený rehoľný dom môže podľa normy stanov zrušiť najvyšší predstavený po porade s diecéznym biskupom. O majetok zrušeného domu sa má postarať vlastné právo inštitútu pri neporušení vôle zakladateľov alebo darcov a zákonne nadobudnutých práv.

§ 2. Zrušenie jediného domu inštitútu patrí Svätej stolici, ktorej sa v takom prípade rezervuje aj rozhodnutie o majetku.

§ 3. Zrušiť svojprávny dom, o ktorom sa hovorí v kán. 613, má právo generálna kapitula, ak stanovy neurčujú ináč.

§ 4. Zrušenie svojprávneho kláštora mníšok prináleží Apoštolskej stolici pri zachovaní predpisov stanov, týkajúcich sa majetku.

II. kapitola RIADENIE INŠTITÚTOV

1. článok PREDSTAVENÍ A RADY

Kán. 617 - Predstavení majú svoju úlohu plniť a svoju moc vykonávať podľa normy univerzálneho a vlastného práva.

Kán. 618 - Predstavení majú svoju moc, prijatú od Boha prostredníctvom služby Cirkvi, vykonávať v duchu služby. Poslušní teda voči Božej vôli pri plnení úlohy, majú podriadených riadiť ako Božie deti, a s úctou voči ľudskej osobe napomáhajúc ich dobrovoľnú poslušnosť, majú ich ochotne počúvať, ako aj podporovať ich úsilie o dobro inštitútu a Cirkvi, ale pri zachovaní svojej autority v rozhodovaní a prikazovaní, čo treba konať.

Kán. 619 - Predstavení sa majú horlivo venovať svojmu úradu a spolu s členmi, ktorí sú im zverení, usilovať sa o budovanie bratského spoločenstva v Kristovi, v ktorom sa má nadovšetko hľadať a milovať Boh. Majú preto členov často sýtiť pokrmom Božieho slova a privádzať ich k sláveniu posvätnéj liturgie. Majú im byť príkladom v pestovaní čností a v zachovávaní zákonov a tradícií vlastného inštitútu; primerane im majú pomáhať v osobných potrebách, o chorých sa svedomito starať a navštevovať ich, nespokojných karhať, malodušných potešovať, byť trepezliví voči všetkým.

Kán. 620 - Vyšší predstavení sú tí, ktorí riadia celý inštitút alebo jeho provinciu, alebo časť, ktorá je jej postavená na roveň, alebo svojprávny dom, ako aj ich zástupcovia. Medzi nich sa zaraďuje opäť prímasy a predstavený mníšskej kongregácie, ktorí však nemajú všetku moc, akú univerzálne právo udeľuje vyšším predstaveným.

Kán. 621 - Spojenie viacerých domov, ktoré pod tým istým predstaveným tvorí bezprostrednú časť toho istého inštitútu a je kánonicky zriadené zákonnou vrchnosťou, sa volá provincia.

Kán. 622 - Najvyšší predstavený dostáva moc nad všetkými provinciami, domami a členmi inštitútu, ktorú treba vykonávať podľa vlastného práva; ostatní predstavení ju majú v medziach svojej úlohy.

Kán. 623 - Aby členovia boli platne vymenovaní alebo zvolení do úlohy predstaveného, vyžaduje sa primeraný čas od doživotnej alebo definitívnej profesie, ktorý má byť vymedzený vlastným právom, alebo ak ide o vyšších predstavených, stanovami.

Kán. 624 - § 1. Predstavení majú byť ustanovovaní na určité a primerané časové rozpätie podľa povahy a potreby inštitútu, ak o najvyššom predstavenom a o predstavených svojprávneho domu stanovy neurčujú ináč.

§ 2. Vlastné právo má vhodnými normami zabezpečiť, aby predstavení, ustanovení na určitý čas, nezostávali v úradoch riadenia dlhšie bez prerušenia.

§ 3. Môžu byť však počas trvania úlohy z úradu odvolaní alebo do iného preložení z dôvodov, stanovených vlastným právom.

Kán. 625 - § 1. Najvyšší predstavený inštitútu má byť určený kánonickou voľbou podľa normy stanov.

§ 2. Voľbám predstaveného svojprávneho kláštora, o ktorom sa hovorí v kán. 615, a najvyššieho predstaveného inštitútu diecézneho práva predsedá biskup hlavného sídla.

§ 3. Ostatní predstavení majú byť ustanovení podľa normy stanov; tak však, že ak sú volení, potrebujú potvrdenie kompetentného vyššieho predstaveného; ak ich však vymenúva predstavený, má predchádzať vhodná porada.

Kán. 626 - Predstavení pri udeľovaní úradov a členovia pri voľbách majú zachovávať normy univerzálneho a vlastného práva, chrániť sa akéhokoľvek zneužívania a uprednostňovania osôb, majú pred očami iba Boha a dobro inštitútu, majú vymenovávať alebo voliť tých, o ktorých sa domnievajú, že sú v Pánovi naozaj hodní a schopní. Okrem toho sa vo voľbách majú chrániť priamo alebo nepriamo získavať hlasy či už pre seba, alebo pre iných.

Kán. 627 - § 1. Predstavení majú mať podľa normy stanov vlastnú radu a je potrebné, aby pri vykonávaní úlohy používali jej pomoc.

§ 2. Okrem prípadov predpísaných univerzálnym právom vlastné právo má vymedziť prípady, v ktorých pre platnosť konania je potrebný súhlas alebo rada, ktoré treba žiadať podľa normy kán. 127.

Kán. 628 - § 1. Predstavení, ktorí sú na túto úlohu určení vlastným právom inštitútu, v stanovenom čase majú, podľa noriem toho istého vlastného práva, vizitovať domy a členov, ktorí sú im zverení.

§ 2. Diecézny biskup má právo a povinnosť vizitovať na jeho území aj z hľadiska rehoľnej disciplíny:

1. svojprávne kláštory, o ktorých sa hovorí v kán. 615;

2. jednotlivé domy inštitútu diecézneho práva, ktoré sa nachádzajú na vlastnom území.

§ 3. Členovia majú mať dôveru k vizitátorovi, na otázky, ktoré zákonne kladie, majú mu odpovedať podľa pravdy v láske; nikomu však nie je dovolené akýmkoľvek spôsobom odvracať členov od tejto povinnosti alebo ináč haťiť cieľ vizitácie.

Kán. 629 - Predstavení sa majú zdržiavať každý vo svojom dome a nevzd'aloovať sa z neho, ak to nie je podľa normy vlastného práva.

Kán. 630 - § 1. Predstavení majú členom priznávať náležitú slobodu, čo sa týka sviatosti pokánia a duchovného vedenia, ale pri neporušení disciplíny inštitútu.

§ 2. Predstavení sa podľa normy vlastného práva majú starať, aby členovia mali k dispozícii súcich spovedníkov, u ktorých sa môžu často spovedať.

§ 3. V kláštoroch mníšok, v domoch formovania a v laických spoločenstvách s väčším počtom členov majú byť riadni spovedníci, schválení miestnym ordinárom po porade so spoločenstvom, ale bez akéhokoľvek záväzku u nich sa spovedať.

§ 4. Predstavení nemajú spovedávať podriadených, ak si to členovia sami od seba nežiadajú.

§ 5. Členovia sa majú s dôverou obracať na predstavených, ktorým môžu slobodne a sami od seba otvoriť svoje srdce. Predstaveným je však zakázané akokoľvek ich navádzať, aby im vyjaviли svoje svedomie.

2. článok KAPITULY

Kán. 631 - § 1. Generálna kapitula, ktorá podľa normy stanov má v inštitúte najvyššiu autoritu, má sa utvoriť tak, aby reprezentujúci celý inštitút, stala sa opravdivým znakom jeho jednoty v láske. Jej úlohou je hlavne: chrániť dedičstvo inštitútu, o ktorom sa hovorí v kán. 578, a podľa neho napomáhať primeranú obnovu, zvoliť najvyššieho predstaveného, prerokovať vážnejšie záležitosti, ako aj vydávať normy, ktoré majú všetci dodržiavať.

§ 2. Zloženie a rozsah moci kapituly sa má určiť stanovami; vlastné právo má bližšie vymedziť poriadok, ktorý treba zachovávať pri konaní kapituly, zvlášť keď ide o voľby a spôsob rokovania.

§ 3. Podľa noriem vymedzených vo vlastnom práve nielen provincie a miestne spoločenstvá, ale aj ktorýkoľvek člen môže generálnej kapitule slobodne zaslať svoje žiadosti a návrhy.

Kán. 632 - Vlastné právo má presne vymedziť to, čo sa vzťahuje na iné kapituly inštitútu a na iné podobné zhromaždenia čiže na ich prirodzenosť, autoritu, zloženie, spôsob postupovania a čas ich konania.

Kán. 633 - § 1. Účastnícke alebo poradné orgány majú úlohu, ktorá im bola zverená, verne plniť podľa normy univerzálneho a vlastného práva a svojím spôsobom vyjadrovať starostlivosť a účasť všetkých členov, zameranú na dobro celého inštitútu alebo spoločenstva.

§ 2. Pri zachovávaní a používaní týchto účastníckych a poradných prostriedkov sa má zachovať múdre rozlišovanie a spôsob ich činnosti sa má zhodovať s povahou a cieľom inštitútu.

3. článok ČASNÉ MAJETKY A ICH SPRÁVA

Kán. 634 - § 1. Inštitúty, provincie a domy ako právnické osoby sú zo samého práva schopné nadobúdať, vlastníť, spravovať a scudzovať časné majetky, ak sa táto schopnosť v stanovách nevylučuje alebo neobmedzuje.

§ 2. Majú sa však vyhýbať akejkoľvek podobe prepychu, ziskuchtivosti a hromadeniu majetkov.

Kán. 635 - § 1. Časné majetky rehoľných inštitútov, keďže sú cirkevné, riadia sa predpismi Piatej knihy *Časné majetky Cirkvi*, ak sa výslovne neurčuje niečo iné.

§ 2. Každý inštitút však má na užívanie a správu majetkov stanoviť vhodné normy, ktorými sa má jemu vlastná chudoba podporovať, ochraňovať a zvýrazňovať.

Kán. 636 - § 1. V každom inštitúte a podobne v každej provincii, ktorá je riadená vyšším predstaveným, má byť ekonóm, nemá ním byť vyšší predstavený a má byť ustanovený podľa normy vlastného práva; má viesť správu majetkov pod vedením príslušného predstaveného. Ekonóm podľa možnosti má byť ustanovený aj v miestnych spoločenstvách a nemá ním byť miestny predstavený.

§ 2. Ekonómovia a iní správcovia majú v čase a spôsobom, aký stanovuje vlastné právo predkladať kompetentnej vrchnosti vyúčtovanie zo správy majetku.

Kán. 637 - Svojprávne kláštory, o ktorých sa hovorí v kán. 615, musia miestnemu ordinárovi raz do roka predložiť vyúčtovanie zo správy; okrem toho miestny ordinár má mať právo preskúmať ekonomické záležitosti rehoľného domu diecézneho práva.

Kán. 638 - § 1. Vlastnému právu prislúcha v rámci univerzálneho práva vymedziť úkony, ktoré presahujú hranicu a spôsob riadnej správy, a stanoviť, čo je potrebné na platné uskutočnenie úkonu mimoriadnej správy.

§ 2. Platne hradia výdavky a robia právne úkony riadnej správy okrem predstavených v medziach svojej úlohy aj úradníci, ktorí sú na to určení vo vlastnom práve.

§ 3. Pre platnosť scudzenia a každej činnosti, ktorou sa majetkový stav právnickej osoby môže zhoršiť, vyžaduje sa písomné povolenie kompetentného predstaveného so súhlasom jeho rady. Ak však ide o transakciu, ktorá presahuje sumu určenú Svätou stolicou pre príslušnú krajinu, a takisto keď ide o veci darované Cirkvi sľubom alebo o veci cenné z umeleckého alebo historického hľadiska, vyžaduje sa navyše dovoľenie samej Svätej stolice.

§ 4. Pre svojprávne kláštory, o ktorých sa hovorí v kán. 615, a pre inštitúty diecézneho práva je potrebný aj písomný súhlas miestneho ordinára.

Kán. 639 - § 1. Ak právnická osoba prevzala dlhy a záväzky hoci aj s povolením predstavených, je povinná sama niesť za ne zodpovednosť.

§ 2. Ak ich prevzal člen s povolením predstaveného vo vzťahu k svojmu majetku, sám musí niesť zodpovednosť; ak však záležitosť inštitútu vybavil z mandátu predstaveného, zodpovedá inštitút.

§ 3. Ak ich však prevzal rehoľník bez akéhokoľvek povolenia predstavených, sám je zodpovedný, nie však právnická osoba.

§ 4. Zostáva však platné, že vždy možno podať žalobu proti tomu, v prospech koho sa uzavretá dohoda obrátila, .

§ 5. Rehoľní predstavení nesmú dovoliť, aby sa robili dlhy, ak nie je s istotou zistené, že sa z bežných ziskov budú môcť splácať úroky z dlžoby a že v nie príliš dlhom čase, zákonne postupným splácaním bude možné vyrovnať sumu použitého kapitálu.

Kán. 640 - Inštitúty vzhľadom na okolnosti jednotlivých miest sa majú usilovať vydávať akoby kolektívne svedectvo lásky a chudoby a podľa možnosti z vlastných majetkov niečím prispievať na potreby Cirkvi a na podporu núdznych.

III. kapitola PRIJÍMANIE KANDIDÁTOV A FORMOVANIE ČLENOV

1. článok PRIJÍMANIE DO NOVICIÁTU

Kán. 641 - Právo prijímať kandidátov do noviciátu patrí vyšším predstaveným podľa normy vlastného práva.

Kán. 642 - Predstavení majú s pozornou starostlivosťou prijímať len takých, ktorí okrem požadovaného veku sú zdraví, majú primerané vlohly a dostačujúce vlastnosti zrelosti na osvojenie života, ktorý je vlastný inštitútu; zdravie, vlohly a zrelosť, ak je to potrebné, sa majú potvrdiť aj za pomoci odborníkov pri zachovaní predpisu kán. 220.

Kán. 643 - § 1. Do noviciátu sa neplatne prijíma:

1. kto ešte nedovršil sedemnásť rok života;
2. jeden z manželov počas trvania manželstva;
3. kto je posvätným zväzkom skutočne viazaný k nejakému inštitútu zasväteného života alebo je včlenený do nejakej spoločnosti apoštolského života pri neporušení predpisu kán. 684;

4. kto do inštitútu vstupuje pod vplyvom násilia, veľkého strachu alebo podvodu, alebo ten, koho predstavený prijíma pod tým istým vplyvom;

5. kto zatajil svoje včlenenie do nejakého inštitútu zasväteného života alebo do nejakej spoločnosti apoštolského života.

§ 2. Vlastné právo môže stanoviť iné prekážky aj čo do platnosti prijatia alebo pripojiť podmienky.

Kán. 644 - Predstavení nemajú do noviciátu prijímať svetských klerikov bez poradenia sa s ich vlastným ordinárom, ani tých, ktorí sú zadĺžení a dlžobu nie sú schopní splatiť.

Kán. 645 - § 1. Kandidáti pred prijatím do noviciátu musia predložiť svedectvo o krste a birmovaní a o slobodnom stave.

§ 2. Ak ide o prijatie klerikov alebo tých, ktorí boli prijatí do iného inštitútu zasväteného života, do spoločnosti apoštolského života alebo do seminára, sa navyše vyžaduje svedectvo príslušného miestneho ordinára alebo vyššieho predstaveného inštitútu alebo spoločnosti, alebo rektora seminára.

§ 3. Vlastné právo môže požadovať aj iné svedectvá o vyžadovanej súčnosti kandidátov a o tom, že nemajú prekážky.

§ 4. Predstavení môžu vyžiadať aj iné informácie hoci aj pod tajomstvom, ak to uznajú za potrebné.

2. článok **NOVICIÁT A FORMOVANIE NOVICOV**

Kán. 646 - Noviciát, ktorým sa začína život v inštitúte, je zameraný na to, aby novici božské povolanie, a to vlastné inštitútu, lepšie poznali, aby skúsili spôsob života inštitútu a jeho duchom formovali myseľ i srdce a aby sa potvrdilo ich rozhodnutie a súnosť.

Kán. 647 - § 1. Zriadenie, premiestnenie a zrušenie domu noviciátu sa má uskutočniť písomným dekrétom najvyššieho predstaveného inštitútu so súhlasom jeho rady.

§ 2. Aby bol noviciát platný, musí sa vykonať v dome na to riadne určenom. V jednotlivých prípadoch a výnimočne kandidát môže na základe dovolenia najvyššieho predstaveného so súhlasom jeho rady vykonať noviciát v inom dome inštitútu pod vedením niektorého osvedčeného rehoľníka, ktorý zastupuje magistra novicov.

§ 3. Vyšší predstavený môže dovoliť, aby sa skupina novicov v určitých časových úsekoch zdržiavala v inom dome inštitútu, ktorý on určil.

Kán. 648 - § 1. Aby bol noviciát platný, musí obsahovať dvanásť mesiacov, ktoré treba stráviť v samom noviciátnom spoločenstve, pri zachovaní predpisu kán. 647, § 3.

§ 2. Na zdokonalenie formovania novicov môžu stanovy okrem času, o ktorom hovorí § 1, určiť jedno alebo viaceré obdobia apoštolského zacvičovania, konaného mimo noviciátneho spoločenstva.

§ 3. Noviciát nemá byť dlhší než dva roky.

Kán. 649 - § 1. Pri neporušení predpisov kán. 647, § 3, a kán. 648, § 2, neprítomnosť v dome noviciátu, ktorá trvá dlhšie než tri mesiace buď súvislé, alebo prerušené, robí noviciát neplatným. Neprítomnosť trvajúca viac ako pätnásť dní musí byť doplnená.

§ 2. S dovoľením kompetentného vyššieho predstaveného sa prvá profesia môže anticipovať, nie však skôr než pätnásť dní.

Kán. 650 - § 1. Cieľ noviciátu vyžaduje, aby sa novici formovali pod vedením magistra podľa poriadku formovania, ktorý treba určiť vlastným právom.

§ 2. Riadenie novicov pod autoritou vyšších predstavených je rezervované iba magistrovi.

Kán. 651 - § 1. Magistrom novicov má byť člen inštitútu, ktorý zložil doživotné sľuby a bol zákonne určený.

§ 2. Magistrovi, ak je to potrebné, sa môžu pridať spolupracovníci, ktorí mu podliehajú z hľadiska spravovania noviciátu a poriadku formovania.

§ 3. Na čele formovania novicov majú byť starostlivo pripravení členovia, ktorí nezaťaženi inými povinnosťami môžu svoju úlohu plniť plodne a stálym spôsobom.

Kán. 652 - § 1. Úlohou magistra a jeho spolupracovníkov je rozpoznať a potvrdiť povolanie novicov a postupne ich formovať na náležité vedenie života dokonalosti, ktorý je vlastný inštitútu.

§ 2. Novici sa majú viesť k pestovaniu ľudských a kresťanských čností; modlitbou a sebazapieraním sa majú uvádzať na cestu plnej dokonalosti; majú sa poučať, ako rozjímať o tajomstve spásy, ako čítať Sväté písmo a meditovať o ňom; majú sa pripravovať na pestovanie božského kultu v posvätnnej liturgii; majú si osvojiť spôsob života, zasväteného Bohu a ľuďom v Kristovi evanjeliiovými radami; majú sa poučiť o povahe a duchu inštitútu, o jeho cieľi a disciplíne, o jeho dejinách a živote a naplňať sa láskou k Cirkvi a k jej posvätným pastierom.

§ 3. Novici, vedomí si vlastnej zodpovednosti, majú tak aktívne spolupracovať so svojím magistrom, aby verne odpovedali na milosť božského povolania.

§ 4. Členovia inštitútu sa majú starať, aby na diele formovania novicov zo svojej strany spolupracovali príkladným životom a modlitbou.

§ 5. Čas noviciátu, o ktorom sa hovorí v kán. 648, § 1, sa má využiť výlučne na dielo formácie, a preto sa novici nemajú zamestnávať štúdiami a úlohami, ktoré tejto formácii priamo neslúžia.

Kán. 653 - § 1. Novic môže inštitút slobodne opustiť; avšak kompetentná vrchnosť inštitútu ho môže prepustiť.

§ 2. Po dokončení noviciátu sa novic, ak je uznaný za súceho, má pripustiť k dočasnej profesii, ináč sa má prepustiť; ak zostáva pochybnosť o jeho súcosti, vyšší predstavený môže predĺžiť čas probácie podľa normy vlastného práva, nie však na dlhšie než šesť mesiacov.

3. článok **REHOĽNÁ PROFESIA**

Kán. 654 - V rehoľnej profesii členovia verejným sľubom berú na seba zachovávanie troch evanjeliiových rád, zasväcujú sa Bohu službou Cirkvi a včleňujú sa do inštitútu s právami a povinnosťami, určenými v práve.

Kán. 655 - Dočasná profesia sa skladá na čas, určený vlastným právom, ktorý nemá byť kratší než tri roky a dlhší než šesť rokov.

Kán. 656 - K platnosti dočasnej profesie sa vyžaduje:

1. aby ten, kto ju chce skladať, dovŕšil aspoň osemnásť rok života;
2. aby noviciát bol platne vykonaný;
3. aby pripustenie zo strany kompetentného predstaveného s vyjadrením jeho rady bolo slobodne vykonané podľa normy práva;
4. aby bola výslovná a zložená bez násilia, veľkého strachu alebo podvodu;
5. aby ju prijal zákonný predstavený osobne alebo prostredníctvom iného.

Kán. 657 - § 1. Po uplynutí času, na aký bola profesia zložená, rehoľník, ktorý žiada z vlastnej vôle a je považovaný za súceho, má byť pripustený k obnoveniu profesie alebo k doživotnej profesii, ináč má odísť.

§ 2. Ak sa to však zdá vhodné, kompetentný predstavený môže podľa vlastného práva predĺžiť obdobie dočasnej profesie, ale tak, aby celý čas, na ktorý sa člen dočasnými sľubmi zaväzuje, neprevyšil deväť rokov.

§ 3. Doživotná profesia sa môže z oprávneného dôvodu anticipovať, nie však skôr než tri mesiace.

Kán. 658 - Okrem podmienok, o ktorých sa hovorí v kán. 656, bod 3, 4, a 5, a iných, ktoré pridáva vlastné právo, k platnosti doživotnej profesie sa vyžaduje:

1. aspoň dovŕšený dvadsiaty prvý rok života;
2. predchádzajúca dočasná profesia aspoň trojročná pri neporušení predpisu kán. 657, § 3.

4. článok FORMOVANIE REHOĽNÍKOV

Kán. 659 - § 1. V jednotlivých inštitútoch sa po prvej profesii má pokračovať vo formovaní všetkých členov, aby plnšie viedli život vlastný inštitútu a aby primeranejšie uskutočňovali jeho poslanie.

§ 2. Preto vlastné právo musí určiť poriadok tohto formovania a jeho trvania so zreteľom na potreby Cirkvi a na okolnosti ľudí a času, ak to vyžaduje cieľ a povaha inštitútu.

§ 3. Formovanie členov, ktorí sa pripravujú na prijatie posvätných rádov sa riadi podľa všeobecného práva a podľa vlastných študijných smerníc inštitútov.

Kán. 660 - § 1. Formovanie má byť systematické, prispôsobené chápanosti členov, duchovné a apoštolské, vedecké a súčasne praktické a prípadne aj so získaním primeraných titulov tak cirkevných, ako aj občianskych.

§ 2. Počas trvania tohto formovania sa členom nemajú zverovať úrady a diela, ktoré mu prekážajú.

Kán. 661 - Rehoľníci majú po celý život horlivo pokračovať vo svojej duchovnej, vedeckej a praktickej formácii; predstavení im však majú na to poskytnúť prostriedky a čas.

IV. kapitola POVINNOSTI A PRÁVA INŠTITÚTOV A ICH ČLENOV

Kán. 662 - Rehoľníci majú nasledovanie Krista, predložené v evanjeliu a vyjadrené v stanovách vlastného inštitútu, pokladať za najvyššie pravidlo života.

Kán. 663 - § 1. Prvou a hlavnou povinnosťou všetkých rehoľníkov má byť rozjímanie o božských veciach a ustavičné spojenie s Bohom v modlitbe.

§ 2. Členovia sa podľa možnosti majú denne zúčastňovať na eucharistickej obete, prijímať najsvätejšie Kristovo telo a klaňať sa samému Pánovi, prítomnému vo sviatosti.

§ 3. Majú sa venovať čítaniu Svätého písma a rozjímanej modlitbe, majú dôstojne sláviť liturgiu hodín podľa predpisov vlastného práva pri zachovaní záväzku pre klerikov, o ktorom sa hovorí v kán. 276, § 2, bod 3, a majú vykonávať aj iné cvičenia nábožnosti.

§ 4. Zvláštnu úctu majú prejavovať Panne Bohorodičke, ktorá je príkladom a ochrankyňou každého zasväteného života, a to aj mariánskym ružencom.

§ 5. Každoročne majú svedomite zachovávať čas posvätných duchovných cvičení.

Kán. 664 - Rehoľníci majú zotrvávať v obrátení ducha k Bohu, majú aj denne spytovať svedomie a často pristupovať k sviatosti pokánia.

Kán. 665 - § 1. Rehoľníci majú bývať vo vlastnom rehoľnom dome, zachovávajúc spoločný život, a nemajú sa z neho vzdalovať bez povolenia svojho predstaveného. Ak však ide o dlhodobú neprítomnosť v dome, vyšší predstavený so súhlasom svojej rady a z oprávneného dôvodu môže členovi dovoliť, aby mohol bývať mimo domu inštitútu, nie však dlhšie než rok, ak to nie je z dôvodu liečenia sa z choroby, kvôli štúdiám alebo vykonávaniu apoštolátu v mene inštitútu.

§ 2. Člena, ktorý s úmyslom vymaniť sa spod moci predstavených sa nezákonne vzdialil z rehoľného domu, predstavení majú starostlivo vyhľadať a pomôcť mu, aby sa vrátil a vytrval vo svojom povolaní.

Kán. 666 - V používaní spoločenských oznamovacích prostriedkov sa má zachovávať potrebná opatrnosť a vyhýbať sa tomu, čo je škodlivé vlastnému povolaniu a nebezpečné čistote zasvätenej osoby.

Kán. 667 - § 1. Vo všetkých domoch sa má zachovávať klauzúra, prispôsobená povahe a poslaniu inštitútu, ako ju vymedzuje vlastné právo, pričom niektorá časť rehoľného domu má byť vždy rezervovaná iba členom.

§ 2. Prísnejšiu disciplínu klauzúry treba zachovávať v kláštoroch, určených na kontemplatívny život.

§ 3. Kláštory mníšok, ktoré sú úplne určené na kontemplatívny život, musia zachovávať pápežskú klauzúru, a to podľa noriem, vydaných Apoštolskou stolicou. Ostatné kláštory mníšok majú zachovávať klauzúru, prispôsobenú vlastnej povahe a určenú v stanovách.

§ 4. Diecézny biskup má splnomocnenie z oprávneného dôvodu vstúpiť do klauzúry kláštorov mníchov, ktoré sa nachádzajú v jeho diecéze, a z vážneho dôvodu a so súhlasom predstavenej dovoliť, aby iní vstúpili do klauzúry a aby mníšky z nej vychádzali na naozaj nevyhnutný čas.

Kán. 668 - § 1. Členovia pred prvou profesiou majú správu svojich majetkov postúpiť, komu chcú, a ak stanovy neurčujú niečo iné, slobodne nakladať s ich užívaním a výnosom. Avšak testament, ktorý má byť platný aj podľa občianskeho práva, majú urobiť aspoň pred doživotnou profesiou.

§ 2. Na zmenu týchto opatrení z oprávneného dôvodu a na uskutočnenie akéhokoľvek úkonu, týkajúceho sa časných majetkov, potrebujú povolenie kompetentného predstaveného podľa normy vlastného práva.

§ 3. Čokoľvek rehoľník nadobúda vlastnou usilovnosťou alebo vzhľadom na inštitút, nadobúda pre inštitút. Čo mu akýmkoľvek spôsobom prislúcha z titulu dôchodku, podpory alebo poistného, nadobúda pre inštitút, ak vlastné právo nestanovuje niečo iné.

§ 4. Kto sa pre povahu inštitútu musí naplno zriecť svojich majetkov, toto zrieknutie sa má urobiť pred doživotnou profesiou podľa možnosti formou platnou aj podľa občianskeho práva, ktoré bude platiť odo dňa zloženia profesie. To isté má urobiť profes s doživotnými sľubmi, ktorý sa podľa normy vlastného práva chce s povolením najvyššieho predstaveného čiastočne alebo celkom zriecť svojich majetkov.

§ 5. Profes, ktorý sa pre povahu inštitútu úplne zriekol svojich majetkov, stráca schopnosť nadobúdať a vlastniť, a preto neplatne uskutočňuje úkony, ktoré sú v protiklade so sľubom chudoby. Čo však dostane po zrieknutí sa, pripadá inštitútu podľa normy vlastného práva.

Kán. 669 - § 1. Rehoľníci majú nosiť odev inštitútu, zhotovený podľa normy vlastného práva, ako znak zasvätenia a na svedectvo chudoby.

§ 2. Rehoľní klerici inštitútu, ktorý nemá vlastné rúcho, majú nosiť klerický odev podľa normy kán. 284.

Kán. 670 - Inštitút musí členom poskytnúť všetko, čo je podľa normy stanov potrebné na dosiahnutie cieľa ich povolania.

Kán. 671 - Rehoľník nemá bez povolenia zákonného predstaveného preberať úlohy a úrady mimo vlastného inštitútu.

Kán. 672 - Rehoľníkov zaväzujú predpisy kán. 277, 285, 286, 287 a 289, a rehoľných klerikov navyše predpisy kán. 279, § 2; v laických inštitútoch pápežského práva povolenie, o ktorom sa hovorí v kán. 285, § 4, môže udeliť vlastný vyšší predstavený.

V. kapitola APOŠTOLÁT INŠTITÚTOV

Kán. 673 - Apoštolát všetkých rehoľníkov spočíva v prvom rade v svedectve ich zasväteného života, ktoré sú povinní napomáhať modlitbou a pokáním.

Kán. 674 - Inštitúty, ktoré sú úplne určené na kontempláciu, v tajomnom Kristovom tele vždy zaujímajú znamenité miesto: prinášajú totiž Bohu vznešenú obeť chvály, prehojnými plodmi svätosti obohacujú Boží ľud a príkladom ho pobádajú, ako aj tajomnou apoštolskou plodnosťou rozmnožujú. Z tohto dôvodu, hoci by potreba činného apoštolátu bola akokoľvek naliehavá, členov týchto inštitútov nemožno povolávať, aby poskytovali výpomoc v rozličných pastoračných službách.

Kán. 675 - § 1. V inštitútoch, ktoré sa venujú dielam apoštolátu, apoštolská činnosť patrí k ich samej prirodzenosti. Preto celý život členov má byť preniknutý apoštolským duchom, celá apoštolská činnosť však má byť formovaná nábožným duchom.

§ 2. Apoštolská činnosť má vždy vychádzať z dôverného spojenia s Bohom a má ho posilňovať a podporovať.

§ 3. Apoštolská činnosť, ktorú treba konať v mene a z mandátu Cirkvi, sa má vykonávať v jej spoločenstve.

Kán. 676 - Laické inštitúty tak mužov, ako aj žien majú duchovnými a telesnými skutkami milosrdenstva účasť na pastoračnej úlohe Cirkvi a ľuďom poskytujú najrozmanitejšie služby; preto majú verne zotrvať v milosti svojho povolania.

Kán. 677 - § 1. Predstavení a členovia sa majú verne pridŕžiavať poslaní a diel, ktoré sú vlastné inštitútu; majú ich však so zreteľom na časove a miestne potreby rozumne prispôbovať aj za použitia nových a vhodných prostriedkov.

§ 2. Avšak inštitúty, ak majú nejaké združenia veriacich, ktoré sú k nim pripojené, majú im so zvláštnou starostlivosťou pomáhať, aby boli preniknuté pôvodným duchom ich rehoľnej rodiny.

Kán. 678 - § 1. Rehoľníci v tom, čo sa vzťahuje na starostlivosť o duše, na verejné vykonávanie božského kultu a na iné diela apoštolátu, podliehajú moci biskupov, ktorým sú povinní preukazovať oddanú poslušnosť a úctu.

§ 2. Vo vykonávaní vonkajšieho apoštolátu rehoľníci podliehajú aj vlastným predstaveným a musia zostať verní disciplíne inštitútu; v prípade potreby sami biskupi nemajú zanedbávať vyžadovanie tohto záväzku.

§ 3. V usporiadaní diel apoštolátu rehoľníkov je potrebné, aby diecézni biskupi a rehoľní predstavení postupovali po vzájomnej porade.

Kán. 679 - Diecézny biskup môže z veľmi naliehavého dôvodu zakázať členovi rehoľného inštitútu zdržiavať sa v diecéze, ak jeho vyšší predstavený po upozornení zanedbal urobiť opatrenie, pričom však sa vec má ihneď oznámiť Svätej stolici.

Kán. 680 - Medzi rozličnými inštitútmi a aj medzi inštitútmi a svetským klérom sa má rozvíjať usporiadaná spolupráca, ako aj koordinácia všetkých apoštolských diel a činností pod spravovaním diecézneho biskupa pri neporušení povahy, cieľa jednotlivých inštitútov a zákonov fundácie.

Kán. 681 - § 1. Diela, ktoré diecézny biskup zveruje rehoľníkom, podliehajú autorite a riadeniu toho istého biskupa pri zachovaní práva rehoľných predstavených podľa kán. 678, § 2 a 3.

§ 2. V týchto prípadoch sa medzi diecéznym biskupom a kompetentným predstaveným inštitútu má uzavrieť písomná dohoda, v ktorej sa medzi iným má výslovne a presne určiť to, čo sa vzťahuje na dielo, ktoré treba vykonať, na členov, ktorých treba preň prideliť, a na ekonomické otázky.

Kán. 682 - § 1. Ak ide o udelenie cirkevného úradu niektorému rehoľnému členovi v diecéze, diecézny biskup rehoľníka vymenúva na návrh alebo aspoň so súhlasom kompetentného predstaveného.

§ 2. Rehoľník môže byť zo zvereného úradu odvolaný na pokyn buď zverujúcej vrchnosti po upozornení rehoľného predstaveného, alebo na pokyn predstaveného po predchádzajúcom upozornení toho, kto úrad zveril, pričom sa nevyžaduje súhlas druhej stránky.

Kán. 683 - § 1. Diecézny biskup počas pastoračnej vizitácie, ako aj v prípade potreby môže osobne alebo cez iného vizitovať kostoly a kaplnky, ktoré veriaci trvalo navštevujú, školy a iné náboženské alebo charitatívne diela či už duchovné, alebo časné, zverené rehoľníkom; nie však školy, ktoré sú prístupné výlučne vlastným chovancom inštitútu.

§ 2. Ak azda zistil zneužívanie, po bezvýslednom napomenutí rehoľného predstaveného môže urobiť opatrenie sám na základe vlastnej autority.

VI. kapitola ODLÚČENIE ČLENOV OD INŠTITÚTU

1. článok PRESTÚPENIE DO INÉHO INŠTITÚTU

Kán. 684 - § 1. Člen s doživotnými sľubmi nemôže z vlastného rehoľného inštitútu prestúpiť do iného, ak nemá dovolenie najvyšších predstavených obidvoch inštitútov a ak každý z nich nemá súhlas svojej rady.

§ 2. Člena, po ukončení probácie, ktorá má trvať aspoň tri roky, možno v novom inštitúte pripustiť k doživotnej profesii. Ak však člen túto profesiu odmietne zložiť alebo ho k jej zloženiu kompetentní predstavení nepripustia, má sa vrátiť do pôvodného inštitútu, ak nedostal indult sekularizácie.

§ 3. Aby rehoľník mohol zo svojprávneho kláštora prestúpiť do iného kláštora toho istého inštitútu alebo federácie, alebo konfederácie, vyžaduje sa a stačí súhlas vyšších predstavených obidvoch kláštorov a kapituly prijímajúceho kláštora pri neporušení iných požiadaviek, stanovených vlastným právom; nová profesia sa nevyžaduje.

§ 4. Vlastné právo má vymedziť čas a spôsob probácie, ktorá má predchádzať profesii člena v novom inštitúte.

§ 5. Na prestúpenie do sekulárneho inštitútu alebo do spoločnosti apoštolského života, alebo z nich do rehoľného inštitútu sa vyžaduje dovolenie Svätej stolice, ktorej nariadení sa treba držať.

Kán. 685 - § 1. Až do zloženia profesie v novom inštitúte, sa pri trvaní sľubov, práva a povinnosti, ktoré mal člen v predchádzajúcom inštitúte, pozastavujú; avšak od začatia probácie je viazaný zachovávať vlastné právo nového inštitútu.

§ 2. Zložením profesie v novom inštitúte sa člen doň včleňuje, pričom zanikajú predchádzajúce sľuby, práva a povinnosti.

2. článok VYSTÚPENIE Z INŠTITÚTU

Kán. 686 - § 1. Najvyšší predstavený so súhlasom svojej rady môže členovi, ktorý zložil doživotné sľuby, z vážneho dôvodu udeliť indult exkluácie, nie však na dlhšie než tri roky, a ak ide o klerika, po predchádzajúcom súhlase ordinára miesta, na ktorom sa musí zdržiavať. Predĺžiť indult alebo ho udeliť na dlhšie než tri roky je rezervované Svätej stolici, alebo ak ide o inštitúty diecézneho práva, diecéznemu biskupovi.

§ 2. Indult exkluácie pre mníšky udeľuje jedine Apoštolská stolica.

§ 3. Na žiadosť najvyššieho predstaveného so súhlasom jeho rady exkluáciu môže členovi inštitútu pápežského práva z vážnych dôvodov uložiť Svätá stolica alebo členovi inštitútu diecézneho práva diecézny biskup pri zachovaní právnej miernosti a lásky.

Kán. 687 - Exkluovaný člen je pokladaný za oslobodeného od záväzkov, ktoré sú nezlučiteľné s novým životným stavom, a ostáva v závislosti od svojich predstavených a pod ich starostlivosťou, ako aj miestneho ordinára, najmä ak ide o klerika. Môže nosiť rúcho inštitútu, ak sa v indulte neurčuje niečo iné. Nemá však aktívny ani pasívny hlas.

Kán. 688 - § 1. Kto chce po uplynutí času profesie z inštitútu vystúpiť, môže ho opustiť.

§ 2. Kto počas trvania dočasnej profesie z vážneho dôvodu žiada opustiť inštitút, indult na opustenie v inštitúte pápežského práva môže obdržať od najvyššieho predstaveného so súhlasom jeho rady; avšak indult, aby bol platný v inštitútoch diecézneho práva a v kláštoroch, o ktorých sa hovorí v kán. 615, musí byť potvrdený biskupom domu, do ktorého člen patrí.

Kán. 689 - § 1. Člena po uplynutí dočasnej profesie, ak sú na to oprávnené dôvody, kompetentný vyšší predstavený môže po vypočutí mienky svojej rady vylúčiť zo skladania nasledujúcej profesie.

§ 2. Telesná alebo duševná choroba, vzniknutá aj po profesii, ktorá podľa úsudku znalcov robí člena, o ktorom sa hovorí v § 1, neschopným žiť v inštitúte, je dôvodom, aby nebol pripustený k obnoveniu profesie alebo k zloženiu doživotnej profesie, ak choroba nevznikla z nedbanlivosti inštitútu alebo v dôsledku práce, vykonanej v inštitúte.

§ 3. Ak sa však rehoľník počas trvania dočasných sľubov stal choromyselným, hoci novú profesiu nemôže zložiť, predsa nemôže byť z inštitútu prepustený.

Kán. 690 - § 1. Kto po skončení noviciátu alebo po profesii zákonne vystúpil z inštitútu, toho najvyšší predstavený so súhlasom svojej rady môže prijať späť bez bremena opakovať noviciát; úlohou toho istého predstaveného však bude vymedziť primeranú predbežnú probáciu pred dočasnou profesiou a čas sľubov, ktorý má uplynúť pred doživotnou profesiou podľa normy kán. 655 a 657.

§ 2. To isté splnomocnenie má predstavený svojprávneho kláštora so súhlasom svojej rady.

Kán. 691 - § 1. Profes s doživotnými sľubmi nemá žiadať indult na opustenie inštitútu, ak nemá na to veľmi vážne dôvody, zvážené pred Pánom; svoju žiadosť má podať najvyššiemu predstavenému inštitútu, ktorý ju má s vyjadrením svojím a svojej rady predložiť kompetentnej vrchnosti.

§ 2. Takýto indult v inštitútoch pápežského práva je rezervovaný Apoštolskej stolici; v inštitútoch diecézneho práva ho môže udeliť aj biskup diecézy, v ktorej sa nachádza dom, do ktorého člen patrí.

Kán. 692 - Indult na opustenie inštitútu, zákonne udelený a členovi oznámený, ak ho sám člen pri samom úkone oznámenia neodmietol, na základe samého práva prináša so sebou dišpenz od sľubov, ako aj od všetkých záväzkov, vyplývajúcich z profesie.

Kán. 693 - Ak je člen klerikom, indult sa neudelí, kým si nenájde biskupa, ktorý ho do diecézy inkardínuje alebo aspoň prijme na skúšku. Ak je prijatý na skúšku, po uplynutí piatich rokov je na základe samého práva do diecézy inkardinovaný, ak ho biskup neodmietol.

3. článok PREPUSTENIE ČLENOV

Kán. 694 - § 1. Za člena samým činom prepusteného z inštitútu treba považovať toho, ktorý: 1. všeobecne známym spôsobom odpadol od katolíckej viery;

2. uzavrel manželstvo alebo sa oň pokúšal hoci len občiansky.

§ 2. V týchto prípadoch má vyšší predstavený so svojou radou bezodkladne po zozbieraní dôkazov vydať vyhlásenie o čine, aby prepustenie bolo právne zrejmé.

Kán. 695 - § 1. Člen musí byť prepustený pre delikty, o ktorých sa hovorí v kán. 1397, 1398 a 1395, ak v prípade deliktov, o ktorých sa hovorí v kán. 1395, § 2, predstavený neusudzuje, že prepustenie nie je vôbec nevyhnutné a o nápravu člena, ako aj o zadosťučinenie spravodlivosti a odstránenie pohoršenia sa možno dostatočne postarať iným spôsobom.

§ 2. V týchto prípadoch má vyšší predstavený po zozbieraní dôkazov o činoch a sankčnej postihnuteľnosti prepúšťanému členovi predložiť obžalobu a dôkazy s poskytnutím možnosti obhajovať sa. Všetky spisy, podpísané predstaveným a notárom, spolu s odpoveďami člena, písomne podaných a ním podpísaných, sa majú odoslať najvyššiemu predstavenému.

Kán. 696 - § 1. Člena možno prepustiť aj z iných dôvodov, len keď sú vážne, vonkajšie, sankčne postihnuteľné a právne dokázané, ako sú: trvalé zanedbávanie záväzkov zasväteného života; opakované porušovanie posvätných zväzkov; tvrdošijná neposlušnosť voči zákonným nariadeniam predstavených vo vážnej veci; veľké pohoršenie zapríčinené trestuhodným správaním sa člena; tvrdošijné podporovanie alebo šírenie náuk, odsúdených magistériom Cirkvi; verejné hlásenie sa k ideológiám, nakazeným materializmom alebo ateizmom; nezákonná neprítomnosť, o ktorej sa hovorí v kán. 665, § 2, trvajúca pol roka; iné dôvody podobnej závažnosti, prípadne vymedzené vlastným právom inštitútu.

§ 2. Na prepustenie člena s dočasnými sľubmi stačia aj dôvody menšej závažnosti, stanovené vo vlastnom práve.

Kán. 697 - Ak v prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 696, vyšší predstavený po vypočutí mienky svojej rady usúdi, že treba začať proces na prepustenie:

1. má zozbierať alebo doplniť dôkazy;

2. má člena písomne alebo pred dvoma svedkami napomenúť s výslovným pohrozením následného prepustenia, ak sa nespamätá, pričom mu jasne naznačí dôvod prepustenia a dá členovi plnú možnosť obhajoby; ak napomenutie nemalo účinok, po uplynutí aspoň pätnástich dní má pristúpiť k druhému napomenutiu;

3. ak ani toto napomenutie nemalo účinok a vyšší predstavený so svojou radou usúdi, že nenapraviteľnosť je dostatočne dokázaná a že obhajoby člena sú nedostačujúce a od posledného napomenutia uplynulo pätnásť dní bez úžitku, všetky spisy podpísané samým vyšším predstaveným a notárom spolu s odpoveďami člena, ktoré sám podpísal, má odoslať najvyššiemu predstavenému.

Kán. 698 - Vo všetkých prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 695 a 696, vždy zostáva zachované právo člena byť v spojení s najvyšším predstaveným a priamo jemu predkladať svoje obhajoby.

Kán. 699 - § 1. Najvyšší predstavený so svojou radou, ktorá aby bola platná, musí pozostávať aspoň zo štyroch členov, má kolegiálne postupovať pri dôkladnom zvažovaní dôkazov, argumentov a obhajob, a ak sa to po tajnom hlasovaní rozhodne, má vydať prepúšťací dekrét, s aspoň súhrnným uvedením právnych a skutkových motívov, potrebným na platnosť.

§ 2. Vo svojprávnych kláštoroch, o ktorých sa hovorí v kán. 615, rozhodnutie o prepustení patrí diecéznemu biskupovi, ktorému predstavený predloží spisy, preskúmané jeho radou.

Kán. 700 - Prepúšťací dekrét nemá účinnosť, ak ho nepotvrdila Svätá stolica, ktorej treba poslať dekrét a všetky spisy; ak ide o inštitút diecézneho práva, potvrdenie prislúcha biskupovi diecézy, kde sa nachádza dom, do ktorého je rehoľník prijatý. Aby však dekrét bol platný, musí poukázať na právo, ktoré má prepustený na podanie rekuru kompetentnej vrchnosti do desiatich dní od prijatia oznámenia. Rekurz má pozastávajúci účinok.

Kán. 701 - Samým činom zákonného prepustenia sľuby zanikajú, ako aj práva a povinnosti, vyplývajúce z profesie. Ak však člen je klerikom, posvätné rády nemôže vykonávať, kým nenájde biskupa, ktorý ho po primeranej probácii prijme do diecézy podľa normy kán. 693 alebo mu aspoň dovolí vykonávať posvätné rády.

Kán. 702 - § 1. Tí, ktorí z rehoľného inštitútu zákonne vystupujú alebo boli z neho zákonne prepustení, nič nemôžu od neho požadovať za akúkoľvek prácu, ktorú v ňom vykonali.

§ 2. Inštitút má však zachovať právnu miernosť a evanjeliovú lásku voči členovi, ktorý sa od neho odlučuje.

Kán. 703 - V prípade veľkého vonkajšieho pohoršenia alebo veľmi vážnej ujmy hroziacej inštitútu vyšší predstavený, alebo ak hrozí nebezpečenstvo z oneskorenia, miestny predstavený so súhlasom svojej rady môže rehoľníka ihneď z rehoľného domu vylúčiť. Ak je to potrebné, vyšší predstavený sa má postarať, aby sa začal proces na prepustenie podľa normy práva, alebo má vec predložiť Apoštolskej stolici.

Kán. 704 - O členoch, ktorí sú akýmkoľvek spôsobom odlúčení od inštitútu, má sa urobiť zmienka v správe, ktorú treba zaslať Apoštolskej stolici a o ktorej sa hovorí v kán. 592, § 1.

VII. kapitola REHOĽNÍCI POVÝŠENÍ DO EPISKOPÁTU

Kán. 705 - Rehoľník povýšený do episkopátu zostáva členom svojho inštitútu, ale na základe sľubu poslušnosti podlieha jedine Rímskemu veľkňazovi a neviazu ho záväzky, ktoré sám rozumne považuje za nezlučiteľné so svojím postavením.

Kán. 706 - Rehoľník, o ktorom sa hovorí vyššie:

1. ak profesiou stratil vlastníctvo majetkov, má právo na užívanie, výnos a správu majetkov, ktoré mu pripadajú; avšak diecézny biskup a iní, o ktorých sa hovorí v kán. 381, § 2, vlastníctvo nadobúdajú pre partikulárnu cirkev; ostatní pre inštitút alebo pre Svätú stolicu podľa toho, či inštitút je schopný vlastniť alebo nie;

2. ak profesiou nestratil vlastníctvo majetkov, opäť nadobúda užívanie, výnos a správu majetkov, ktoré mal; tie, ktoré mu prípadnú neskôr, nadobúda plne pre seba;

3. v oboch prípadoch však s majetkami, ktoré mu prípadnú nie z hľadiska jeho osoby, musí naložiť podľa vôle darcov.

Kán. 707 - § 1. Emeritný biskup rehoľník si môže vybrať miesto bydliska aj mimo domov svojho inštitútu, ak sa Svätá stolica nepostarala o niečo iné.

§ 2. Čo sa týka jeho primeraného a dôstojného materiálneho zabezpečenia, ak slúžil nejakej diecéze, má sa zachovať kán. 402, § 2, ak by sa vlastný inštitút nechcel postarať o jeho materiálne zabezpečenie; ináč Apoštolská stolica sa má postarať iným spôsobom.

VIII. kapitola KONFERENCIE VYŠŠÍCH PREDSTAVENÝCH

Kán. 708 - Vyšší predstavení sa môžu s úžitkom združovať do konferencií alebo rád, aby sa spoločnými silami vynasnažovali buď o plnšie dosiahnutie cieľa jednotlivých inštitútov vždy pri neporušení ich samostatnosti, povahy a vlastného ducha, alebo o prerokovanie spoločných záležitostí, alebo o zavedenie primeranej koordinácie a spolupráce s Konferenciami biskupov aj s jednotlivými biskupmi.

Kán. 709 - Konferencie vyšších predstavených majú mať svoj štatút, schválený Svätou stolicou, ktorá jediná ich môže zriadiť aj ako právnickú osobu, a zostávajú pod jej najvyšším vedením.

III. titul SEKULÁRNE INŠTITÚTY

Kán. 710 - Sekulárny inštitút je inštitút zasväteného života, v ktorom sa vo svete žijúci veriaci usilujú o dokonalosť lásky a snažia sa predovšetkým znútra prispieť k posväteniu sveta.

Kán. 711 - Člen sekulárneho inštitútu na základe svojho zasvätenia nemení vlastné kánonické postavenie v Božom ľude, či už laické, alebo klerické, pri zachovaní predpisov práva, ktoré sa vzťahujú na inštitúty zasväteného života.

Kán. 712 - Pri zachovávaní predpisov kán. 598-601 stanovy majú určiť posvätné zväzky, ktorými sa v inštitúte prijímajú evanjeliové rady, a určiť záväzky, ktoré z týchto zväzkov vyplývajú, ale v spôsobe života vždy pri zachovaní vlastnej sekulárnosti inštitútu.

Kán. 713 - § 1. Členovia týchto inštitútov vyjadrujú a uskutočňujú vlastné zasvätenie v apoštolskej činnosti a ako kvas sa usilujú všetko preniknúť evanjeliovým duchom na posilnenie a vzrast Kristovho tela.

§ 2. Laickí členovia majú vo svete a zo sveta účasť na evanjelizačnej úlohe Cirkvi buď svedectvom kresťanského života a vernosti voči svojmu zasväteniu, alebo poskytovaním pomoci pri usporadúvaní časných vecí podľa Boha a pri pretváraní sveta silou evanjelia. Podľa vlastného sekulárneho spôsobu života ponúkajú aj svoju spoluprácu do služby cirkevného spoločenstva.

§ 3. Klerickí členovia svedectvom zasväteného života najmä v presbytériu poskytujú pomoc spolubratom osobitnou apoštolskou láskou a v Božom ľude svojou posvätnou službou zdokonaľujú posväcovanie sveta.

Kán. 714 - Členovia majú žiť v obyčajných podmienkach sveta podľa normy stanov buď sami, alebo každý vo svojej rodine, alebo v skupine bratského života.

Kán. 715 - § 1. Klerickí členovia inkardinovaní v diecéze závisia od diecézneho biskupa pri neporušení toho, čo sa vzťahuje na zasvätený život vo vlastnom inštitúte.

§ 2. Tí však, ktorí sú podľa normy kán. 266, § 3, inkardinovaní do inštitútu, ak sú určení na vlastné diela inštitútu alebo na riadenie inštitútu, závisia od biskupa ako rehoľníci.

Kán. 716 - § 1. Všetci členovia sa majú aktívne zúčastňovať na živote inštitútu podľa vlastného práva.

§ 2. Členovia toho istého inštitútu majú medzi sebou zachovávať spoločenstvo, starostlivo dbajúc na jednotu ducha a na pravé bratstvo.

Kán. 717 - § 1. Stanovy majú predpisovať vlastný spôsob riadenia, určiť čas, v ktorom majú predstavení vykonávať svoj úrad, a spôsob, akým sa majú určovať.

§ 2. Nikto nemá byť určený za najvyššieho predstaveného, kto nie je definitívne včlenený.

§ 3. Tí, ktorí sú na čele riadenia inštitútu, majú sa starať, aby sa zachovala jednotu ducha a aby sa napomáhala aktívna účasť členov.

Kán. 718 - Správa majetkov inštitútu, ktorá musí vyjadrovať a rozvíjať evanjeliovú chudobu, sa riadi normami Piatej knihy *Časné majetky Cirkvi*, ako aj vlastným právom inštitútu. Takisto vlastné právo má určiť najmä ekonomické záväzky inštitútu voči členom, ktorí preň pracujú.

Kán. 719 - § 1. Členovia, aby verne zodpovedali svojmu povolaniu a aby ich apoštolská činnosť vychádzala zo samého spojenia s Kristom, majú sa horlivo oddávať modlitbe, vhodným spôsobom sa venovať čítaniu Svätého písma, zachovávať čas každoročných duchovných cvičení a podľa vlastného práva vykonávať aj iné cvičenia duchovného života.

§ 2. Slávenie Eucharistie, podľa možnosti každodenné, má byť prameňom a posilou celého ich zasväteného života.

§ 3. Slobodne majú pristupovať k sviatosti pokánia a často ju prijímať.

§ 4. Potrebné duchovné vedenie majú dostať slobodne, a ak si želajú, rady tohto druhu si majú žiadať od svojich predstavených.

Kán. 720 - Právo prijímať do inštitútu tak na probáciu, ako aj na prevzatie posvätných zväzkov buď časných, alebo doživotných čiže definitívnych patrí vyšším predstaveným s ich radou podľa normy stanov.

Kán. 721 - § 1. Na začiatočnú probáciu sa neplatne prijíma:

1. kto ešte nedosiahol plnoletosť;
2. kto je skutočne viazaný posvätným zväzkom v nejakom inštitúte zasväteného života alebo je včlenený do spoločnosti apoštolského života;
3. manželská stránka počas trvania manželstva.

§ 2. Stanovy môžu určiť iné prekážky prijatia aj vzhľadom na platnosť alebo pripojiť pripomienky. § 3. Okrem toho, aby bol niekto prijatý, má mať zrelosť, potrebnú na správne vedenie života, ktorý je vlastný inštitútu.

Kán. 722 - § 1. Začiatočná probácia sa má zamerať na to, aby kandidáti lepšie spoznali svoje božské povolanie, a to vlastné inštitútu, a aby sa cvičili v duchu a v spôsobe života inštitútu. § 2. Kandidáti sa majú riadne formovať na život podľa evanjeliových rád a poučovať, ako ho úplne premeniť na apoštolát za pomoci tých foriem evanjelizácie, ktoré väčšmi zodpovedajú cieľu, duchu a povahe inštitútu.

§ 3. Spôsob a čas tejto probácie pred prvým prijatím posvätných zväzkov v inštitúte, nie kratšej než dva roky, má sa určiť v stanovách.

Kán. 723 - § 1. Po uplynutí času začiatkovej probácie kandidát, ktorý je považovaný za súceho, má tri evanjeliové rady, potvrdené posvätným zväzkom, prijať alebo z inštitútu odísť.

§ 2. Toto prvé včlenenie, nie kratšie než päť rokov, má byť podľa normy stanov dočasné.

§ 3. Po uplynutí času tohto včlenenia člen, ktorý je považovaný za súceho, má byť pripustený k doživotnému alebo definitívnemu včleneniu, pričom, pravda, dočasné zväzky treba vždy obnovovať.

§ 4. Definitívne včlenenie vzhľadom na isté právne účinky, ktoré treba určiť v stanovách, je postavené na roveň doživotnému.

Kán. 724 - § 1. Po prvom prijatí posvätných zväzkov treba stále vo formovaní pokračovať podľa stanov.

§ 2. Členovia sa majú zároveň formovať v božských a ľudských veciach; avšak o ich trvalú duchovnú formáciu sa majú vážne starať predstavení inštitútu.

Kán. 725 - Inštitút si nejakým zväzkom, vymedzeným v stanovách, môže pridružiť aj iných veriacich, ktorí sa snažia o evanjeliovú dokonalosť podľa ducha inštitútu a majú účasť na jeho poslaní.

Kán. 726 - § 1. Po uplynutí času dočasného včlenenia môže člen inštitútu slobodne opustiť alebo ho vyšší predstavený po vypočutí mienky svojej rady z oprávneného dôvodu môže vylúčiť z obnovenia posvätných zväzkov.

§ 2. Dočasne včlenený člen, ak to sám od seba žiada, môže od najvyššieho predstaveného so súhlasom jeho rady z vážneho dôvodu dostať indult na opustenie.

Kán. 727 - § 1. Doživotne včlenený člen, ktorý chce inštitút opustiť, má po zrelom uvážení veci pred Pánom žiadať od Apoštolskej stolice cez najvyššieho predstaveného indult na opustenie inštitútu, ak inštitút je pápežského práva; ináč aj od diecézneho biskupa, ako je to určené v stanovách.

§ 2. Ak ide o klerika inkardinovaného v inštitúte, má sa zachovať predpis kán. 693.

Kán. 728 - Zákonne udeleným indultom na opustenie zanikajú všetky zväzky, ako aj práva a povinnosti, vyplývajúce z včlenenia.

Kán. 729 - Člen sa z inštitútu prepúšťa podľa normy kán. 694 a 695; okrem toho stanovy majú vymedziť iné dôvody prepustenia, len keď sú primerane vážne, vonkajšie, sankčne postihnuteľné a právne dokázané, a má sa zachovať spôsob postupu, stanovený v kán. 697-700. Na prepusteného sa vzťahuje predpis kán. 701.

Kán. 730 - Aby člen sekulárneho inštitútu prešiel do iného sekulárneho inštitútu, majú sa zachovať predpisy kán. 684, § 1, 2, 4, a kán. 685; aby sa uskutočnil prechod do rehoľného inštitútu alebo do spoločnosti apoštolského života, alebo z nich do sekulárneho inštitútu, vyžaduje sa dovoľenie Apoštolskej stolice, ktorej nariadení sa treba držať.

II. oddiel SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA

Kán. 731 - § 1. K inštitútom zasväteného života sa približujú spoločnosti apoštolského života, ktorých členovia bez rehoľných sľubov sledujú vlastný apoštolský cieľ spoločnosti, a žijúc bratský život v spoločenstve podľa vlastného spôsobu života, zachovávaním stanov sa snažia o dokonalosť lásky.

§ 2. Medzi nimi sú spoločnosti, v ktorých členovia nejakým zväzkom, určeným v stanovách, prijímajú evanjeliové rady.

Kán. 732 - To, čo je stanovené v kán. 578-597 a 606, sa vzťahuje na spoločnosti apoštolského života, ale pri neporušení prirodzenosti každej spoločnosti; na spoločnosti však, o ktorých sa hovorí v kán. 731, § 2, sa vzťahujú aj kán. 598-602.

Kán. 733 - § 1. Dom zriaďuje a miestne spoločenstvo ustanovuje kompetentná vrchnosť spoločnosti po predchádzajúcom písomnom súhlase diecézneho biskupa, s ktorým sa tiež musí poradiť, keď ide o jeho zrušenie.

§ 2. Súhlas na zriadenie domu prináša so sebou právo mať aspoň kaplnku, v ktorej sa slávi a uchováva najsvätejšia Eucharistia.

Kán. 734 - Riadenie spoločnosti sa vymedzuje stanovami pri zachovaní kán. 617-633 podľa povahy každej spoločnosti.

Kán. 735 - § 1. Prijímanie, probácia, včlenenie a formovanie členov sa vymedzuje vlastným právom každej spoločnosti.

§ 2. Čo sa týka prijímania do spoločnosti, majú sa zachovávať podmienky, stanovené v kán. 642-645.

§ 3. Vlastné právo musí vymedziť plán probácie a formovania, prispôsobený cieľu a povahe spoločnosti, najmä vedecký, duchovný a apoštolský, tak aby členovia, spoznávajúc božské povolanie, vhodne sa pripravovali na poslanie a život spoločnosti.

Kán. 736 - § 1. V klerických spoločnostiach sa klerici inkardinujú do samej spoločnosti, ak stanovy neurčujú ináč.

§ 2. Vo veciach, týkajúcich sa poriadku štúdia a prijímania posvätných rádov, sa majú zachovávať normy pre svetských klerikov, ale pri zachovaní § 1.

Kán. 737 - Včlenenie prináša so sebou pre členov povinnosti a práva, určené v stanovách, pre spoločnosť však starosť viesť členov k cieľu vlastného povolania podľa stanov.

Kán. 738 - § 1. Všetci členovia podliehajú vlastným predstaveným podľa normy stanov vo veciach, ktoré sa týkajú vnútorného života a disciplíny spoločnosti.

§ 2. Podliehajú aj diecéznemu biskupovi vo veciach, ktoré sa týkajú verejného kultu, starostlivosti o duše a iných diel apoštolátu so zreteľom na kán. 679-683.

§ 3. Vzťahy člena inkardinovaného do diecézy k vlastnému biskupovi určujú stanovy alebo osobitné dohody.

Kán. 739 - Členovia okrem záväzkov, ktoré ich ako členov viažu podľa stanov, sú viazaní spoločnými záväzkami klerikov, ak z povahy veci alebo z kontextu nie je zrejmé nič iné.

Kán. 740 - Členovia musia bývať v zákonne zriadenom dome alebo v spoločenstve a zachovávať spoločný život podľa normy vlastného práva, ktorým sa riadia aj prípady neprítomnosti v dome alebo spoločnosti.

Kán. 741 - § 1. Spoločnosti, a ak stanovy neurčujú ináč, ich časti a domy sú právnickými osobami a ako také sú schopné nadobúdať, vlastníť, spravovať a scudzovať časné majetky podľa normy predpisov Piatej knihy Časné majetky Cirkvi, kán. 636, 638 a 639, ako aj vlastného práva.

§ 2. Členovia sú takisto schopní podľa normy vlastného práva časné majetky nadobúdať, vlastníť, spravovať a nimi disponovať, ale čokoľvek dostanú so zreteľom na spoločnosť, nadobúda sa pre spoločnosť.

Kán. 742 - Vystúpenie a prepustenie člena ešte definitívne nevčleneného sa riadi stanovami jednotlivej spoločnosti.

Kán. 743 - Indult na opustenie spoločnosti so zánikom práv a povinností, vyplývajúcich z včlenenia, pri zachovaní predpisu kán. 693 môže dostať definitívne včlenený člen od najvyššieho predstaveného so súhlasom jeho rady, ak to podľa stanov nie je rezervované Svätej stolici.

Kán. 744 - § 1. Najvyššiemu predstavenému je takisto rezervované so súhlasom jeho rady udeliť povolenie členovi definitívne včlenenému prejsť do inej spoločnosti apoštolského života, pričom sú medzitým pozastavené práva a povinnosti vlastnej spoločnosti, ale pri zachovaní práva vrátiť sa späť pred definitívnym včlenením do novej spoločnosti.

§ 2. Aby sa uskutočnil prechod do inštitútu zasväteného života alebo z neho do spoločnosti apoštolského života, vyžaduje sa povolenie Svätej stolice, ktorej nariadení sa treba držať.

Kán. 745 - Najvyšší predstavený so súhlasom svojej rady môže definitívne včlenenému členovi udeliť indult žiť mimo spoločnosti, nie však dlhšie než tri roky, pričom sa pozastavujú práva a povinnosti, ktoré sú nezlučiteľné s jeho novým postavením; zostáva však pod starostlivosťou predstavených. Ak ide o klerika, vyžaduje sa navyše súhlas ordinára miesta, na ktorom sa musí zdržiavať, pod jeho starostlivosťou aj zo-stáva a je od neho závislý.

Kán. 746 - Pri prepúšťaní definitívne včleneného člena sa majú zachovať primerane prispôsobené kán. 694-704.

TRETIA KNIHA

UČIACA ÚLOHA CIRKVI

Kán. 747 - § 1. Cirkev, ktorej Kristus Pán zveril poklad viery, aby za pomoci Ducha Svätého zjavenú pravdu sväto chránila, hlbšie skúmala, verne ohlasovala a vykladala, má povinnosť a vrozené právo, nezávislé od akejkolvek ľudskej moci kázať evanjelium všetkým národom aj pri používaní vlastných spoločenských oznamovacích prostriedkov.

§ 2. Cirkvi prislúcha právo vždy a všade ohlasovať morálne zásady, týkajúce sa aj sociálneho poriadku, ako aj posudzovať akékoľvek ľudske záležitosti, pokiaľ to vyžadujú základné práva ľudskej osoby alebo spása duší.

Kán. 748 - § 1. Všetci ľudia sú zaviazaní v tých veciach, ktoré sa vzťahujú na Boha a jeho Cirkev, hľadať pravdu a keď ju spoznajú na základe božského zákona majú povinnosť a právo ju prijať a zachovávať.

§ 2. Nikomu nikdy nie je dovolené pod nátlakom privádzať ľudí, aby prijali katolícku vieru proti svojmu svedomiu.

Kán. 749 - § 1. Najvyšší veľkňaz je na základe svojho úradu neomylný v magistériu, keď ako najvyšší pastier a učiteľ všetkých veriacich, ktorý má za úlohu posilňovať svojich bratov vo viere, definitívnym úkonom vyhlasuje náuku o viere alebo mravoch za záväznú.

§ 2. Neomylnosť v magistériu má aj kolégium biskupov, keď magistérium vykonávajú biskupi zhromaždení na ekumenickom koncile, ktorí ako doktori a sudcovia viery a mravov vyhlasujú pre celú Cirkev náuku o viere alebo mravoch za takú, ktorej sa treba definitívne držať; alebo keď rozídení po svete, zachovávajúc spojenie spoločenstva medzi sebou a s nástupcom Petra, spolu s tým istým Rímskym veľkňazom hodnoverne učiac veci viery alebo mravov, zhodnú sa na jednej mienke, ktorej sa treba ako definitívnej držať.

§ 3. Nijaká náuka sa nechápe ako neomylnne definovaná, ak to nie je zjavne zaistené

Kán. 750 - Božskou a katolíckou vierou treba veriť všetko to, čo obsahuje napísané alebo tradované Božie slovo čiže jeden poklad viery zverený Cirkvi, a súčasne sa predkladá ako Bohom zjavené buď slávnostným magistériom Cirkvi, alebo jej riadnym a univerzálnym magistériom, čo sa totiž prejavuje spoločným zomknutím sa veriacich pod vedením posvätného magistéria; všetci sú teda zaviazaní vyhýbať sa akýmkoľvek náukám, ktoré sú s nimi v rozpore.

Kán. 751 - Herézou sa nazýva po prijatí krstu tvrdojšné popieranie nejakej pravdy, ktorú treba veriť božskou a katolíckou vierou, alebo tvrdojšné pochybovanie o nej; apostázia je odvrhnutie kresťanskej viery ako celku; schizma je odmietnutie podriaďiť sa Najvyššiemu veľkňazovi alebo odmietnutie spojenia s členmi Cirkvi, ktorí sú mu podriadení.

Kán. 752 - Aj keď nie súhlas viery, predsa však nábožnú poslušnosť rozumu a vôle treba prejaviť náuke, ktorú buď Najvyšší veľkňaz, alebo kolégium biskupov hlása o viere alebo mravoch, keď vykonávajú hodnoverné magistérium, hoci túto náuku nezamýšľajú vyhlásiť definitívnym úkonom; veriaci sa teda majú starostlivo vyhýbať tomu, čo sa s ňou nezhoduje.

Kán. 753 - Biskupi, ktorí sú v spojení s hlavou a členmi kolégia či jednotlivo, alebo zhromaždení na Konferenciách biskupov alebo na partikulárnych konciloch, hoci nemajú neomylnosť v učení, sú hodnovernými doktormi a učiteľmi viery veriacich, ktorí sú zverení ich starostlivosti; veriaci sú povinní prejsť tomuto hodnovernému magistériu svojich biskupov úctu s nábožnou poslušnosťou ducha.

Kán. 754 - Všetci veriaci sú povinní zachovávať konštitúcie a dekréty, ktoré s cieľom predkladať náuku a odsudzovať mylné názory vydáva zákonná cirkevná vrchnosť, zo zvláštneho dôvodu však tie, ktoré vydáva Rímsky veľkňaz alebo kolégium biskupov.

Kán. 755 - § 1. Úlohou predovšetkým celého kolégia biskupov a Apoštolskej stolice je rozvíjať a riadiť u katolíkov ekumenické hnutie, ktorého cieľom je obnovenie jednoty všetkých kresťanov, ktorú napomáhať je Cirkev zaviazaná z vôle Krista.

§ 2. Takisto úlohou biskupov a podľa normy práva aj Konferencií biskupov je napomáhať túto jednotu a podľa rozličných potrieb alebo situácií vydávať praktické normy so zreteľom na predpisy, vynesené najvyššou cirkevnou vrchnosťou.

I. titul

SLUŽBA BOŽIEHO SLOVA

Kán. 756 - § 1. Úloha ohlasovať evanjelium celej Cirkvi je zverená predovšetkým Rímskemu veľkňazovi a kolégiu biskupov.

§ 2. Túto úlohu vykonávajú jednotliví biskupi v partikulárnej cirkvi, ktorá je im zverená, ktorí totiž sú v nej moderátormi celej služby slova; niekedy však túto úlohu spoločne plnia niektorí biskupi súčasne pre rozličné cirkvi podľa normy práva.

Kán. 757 - Vlastnou úlohou presbyterov, ktorí sú totiž spolupracovníci biskupov, je ohlasovať Božie evanjelium; túto povinnosť majú najmä farári voči ľudu, ktorý je im zverený, a iní, ktorým je zverená starostlivosť o duše; aj diakoni majú úlohu venovať sa službe slova Božiemu ľudu v spoločenstve s biskupom a jeho presbyteri.

Kán. 758 - Členovia inštitútov zasväteného života na základe vlastného zasvätenia Bohu osobitným spôsobom vydávajú svedectvo evanjelia a biskup ich pri ohlasovaní evanjelia vhodne priberá na pomoc.

Kán. 759 - Laickí veriaci na základe krstu a birmovania sú svedkami evanjeliovej zvesti svojím slovom a príkladom kresťanského života; môžu byť aj povolani, aby pri vykonávaní služby slova spolupracovali s biskupom a s presbytermi.

Kán. 760 - V službe slova, ktorú treba opierať o Sväté písmo, tradíciu, liturgiu, magistérium a život Cirkvi, Kristovo tajomstvo sa má predkladať celostne a verne.

Kán. 761 - Na ohlasovanie kresťanskej náuky sa majú používať rozličné dostupné prostriedky, predovšetkým kázanie a katechetická výuka, ktoré zaujímajú vždy popredné miesto, ale aj predkladanie náuky v školách, v akadémiách, na konferenciách a pri stretnutiach rozličného druhu, ako aj jej rozširovanie verejnými vyhláseniami zo strany zákonnej vrchnosti v tlači a v iných spoločenských oznamovacích prostriedkoch z príležitosti niektorých udalostí.

I. kapitola KÁZANIE BOŽIEHO SLOVA

Kán. 762 - Pretože Boží ľud sa zhromažďuje predovšetkým slovom živého Boha, ktoré sa plným právom vyžaduje z úst kňazov, úlohu kázania si majú veľmi ceniť posvätní služobníci, ktorých jednou z hlavných povinností má byť ohlasovanie Božieho evanjelia všetkým.

Kán. 763 - Biskupi majú právo kázať Božie slovo všade nevynímajúc kostoly a kaplnky rehoľných inštitútov pápežského práva, ak to miestny biskup v jednotlivých prípadoch výslovne neodoprel.

Kán. 764 - Pri neporušení predpisu kán. 765 presbyteri a diakoni majú splnomocnenie kázať všade, ktoré treba uplatňovať s aspoň predpokladaným súhlasom rektora kostola, ak toto splnomocnenie kompetentný ordinár neobmedzil alebo neodňal alebo ak partikulárny zákon nevyžaduje výslovné povolenie.

Kán. 765 - Na kázanie rehoľníkom v ich kostoloch alebo kaplnkách sa vyžaduje povolenie predstaveného, kompetentného podľa normy stanov.

Kán. 766 - Podľa predpisov Konferencie biskupov a pri neporušení kán. 767, § 1, na kázanie v kostole alebo v kaplnke možno pripustiť laikov, ak sa ukáže, že je to v istých okolnostiach potrebné alebo v jednotlivých prípadoch užitočné.

Kán. 767 - § 1. Medzi formami kázní vyniká homília, ktorá je časťou samej liturgie a je rezervovaná kňazovi alebo diakonovi; v nej sa počas liturgického roka majú z posvätného textu vykladať tajomstvá viery a normy kresťanského života.

§ 2. Vo všetkých omšiach v nedele a prikázané sviatky, ktoré sa slávia za účasti ľudu, treba povedať homíliu a nemožno ju bez vážneho dôvodu vynechať.

§ 3. Veľmi sa odporúča, aby pri dostačujúcej účasti ľudu, sa povedala homília aj v omšiach slávených v týždni najmä v adventnom a pôstnom období alebo z príležitosti nejakého sviatku alebo smutnej udalosti.

§ 4. Je úlohou farára alebo rektora kostola starať sa, aby sa tieto predpisy svedomito zachovávali.

Kán. 768 - § 1. Hlásatelia Božieho slova majú veriacim predkladať predovšetkým to, čo treba veriť a konať na slávu Boha a spásu ľudí.

§ 2. Veriacich majú tiež oboznámiť s náukou, ktorú predkladá magistérium Cirkvi o dôstojnosti a slobode ľudskej osoby, o jednote a stálosti rodiny a jej úlohách, o povinnostiach ľudí, žijúcich v spoločnosti, ako aj o usporiadaní časných vecí podľa poriadku, ktorý stanovil Boh.

Kán. 769 - Kresťanská náuka sa má predkladať spôsobom priliehavým stavu poslucháčov a primeraným potrebám doby.

Kán. 770 - Farári majú podľa predpisov diecézneho biskupa v istých obdobiach usporiadať kázne, ktoré sa nazývajú duchovnými cvičeniami a svätými misiami, alebo iné formy kázní, primerané potrebám.

Kán. 771 - § 1. Duchovní pastieri, predovšetkým biskupi a farári, sa majú starať, aby sa Božie slovo hlásalo aj tým veriacim, ktorí pre svoj životný stav dostatočne nevyužívajú spoločnú a riadnu pastoračnú starostlivosť alebo im celkom chýba.

§ 2. Majú sa tiež postarať, aby posolstvo evanjelia sa dostalo aj k neveriacim, nachádzajúcim sa na ich území, lebo tak ako veriacich aj ich musí zahŕňať starostlivosť o duše.

Kán. 772 - § 1. Čo sa týka podávania kázní, všetci majú okrem toho zachovávať normy, ktoré stanovil diecézny biskup.

§ 2. Keď ide o predkladanie kresťanskej náuky v rozhlas alebo televízii, majú sa zachovávať predpisy, stanovené Konferenciou biskupov.

II. kapitola KATECHETICKÁ VÝUKA

Kán. 773 - Vlastnou a vážnou povinnosťou predovšetkým duchovných pastierov je starať sa o katechézu kresťanského ľudu, aby sa viera veriacich podávaním náuky a skúsenosťou kresťanského života stala živou, výraznou a činorodou.

Kán. 774 - § 1. Starostlivosť o katechézu pod vedením zákonnej cirkevnej vrchnosti v primeranej miere prináleží všetkým členom Cirkvi.

§ 2. Rodičia majú väčmi ako iní povinnosť slovom a príkladom formovať deti vo viere a praxi kresťanského života; rovnakú povinnosť majú tí, ktorí rodičov zastupujú, ako aj krstní rodičia.

Kán. 775 - § 1. Pri zachovaní predpisov vynesených Apoštolskou stolicou úlohou diecézneho biskupa je vydať normy o katechetických otázkach a takisto postarať sa, aby boli k dispozícii vhodné katechetické pomôcky, ak sa to ukáže vhodné, aj pripravením katechizmu, ako aj podporovať a koordinovať katechetické podujatia.

§ 2. Je úlohou Konferencie biskupov, aby sa, ak sa to ukáže užitočné, po predchádzajúcom schválení Apoštolskej stolice postarala o vydanie katechizmov pre svoje územie.

§ 3. Pri Konferencii biskupov sa môže ustanoviť katechetický úrad, ktorého hlavnou úlohou má byť poskytovať jednotlivým diecézám pomoc v katechizácii.

Kán. 776 - Farár je na základe svojej úlohy viazaný starať sa o katechetické formovanie dospelých, mládeže a detí a na tento cieľ si má za spolupracovníkov pribrať klerikov, pridelených do farnosti, členov inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života s ohľadom na povahu každého inštitútu, ako aj laických veriacich, predovšetkým katechistov; tí všetci, ak nie sú zákonne hatení, sa nemajú zdráhať ochotne poskytnúť pomoc. Má napomáhať a podporovať úlohu rodičov v rodinnej katechéze, o ktorej sa hovorí v kán. 774, § 2.

Kán. 777 - Farár sa má zachovávať normy stanovené diecéznym biskupom osobitným spôsobom starať:

1. aby sa pred slávením sviatostí poskytovala vhodná katechéza;
2. aby sa deti katechetickou výukou, poskytovanou primeraný čas, riadne pripravovali na prvé prijatie sviatostí pokánia a najsvätejšej Eucharistie, ako aj na sviatosť birmovania;
3. aby sa deťom po pristúpení k prvému prijímaniu, katechetickým formovaním dostalo plnšie a hlbšie vzdelanie;
4. aby sa katechetická výuka podávala aj telesne alebo duševne postihnutým, pokiaľ to dovoľuje ich stav;
5. aby sa viera mládeže a dospelých rozličnými formami a podujatiami upevňovala, osvetľovala a rozvíjala.

Kán. 778 - Rehoľní predstavení a predstavení spoločností apoštolského života sa majú starať, aby sa v ich kostoloch, v školách a v iných dielach, ktoré sú im akokoľvek zverené, horlivo poskytovala katechetická výuka.

Kán. 779 - Katechetická výuka sa má podávať pri použití všetkých prostriedkov, didaktických pomôcok a spoločenských oznamovacích prostriedkov, ktoré sa ukazujú ako účinnejšie na to, aby si veriaci primerane svojej povahe, schopnostiam a veku, ako aj životným podmienkam plnšie osvojili katolícku náuku a mohli ju lepšie uvádzať do praxe.

Kán. 780 - Miestni ordinári sa majú starať, aby katechisti boli náležite pripravení na riadne plnenie svojej úlohy, aby sa im totiž poskytovala súvislá formácia, aby primerane poznali náuku Cirkvi a teoreticky i prakticky si osvojili normy, vlastné pedagogickým disciplínam.

II. titul **MISIJNÁ ČINNOSŤ CIRKVI**

Kán. 781 - Keďže celá Cirkev je svojou prirodzenosťou misionárska a dielo evanjelizácie treba považovať za základnú povinnosť Božieho ľudu, všetci veriaci, vedomí si vlastnej zodpovednosti, majú mať v misijnom diele svoj podiel.

Kán. 782 - § 1. Najvyššie riadenie a koordinácia podujatí a činností, ktoré sa týkajú misijného diela, ako aj misionárskej spolupráce, prislúcha Rímskemu veľkňazovi a kolégiu biskupov.

§ 2. Jednotliví biskupi ako zodpovední za celú Cirkev a všetky cirkvi sa majú osobitne starať o misijné dielo predovšetkým podnecovaním, rozvíjaním a podporovaním misijných podujatí vo vlastnej partikulárnej cirkvi.

Kán. 783 - Členovia inštitútov zasväteného života, keďže sa na základe samého zasvätenia oddávajú službe Cirkvi, sú povinní spôsobom vlastným svojmu inštitútu zvlášť sa venovať misijnej činnosti.

Kán. 784 - Za misionárov, ktorých totiž kompetentná cirkevná vrchnosť vysla na vykonávanie misijného diela, môžu byť vybraní domorodci alebo nedomorodci, tak svetskí klerici, ako aj členovia inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života alebo iní laickí veriaci.

Kán. 785 - § 1. Na vykonávanie misijného diela sa majú prijímať katechisti čiže laickí veriaci, náležite pripravení a vyznačujúci sa kresťanským životom, ktorí sa pod vedením misionára venujú predkladaniu evanjeliového učenia a usporadúvaniu liturgickej činnosti a diel dobročinnej lásky.

§ 2. Katechisti sa majú formovať v školách na to určených, alebo kde nie sú, pod vedením misionárov.

Kán. 786 - Cirkev misijnú činnosť vo vlastnom zmysle, ktorou sa ujíma v národoch alebo spoločenstvách, kde ešte nezapustila korene, vykonáva predovšetkým vysielaním hlásateľov evanjelia, kým sa mladé cirkvi naplno neustanovia, kým totiž nebudú vybavené vlastnými silami a dostatočnými prostriedkami, ktorými samy budú môcť vykonávať dielo evanjelizácie.

Kán. 787 - § 1. Misionári majú svedectvom života a slova nadviazať úprimný dialóg s neveriacimi v Krista, aby sa im spôsobom primeraným ich chápaniu a kultúre otvorili cesty, ktorými môžu byť privedení k poznaniu evanjeliového posolstva.

§ 2. Majú sa starať, aby tých, ktorých považujú za pripravených prijať evanjeliové posolstvo, vyučili v pravdách viery, a to tak, aby sami, keď to slobodne žiadajú, mohli byť pripustení na prijatie krstu.

Kán. 788 - § 1. Tí, ktorí prejavili vôľu prijať vieru Krista po uplynutí času predkatechumenátu, majú sa liturgickými obradmi prijať do katechumenátu a ich mená sa majú zapísať do knihy, na to určenej.

§ 2. Katechumeni sa výukou kresťanského života a cvičením majú vhodne zasväcovať do tajomstva spásy a uvádzať do života viery, liturgie a dobročinnej lásky Božieho ľudu, ako aj apoštolátu.

§ 3. Je úlohou Konferencie biskupov vydať štatút, ktorým sa má riadiť katechumenát, vymedziť, čo majú katechumeni plniť, a určiť, aké výsady sa im majú priznávať.

Kán. 789 - Novopokrstenci sa majú vhodnou výukou formovať na hlbšie poznanie pravdy evanjelia a na plnenie povinností, prijatých krstom; majú sa dať preniknúť úprimnou láskou ku Kristovi a k jeho Cirkvi.

Kán. 790 - § 1. Úlohou diecézneho biskupa v misijných územiach je:

1. napomáhať, usmerňovať a koordinovať podujatia a diela, ktoré sa vzťahujú na misijnú činnosť;

2. starať sa, aby sa uzavreli náležité dohody s predstavenými inštitútov, ktoré sa venujú misijnému dielu, a aby vzťahy s nimi boli na prospech misie.

§ 2. Predpisom, vydaným diecéznym biskupom, o ktorých sa hovorí v § 1, bod 1, podliehajú všetci misionári aj rehoľníci a ich pomocníci, ktorí sa nachádzajú v jeho oblasti.

Kán. 791 - V jednotlivých diecézach sa na rozvíjanie misijnej spolupráce:

1. majú napomáhať misionárske povolania;
2. má sa určiť kňaz na účinné napomáhanie podujatí v prospech misií najmä *Pápežských misijných diel*;
3. má sa každoročne konať deň misií;
4. má sa každoročne konať primeraný milodar na misie, ktorý treba zaslať Svätej stolici.

Kán. 792 - Konferencie biskupov majú ustanoviť a napomáhať diela, ktoré majú tých, ktorí z pracovných alebo šudijných dôvodov prichádzajú z misijných krajov na ich územie, bratsky prijímať a s primeranou pastoračnou starostlivosťou podporovať.

III. titul KATOLÍCKA VÝCHOVA

Kán. 793 - § 1. Rodičia, ako aj tí, ktorí ich zastupujú, sú povinní a majú právo vychovávať deti; katolícki rodičia majú povinnosť aj právo zvoliť si tie prostriedky a inštitúcie, ktorými môžu podľa miestnych okolností vhodnejšie zabezpečiť katolícku výchovu detí.

§ 2. Rodičia majú tiež právo využívať tie prostriedky, poskytované občianskou spoločnosťou, ktoré potrebujú na zaistenie katolíckej výchovy detí.

Kán. 794 - § 1. Z osobitného dôvodu povinnosť a právo vychovávať prislúcha Cirkvi, ktorej Boh zveril poslanie pomáhať ľuďom, aby mohli dôjsť k plnosti kresťanského života.

§ 2. Povinnosťou duchovných pastierov je všetko zariadiť tak, aby všetci veriaci dostali katolícku výchovu.

Kán. 795 - Keďže pravá výchova musí sledovať úplnú formáciu ľudskej osoby, usmernenú na jej posledný cieľ a súčasne na spoločné dobro spoločností, deti a mládež sa majú tak vychovávať, aby svoje fyzické, morálne a intelektuálne vlohy mohli harmonicky rozvíjať, získať dokonalejší zmysel pre zodpovednosť a správne používanie slobody a aby boli pripravené na aktívnu účasť na spoločenskom živote.

I. kapitola ŠKOLY

Kán. 796 - § 1. Medzi prostriedkami na zvelaďovanie výchovy majú veriaci vysoko hodnotiť školy, ktoré sú rodičom pri plnení výchovnej úlohy hlavnou pomocou.

§ 2. Je potrebné, aby rodičia úzko spolupracovali s učiteľmi škôl, ktorým zverili deti do výchovy; učitelia však pri plnení svojej povinnosti majú dôverne spolupracovať s rodičmi, ktorých treba ochotne vypočuť, a ich združenia alebo zhromaždenia sa majú organizovať a vysoko vážiť.

Kán. 797 - Je potrebné, aby rodičia mali vo výbere škôl pravú slobodu; preto sa veriaci musia starať o to, aby občianska spoločnosť túto slobodu rodičom priznávala a pri zachovaní distributívnej spravodlivosti ju aj podporou chránila.

Kán. 798 - Rodičia majú zveriť deti tým školám, v ktorých je postarané o katolícku výchovu; ak to nemôžu urobiť, sú povinní postarať sa, aby sa ich náležitá katolícka výchova zabezpečila mimo školy.

Kán. 799 - Veriaci sa majú domáhať, aby v občianskej spoločnosti zákony upravujúce formáciu mládeže zaistovali i jej náboženskú a mravnú výchovu podľa svedomia rodičov v samých školách.

Kán. 800 - § 1. Cirkev má právo zakladať a viesť školy akéhokoľvek odboru, druhu a stupňa.

§ 2. Veriaci majú propagovať katolícke školy a podľa svojich síl poskytovať pomoc na ich založenie a udržiavanie.

Kán. 801 - Rehoľné inštitúty, ktorým je výchova vlastným poslaním, verne sa pridŕžavajúce tohto svojho poslania, majú sa snažiť venovať sa katolíckej výchove aj pomocou svojich škôl, založených so súhlasom diecézneho biskupa.

Kán. 802 - § 1. Ak nie sú k dispozícii školy, v ktorých sa poskytuje výchova, preniknutá kresťanským duchom, úlohou diecézneho biskupa je postarať sa, aby sa založili.

§ 2. Kde je to potrebné, diecézny biskup sa má postarať, aby sa založili aj odborné a technické školy, ako aj iné, ktoré vyžadujú zvláštne potreby.

Kán. 803 - § 1. Katolíckou školou sa rozumie tá škola, ktorú vedie kompetentná cirkevná vrchnosť alebo verejná cirkevná právnická osoba alebo ktorú cirkevná vrchnosť písomným dokumentom za takú uznáva.

§ 2. Je nutné, aby sa výuka a výchova v katolíckej škole opierala o zásady katolíckej náuky; učitelia sa majú vyznačovať správnou náukou a bezúhonnosťou života.

§ 3. Nijaká škola, hoci skutočne katolícka, nemá niesť názov katolícka škola, ak na to nedala súhlas kompetentná cirkevná vrchnosť.

Kán. 804 - § 1. Cirkevnej vrchnosti podlieha katolícka náboženská výuka a výchova, ktorá sa poskytuje v akýchkoľvek školách alebo sa zabezpečuje prostredníctvom rozličných spoločenských oznamovacích prostriedkov; úlohou Konferencie biskupov je vydávať pre túto oblasť činnosti všeobecné normy a úlohou diecézneho biskupa je usmerňovať ju a dozeráť na ňu.

§ 2. Miestny ordinár má horlivo presadzovať, aby náboženská výuka v školách, aj nekatolíckych, bola zverená učiteľom, ktorí vynikajú pravou náukou, svedectvom kresťanského života a pedagogickým umením.

Kán. 805 - Miestny ordinár má právo vymenúvať alebo schvaľovať učiteľov náboženstva pre svoju diecézu a takisto, ak sa to vyžaduje z náboženského alebo mravného dôvodu, ich odvolávať alebo naliehavo žiadať, aby boli odvolaní.

Kán. 806 - § 1. Diecéznemu biskupovi prislúcha právo dozeráť na katolícke školy nachádzajúce sa na jeho území a vizitovať ich, aj tie, ktoré založili alebo riadia členovia rehoľných inštitútov; takisto jemu prislúcha vydávať predpisy, ktoré sa týkajú všeobecného poriadku katolíckych škôl; tieto predpisy platia aj pre školy, ktoré riadia tí istí členovia, ale pri neporušení samostatnosti vnútorného vedenia týchto škôl.

§ 2. Moderátori katolíckych škôl sa pod dohľadom miestneho ordinára majú starať, aby výuka, ktorá sa v nich podáva, sa z vedeckého hľadiska vyznačovala aspoň takou úrovňou ako v iných školách kraja.

II. kapitola KATOLÍCKE UNIVERZITY A INÉ INŠTITÚTY VYŠŠIEHO ŠTÚDIA

Kán. 807 - Cirkev má právo zakladať a riadiť univerzity, ktoré majú prispievať k vyššej kultúre ľudí a plnšiemu rozvoju ľudskej osoby, ako aj k plneniu učiacej úlohy samej Cirkvi.

Kán. 808 - Nijaká univerzita, hoci skutočne katolícka, nemá mať titul alebo názov *katolícka univerzita*, ak na to nedala súhlas kompetentná cirkevná vrchnosť.

Kán. 809 - Konferencie biskupov sa majú starať, aby ak je to možné a užitočné, boli univerzity alebo aspoň fakulty, na ich území vhodne rozmiestnené, na ktorých sa majú skúmať a prednášať rozličné disciplíny, ale pri zachovaní ich vedeckej samostatnosti a neporušení katolíckeho učenia.

Kán. 810 - § 1. Povinnosťou vrchnosti kompetentnej podľa štatútu je postarať sa, aby na katolíckych univerzitách boli vymenúvaní vyučujúci, ktorí okrem vedeckej a pedagogickej súčasti vynikajú celistvosťou náuky a bezúhonnosťou života, a ak tieto požiadavky nespĺňajú, aby boli z úlohy odvolaní pri zachovaní postupu, určeného v štatúte.

§ 2. Konferencia biskupov a diecézni biskupi, ktorých sa to týka, majú povinnosť a právo dozeráť, aby sa na týchto univerzitách verne zachovávali zásady katolíckej náuky.

Kán. 811 - § 1. Kompetentná cirkevná vrchnosť sa má starať, aby sa na katolíckych univerzitách zriadila fakulta alebo inštitút, alebo aspoň katedra teológie, na ktorej sa majú konať prednášky aj pre laických študentov.

§ 2. Na každej katolíckej univerzite sa majú konať prednášky, na ktorých sa majú rozoberať hlavne tie teologické otázky, ktoré súvisia s disciplínami týchto fakúlt.

Kán. 812 - Je nutné, aby tí, ktorí na akýchkoľvek inštitútoch vyšších štúdií prednášajú teologické disciplíny, mali mandát kompetentnej cirkevnej vrchnosti.

Kán. 813 - Diecézny biskup má mať veľkú pastoračnú starostlivosť o študentov aj zriadením farnosti alebo aspoň pomocou kňazov, trvalo na to určených, a má sa postarať, aby pri univerzitách, aj nekatolíckych, boli katolícke univerzitné strediská, ktoré by mládeži poskytovali pomoc, predovšetkým duchovnú.

Kán. 814 - Predpisy, stanovené pre univerzity, sa rovnakým spôsobom vzťahujú aj na iné inštitúty vyšších štúdií.

III. kapitola CIRKEVNÉ UNIVERZITY A FAKULTY

Kán. 815 - Cirkvi patrí, na základe úlohy ohlasovať zjavenú pravdu, aby mala vlastné cirkevné univerzity alebo fakulty pre výskum posvätných disciplín alebo s posvätnými spojených a na vedecké formovanie študentov v týchto disciplínach.

Kán. 816 - § 1. Cirkevné univerzity a fakulty môžu byť ustanovené iba Apoštolskou stolicou zriadením alebo schválením, ktoré udelila; jej prislúcha aj ich vyššie riadenie.

§ 2. Každá cirkevná univerzita a fakulta musí mať svoj štatút a študijný poriadok, schválený Apoštolskou stolicou.

Kán. 817 - Akademické stupne, ktoré majú mať v Cirkvi kánonické účinky, nemôže udeľovať žiadna univerzita alebo fakulta, ktorá nie je zriadená alebo schválená Apoštolskou stolicou.

Kán. 818 - Predpisy, stanovené pre katolícke univerzity v kán. 810, 812 a 813, platia aj pre cirkevné univerzity a fakulty.

Kán. 819 - Pokiaľ to vyžaduje dobro diecézy alebo rehoľného inštitútu, ba i celej Cirkvi, diecézni biskupi alebo kompetentní predstavení inštitútov musia na cirkevné univerzity alebo fakulty posilať mladíkov klerikov aj členov, ktorí vynikajú povahou, čnosťami a nadaním.

Kán. 820 - Rektori a profesori cirkevných univerzít a fakúlt sa majú starať, aby si rozličné fakulty univerzity, pokiaľ to predmet dovoľuje, vzájomne pomáhali a aby medzi vlastnou univerzitou alebo fakultou a inými univerzitami alebo fakultami aj necirkevnými bola vzájomná spolupráca, v rámci ktorej majú spoločnou prácou, zhromaždeniami, koordinovanými vedeckými výskumami a inými prostriedkami prispievať k väčšiemu rozvoju vied.

Kán. 821 - Konferencia biskupov a diecézny biskup sa majú postarať, aby tam kde je to možné, sa zakladali vyššie inštitúty náboženských vied, na ktorých sa majú vyučovať teologické a iné disciplíny, ktoré sa vzťahujú na kresťanskú kultúru.

IV. titul SPOLOČENSKÉ OZNAMOVACIE PROSTRIEDKY A ZVLÁŠŤ KNIHY

Kán. 822 - § 1. Pastieri Cirkvi, využívajúc vlastné právo Cirkvi pri plnení svojej úlohy, sa majú snažiť používať spoločenské oznamovacie prostriedky.

§ 2. Tí istí pastieri majú starostlivo poučovať veriacich o povinnosti, aby používanie spoločenských oznamovacích prostriedkov bolo preniknuté ľudským a kresťanským duchom.

§ 3. Všetci veriaci, najmä tí, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom zúčastňujú na usmerňovaní alebo používaní týchto prostriedkov, majú starostlivo napomáhať pastoračnú činnosť, tak aby Cirkev aj pomocou týchto prostriedkov účinne spĺňala svoju úlohu.

Kán. 823 - § 1. Aby sa zachovala neporušenosť viery a mravov, pastieri Cirkvi majú povinnosť a právo dozerať, aby sa spismi alebo používaním spoločenských oznamovacích prostriedkov nespôsobilá ujma viere alebo mravom veriacich; takisto požadovať, aby spisy, ktoré vydávajú veriaci, týkajúce sa viery alebo mravov, boli im predložené na posúdenie; a tiež zavrhnúť spisy, ktoré škodia pravej viere alebo dobrým mravom.

§ 2. Povinnosť a právo, o ktorých sa hovorí v § 1, prislúcha biskupom tak jednotlivo, ako aj zhromaždeným na partikulárnych konciloch alebo Konferenciách biskupov vo vzťahu k veriaci, zvereným do ich starostlivosti, najvyššej vrchnosti Cirkvi však vo vzťahu k celému Božiemu ľudu.

Kán. 824 - § 1. Ak nie je stanovené ináč, miestnym ordinárom, od ktorého treba žiadať povolenie alebo schválenie na vydávanie kníh podľa kánonov tohto titulu, je vlastný miestny ordinár autora alebo ordinár miesta, kde sa knihy vydávajú.

§ 2. To, čo sa v kánonoch tohto titulu stanovuje o knihách, treba uplatniť na akékoľvek spisy, určené na verejné rozširovanie, ak nie je zrejme niečo iné.

Kán. 825 - § 1. Knihy Svätého písma nemožno vydávať, ak nie sú schválené Apoštolskou stolicou alebo Konferenciou biskupov; takisto, aby sa mohli vydávať ich preklady do národného jazyka, sa vyžaduje, aby boli schválené tou istou vrchnosťou a súčasne vybavené potrebnými a dostačujúcimi vysvetlivkami.

§ 2. Preklady Svätého písma, opatrené vhodnými vysvetlivkami, môžu katolícki veriaci s povolením Konferencie biskupov pripraviť a vydať aj v spolupráci s oddelenými bratmi.

Kán. 826 - § 1. Čo sa týka liturgických kníh, majú sa zachovávať predpisy kán. 838.

§ 2. Pri novom vydaní liturgických kníh, ako aj ich prekladov do národného jazyka alebo ich častí musí byť z osvedčenia ordinára miesta, kde sa knihy vydávajú, zrejme, že sa zhodujú so schváleným vydaním.

§ 3. Modlitebné knihy na verejné alebo súkromné používanie veriacich sa nemajú vydávať bez povolenia miestneho ordinára.

Kán. 827 - § 1. Na vydanie katechizmov alebo iných spisov, ktoré sa týkajú katechetickej výuky, alebo ich prekladov je potrebné schválenie miestneho ordinára pri zachovaní predpisu kán. 775, § 2.

§ 2. Na školách, či už základných, stredných alebo vyšších, nemožno používať ako učebné texty knihy, ktoré sa zaoberajú otázkami, týkajúcimi sa Svätého písma, teológie, kánonického práva, cirkevných dejín, náboženských a morálnych disciplín, ak neboli vydané so schválením kompetentnej cirkevnej vrchnosti alebo neboli ňou dodatočne schválené.

§ 3. Odporúča sa, aby knihy, zaoberajúce sa materiálmi, o ktorých sa hovorí v § 2, hoci sa nepoužívajú ako učebné texty, ako aj spisy, v ktorých sa nachádza niečo, čo sa osobitne dotýka náboženstva alebo počestnosti mravov, sa predkladali miestnemu ordinárovi na posúdenie.

§ 4. V kostoloch alebo kaplnkách nemožno vystavovať, predávať ani rozdávať knihy alebo iné spisy, zaoberajúce sa otázkami náboženstva alebo mravov, ak neboli s povolením kompetentnej cirkevnej vrchnosti vydané alebo ňou dodatočne schválené.

Kán. 828 - Zbierky dekrétov alebo spisov, ktoré vydala niektorá cirkevná vrchnosť, sa nesmú znova vydať, ak sa predtým nevyžiadalo povolenie tej istej vrchnosti a nezachovali sa ňou predpísané podmienky.

Kán. 829 - Schválenie alebo povolenie vydať nejaké dielo platí pre originálny text, nie však pre jeho nové vydania alebo preklady.

Kán. 830 - § 1. Konferencia biskupov môže zostaviť zoznam cenzorov, vyznačujúcich sa učenosťou, pravým učením a rozvážnosťou, ktorí majú byť k dispozícii diecéznym kúriám, alebo môže ustanoviť komisiu cenzorov, s ktorou sa miestni ordinári môžu radiť, pričom zostáva nedotknuté právo každého miestneho ordinára zveriť posúdenie kníh osobám, ktoré má za osvedčené.

§ 2. Cenzor pri plnení svojho úradu má mať bez akéhokoľvek uprednostňovania osôb pred očami iba náuku Cirkvi o viere a mravoch, ako ju predkladá magistérium Cirkvi.

§ 3. Cenzor musí dať svoj posudok písomne; ak je priaznivý, ordinár podľa svojho úsudku má udeliť povolenie na vydanie s uvedením svojho mena, ako aj dátumu a miesta udeleného povolenia; ak ho neudelí, ordinár má autorovi diela oznámiť dôvody odopretia.

Kán. 831 - § 1. Do denníkov, brožúrok alebo periodík, ktoré zvyčajne otvorene napádajú katolícke náboženstvo alebo dobré mravy, veriaci nemajú ničím prispievať, ak nie je na to oprávnený a rozumný dôvod; avšak klerici a členovia rehoľných inštitútov iba s povolením miestneho ordinára.

§ 2. Je úlohou Konferencie biskupov stanoviť normy o tom, čo sa vyžaduje, aby sa klerici a členovia rehoľných inštitútov mohli v rozhlas alebo televízii zúčastniť na diskusiách o otázkach, týkajúcich sa katolíckeho učenia alebo mravov.

Kán. 832 - Aby členovia rehoľných inštitútov mohli vydať spisy, zaoberajúce sa otázkami náboženstva alebo mravov, potrebujú aj povolenie svojho vyššieho predstaveného podľa normy stanov.

V. titul VYZNANIE VIERY

Kán. 833 - Osobne zložiť vyznanie viery podľa formuly, schválenej Apoštolskou stolicou, sú povinní:

1. pred predsedom alebo jeho delegátom všetci, ktorí sa s rozhodujúcim alebo poradným hlasom zúčastňujú na ekumenickom alebo partikulárnom koncile, na synode biskupov, ako aj na diecéznej synode; predseda však pred koncilom alebo synodou;
2. povýšení do kardinálskej hodnosti podľa štatútu posvätného kolégia;
3. pred delegátom Apoštolskej stolice všetci povýšení do episkopátu a takisto tí, ktorí sú diecéznemu biskupovi postavení na roveň;
4. pred kolégiom konzultorov diecézny administrátor;
5. pred diecéznym biskupom alebo jeho delegátom generálni vikári a biskupskí vikári, ako aj súdni vikári;
6. pred miestnym ordinárom alebo jeho delegátom farári, rektor a učitelia teológie a filozofie v seminároch pri prijímaní úlohy; tí, ktorí majú byť povýšení do rádu diakonátu;
7. pred veľkým kancelárom, alebo ak nie je, pred miestnym ordinárom alebo ich delegátmi rektor cirkevnej alebo katolíckej univerzity pri prijímaní úlohy; pred rektorom, ak je kňazom, alebo pred miestnym ordinárom alebo ich delegátmi vyučujúci, ktorí na akýchkoľvek univerzitách prednášajú disciplíny, týkajúce sa viery alebo mravov, pri prijímaní úlohy;
8. predstavení v klerických rehoľných inštitútoch a v klerických spoločnostiach apoštolského života podľa normy stanov.

ŠTVRTÁ KNIHA

POSVÄCOVACIA ÚLOHA CIRKVI

Kán. 834 - § 1. Posväcovaciu úlohu Cirkev osobitným spôsobom plní prostredníctvom posvätnéj liturgie, ktorá sa totiž chápe ako vykonávanie kňazskej úlohy Ježiša Krista; v nej sa zmyslovými znakmi označuje a spôsobom vlastným jednotlivým znakom sa uskutočňuje posväcovanie ľudí a tajomné telo Ježiša Krista čiže hlava a údy koná celostný verejný božský kult.

§ 2. Za takýto sa považuje kult vtedy, keď ho v mene Cirkvi vykonávajú osoby zákonne určenými úkonmi, ktoré schválila cirkevná vrchnosť.

Kán. 835 - § 1. Posväcovaciu úlohu vykonávajú predovšetkým biskupi, ktorí sú veľkňazmi, hlavnými rozdávatel'mi božských tajomstiev, ako aj moderátormi, podporovateľmi a strážcami celého liturgického života v cirkvi, ktorá je im zverená.

§ 2. Túto úlohu vykonávajú aj presbyteri, nakoľko totiž aj oni majú účasť na Kristovom kňazstve ako jeho služobníci pod autoritou biskupa sa zasväcujú sláveniu božského kultu a posväcovaniu ľudu.

§ 3. Diakoni majú účasť na slávení božského kultu podľa normy predpisov práva.

§ 4. Na posväcovacej úlohe majú svoju vlastnú účasť aj ostatní veriaci tým, že sa svojím spôsobom aktívne zúčastňujú na liturgických sláveniach, predovšetkým na eucharistickom slávení; osobitným spôsobom sa na tej istej úlohe zúčastňujú rodičia, keď žijú manželský život v kresťanskom duchu a starajú sa o kresťanskú výchovu detí.

Kán. 836 - Keďže kresťanský kult, v ktorom sa vykonáva spoločné kňazstvo veriacich, je dielo, ktoré vychádza z viery a o ňu sa opiera, posvätní služobníci ju majú horlivo vzbudzovať a objasňovať predovšetkým službou slova, ktorým sa viera rodí a živí.

Kán. 837 - § 1. Liturgické úkony nie sú súkromné úkony, ale slávenia samej Cirkvi, ktorá je sviatosť jednoty, totiž svätý ľud, zjednotený a usporiadaný pod biskupmi; preto patria celému telu Cirkvi, sú jeho prejavom a pôsobia naň; jeho jednotlivých údov sa však týkajú rozdielnym spôsobom podľa rozdielnosti posvätných rádov, úloh a skutočnej účasti.

§ 2. Liturgické úkony, keďže svojou povahou sa považujú za spoločné úkony, tam, kde je to možné, majú sa sláviť s hojnou a aktívnou účasťou veriacich.

Kán. 838 - § 1. Riadenie posvätnéj liturgie závisí jedine od autority Cirkvi: touto autoritou je však Apoštolská stolica a podľa normy práva diecézny biskup.

§ 2. Apoštolskej stolici prináleží riadiť posvätnú liturgiu celej Cirkvi, vydávať liturgické knihy, skúmať ich preklady do národných jazykov, ako aj dozeráť na to, aby sa liturgické nariadenia všade verne zachovávali.

§ 3. Konferenciám biskupov prináleží pripraviť preklady liturgických kníh do národných jazykov, vhodne prispôsobené v medziach určených v samých liturgických knihách, a po predchádzajúcom preskúmaní Svätou stolicou ich vydávať.

§ 4. Diecéznemu biskupovi prináleží v cirkvi, ktorá mu je zverená, v medziach svojej kompetencie vydávať normy pre liturgiu, ktoré všetkých zaväzujú.

Kán. 839 - 1. Cirkev vykonáva posväcovaciu úlohu aj inými prostriedkami, či už modlitbami, ktorými prosí Boha, aby veriaci boli posvätení v pravde, alebo skutkami pokánia a dobročinnej lásky, ktoré veľmi pomáhajú, aby sa Kristovo kráľovstvo v dušiach zakorenilo a upevnilo, a prispievajú k spásu sveta.

§ 2. Miestni ordinári sa majú starať, aby sa modlitby, ako aj nábožné a posvätné cvičenia kresťanského ľudu plne zhodovali s normami Cirkvi.

I. časť SVIATOSTI

Kán. 840 - Sviatosti Nového zákona, ustanovené Kristom Pánom a zverené Cirkvi ako činy Krista a Cirkvi, sú znakmi a prostriedkami, ktorými sa viera vyjadruje a upevňuje, vzdáva sa kultu Bohu a uskutočňuje posväcovanie ľudí, a tak zvrchovane prispievajú k utváraniu, upevňovaniu a prejavovaniu cirkevného spoločenstva; preto tak posvätní služobníci, ako aj ostatní veriaci musia pri ich slávení preukazovať najvyššiu úctu a náležitú starostlivosť.

Kán. 841 - Keďže sviatosti sú tie isté pre celú Cirkev a patria do božského pokladu, jedine najvyššia vrchnosť Cirkvi má právo schvaľovať alebo určovať, čo sa vyžaduje pre ich platnosť, a rovnako ona alebo iná kompetentná vrchnosť má podľa normy kán. 838, § 3 a 4, právo rozhodnúť, čo sa vzťahuje na ich dovolené slávenie, vysluhovanie a prijímanie, ako aj na poriadok, ktorý treba pri ich slávení zachovať.

Kán. 842 - § 1. Kto neprijal krst, nemôže byť platne pripustený k ostatným sviatostiam. § 2. Sviatosti krstu, birmovania a najsvätejšej Eucharistie sú navzájom tak zviazané, že sa vyžadujú pre plné uvedenie do kresťanského života.

Kán. 843 - § 1. Posvätní služobníci nemôžu odoprieť sviatosti tým, ktorí ich vhodne žiadajú, sú riadne disponovaní a právo im nezakazuje, aby ich prijali.

§ 2. Duchovní pastieri a ostatní veriaci, každý podľa svojej cirkevnej úlohy, majú povinnosť starať sa, aby tí, ktorí sviatosti žiadajú, boli náležite evanjelizáciou, ako aj katechetickou výukou pripravení na ich prijatie so zreteľom na normy, vydané kompetentnou vrchnosťou.

Kán. 844 - § 1. Katolícki vysluhovatelia dovolene vysluhujú sviatosti iba katolíckym veriacim, ktorí ich takisto dovolene prijímajú iba od katolíckych vysluhovateľov pri neporušení predpisov § 2, 3 a 4 tohto kánonu, ako aj kán. 861, § 2.

§ 2. Kedykoľvek to potreba vyžaduje alebo sa to odporúča z hľadiska pravého duchovného osohu a len keď sa vyhne nebezpečenstvu omylu alebo indiferentizmu, je dovolené veriacim, ktorým je fyzicky alebo morálne nemožné dostať sa ku katolíckemu vysluhovateľovi, prijať sviatosti pokánia, Eucharistie a pomazania chorých od nekatolíckych vysluhovateľov, v cirkvi ktorých sú uvedené sviatosti platné.

§ 3. Katolícki vysluhovatelia dovolene vysluhujú sviatosti pokánia, Eucharistie a pomazania chorých členom východných cirkví, ktoré nemajú s katolíckou cirkvou plné spoločenstvo, ak to z vlastnej vôle žiadajú a sú riadne disponovaní; platí to aj o členoch iných cirkví, v ktorých uvedené sviatosti sa uznávajú za platné a sú podľa úsudku Apoštolskej stolice v rovnakom položení ako uvedené východné cirkvi.

§ 4. Ak hrozí nebezpečenstvo smrti alebo ak podľa úsudku diecézneho biskupa alebo Konferencie biskupov nalieha iná vážna potreba, katolícki vysluhovatelia tie isté sviatosti dovolene vysluhujú aj ostatným kresťanom, ktorí nemajú plné spoločenstvo s katolíckou cirkvou a nemôžu sa dostať k vysluhovateľovi svojej spoločnosti a žiadajú to z vlastnej vôle, pod podmienkou, že k týmto sviatostiam prejavujú katolícku vieru a sú riadne disponovaní.

§ 5. Pre prípady, o ktorých sa hovorí v § 2, 3 a 4, diecézny biskup alebo Konferencia biskupov nemajú vydávať všeobecné normy, ak sa neporadia aspoň s miestnou kompetentnou vrchnosťou nekatolíckej cirkvi alebo spoločnosti, ktorá má o to záujem.

Kán. 845 - § 1. Sviatosti krstu, birmovania a posvätného rádu sa nemôžu opakovať, pretože vtlačajú znak.

§ 2. Ak po starostlivo vykonanom zisťovaní pretrváva rozumná pochybnosť, či sviatosti, o ktorých sa hovorí v § 1, boli skutočne alebo platne udelené, majú sa udeliť podmienne.

Kán. 846 - § 1. Pri slávení sviatostí sa treba verne pridržovať liturgických kníh, schválených kompetentnou vrchnosťou; preto nesmie nikto v nich čokoľvek svojvoľne pridať, vynechať alebo meniť.

§ 2. Vysluhovateľ má sviatosti sláviť podľa vlastného obradu.

Kán. 847 - § 1. Pri vysluhovaní sviatostí, v ktorých treba použiť posvätné oleje, vysluhovateľ musí používať olej vylisovaný z olív alebo iných rastlín pri neporušení predpisu kán. 999, bod 2, a nedávno posvätený alebo požehnaný biskupom; staré sa nemajú používať, ak to nie je nevyhnutné.

§ 2. Farár si má zadovážiť posvätné oleje od vlastného biskupa a má ich na slušnom mieste starostlivo uchovávať.

Kán. 848 - Za vysluhovanie sviatostí okrem milodaru, určeného kompetentnou vrchnosťou, vysluhovateľ nemá nič žiadať, pričom vždy dbá na to, aby núdzni neboli zbavovaní sviatostnej pomoci z dôvodu chudoby.

I. titul KRST

Kán. 849 - Krst, brána sviatostí, nevyhnutný na spásu, skutočne alebo v túžbe, ktorým sa ľudia oslobodzujú od hriechov, preporodzuje sa na Božie deti a nezmazateľným znakom pripodobnení Kristovi sa včleňujú do Cirkvi, sa platne udeľuje iba krstom pravou vodou s náležitou slovnou formou.

I. kapitola SLÁVENIE KRSTU

Kán. 850 - Krst sa vysluhuje podľa poriadku predpísaného v schválených liturgických knihách s výnimkou prípadu súrnej potreby, v ktorom sa musí zachovať iba to, čo sa vyžaduje pre platnosť sviatosti.

Kán. 851 - Je potrebné, aby sa slávenie krstu náležite pripravilo, a preto:

1. dospelý, ktorý má v úmysle prijať krst, má byť prijatý do katechumenátu a podľa možnosti rozličnými stupňami privádzaný k sviatostnému uvedeniu podľa poriadku uvedenia, prispôsobeného Konferenciou biskupov, a podľa osobitných noriem, ktoré ona vydala;

2. rodičia dieťaťa, ktoré má byť pokrstené, a takisto tí, ktorí prevezmú úlohu krstných rodičov, sa majú riadne poučiť o význame tejto sviatosti a o záväzkoch, ktoré s ňou súvisia; farár sa sám alebo cez iných má postarať, aby rodičia pastoračnými poučeniami, ba aj spoločnou modlitbou boli náležite pripravení, pričom zhromaždí na to viaceré rodiny, a kde je to možné, aj ich navštívi.

Kán. 852 - § 1. Predpisy, ktoré sa nachádzajú v kánonoch o krste dospelého, sa vzťahujú na všetkých, ktorí vyrástli z detstva a dosiahli používanie rozumu.

§ 2. Za dieťa, aj čo sa týka krstu, sa pokladá ten, kto nie je zodpovedný za seba.

Kán. 853 - Je potrebné, aby voda, ktorá sa používa pri udeľovaní krstu, bola okrem nevyhnutného prípadu požehnaná podľa predpisov liturgických kníh.

Kán. 854 - Krst sa má udeľovať buď ponorením, alebo poliatím pri zachovaní predpisov Konferencie biskupov.

Kán. 855 - Rodičia, krstní rodičia a farár majú dbať na to, aby sa nedávalo meno, cudzie kresťanskému zmýšľaniu.

Kán. 856 - Hoci sa krst môže udeliť v ktorýkoľvek deň, predsa sa odporúča, aby sa spravidla slávil v nedeľu alebo ak je to možné na Veľkonočnú vigíliu.

Kán. 857 - § 1. Okrem nevyhnutného prípadu vlastným miestom krstu je kostol alebo kaplnka.

§ 2. Má byť pravidlom, aby dospelý bol pokrstený vo vlastnom farskom kostole, dieťa však vo vlastnom farskom kostole rodičov, ak sa z oprávneného dôvodu neodporúča niečo iné.

Kán. 858 - § 1. Každý farský kostol má mať krstný prameň pri neporušení kumulatívneho práva už nadobudnutého inými kostolmi.

§ 2. Miestny ordinár môže po vypočutí miestneho farára pre pohodlie veriacich dovoliť alebo nariadiť, aby krstný prameň bol aj v inom kostole alebo kaplnke v obvode farnosti.

Kán. 859 - Ak krstenec pre vzdialenosť miesta alebo pre iné okolnosti nemôže bez veľkých ťažkostí prísť alebo ho nemôžu doniesť do farského kostola alebo do iného kostola, alebo kaplnky, o ktorých sa hovorí v kán. 858, § 2, krst sa môže a musí udeliť v inom bližšom kostole alebo kaplnke, alebo aj na inom slušnom mieste.

Kán. 860 - § 1. Okrem nevyhnutného prípadu sa krst nemá udeľovať v súkromných domoch, ak to miestny ordinár z vážneho dôvodu nedovolil.

§ 2. Ak diecézny biskup nestanovil ináč, v nemocniciach sa krst okrem nevyhnutného prípadu alebo z iného súrneho pastoračného dôvodu nemá sláviť.

II. Kapitola

VYSLUHOVATEĽ KRSTU

Kán. 861 - § 1. Riadnym vysluhovateľom krstu je biskup, presbyter a diakon pri zachovaní predpisu kán. 530, bod 1.

§ 2. Ak je riadny vysluhovateľ neprítomný alebo hatený, krst dovolene udeľuje katechista alebo iný, koho na túto úlohu určil miestny ordinár, ba v nevyhnutnom prípade každý človek, vedený náležitým úmyslom; duchovní pastieri, najmä farár majú mať starosť o to, aby veriaci boli poučení o správnom spôsobe krstenia.

Kán. 862 - Okrem nevyhnutného prípadu nikto nesmie bez náležitého dovolenia udeľovať krst na cudzom území, a to ani svojim podriadeným.

Kán. 863 - Krst dospelých, aspoň tých, ktorí završili štrnásť rok života, má byť predložený diecéznemu biskupovi, aby krst udelil sám, ak to uzná za užitočné.

III. kapitola KRSTENCI

Kán. 864 - Prijat' krst je schopný každý človek a jedine človek, ktorý ešte nie je pokrstený.

Kán. 865 - § 1. Aby dospelý mohol byť pokrstený, sa vyžaduje, aby prejavil vôľu prijat' krst, aby bol dostačujúco poučený o pravdách viery a kresťanských povinnostiach a aby sa katechumenátom osvedčil v kresťanskom živote; má sa mu aj pripomenúť, aby oľutoval svoje hriechy.

§ 2. Dospelý, ktorý sa nachádza v nebezpečenstve smrti, môže byť pokrstený, ak má nejaké poznanie hlavných pravd viery, akýmkoľvek spôsobom prejavil svoj úmysel prijat' krst a prisľúbi, že bude zachovávať prikázania kresťanského náboženstva.

Kán. 866 - Dospelý, ktorý je krstený, má hneď po krste, ak neprekáža vážny dôvod, prijat' birmovanie a zúčastniť sa na eucharistickom slávení aj pristúpením k prijímaniu.

Kán. 867 - § 1. Rodičia sú povinní postarať sa, aby deti boli pokrstené v prvých týždňoch; čím skôr po narodení, ba ešte predtým sa majú obrátiť na farára, aby požiadali o sviatosť pre dieťa a aby sa na ňu náležite pripravili.

§ 2. Ak sa dieťa nachádza v nebezpečenstve smrti, má sa bezodkladne pokrstiť.

Kán. 868 - § 1. Aby sa dieťa dovolene pokrstilo, sa vyžaduje:

1. aby rodičia, aspoň jeden z nich alebo kto ich zákonne zastupuje, súhlasili;
2. aby bola opodstatnená nádej, že bude vychovávané v katolíckom náboženstve; ak taká nádej úplne chýba, má sa krst podľa predpisov partikulárneho práva odložiť, pričom sa rodičom vysvetlí dôvod.

§ 2. Dieťa katolíckych, ba aj nekatolíckych rodičov sa v nebezpečenstve smrti dovolene krstí aj proti vôli rodičov.

Kán. 869 - § 1. Ak je pochybnosť, či niekto bol pokrstený alebo či krst bol platne udelený, a pochybnosť aj po dôkladnom zisťovaní zostáva, krst sa mu uloží podmienne.

§ 2. Pokrstených v nekatolíckej ekleziálnej spoločnosti netreba podmienne krstiť, ak po preskúmaní matérie a slovnej formuly použitej pri udeľovaní krstu, ako aj so zreteľom na úmysel pokrsteného dospelého a krstiaceho vysluhovateľa nie je vážny dôvod pochybovať o platnosti udeleného krstu.

§ 3. Ak však v prípadoch, o ktorých sa hovorí v § 1 a 2, pochybnosť o udelení alebo o platnosti krstu zostáva, krst sa nemá udeliť, kým sa krstencovi, ak je dospelý, nevyloží učenie o sviatosti krstu a kým sa jemu, alebo ak ide o dieťa, jeho rodičom nevysvetlia dôvody pochybovania o platnosti sláveného krstu.

Kán. 870 - Odložené alebo nájdené dieťa sa má pokrstiť, ak po starostlivom zisťovaní nie je jeho pokrstenie zrejmé.

Kán. 871 - Potratové plody, ak sú živé, sa majú podľa možnosti pokrstiť.

IV. kapitola KRSTNÍ RODIČIA

Kán. 872 - Krstencovi sa podľa možnosti má dať krstný rodič, ktorého úlohou je dospelému krstencovi pomáhať pri uvedení do kresťanského života a dieťa, ktoré má byť pokrstené, spolu s rodičmi priniesť na krst a takisto sa usilovať, aby pokrstený viedol kresťanský život, primeraný krstu, a aby verne plnil povinnosti, ktoré s ním súvisia.

Kán. 873 - Za krstného rodiča sa má brať iba jeden krstný otec alebo iba jedna krstná matka, alebo jeden krstný otec a jedna krstná matka.

Kán. 874 - § 1. Aby niekto bol pripustený na prijatie úlohy krstného rodiča, je potrebné:

1. aby ho určil sám krstenec alebo jeho rodičia, alebo ich zástupca, alebo ak títo chýbajú, farár alebo vysluhovateľ, a aby bol schopný a mal úmysel plniť túto úlohu;
2. aby zavŕšil šestnásť rok života, ak diecézny biskup nestanovil iný vek alebo ak sa farár alebo vysluhovateľ domnievajú, že z oprávneného dôvodu treba pripustiť výnimku;
3. aby bol katolík, pobirmovaný a ktorý už prijal najsvätejšiu Eucharistiu, a viedol život primeraný viere a úlohe, ktorú má prijať;
4. aby nebol postihnutý nijakým kánonickým trestom, zákonne uloženým alebo vyhláseným;
5. aby nebol otcom alebo matkou krstenca.

§ 2. Pokrstený, ktorý patrí do nekatolíckej ekleziálnej spoločnosti, sa má pripustiť jedine spolu s katolíckym krstným rodičom, a to iba ako svedok krstu.

V. kapitola

DÔKAZ A ZÁPIS O UDELENOM KRSTE

Kán. 875 - Kto vysluhuje krst, má sa postarať, aby ak niet krstného rodiča, bol aspoň svedok, ktorým sa môže dokázať udelenie krstu.

Kán. 876 - Na dokázanie udeleného krstu, ak sa tým nikomu nespôsobí ujma, stačí vyhlásenie jedného svedka, proti ktorému nemožno nič namietat', alebo prisaha samého pokrsteného, ak prijal krst v dospelom veku.

Kán. 877 - § 1. Farár miesta, v ktorom sa slávi krst, musí starostlivo a bezodkladne zapísať do knihy pokrstených mená pokrstených s uvedením vysluhovateľa, rodičov, krstných rodičov, ako aj svedkov, ak boli prítomní, miesta a dátumu udeleného krstu spolu s udaním dňa a miesta narodenia.

§ 2. Ak ide o dieťa narodené z nevydatej matky, treba zapísať meno matky, ak jej materstvo je verejne známe alebo sama od seba o to písomne alebo pred dvoma svedkami žiada; takisto treba zapísať meno otca, ak je otcovstvo potvrdené nejakým verejným dokladom alebo vyhlásením pred farárom a dvoma svedkami; v ostatných prípadoch sa má pokrstený zapísať bez uvedenia mena otca alebo rodičov.

§ 3. Ak ide o adoptívne dieťa, majú sa zapísať mená adoptujúcich, a ak sa to robí v občianskej matrike kraja, aj mená prirodzených rodičov podľa normy § 1 a 2 so zreteľom na predpisy Konferencie biskupov.

Kán. 878 - Ak krst nebol udelený ani farárom, ani v jeho prítomnosti, vysluhovateľ krstu, nech je to ktokoľvek, o udelenom krste musí upovedomiť farára farnosti, v ktorej bol krst udelený, aby krst zapísal podľa normy kán. 877, § 1.

II. titul

SVIATOSŤ BIRMOVANIA

Kán. 879 - Sviatosť birmovania, ktorá vtlačá znak a ktorou sa pokrstení, pokračujúc na ceste uvedenia do kresťanského života, obohacujú darom Ducha Svätého a dokonalejšie sa pripútavajú k Cirkvi, posilňuje ich a užšie zaväzuje, aby slovom a skutkom boli svedkami Krista, šíрили vieru a ju obhajovali.

I. kapitola

SLÁVENIE BIRMOVANIA

Kán. 880 - § 1. Sviatosť birmovania sa udeľuje pomazaním krizmou na čele, ktoré sa vykonáva vložением ruky a slovami, predpísanými v schválených liturgických knihách.

§ 2. Krizma, ktorú treba používať pri sviatosti birmovania, musí byť posvätená biskupom, aj keď sviatosť vysluhuje presbyter.

Kán. 881 - Je užitočné, aby sa sviatosť birmovania udeľovala v kostole, a to v omši; z oprávneného a rozumného dôvodu sa však môže udeliť mimo omše a na hociktorom dôstojnom mieste.

II. kapitola VYSLUHOVATEĽ BIRMOVANIA

Kán. 882 - Riadnym vysluhovateľom birmovania je biskup; túto sviatosť platne udeľuje aj presbyter, splnomocnený univerzálnym právom alebo osobitným poverením kompetentnej vrchnosti.

Kán. 883 - Splnomocnenie vysluhovať birmovanie na základe samého práva majú:

1. v hraniciach svojej oblasti tí, ktorí sú podľa práva postavení na roveň diecéznemu biskupovi;
2. vzhľadom na určitú osobu presbyter, ktorý z moci úradu alebo mandátu diecézneho biskupa krstí osobu, ktorá vyrástla z detstva, alebo už pokrsteného prijíma do plného spoločenstva katolíckej cirkvi;
3. vzhľadom na tých, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, farár, ba hociktorý presbyter.

Kán. 884 - § 1. Diecézny biskup má birmovanie udeľovať sám alebo má sa postarať, aby ho vysluhoval iný biskup; ak je to však nevyhnutné, splnomocnenie môže udeliť jednému alebo viacerým určeným presbyterom, ktorí majú túto sviatosť vysluhovať.

§ 2. Biskup a takisto presbyter, ktorý na základe práva alebo osobitného udelenia kompetentnej vrchnosti má splnomocnenie birmovať, môžu si v jednotlivých prípadoch z vážneho dôvodu pribrať presbyterov, aby aj oni sviatosť vysluhovali.

Kán. 885 - § 1. Diecézny biskup má povinnosť postarať sa, aby sa sviatosť birmovania udeľovala podriadeným, ktorí si ju riadne a rozumne žiadajú.

§ 2. Presbyter, ktorý má toto splnomocnenie, musí ho používať v prospech tých, pre ktorých bolo toto splnomocnenie udelené.

Kán. 886 - § 1. Biskup vo svojej diecéze zákonne vysluhuje sviatosť birmovania aj veriacim, ktorí mu nepodliehajú, ak to nezabraňuje výslovný zákaz ich vlastného ordinára.

§ 2. Biskup, aby dovolene vysluhoval birmovanie v cudzej diecéze, potrebuje aspoň rozumne predpokladané dovolenie diecézneho biskupa, ak nejde o jeho podriadených.

Kán. 887 - Presbyter, ktorý má splnomocnenie vysluhovať birmovanie, túto sviatosť dovolene udeľuje aj cudzincom na území, ktoré mu bolo určené, ak tomu nebráni zákaz ich vlastného ordinára; na cudzom území ju nemôže nikomu platne udeliť, pri neporušení predpisu kán. 883, bod 3.

Kán. 888 - Vysluhovatelia, ktorí môžu birmovať na určitom území, môžu birmovať aj na vyňatých miestach toho istého územia.

III. kapitola BIRMOVANCI

Kán. 889 - § 1. Prijat' birmovanie je schopný každý pokrstený a jedine pokrstený, ktorý ešte nie je birmovaný.

§ 2. Aby niekto mimo nebezpečenstva smrti dovolene prijal birmovanie, vyžaduje sa, aby ak je schopný používať rozum, bol vhodne poučený, riadne disponovaný a vedel obnoviť krstné sľuby.

Kán. 890 - Veriaci sú povinní túto sviatosť prijať v pravom čase; rodičia, duchovní pastieri, predovšetkým farári sa majú starať, aby veriaci boli na jej prijatie riadne vyučení a v príhodnom čase k nej pristúpili.

Kán. 891 - Sviatosť birmovania sa má veriacim udeľovať približne vo veku rozoznávania, ak Konferencia biskupov nevymedzila iný vek alebo ak nehrozí nebezpečenstvo smrti, alebo ak sa podľa úsudku vysluhovateľa z vážneho dôvodu neodporúča niečo iné.

IV. kapitola BIRMOVNÍ RODIČIA

Kán. 892 - Birmovanec má mať podľa možnosti birmovného rodiča, ktorého úlohou je starať sa, aby sa pobirmovaný správal ako opravdivý Kristov svedok a aby verne plnil povinnosti, ktoré s touto sviatosťou súvisia.

Kán. 893 - § 1. Aby niekto plnil úlohu birmovného rodiča, je potrebné, aby vyhovoval podmienkam, o ktorých sa hovorí v kán. 874.

§ 2. Je užitočné za birmovného rodiča vziať toho, kto pri krste prijal úlohu krstného rodiča.

V. kapitola DÔKAZ A ZÁPIS O UDELENOM BIRMOVANÍ

Kán. 894 - Pri dokazovaní udeleného birmovania sa majú zachovávať predpisy kán. 876.

Kán. 895 - Mená pobirmovaných s uvedením vysluhovateľa, rodičov a birmovných rodičov, miesta a dátumu udeleného birmovania sa majú zapísať do knihy pobirmovaných diecéznej kúrie alebo tam, kde to predpísala Konferencia biskupov alebo diecézny biskup, do knihy, ktorú treba uchovávať vo farskom archíve; farár musí o udelenom birmovaní upovedomiť farára miesta krstu, aby sa urobil záznam v knihe pokrstených podľa normy kán. 535, § 2.

Kán. 896 - Ak miestny farár nebol prítomný, má ho vysluhovateľ sám alebo cez iného čím skôr upovedomiť o udelenom birmovaní.

III. titul NAJSVÄTEJŠIA EUCHARISTIA

Kán. 897 - Najvznešenejšou sviatosťou je najsvätejšia Eucharistia, v ktorej sám Kristus Pán je prítomný, obetuje sa a je prijímaný a ktorou Cirkev ustavične žije a rastie. Eucharistická obeta, pamiatka smrti a zmŕtvychvstania Pána, v ktorej obeta kríža naveky pretrváva, je vrcholom a prameňom celého kultu a kresťanského života, ňou sa naznačuje a uskutočňuje jednota Božieho ľudu a dovŕšuje budovanie Kristovho tela. Ostatné sviatosti a všetky cirkevné diela apoštolátu totiž súvisia s najsvätejšou Eucharistiou a sú na ňu zamerané.

Kán. 898 - Veriaci majú mať najsvätejšiu Eucharistiu v najväčšej úcte tým, že sa aktívne zúčastňujú na slávení najsvätejšej obety, s najväčšou nábožnosťou a často prijímajú túto sviatosť a uctievať ju s najhlbšou poklonou; pri objasňovaní náuky o tejto sviatosti duchovní pastieri majú veriacich o tejto povinnosti horľavo poučať.

I. kapitola EUCHARISTICKÉ SLÁVENIE

Kán. 899 - § 1. Eucharistické slávenie je úkon samého Krista a Cirkvi, v ktorom Kristus Pán službou kňaza obetuje seba samého, podstatne prítomného pod podobami chleba a vína Bohu Otcovi a veriacim, zapojeným do jeho obetovania, sa dáva ako duchovný pokrm.

§ 2. Na eucharistickom zhromaždení sa Boží ľud povoláva v jedno za predsedníctva biskupa alebo pod jeho autoritou predsedajúceho presbytera, ktorí konajú v osobe Krista, a všetci prítomní veriaci, či klerici, alebo laici, účasťou na ňom spolupôsobia, každý svojím spôsobom podľa rozdielnosti posvätných rádov a liturgických úloh.

§ 3. Eucharistické slávenie sa má tak usporiadať, aby všetci zúčastnení dostali z neho čo najhojnejšie ovocie, na dosiahnutie ktorého Kristus Pán ustanovil eucharistickú obetu.

1. článok VYSLUHOVATEĽ NAJSVÄTEJŠEJ EUCHARISTIE

Kán. 900 - § 1. Vysluhovateľom, ktorý v osobe Krista môže utvoriť sviatosť Eucharistie, je jedine platne vysvätený kňaz.

§ 2. Eucharistiu dovolene slávi kňaz nehatený kánonickým zákonom pri zachovaní predpisov kánonov, ktoré nasledujú.

Kán. 901 - Kňaz má právo obetovať omšu za kohokoľvek, tak za živých, ako aj za zomrelých.

Kán. 902 - Ak sa na osob veriacich nevyžaduje alebo neodporúča niečo iné, kňazi môžu Eucharistiu koncelebrovať, pričom však zostáva nedotknutá sloboda jednotlivých kňazov sláviť Eucharistiu individuálne, nie však v čase, keď sa v tom istom kostole alebo kaplnke koná koncelebrácia.

Kán 903 - Kňaz má byť pripustený k sláveniu Eucharistie, hoci rektorovi kostola je neznámy, len keď predloží odporúčajúcu listinu svojho ordinára alebo svojho predstaveného, nie staršiu než jeden rok, alebo keď sa možno rozumne domnievať, že nie je hatený sláviť.

Kán. 904 - Kňazi, majúci stále na pamäti, že v tajomstve eucharistickej obety sa trvalo uskutočňuje dielo vykúpenia, majú ju často sláviť; ba sa im nástoľčivo odporúča každodenné slávenie, ktoré aj vtedy, keď veriaci nemôžu byť prítomní, je úkonom Krista a Cirkvi, v ktorom kňazi, keď ho konajú, spĺňajú svoju hlavnú úlohu.

Kán. 905 - § 1. Okrem prípadov, v ktorých podľa normy práva je dovolené v ten istý deň viac ráz sláviť alebo koncelebrovať Eucharistiu, kňazovi nie je dovolené sláviť viac než raz za deň.

§ 2. Ak je nedostatok kňazov, miestny ordinár môže povoliť, aby kňazi z oprávneného dôvodu slávili Eucharistiu dva razy za deň, ba keď to vyžadujú pastoračné potreby, v nedele a v prikázané sviatky, aj tri razy.

Kán. 906 - Ak nie je oprávnený a rozumný dôvod, kňaz nemá sláviť eucharistickú obetu bez účasti aspoň nejakého veriaceho.

Kán. 907 - Pri eucharistickom slávení nie je diakonom a laikom dovolené vyslovovať modlitby, zvlášť nie eucharistickú modlitbu, alebo robiť úkony, ktoré sú vlastné sláviacemu kňazovi.

Kán. 908 - Katolíckym kňazom je zakázané koncelebrovať Eucharistiu spolu s kňazmi alebo služobníkmi cirkví alebo ekleziálnych spoločností, ktoré nemajú plné spoločenstvo s katolíckou cirkvou.

Kán. 909 - Kňaz nemá zanedbať modlitbou sa náležite pripraviť na slávenie eucharistickej obety a po jej skončení vzdať Bohu vďaky.

Kán. 910 - § 1. Riadnym vysluhovateľom svätého prijímania je biskup, presbyter a diakon.

§ 2. Mimoriadnym vysluhovateľom svätého prijímania je akolyta, ako aj iný veriaci, určený podľa normy kán. 230, § 3.

Kán. 911 - § 1. Povinnosť a právo zaniest' najsvätejšiu Eucharistiu chorým ako viatikum majú farár a kapláni, duchovní správcovia, ako aj predstavený spoločnosti v klerických rehoľných inštitútoch alebo spoločnostiach apoštolského života vo vzťahu ku všetkým, ktorí sa nachádzajú v dome.

§ 2. V prípade nevyhnutnosti alebo aspoň s predpokladaným povolením farára, duchovného správcu alebo predstaveného, ktorých treba o tom neskôr upovedomiť, musí to urobiť akýkoľvek kňaz alebo iný vysluhovateľ svätého prijímania.

2. článok **ÚČASŤ NA NAJSVÄTEJŠEJ EUCHARISTII**

Kán. 912 - Každý pokrstený, ktorému to právo nezakazuje, môže a musí byť pripustený na sväté prijímanie.

Kán. 913 - § 1. Aby sa najsvätejšia Eucharistia mohla vysluhovať deťom, vyžadujú sa od nich dostačujúce vedomosti a dôkladná príprava, tak aby primerane svojim schopnostiam chápali Kristovo tajomstvo a s vierou a nábožne mohli prijímať Pánovo telo.

§ 2. Deťom však nachádzajúcim sa v nebezpečenstve smrti možno vyslúžiť najsvätejšiu Eucharistiu, ak môžu rozoznať Kristovo telo od obvyčajného pokrmu a prijímanie účtvo prijať.

Kán. 914 - Je povinnosťou predovšetkým rodičov a ich zástupcov, ako aj farára postarať sa, aby sa deti po dosiahnutí používania rozumu náležite pripravili a čo najskôr sa po predchádzajúcej sviatostnej spovedi posilňovali týmto božským pokrmom; úlohou farára je aj dozeráť, aby k svätému prijímaniu nepristupovali deti, ktoré nedosiahli používanie rozumu alebo ktoré nepovažuje za dostatočne pripravené.

Kán. 915 - Na sväté prijímanie sa nesmú pripustiť exkomunikovaní a postihnutí interdiktom po jeho uložení alebo vyhlásení trestu a iní, ktorí tvrdojšie zotrvávajú v zjavne ťažkom hriechu.

Kán. 916 - Kto si je vedomý ťažkého hriechu, bez predchádzajúcej sviatostnej spovede nesmie sláviť omšu ani prijímať Pánovo telo, ak nie je na to vážny dôvod a niet príležitosti vyspovedať sa; v tomto prípade si musí byť vedomý, že je povinný vzbudiť si úkon dokonalej ľútosti, ktorý zahŕňa predsavzatie čo najskôr sa vyspovedať.

Kán. 917 - Kto najsvätejšiu Eucharistiu už prijal, môže ju v ten istý deň prijať po druhý raz iba pri eucharistickom slávení, na ktorom sa zúčastňuje, pri neporušení predpisu kán. 921, § 2.

Kán. 918 - Veľmi sa odporúča, aby k svätému prijímaniu pristupovali veriaci v samom eucharistickom slávení; mimo omše sa im však má vyslúžiť, keď ho z oprávneného dôvodu žiadajú, pri zachovaní liturgických obradov.

Kán. 919 - § 1. Kto chce prijať najsvätejšiu Eucharistiu, má sa aspoň jednu hodinu pred svätým prijímaním zdržiavať akéhokoľvek pokrmu a nápoja iba s výnimkou vody a liekov.

§ 2. Kňaz, ktorý v ten istý deň slávi dva alebo tri razy najsvätejšiu Eucharistiu, môže niečo požiť pred druhým alebo tretím slávením, hoci ešte neuplynula jedna hodina.

§ 3. Tí, čo sú pokročilého veku a trpia nejakou chorobou, ako aj tí, ktorí ich opatrujú, môžu prijať najsvätejšiu Eucharistiu, hoci v predchádzajúcej hodine niečo požili.

Kán. 920 - § 1. Každý veriaci po prvom prijatí najsvätejšej Eucharistie je povinný aspoň raz do roka pristúpiť k svätému prijímaniu.

§ 2. Toto prikázanie sa musí splniť vo veľkonočnom období, ak sa z oprávneného dôvodu nesplní v priebehu roka v inom čase.

Kán. 921 - § 1. Veriaci, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, pochádzajúcom z akejkolvek príčiny, majú sa posilniť svätým prijímaním na spôsob viatika.

§ 2. Hoci v ten istý deň už boli posilnení svätým prijímaním, predsa sa veľmi odporúča, aby tí, ktorí sa ocitli v nebezpečenstve života, opäť prijímali.

§ 3. Počas trvania nebezpečenstva smrti sa odporúča, aby sa sväté prijímanie vysluhovalo viac ráz v rozličných dňoch.

Kán. 922 - Sväté viatikum sa chorým nemá príliš odkladať; duchovní pastieri majú horlivo dbať, aby sa chorí ním posilnili, kým sú pri plnom vedomí.

Kán. 923 - Veriaci sa môžu zúčastniť na eucharistickej obete a pristúpiť k svätému prijímaniu v ktoromkoľvek katolíckom obrade pri zachovaní predpisu kán. 844.

3. článok

OBRADY A CEREMONIE EUCHARISTICKÉHO SLÁVENIA

Kán. 924 - § 1. Najsvätejšia eucharistická obeta sa musí prinášať z chleba a vína, do ktorého treba primiešať trocha vody.

§ 2. Chlieb musí byť čisto pšeničný a nedávno upečený, tak aby nebolo nijaké nebezpečenstvo pokazenia.

§ 3. Víno musí byť prírodné z plodov viniča a nepokazené.

Kán. 925 - Sväté prijímanie sa má udeľovať len pod podobou chleba alebo podľa normy liturgických zákonov pod obojím spôsobom; avšak v prípade nevyhnutnosti aj len pod podobou vína.

Kán. 926 - Pri eucharistickom slávení podľa dávnej tradície latinskej cirkvi má kňaz používať nekvasený chlieb, kdekoľvek prináša obetu.

Kán. 927 - Nikdy nie je dovolené, ani v naliehavej krajnej potrebe konsekrovať jednu materiu bez druhej, alebo obidve mimo eucharistického slávenia.

Kán. 928 - Eucharistické slávenie sa má vykonávať v jazyku latinskom alebo v inom jazyku, pod podmienkou, že liturgické texty boli zákonne schválené.

Kán. 929 - Pri slávení a vysluhovaní Eucharistie majú kňazi a diakoni nosiť posvätné rúcha, predpísané rubrikami.

Kán. 930 - § 1. Chorý kňaz alebo kňaz pokročilého veku, ak nemôže stáť, eucharistickú obetu môže sláviť posediačky pri zachovaní liturgických zákonov, nie však pred ľuďmi, ak to nie je s povolením miestneho ordinára.

§ 2. Slepý kňaz alebo kňaz trpiaci inou chorobou dovolene slávi eucharistickú obetu s použitím akéhokoľvek schváleného omšového textu a v prípade potreby za prítomnosti iného kňaza alebo diakona, alebo riadne poučeného laika, ktorý mu má pomáhať.

4. článok

ČAS A MIESTO SLÁVENIA EUCHARISTIE

Kán. 931 - Sláviť a rozdávať Eucharistiu možno v ktorýkoľvek deň a v ktorúkoľvek hodinu s výnimkou tých, ktoré sa podľa liturgických noriem vylučujú.

Kán. 932 - § 1. Eucharistické slávenie sa má konať na posvätnom mieste, ak v jednotlivom prípade potreba nevyžaduje niečo iné; v takom prípade slávenie musí byť na slušnom mieste.

§ 2. Eucharistickú obetu treba vykonávať na posvätnom alebo požehnanom oltári; mimo posvätného miesta sa môže použiť vhodný stôl, vždy prikrytý oltárnou plachtou a korporálom.

Kán. 933 - Z oprávneného dôvodu a s výslovným povolením miestneho ordinára je kňazovi dovolené sláviť Eucharistiu v kostole niektorej cirkvi alebo ekleziálnej spoločnosti, ktoré nemajú plné spoločenstvo s katolíckou cirkvou, pri vylúčení verejného pohoršenia.

II. kapitola **UCHOVÁVANIE A UCTIEVANIE NAJSVÄTEJŠEJ EUCHARISTIE**

Kán. 934 - § 1. Najsvätejšia Eucharistia:

1. sa musí uchovávať v katedrálnom kostole alebo v kostole, ktorý mu je postavený na roveň, v každom farskom kostole, ako aj v kostole alebo kaplnke, ktoré sú pripojené k domu rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života;
2. sa môže uchovávať v súkromnej kaplnke biskupa a s povolením miestneho ordinára v iných kostoloch, kaplnkách a súkromných kaplnkách.

§ 2. Na posvätných miestach, kde sa uchováva najsvätejšia Eucharistia, musí byť vždy niekto, kto sa má o ňu starať, a podľa možnosti kňaz má sláviť omšu aspoň dva razy do mesiaca.

Kán. 935 - Nikomu nie je dovolené držať u seba najsvätejšiu Eucharistiu alebo ju so sebou nosiť pri cestovaní, ak to nie je z naliehavej pastoračnej potreby a pri zachovaní predpisov diecézneho biskupa.

Kán. 936 - V dome rehoľného inštitútu alebo v inom nábožnom dome má sa najsvätejšia Eucharistia uchovávať iba v kostole alebo v hlavnej kaplnke, ktoré sú pripojené k domu; ordinár však z oprávneného dôvodu môže dovoliť, aby sa uchovávala aj v inej kaplnke toho istého domu.

Kán. 937 - Ak neprekáža vážny dôvod, kostol, v ktorom sa uchováva najsvätejšia Eucharistia, má byť otvorený pre veriacich aspoň niekoľko hodín denne, aby sa pred Najsvätejšou sviatosťou mohli venovať modlitbe.

Kán. 938 - § 1. Najsvätejšia Eucharistia sa má obvykle uchovávať iba v jednom svätostánku kostola alebo kaplnky.

§ 2. Svätostánok, v ktorom sa uchováva najsvätejšia Eucharistia, má byť umiestnený v takej časti kostola alebo kaplnky, ktorá je význačná, viditeľná, dôstojne vyzdobená, vhodná na modlitbu.

§ 3. Svätostánok, v ktorom sa trvalo uchováva najsvätejšia Eucharistia, má byť nepohybný, zhotovený z pevného nepriehľadného materiálu a tak uzavretý, aby sa čo najviac vylúčilo nebezpečenstvo zneučenia.

§ 4. Z vážneho dôvodu je dovolené najsvätejšiu Eucharistiu najmä v nočnom čase uchovávať na inom bezpečnejšom a dôstojnom mieste.

§ 5. Kto má na starosti kostol alebo kaplnku, má zabezpečiť, aby sa kľúč od svätostánku, v ktorom sa uchováva najsvätejšia Eucharistia, čo najstarostlivejšie strážil.

Kán. 939 - Konsekrované hostie sa majú v množstve dostačujúcom potrebám veriacich uchovávať v pyxide alebo v nádobe a majú sa často obnovovať, keď sa staré riadne spotrebujú.

Kán. 940 - Pred svätostánkom, v ktorom sa uchováva najsvätejšia Eucharistia, má trvalo svietiť osobitná lampa, ktorou sa naznačuje a uctieva prítomnosť Krista.

Kán. 941 - § 1. V kostoloch alebo kaplnkách, ktoré majú povolenie uchovávať najsvätejšiu Eucharistiu, sa môžu konať vyloženia buď v cibóriu, alebo v monštrancii pri zachovaní noriem, predpísaných v liturgických knihách.

§ 2. Počas slávenia omše nemá byť v tom istom priestore kostola alebo kaplnky vyložená Najsvätejšia sviatosť.

Kán. 942 - Odporúča sa, aby sa v tých istých kostoloch a kaplnkách každoročne konalo slávnostné vyloženie Najsvätejšej sviatosti primerane dlhý, aj keď nie súvislý čas, aby miestne spoločenstvo intenzívnejšie meditovalo o

eucharistickom tajomstve a klaňalo sa mu; takéto vyloženie sa však má konať len vtedy, keď sa predvída primeraná účasť veriacich, a pri zachovaní stanovených noriem.

Kán. 943 - Vykonávateľom vyloženia Najsvätejšej sviatosti a eucharistického požehnania je kňaz alebo diakon; za osobitných okolností vykonávateľom len vyloženia a uloženia, ale bez požehnania je akolyta, mimoriadny vysluhovať svätého prijímania alebo niekto iný, poverený miestnym ordinárom, pričom má zachovať predpisy diecézneho biskupa.

Kán. 944 - § 1. Kde je to podľa úsudku diecézneho biskupa možné, ako verejné svedectvo úcty voči najsvätejšej Eucharistii sa najmä na slávnosť Kristovho tela a krvi má konať procesia, vedená po verejných cestách.

§ 2. Je úlohou diecézneho biskupa vydať nariadenia o procesiách, ktorými sa má postarať o účasť na nich a o ich dôstojnosť.

III. kapitola

MILODAR VENOVANÝ NA SLÁVENIE OMŠE

Kán. 945 - § 1. Podľa schváleného zvyku Cirkvi každému kňazovi, ktorý slávi alebo koncelebruje omšu, je dovolené prijať venovaný milodar, aby omšu obetoval na určitý úmysel.

§ 2. Kňazom sa nástojčivo odporúča, aby aj bez prijatia milodaru, slávili omšu na úmysel veriacich, najmä biednych.

Kán. 946 - Veriaci, ktorí obetujú milodar, aby sa na ich úmysel slúžila omša, prispievajú k dobru Cirkvi a jeho venovaním majú účasť na jej starostlivosti o podporu služobníkov a diel.

Kán. 947 - Omšové milodary treba úplne uchrániť pred akýmkoľvek, hoci len zdanlivým druhom predávania alebo obchodovania.

Kán. 948 - Osobitne treba obetovať omše na úmysel tých, za ktorých bol jednotlivý milodar, i keď skromný, venovaný a prijatý.

Kán. 949 - Kto je zaviazaný povinnosťou sláviť omšu a obetovať ju na úmysel tých, ktorí venovali milodar, má tú istú povinnosť, hoci by sa prijaté milodary bez jeho viny stratili.

Kán. 950 - Ak sa venuje suma peňazí na slúženie omší bez určenia počtu omší, ktoré treba sláviť, ten sa vyráta so zreteľom na milodar stanovený v mieste, na ktorom sa darca zdržiava, ak sa zákonne nemusí presumovať, že jeho úmysel bol iný.

Kán. 951 - § 1. Kňaz, ktorý v ten istý deň slávi viac omší, každú môže obetovať na úmysel, na ktorý bol venovaný milodar, ale má právo okrem dňa Narodenia Pána ponechať si milodar iba za jednu omšu, ostatné však má odovzdať na ciele, ktoré predpísal ordinár, pričom je pripustená odmena z vonkajšieho titulu.

§ 2. Kňaz, ktorý v ten istý deň koncelebruje druhú omšu, z nijakého titulu nemôže za ňu prijať milodar.

Kán. 952 - § 1. Úlohou provinčného koncilu alebo zhromaždenia biskupov provincie je pre celú provinciu dekrétom určiť, aký milodar sa má venovať na slávenie a obetovanie omše, a kňazovi nie je dovolené žiadať vyššiu sumu; je mu však dovolené prijať spontánne venovaný vyšší, ale aj nižší milodar, než je určený za obetovanie omše.

§ 2. Kde taký dekrét chýba, má sa zachovať zvyk, platný v diecéze.

§ 3. Aj členovia ktorýchkoľvek rehoľných inštitútov musia sa podriaďovať tomu istému dekrétu alebo miestneho zvyku, o ktorých sa hovorí v § 1 a 2.

Kán. 953 - Nikomu nie je dovolené prijať toľko milodarov na omše, ktoré má sám obetovať, koľkým v priebehu roka nemôže zadostučiniť.

Kán. 954 - Ak v niektorých kostoloch alebo kaplnkách žiadajú sláviť väčší počet omší, než je možné ich tam sláviť, je dovolené sláviť ich inde, ak darcovia výslovne nevyjadrili opačnú vôľu.

Kán. 955 - § 1. Kto mieni slávenie omší, ktoré treba obetovať, zveriť iným, ich slávenie má čo najskôr zveriť kňazom podľa svojho výberu, iba ak si je istý, že proti nim niet nijakého podozrenia; musí odovzdať celý prijatý milodar, ak nie je zistené, že to, čo prevyšuje sumu stanovenú v diecéze, bolo dané vzhľadom na osobu; je aj povinný starať sa o slávenie omší, kým nedostane potvrdenie tak o prevzatom záväzku, ako aj o prijatom milodare.

§ 2. Čas, v ktorom treba omše sláviť, sa začína dňom, v ktorom ich kňaz prijal na slávenie, ak nie je zrejme niečo iné.

§ 3. Tí, ktorí iným zverujú omše na slávenie, bezodkladne majú do knihy zapísať tak prijaté omše, ako aj tie, ktoré odovzdali iným, pričom zapíšu aj milodary za ne. § 4. Každý kňaz musí presne zapísať omše, ktoré prijal na slávenie a ktorým zadost'učinil.

Kán. 956 - Všetci a jednotliví správcovia darov na nábožné ciele, ako aj tí, ktorí sú akokoľvek povinní starať sa o slávenie omší, či klerici, alebo laici, majú bremená omší, ktorým nebolo v priebehu roka zadost'učinené, odovzdať svojim ordinárom spôsobom, ktorí majú oni určiť.

Kán. 957 - Povinnosť a právo dozerať na plnenie omšových bremien v kostoloch svetského kléru prislúcha miestnemu ordinárovi, v kostoloch rehoľných inštitútov alebo spoločností apoštolského života ich predstaveným.

Kán. 958 - § 1. Farár, ako aj rektor kostola alebo iného nábožného miesta, kde sa zvyčajne prijímajú omšové milodary, majú mať osobitnú knihu, do ktorej sa má starostlivo zapisovať počet omší, ktoré treba sláviť, úmysel, venovaný milodar, ako aj vykonané slávenie.

§ 2. Ordinár je povinný každoročne tieto knihy osobne alebo cez iných prekontrolovať.

IV. titul SVIATOSŤ POKÁNIA

Kán. 959 - Vo sviatosti pokánia veriaci vyznávajú hriechy zákonnému vysluhovateľovi, ľutujú ich a majú predsavzatie polepšiť sa, rozhrešením, ktoré im ten istý vysluhovateľ udelil, dostávajú od Boha odpustenie hriechov, ktoré spáchali po krste, a súčasne sa zmierujú s Cirkvou, ktorú zhrešením ranili.

I. kapitola SLÁVENIE SVIATOSTI

Kán. 960 - Individuálne a úplné vyznanie a rozhrešenie sú jediným riadnym spôsobom, ktorým sa veriaci, vedomý si ťažkého hriechu, zmieruje s Bohom a s Cirkvou; iba fyzická alebo morálna nemožnosť oslobodzuje od takéhoto vyznania; v tomto prípade sa zmierenie môže dosiahnuť aj inými spôsobmi.

Kán. 961 - § 1. Rozhrešenie viacerým kajúcnikom súčasne bez predchádzajúceho individuálneho vyznania hriechov sa všeobecným spôsobom nemôže udeľovať, môže sa iba vtedy ak:

1. hrozí nebezpečenstvo smrti a niet dost' času, aby kňaz alebo kňazi vypočuli spoveď jednotlivých kajúcnikov;

2. je vážna potreba, totiž keď so zreteľom na počet kajúcnikov nie je k dispozícii dostatok spovedníkov, aby v primeranom čase riadne vypočuli spoveď jednotlivcov, takže kajúcnici by boli bez vlastnej viny nútení zostať dlho bez sviatostnej milosti alebo svätého prijímania; potreba sa však nepovažuje za dostačujúcu, keď je nedostatok spovedníkov len z dôvodu, že sa zhromaždil veľký počet kajúcnikov, aký sa môže vyskytnúť pri nejakej veľkej slávnosti alebo na púti.

§ 2. Posúdiť, či jestvujú podmienky, vyžadované podľa normy § 1, bod 2, prislúcha diecéznemu biskupovi, ktorý so zreteľom na kritériá, dohodnuté s ostatnými členmi Konferencie biskupov, môže vymedziť prípad takej potreby.

Kán. 962 - § 1. Aby veriaci platne prijal sviatostné rozhrešenie, udelené viacerým súčasne, vyžaduje sa nielen to, aby bol vhodne disponovaný, ale aby si súčasne predsavzal, že v náležitom čase jednotlivito vyzná ťažké hriechy, ktoré nateraz takto nemôže vyznať.

§ 2. Veriaci majú byť podľa možnosti aj pri príležitosti prijímania všeobecného rozhrešenia poučení o požiadavkách stanovených v § 1, ako aj o všeobecnom rozhrešení v nebezpečenstve smrti, ak to čas dovoľuje, má predchádzať povzbudenie, aby sa každý postaral o vzbudenie úkonu dokonalej ľútosti.

Kán. 963 - Pri zachovaní povinnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 989, ten, komu sa všeobecným rozhrešením odpúšťajú ťažké hriechy, má čím skôr pri prvej príležitosti pristúpiť k individuálnej spovedi, skôr než dostane iné všeobecné rozhrešenie, ak do toho nevstúpi oprávnený dôvod.

Kán. 964 - § 1. Vlastným miestom na vysluhovanie sviatostnej spovede je kostol alebo kaplnka.

§ 2. Čo sa týka spovednice, Konferencia biskupov má vydať normy, pričom však má dbať na to, aby spovednice boli vždy na viditeľnom mieste, opatrené pevnou mriežkou medzi kajúcnikom a spovedníkom, aby ich mohli slobodne používať veriaci, ktorí si to želajú.

§ 3. Spoved' sa nemá vysluhovať mimo spovednice, bez oprávneného dôvodu.

II. kapitola VYSLUHOVATEĽ SVIATOSTI POKÁNIA

Kán. 965 - Vysluhovateľom sviatosti pokánia je jedine kňaz.

Kán. 966 - § 1. Na platné rozhrešenie od hriechov sa vyžaduje, aby vysluhovateľ okrem moci posvätného rádu mal splnomocnenie ju vykonávať veriacim, ktorým udeľuje rozhrešenie.

§ 2. Toto splnomocnenie môže kňaz dostať buď samým právom, alebo udelením kompetentnou vrchnosťou podľa normy kán. 969.

Kán. 967 - § 1. Okrem Rímskeho veľkňaza splnomocnenie spovedať veriacich všade na svete majú samým právom kardináli; takisto aj biskupi, ktorí ho aj dovolene všade používajú, ak to diecézny biskup v jednotlivom prípade neodoprel.

§ 2. Tí, ktorí majú trvalé splnomocnenie spovedať či už z moci úradu, alebo z moci udelenia ordinára miesta inkardinácie alebo miesta, kde majú trvalé bydlisko, toto splnomocnenie môžu používať všade, ak to miestny ordinár v jednotlivom prípade neodoprel, pri zachovaní predpisov kán. 974, § 2 a 3.

§ 3. Samým právom to isté splnomocnenie spovedať majú tí voči členom a iným, nachádzajúcim sa vo dne i v noci v dome inštitútu alebo spoločnosti, ktorí z moci úradu alebo z moci udelenia kompetentným predstaveným sú vybavení splnomocnením spovedať, podľa normy kán. 968, § 2, a 969, § 2; tí ho používajú aj dovolene, ak to niektorý vyšší predstavený vo vzťahu k vlastným podriadeným v jednotlivom prípade neodoprel.

Kán. 968 - § 1. Mocou úradu má právo spovedať miestny ordinár, každý pre svoju oblasť, kanonik penitenciár a rovnako aj farár a iní, ktorí sú na úrovni farára.

§ 2. Mocou úradu majú splnomocnenie spovedať svojich členov a iných, ktorí sa vo dne i v noci nachádzajú v dome, predstavení rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, ak sú klerické pápežského práva, ktorí podľa normy stanov majú riadiacu výkonnú moc, ale pri zachovaní predpisu kán. 630, § 4.

Kán. 969 - § 1. Jedine miestny ordinár je kompetentný udeliť ktorýmkoľvek presbyterom splnomocnenie spovedať ktorýchkoľvek veriacich; avšak presbyteri, ktorí sú členmi rehoľných inštitútov, toto splnomocnenie nemajú používať bez aspoň predpokladaného dovolenia svojho predstaveného.

§ 2. Predstavený rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, o ktorom sa hovorí v kán. 968, § 2, je kompetentný udeliť ktorémukoľvek presbyterovi splnomocnenie spovedať svojich podriadených a iných, ktorí sa vo dne i v noci nachádzajú v dome.

Kán. 970 - Splnomocnenie spovedať sa má udeľovať iba presbyterom, o ktorých sa skúškou zistilo, že sú súci, alebo ich súcosť je zrejmá odinakiaľ.

Kán. 971 - Miestny ordinár nemá udeliť trvalé splnomocnenie spovedať presbyterovi, hoci má v jeho oblasti trvalé alebo prechodné bydlisko, ak predtým podľa možnosti nevypočul ordinára tohto presbytera.

Kán. 972 - Splnomocnenie spovedať môže kompetentná vrchnosť, o ktorej sa hovorí v kán. 969, udeliť či už na neobmedzený, alebo vymedzený čas.

Kán. 973 - Trvalé splnomocnenie na spovedanie sa má udeliť písomne.

Kán. 974 - § 1. Miestny ordinár a takisto kompetentný predstavený nemá odobrať natrvalo udelené splnomocnenie spovedať, ak nie je na to vážny dôvod.

§ 2. Keď miestny ordinár, o ktorom sa hovorí v kán. 967, § 2, odobere splnomocnenie spovedať, ktoré on udelil, presbyter stráca toto splnomocnenie všade; keď toto splnomocnenie odobere iný miestny ordinár, stráca ho iba na území ordinára, ktorý ho odobral.

§ 3. Každý miestny ordinár, ktorý nejakému presbyterovi odobral splnomocnenie spovedať, má vyznamenať ordinára, ktorý je vlastný presbyterovi z dôvodu inkardinácie, alebo ak ide o člena rehoľného inštitútu, jeho kompetentného predstaveného.

§ 4. Ak splnomocnenie spovedať odoberie vlastný vyšší predstavený, presbyter všade stráca splnomocnenie spovedať vo vzťahu k členom inštitútu; keď toto splnomocnenie odoberie iný kompetentný predstavený, stráca ho iba vo vzťahu k podriadeným v jeho oblasti.

Kán. 975 - Splnomocnenie, o ktorom sa hovorí v kán. 967, § 2, okrem odobratia zaniká stratou úradu alebo exkardináciou, alebo stratou trvalého bydliska.

Kán. 976 - Každý kňaz, hoci nemá splnomocnenie spovedať, rozhréšuje platne a dovolene od akýchkoľvek cenzúr a hriechov ktorýchkoľvek kajúcnikov, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, hoci je prítomný schválený kňaz.

Kán. 977 - Rozhrešenie spolupáchateľa v hriechu proti šiestemu prikázaniu Desatora je okrem v nebezpečenstve smrti neplatné.

Kán. 978 - § 1. Pri spovedaní kňaz má mať na pamäti, že berie na seba úlohu sudcu a rovnako lekára a že je Bohom ustanovený za vysluhovateľa božskej spravodlivosti a súčasne aj milosrdenstva, aby konal na slávu božiu a spásu duší.

§ 2. Spovedník ako služobník Cirkvi sa pri vysluhovaní tejto sviatosti má verne pridŕžiavať náuky magistéria a noriem, ktoré vydala kompetentná vrchnosť.

Kán. 979 - Kňaz má pri kladení otázok postupovať opatrne a ohľaduplne, so zreteľom na stav a vek kajúcnika a má sa zdržať zisťovania mena spolupáchateľa.

Kán. 980 - Ak spovedník nemá pochybnosti o disponovanosti kajúcnika a ten si rozhrešenie žiada, rozhrešenie sa mu nesmie odoprieť ani oddialiť.

Kán. 981 - Podľa povahy a množstva hriechov, ale so zreteľom na stav kajúcnika, spovedník má uložiť spasiteľné a primerané zadost'účinenia; ktoré kajúcník je povinný sám osobne splniť.

Kán. 982 - Kto v spovedi vyznáva, že falošne obvinil nevinného spovedníka pred cirkevnou vrchnosťou zo zločinu navádzania na hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora, nesmie sa mu dať rozhrešenie, kým právoplatne neodvolá falošné obvinenie a neprehlási, že je pripravený ochotne napraviť prípadné škody.

Kán. 983 - § 1. Sviatosťné tajomstvo je nedotknuteľné; preto spovedníkovi je veľmi prísne zakázané slovami, ani nijakým iným spôsobom, ani z nijakého dôvodu ani len čiastočne prezradiť kajúcnika.

§ 2. Zachovávať tajnosť je povinný aj tmočník, ak sa zúčastní, ako aj všetci ostatní, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli o hriechoch zo spovede.

Kán. 984 - § 1. Spovedníkovi sa úplne zakazuje použitie poznatku získaného zo spovede, ktorý prit'áží kajúcníkovi, aj keď je vylúčené akékoľvek nebezpečenstvo odhalenia.

§ 2. Ustanovená vrchnosť, nijakým spôsobom nemôže vo vonkajšom riadení použiť poznatok získaný o hriechoch v spovedi, vypočutej v ktoromkoľvek čase.

Kán. 985 - Magister novicov a jeho pomocník, rektor seminára alebo iného výchovného inštitútu nemajú spovedať svojich chovancov, zdržiavajúcich sa v tom istom dome, iba ak to chovanci v jednotlivých prípadoch spontánne žiadajú.

Kán. 986 - § 1. Každý, komu je zverená starostlivosť o duše mocou úradu, je povinný postarať sa, aby boli spovedaní veriaci, ktorí sú mu zverení a ktorí si spoved' rozumne žiadajú, a aby sa im poskytla príležitosť na individuálnu spoved' v stanovených dňoch a hodinách, ktoré im vyhovujú.

§ 2. V prípade súrnej potreby je každý spovedník povinný veriacich vyspovedať a v nebezpečenstve smrti každý kňaz.

III. kapitola KAJÚCNIK

Kán. 987 - Na prijatie spásonosného lieku sviatosti pokánia je potrebné, aby sa veriaci tak pripravil, aby sa zavrnutím hriechov, ktoré spáchal, a predsavzatím polepšiť sa obrátil sa k Bohu.

Kán. 988 - § 1. Veriaci je povinný vyspovedať sa podľa druhu a počtu zo všetkých ťažkých hriechov spáchaných po krste a mocou Cirkvi ešte priamo neodpustených a ani v individuálnej spovedi nevyznaných, ktorých si je vedomý po starostlivom spytovaní svedomia.

§ 2. Veriacim sa odporúča, aby sa spovedali aj zo všedných hriechov.

Kán. 989 - Každý veriaci, keď dosiahol vek rozoznávania, je povinný úprimne sa vyspovedať z ťažkých hriechov aspoň raz do roka.

Kán. 990 - Nikomu nie je zakázané vyspovedať sa pomocou tľmočníka pri vyhnutí sa zneužitiu a pohoršeniu a pri zachovaní predpisu kán. 983, § 2.

Kán. 991 - Každý veriaci má právo vyznať sa z hriechov ktorému chce spovedníkovi zákonne schválenému, aj iného obradu.

IV. kapitola ODPUSTKY

Kán. 992 - Odpustky sú odpustením časného trestu pred Bohom za hriechy vzhľadom na vinu už zotretú, ktoré vhodne disponovaný veriaci za istých a určených podmienok dosahuje pomocou Cirkvi, ktorá ako vysluhovateľka vykúpenia s autoritou spravuje a udeľuje poklad zadost'účinení Krista a svätých.

Kán. 993 - Odpustky sú čiastočné alebo úplné podľa toho, či od časného trestu, ktorý treba vykonať za hriechy, oslobodzujú čiastočne alebo úplne.

Kán. 994 - Každý veriaci môže tak čiastočné, ako aj úplné odpustky získať buď pre seba, alebo venovať zomrelým na spôsob prošebnej modlitby.

Kán. 995 - § 1. Okrem najvyššej vrchnosti Cirkvi môžu odpustky udeľovať len tí, ktorým túto moc priznáva právo alebo udeľuje Rímsky veľkňaz.

§ 2. Žiadna vrchnosť nižšia než Rímsky veľkňaz nemôže iným zveriť moc udeľovania odpustkov, ak jej to Apoštolská stolica výslovne nepovolila.

Kán. 996 - § 1. Aby bol niekto schopný získať odpustky, musí byť pokrstený, neexkomunikovaný, v stave milosti aspoň pri ukončení predpísaných úkonov.

§ 2. Aby ich však schopný subjekt získal, musí mať aspoň úmysel dosiahnuť ich a uložené úkony splniť v stanovenom čase a nariadeným spôsobom podľa znenia udelenia.

Kán. 997 - Pri udeľovaní a používaní odpustkov, treba tiež zachovávať ostatné predpisy, ktoré sa nachádzajú v osobitných zákonoch Cirkvi.

V. titul SVIATOSŤ POMAZANIA CHORÝCH

Kán. 998 - Pomazanie chorých, ktorým Cirkev nebezpečne chorých veriacich odporúča trpiacemu a oslávenému Pánovi, aby im uľavil utrpenie a ich spasil, sa udeľuje tak, že sú pomazaní olejom a vyslovia sa slová predpísané v liturgických knihách.

I. kapitola SLÁVENIE SVIATOSTI

Kán. 999 - Olej používaný pri pomazaní chorých môžu okrem biskupa požehnať:

1. tí, ktorí sú podľa práva postavení na roveň diecéznemu biskupovi;
2. v prípade nevyhnutnosti každý presbyter počas udeľovania sviatosti.

Kán. 1000 - § 1. Pomazania sa majú presne vykonať slovami, podľa poriadku a spôsobom, ako to predpisujú liturgické knihy; avšak v prípade nevyhnutnosti stačí jediné pomazanie na čele alebo aj na inej časti tela pri vyslovení úplnej formuly.

§ 2. Pomazania má vykonať vysluhovateľ vlastnou rukou, ak sa z vážneho dôvodu neodporúča použiť nástroj.

Kán. 1001 - Duchovní pastieri a príbuzní chorých sa majú postarať, aby chorí boli vo vhodnom čase touto sviatosťou posilnení.

Kán. 1002 - Spoločné slávenie pomazania chorých súčasne pre viacerých chorých, ktorí majú byť vhodne pripravení a riadne disponovaní, môže sa vykonávať podľa predpisov diecézneho biskupa.

II. kapitola VYSLUHOVATEĽ POMAZANIA CHORÝCH

Kán. 1003 - § 1. Pomazanie chorých platne vysluhuje každý kňaz a jedine kňaz.

§ 2. Povinnosť a právo vysluhovať pomazanie chorých majú všetci kňazi, ktorým je zverená starostlivosť o duše voči veriacim, zvereným ich pastoračnému úradu; z rozumného dôvodu môže túto sviatosť vysluhovať každý iný kňaz s aspoň predpokladaným súhlasom kňaza, o ktorom sa hovorí vyššie.

§ 3. Každému kňazovi je dovolené nosiť so sebou požehnaný olej, aby v prípade potreby mohol vysluhovať sviatosť pomazania chorých.

III. kapitola PRIJÍMATELIA POMAZANIA CHORÝCH

Kán. 1004 - § 1. Pomazanie chorých sa môže vyslúžiť veriacemu, ktorý sa po dosiahnutí používania rozumu začína pre chorobu alebo starobu ocitať v nebezpečenstve.

§ 2. Táto sviatosť sa môže opakovať, ak chorý po vyzdravení znova upadol do ťažkej choroby alebo ak sa počas trvania tej istej choroby nebezpečenstvo stalo vážnejším.

Kán. 1005 - V pochybnosti, či chorý dosiahol používanie rozumu, či je nebezpečne chorý alebo zomrel, táto sviatosť sa má vysluhovať.

Kán. 1006 - Táto sviatosť sa má udeliť chorým, ktorí keby boli pri vedomí, aspoň implicitne by si ju žiadali.

Kán. 1007 - Pomazanie chorých sa nemá udeliť tým, ktorí tvrdošijne zotrvávajú v zjavne ťažkom hriechu.

VI. titul POSVÄTNÝ RÁD

Kán. 1008 - Sviatosťou posvätného rádu sa z božského ustanovenia niektorí spomedzi veriacich nezmazateľným znakom, ktorým sa označujú, ustanovujú za posvätných služobníkov, ktorí sú vysviacaní a určení, aby primerane svojmu stupňu, plniac v osobe Krista Hlavy učiacu, posväcujúcu riadiacu úlohu, pásli Boží ľud.

Kán. 1009 - § 1. Posvätnými rádmi sú episkopát, presbyterát a diakonát.

§ 2. Udeľujú sa vkladáním rúk a konsekračnou modlitbou, ktorú pre jednotlivé stupne predpisujú liturgické knihy.

I. kapitola SLÁVENIE A VYSLUHOVATEĽ VYSVIACKY

Kán. 1010 - Vysviacka sa má sláviť počas slávnostnej omše v nedeľu alebo v prikázaný sviatok, avšak z pastoračných dôvodov sa môže konať aj v iné dni, nevynímajúc ani všedné.

Kán. 1011 - § 1 Vysviacka sa má vo všeobecnosti sláviť v katedrálnom kostole; z pastoračných dôvodov sa však môže sláviť v inom kostole alebo kaplnke.

§ 2. Na vysviacku treba pozvať klerikov a iných veriacich, aby sa na slávení zúčastnili v čo najväčšom počte.

Kán. 1012 - Vysluhovateľom posvätnej vysviacky je konsekrovaný biskup.

Kán. 1013 - Nijakému biskupovi nie je dovolené niekoho konsekrovať za biskupa, ak sa predtým nezistí, že je na to pápežský mandát.

Kán. 1014 - Ak Apoštolská stolica nedala dišpenz, biskup, hlavný konsekrátor pri biskupskej konsekrácii, si má za konsekrátorov pribrať aspoň dvoch biskupov; je však veľmi vhodné, aby spolu s nimi zvoleného konsekrovali všetci prítomní biskupi.

Kán. 1015 - § 1. Do presbyterátu a diakonátu má byť každý vysvätený vlastným biskupom alebo na základe jeho zákonnej prepúšťacej listiny iným biskupom.

§ 2. Vlastný biskup, ktorý nie je z oprávneného dôvodu hatený, má svojich podriadených vysviacať sám; avšak podriadeného východného obradu nemôže bez apoštolského indultu dovolene vysvätiť.

§ 3. Kto môže vydať prepúšťaciu listinu na prijatie posvätných rádov, môže tieto rády udeliť aj sám, ak má biskupskú hodnosť.

Kán. 1016 - Vlastným biskupom, keď ide o diakonskú vysviacku tých, ktorí pomýšľajú patriť medzi svetský klérus, je biskup diecézy, v ktorej ten, kto má byť vysvätený, má trvale bydlisko, alebo biskup tej diecézy, ktorej sa ten, kto má byť vysvätený rozhodol zapísať; keď ide o presbyterскую vysviacku svetských klerikov, je biskup diecézy, do ktorej je ten, kto má byť vysvätený, inkardinovaný diakonátom.

Kán. 1017 - Biskup mimo vlastnej oblasti môže posvätné rády udeliť len s povolením diecézneho biskupa.

Kán. 1018 - § 1. Prepúšťaciu listinu pre svetských môže dať:

1. vlastný biskup, o ktorom sa hovorí v kán. 1016;

2. apoštolský administrátor a so súhlasom kolégia konzultorov diecézny administrátor; so súhlasom rady, o ktorej sa hovorí v kán. 495, § 2, apoštolský provikár a apoštolský proprefekt.

§ 2. Diecézny administrátor, apoštolský provikár a apoštolský proprefekt nemajú vydávať prepúšťaciu listinu tým, ktorým diecézny biskup alebo apoštolský vikár, alebo apoštolský prefekt odoprel prístup k posvätným rádom.

Kán. 1019 - § 1. Vyššiemu predstavenému klerického rehoľného inštitútu pápežského práva alebo klerickej spoločnosti apoštolského života pápežského práva patrí právo, aby svojim podriadeným, podľa stanov doživotne alebo definitívne prijatým do inštitútu alebo spoločnosti, vydal prepúšťaciu listinu na diakonát a presbyterát.

§ 2. Vysviacka všetkých ostatných kandidátov akéhokoľvek inštitútu alebo spoločnosti sa riadi právom svetských klerikov, čím sa odvoláva akýkoľvek indult udelený predstaveným.

Kán. 1020 - Prepúšťacia listina sa nemá vydať, ak predtým nie sú k dispozícii všetky svedectvá a doklady, ktoré právo vyžaduje podľa normy kán. 1050 a 1051.

Kán. 1021 - Prepúšťacia listina sa môže predložiť ktorémukoľvek biskupovi, ktorý má spoločenstvo s Apoštolskou stolicou, s výnimkou prípadu, v ktorom ide o biskupa odlišného obradu od obradu toho, kto má byť vysvätený, ak nemá apoštolský indult.

Kán. 1022 - Vysviacajúci biskup po prijatí zákonnej prepúšťacej listiny nemá prikrčiť k vysviacke, ak nie je úplne zistená hodnovernosť listiny.

Kán. 1023 - Prepúšťaciu listinu môže obmedziť alebo odvolať ten, kto ju sám udelil, alebo jeho nástupca, ale keď bola platne udelená neprestáva zánikom práva toho, kto ju udelil.

II. Kapitola

ORDINANDI

Kán. 1024 - Posvätnú vysviacku platne prijíma jedine pokrstený muž.

Kán. 1025 - § 1. Na dovolené udelenie posvätného rádu presbyterátu alebo diakonátu sa vyžaduje, aby kandidát po vykonaní probácie podľa normy práva mal podľa úsudku vlastného biskupa alebo kompetentného vyššieho predstaveného náležite vlastnosti, nebol hatený nijakou iregularitou a prekážkou a spĺňal požiadavky podľa normy kánonov 1033-1039; okrem toho majú sa predložiť doklady, o ktorých sa hovorí v kán. 1050, a má byť vykonané skrutínium, o ktorom sa hovorí v kán. 1051.

§ 2. Navyše sa vyžaduje, aby podľa úsudku toho istého zákonného predstaveného bol užitočný pre ministerium Cirkvi.

§ 3. Biskup, vysviacajúci vlastného podriadeného, ktorý má byť určený pre službu v inej diecéze, musí zistiť, či ordinand bude prijatý do tejto diecézy.

1. článok

POŽIADAVKY NA ORDINANDOV

Kán. 1026 - Aby bol niekto vysvätený, je nutné, aby požíval úplnú slobodu; preto je komukoľvek prísne zakázané, kohokoľvek akýmkoľvek spôsobom a z akejkolvek príčiny nútiť, aby prijal posvätné rády, ani kánonicky súceho odrádzať od ich prijatia.

Kán. 1027 - Uchádzači o diakonát a presbyterát sa majú dôkladnou prípravou formovať podľa normy práva.

Kán. 1028 - Diecézny biskup alebo kompetentný predstavený má dbať o to, aby kandidáti, skôr než budú prijatí do niektorého posvätného rádu, sa riadne poučili o veciach, ktoré sa vzťahujú na posvätný rád a na jeho záväzky.

Kán. 1029 - Do posvätných rádoz majú byť prijatí len tí, ktorí podľa rozumného úsudku vlastného biskupa alebo kompetentného vyššieho predstaveného a po zväžení všetkého majú neporušenú vieru, vedie ich správny úmysel, majú potrebné znalosti, dobrú povesť, neporušené mravy a vynikajú čnosťami a inými fyzickými a duševnými vlastnosťami, primeranými posvätnému rádu, ktorý majú prijať.

Kán. 1030 - Vlastný biskup alebo kompetentný vyšší predstavený môže sebe podriadeným diakonom určeným na presbyterát zakázať postup na presbyterát iba z kánonického dôvodu, hoci aj tajného, pri neporušení možnosti rekurzu podľa normy práva.

Kán. 1031 - § 1. Presbyterát sa má udeľovať iba tým, ktorí dovŕšili dvadsiaty piaty rok života a sú dostatočne zreli, navyše pri zachovaní časového odstupu aspoň šiestich mesiacov medzi diakonátom a presbyterátom; tí, ktorí sú určení na presbyterát, k posvätnému rádu diakonátu majú byť pripustení iba po završení dvadsiateho tretieho roku života.

§ 2. Neženatý kandidát na trvalý diakonát sa k diakonátu pripustí až po završení aspoň dvadsiateho piateho roku života; ženatý kandidát aspoň po završení tridsiateho piateho roku života a so súhlasom manželky.

§ 3. Konferencie biskupov majú právo stanoviť normu, podľa ktorej sa vyžaduje vyšší vek na presbyterát a trvalý diakonát.

§ 4. Dišpenz od veku, ktorý je nižší viac než rok od požadovaného podľa normy § 1 a 2, je vyhradený Apoštolskej stolici.

Kán. 1032 - § 1. Uchádzači o presbyterát môžu byť do diakonátu povýšení iba po skončení piateho roku filozoficko-teologických štúdií.

§ 2. Po skončení štúdií sa diakon má primeraný čas, ktorý má určiť biskup alebo kompetentný vyšší predstavený, pred povýšením do presbyterátu zúčastňovať na pastoračnej starostlivosti vykonávaním posvätného rádu diakonátu.

§ 3. Uchádzač o trvalý diakonát sa nemá do tohto posvätného rádu povýšiť, ak neukončil čas formácie.

2. článok VECI POŽADOVANÉ NA VYSVIACKU

Kán. 1033 - Do posvätného rádu môže byť dovolene pripustený iba ten, kto prijal sviatosť posvätného birmovania.

Kán. 1034 - § 1. Kandidát na diakonát alebo presbyterát nemá byť vysvätený, ak predtým od vrchnosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1016 a 1019, liturgickým obradom prijatia neobdržal zápis medzi kandidátov po predložení vlastnoručne napísanej a podpísanej žiadosti, a tou istou vrchnosťou písomne prijatej.

§ 2. Na obdržanie takéhoto prijatia nie je viazaný ten, kto bol na základe sľubov začlenený do klerického inštitútu.

Kán. 1035 - § 1. Prv než by niekto bol prijatý do trvalého, alebo prechodného diakonátu, sa vyžaduje, aby prijal služby lektora a akolytu a primeraný čas ich vykonával.

§ 2. Medzi udelením akolytátu a diakonátu má uplynúť časový odstup aspoň šesť mesiacov.

Kán. 1036 - Kandidát, aby mohol byť prijatý do posvätného rádu diakonátu alebo presbyterátu, má vlastnému biskupovi alebo kompetentnému vyššiemu predstavenému predložiť vlastnoručne napísané a podpísané vyhlásenie, ktorým dosvedčuje, že spontánne a z vlastnej slobodnej vôle prijme posvätný rád a že sa natrvalo oddáva cirkevnej službe a súčasne žiada, aby bol pripustený na prijatie posvätného rádu.

Kán. 1037 - Ten, kto má byť prijatý do trvalého diakonátu a nie je ženatý, rovnako aj ten, kto má byť povýšený do presbyterátu, nemajú byť pripustení k posvätnému rádu diakonátu, ak podľa predpísaného obradu verejne pred Bohom a Cirkvou neprevzali záväzok celibátu alebo nezložili doživotné sľuby v rehoľnom inštitúte.

Kán. 1038 - Diakonovi, ktorý odmietne prijať presbyterát, nemožno zakázať vykonávanie prijatého posvätného rádu, ak ho v tom nezdržiava kánonická prekážka alebo iná závažná príčina, ktorú má posúdiť diecézny biskup alebo kompetentný vyšší predstavený.

Kán. 1039 - Všetci, ktorí majú byť prijatí do niektorého posvätného rádu, majú si vykonať aspoň päťdňové duchovné cvičenia na mieste a spôsobom, ako určil ordinár; biskup, prv než by pristúpil k vysviacke, má byť upovedomený o tom, že kandidáti si tieto cvičenia riadne vykonali.

3. článok **IREGULARITY A INÉ PREKÁŽKY**

Kán. 1040 - Prijat' posvätné rády sa zamietajú tým, ktorí sú postihnutí akoukoľvek prekážkou či už trvalou, ktorá sa nazýva iregularitou, alebo jednoduchou; nijakú prekážku nezapríčiňuje to, čo neobsahujú nasledujúce kánony.

Kán. 1041 - Na prijatie posvätného rádu je iregulárny:

1. kto trpí nejakou formou pomätenosti alebo inou chorobou psychickej povahy, v dôsledku ktorej po porade so znalcami, sa usúdi, že je nespôsobilý na riadne vykonávanie služby;
2. kto sa dopustil deliktu apostázie, herézy alebo schizmy;
3. kto sa pokúsil o čo i len civilné manželstvo, pričom buď on sám bol v uzavieraní manželstva hatený manželským zväzkom alebo posvätným rádom, alebo verejným doživotným sľubom čistoty, buď žena bola viazaná platným manželstvom alebo tým istým sľubom čistoty;
4. kto sa dopustil úmyselnej vraždy alebo vykonal potrat s dosiahnutým účinkom a všetci, ktorí mali na tom činnú účasť;
5. kto seba samého alebo iného vážne a podvodne zmrzačil alebo sa pokúsil o samovraždu;
6. kto vykonal úkon posvätného rádu, rezervovaný tým, ktorí sú ustanovení v posvätnom ráde episkopátu alebo presbyterátu, keď tento rád mu alebo chýba, alebo jeho vykonávanie mu je zakázané nejakým vyhláseným alebo uloženým kánonickým trestom.

Kán. 1042 - Prijat' posvätné rády je jednoduchou prekážkou hatený:

1. ženatý muž, ak nie je zákonne určený na trvalý diakonát;
2. kto vykonáva úrad alebo správu majetku klerikom zakázanú podľa normy kán. 285 a 286, z ktorej musí predložiť vyúčtovanie, kým zrieknutím sa úradu a správy majetku, ako aj predložením vyúčtovania sa nestane voľným;
3. novokrstenec, iba ak sa podľa úsudku ordinára dostatočne neosvedčil.

Kán. 1043 - Veriaci sú povinní pred vysviackou oznámiť ordinárovi alebo farárovi prekážky prijatia posvätných rádov, ak sú nejaké známe.

Kán. 1044 - § 1. Na vykonávanie prijatých posvätných rádov je iregulárny:

1. kto nezákonne prijal posvätné rády a včase ich prijatia bol postihnutý iregularitou na prijatie posvätných rádov;
2. kto spáchal delikt, o ktorom sa hovorí v kán. 1041, bod 2, ak je delikt verejný;
3. kto spáchal delikt, o ktorom sa hovorí v kán. 1041, bod 3, 4, 5, 6.

§ 2. Vykonávať posvätné rády je pre prekážku hatený:

1. kto hatený prekážkou prijať posvätné rády, ich nezákonne prijal;
2. kto trpí pomätenosťou alebo inou chorobou psychickej povahy, o ktorej sa hovorí v kán. 1041, bod 1, kým mu ordinár po porade so znalcom nepovolí vykonávanie toho istého posvätného rádu.

Kán. 1045 - Neznalosť iregularít a prekážok, neoslobodzuje od nich.

Kán. 1046 - Iregularity a prekážky sa znásobujú z ich rozličných príčin, nie však opakovaním tej istej príčiny, ak nejde o iregularitu z úmyselnej vraždy alebo z vykonaného potratu s dosiahnutým účinkom.

Kán. 1047 - § 1. Iba Apoštolskej stolici je rezervovaný dišpenz od všetkých iregularít, ak skutok s dosiahnutím účinku, bol podaný na súd.

§ 2. Je jej tiež rezervovaný dišpenz, vzhľadom na prijatie posvätných rádov od nasledujúcich iregularít a prekážok:

1. od iregularít z verejných deliktov, o ktorých sa hovorí v kán. 1041, bod 2 a 3;

2. od iregularity z verejného, alebo tajného deliktu, o ktorom sa hovorí v kán. 1041, bod 4; 3. od prekážky, o ktorej sa hovorí v kán. 1042, bod 1.

§ 3. Apoštolskej stolici je rezervovaný aj dišpenz od iregularít vzťahujúcich sa na vykonávanie prijatého posvätného rádu, o ktorých sa hovorí v kán. 1041, bod 3, len vo verejných prípadoch a aj v tajných prípadoch, o ktorých sa hovorí v bode 4, toho istého kánona.

§ 4. Od iregularít a prekážok, ktoré nie sú rezervované Svätej stolici, môže dišpenzovať ordinár.

Kán. 1048 - V naliehavších tajných prípadoch, ak sa nemožno obrátiť na ordinára alebo ak ide o iregularity, o ktorých sa hovorí v kán. 1041, bod 3 a 4, na Apoštolskú Penitenciáriu, a ak hrozí bezprostredné nebezpečenstvo veľkej škody alebo zhanobenia dobrého mena, ten, komu iregularita zabráňuje vykonávanie posvätného rádu, môže ho vykonávať, pričom zostáva ťažko naliehajúca povinnosť jeho svedomia, čím skôr sa obrátiť na ordinára alebo na Apoštolskú Penitenciáriu pri zamlčaní mena a cez spovedníka. **Kán. 1049** - § 1. V žiadosti o získanie dišpenzu od iregularít a prekážok treba uviesť všetky iregularity a prekážky; všeobecný dišpenz však platí aj pre tie, ktoré boli dobromyseľne zamlčané s výnimkou iregularít, o ktorých sa hovorí v kán. 1041, bod 4, alebo iných, ktoré boli podané na súd, nie však pre tie, ktoré boli zamlčané zlomyseľne.

§ 2. Ak ide o iregularitu z úmyselnej vraždy alebo z vykonaného potratu, na to, aby bol dišpenz platný, je potrebné uviesť aj počet deliktov.

§ 3. Všeobecný dišpenz od iregularít a prekážok na prijatie posvätných rádov platí pre všetky posvätné rády.

4. článok VYŽADOVANÉ DOKLADY A SKRUTÍNIUM

Kán. 1050 - Aby mohol byť niekto prijatý do posvätných rádov, vyžadujú sa tieto doklady: 1. svedectvo o riadne vykonaných štúdiách podľa normy kán. 1032;

2. ak ide o ordinandov na presbyterát, svedectvo o prijatí diakonátu;

3. ak ide o prijatie do diakonátu, svedectvo o prijatí krstu a birmovania, ako aj o prijatých ministériách, o ktorých sa hovorí v kán. 1035; takisto svedectvo o vykonanom vyhlásení, o ktorom sa hovorí v kán. 1036, a ak ordinand má byť prijatý do trvalého diakonátu a je ženatý, aj svedectvo o uzavretí manželstva a o súhlase manželky.

Kán. 1051 - Pri skrutíniu o vlastnostiach vyžadovaných u ordinanda, majú sa zachovať tieto predpisy:

1. má sa zadovážiť svedectvo rektora seminára alebo domu formácie o vlastnostiach, ktoré sa vyžadujú na prijatie posvätného rádu, čiže o správnej náuke, pravej zbožnosti, dobrých mravoch kandidáta a o jeho schopnosti vykonávať ministérium; taktiež po riadne vykonanom vyšetrení, svedectvo o stave jeho fyzického a duševného zdravia;

2. aby sa skrutíniom zákonne vykonalo, diecézny biskup alebo vyšší predstavený môže použiť aj iné prostriedky, ktoré sa mu vzhľadom na časové a miestne okolnosti zdajú byť užitočné, ako sú svedecký list, ohlášky alebo iné informácie.

Kán. 1052 - § 1. Aby biskup mohol pristúpiť k vysviacke, ktorú udeľuje mocou svojho práva, musí si byť istý, že doklady, o ktorých sa hovorí v kán. 1050, sú k dispozícii a že po vykonaní skrutínia podľa normy práva sa pozitívnymi dôkazmi dokázala súcosť kandidáta.

§ 2. Aby biskup mohol pristúpiť k vysviacke cudzieho podriadeného, stačí, aby v prepúšťacej listine bolo uvedené, že tieto doklady sú k dispozícii, že skrutíniom bolo vykonané podľa normy práva a že súcosť kandidáta bola zistená; ak ten, kto má byť vysvätený, je členom rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, tá istá listina musí okrem

toho svedčiť, že bol definitívne prijatý do inštitútu alebo do spoločnosti a že je podriadeným predstaveného, ktorý listinu vydáva.

§ 3. Ak biskup popri zvážení všetkých dokladov a dôkazov z istých dôvodov pochybuje o tom, či kandidát je súci na prijatie posvätných rádov, nesmie ho vysvätiť.

III. kapitola **ZÁPIS A SVEDECTVO O VYKONANEJ VYSVIACKE**

Kán. 1053 - § 1. Po vykonaní vysviacky sa mená jednotlivých vysvätených a meno vykonávateľa vysviacky, miesto a dátum vysviacky majú zapísať do osobitnej knihy, ktorá sa má svedomito uschovať v kúrii miesta vysviacky, kde sa majú starostlivo uchovávať všetky doklady jednotlivých vysviacok.

§ 2. Biskup, ktorý udelil vysviacku, má každému vysvätenému dať hodnoverné svedectvo o prijatej vysviacke; tí, ktorí boli vysvätení iným biskupom na základe prepúšťacej listiny, majú toto svedectvo predložiť vlastnému ordinárovi, aby sa vysviacka zaznačila do zvláštny knihy, ktorá sa má uchovávať v archíve.

Kán. 1054 - Miestny ordinár, ak ide o svetských klerikov, alebo kompetentný vyšší predstavený, ak ide o jeho podriadených, o každej udelenej vysviacke majú upovedomiť farára miesta krstu, ktorý ju má zaznačiť vo svojej knihe pokrstených podľa normy kán. 535, § 2.

VII. titul **MANŽELSTVO**

Kán. 1055 - § 1. Manželskú zmluvu, ktorou muž a žena ustanovujú medzi sebou spoločenstvo celého života a ktorá svojou prirodzenou povahou je zameraná na dobro manželov, ako aj na plodenie a výchovu detí, Kristus Pán povýšil medzi pokrstenými na hodnotu sviatosti.

§ 2. Preto medzi pokrstenými nemôže jestvovať platná manželská zmluva bez toho, aby zároveň nebola sviatosťou.

Kán. 1056 - Podstatnými vlastnosťami manželstva sú jednota a nerozlučiteľnosť, ktoré v kresťanskom manželstve z dôvodu sviatosti nadobúdajú osobitnú pevnosť.

Kán. 1057 - § 1. Manželstvu dáva vznik súhlas stránok zákonne prejavенý medzi právne spôsobilými osobami, ktorý nemôže nahradiť nijaká ľudská moc.

§ 2. Manželský súhlas je úkon vôle, ktorým sa muž a žena neodvolateľnou zmluvou navzájom odovzdávajú a prijímajú, aby ustanovili manželstvo.

Kán. 1058 - Manželstvo môžu uzavrieť všetci, ktorým to právo nezakazuje.

Kán. 1059 - Manželstvo katolíkov, hoci iba jedna stránka je katolícka, sa riadi nielen božským, ale aj kánonickým právom pri neporušení kompetencie občianskej moci, týkajúcej sa čisto občianskych účinkov toho istého manželstva.

Kán. 1060 - Manželstvo má priazeň práva; preto v pochybnosti treba trvať na platnosti manželstva, kým sa nedokáže opak.

Kán. 1061 - § 1. Platné manželstvo medzi pokrstenými sa nazýva iba uzavreté, ak nie je dokonané; nazýva sa uzavreté a dokonané, ak manželia ľudským spôsobom medzi sebou vykonali manželský úkon, sám osebe vhodný na splodenie dieťaťa, na ktorý je manželstvo svojou prirodzenosťou zamerané a ktorým sa manželia stávajú jedným telom.

§ 2. Ak po slávení manželstva manželia bývali spolu, prezumuje sa dokonanie, kým sa nedokáže opak.

§ 3. Neplatné manželstvo sa nazýva putatívne, ak bolo slávené aspoň jednou stránkou dobromyseľne, kým obidve stránky nenadobudnú istotu o jeho nulite.

Kán. 1062 - § 1. Prisľúbenie manželstva, či jednostranné, alebo obojstranné, nazývané zásnubami sa riadi partikulárnym právom, ktoré stanovila Konferencia biskupov pri zohľadnení zvykov a občianskych zákonov, ak také sú.

§ 2. Z prisľúbenia manželstva nevzniká právo žalobou vymáhať slávenie manželstva; vzniká však právo žalobou vymáhať náhradu škôd, ak je povinnosť náhrady.

I. kapitola PASTORAČNÁ STAROSTLIVOSŤ A RÍPRAVA NA SLÁVENIE MANŽELSTVA

Kán. 1063 - Duchovní pastieri sú povinní starať sa, aby vlastné cirkevné spoločenstvo poskytovalo veriacim pomoc, ktorou sa manželský stav má uchovávať v kresťanskom duchu a napredovať v dokonalosti. Túto pomoc treba predovšetkým poskytovať:

1. kázaním, katechézou, primeranou deťom, mládeži a dospelým, ba aj používaním spoločenských oznamovacích prostriedkov, pomocou ktorých veriaci majú dostávať poučenie o význame kresťanského manželstva a o úlohe kresťanských manželov a rodičov;
2. osobnou prípravou na uzavretie manželstva, ktorou sa snúbenci majú spôsobiť na svätosť a povinnosti svojho nového stavu;
3. obohacujúcim liturgickým slávením manželstva, z ktorého má byť zjavné, že manželia naznačujú tajomstvo jednoty a plodnej lásky medzi Kristom a Cirkvou a majú na ňom účasť;
4. napomáhaním manželov, aby sami verným zachovávaním a chránením manželskej zmluvy dosahovali v rodine deň čo deň svätejši a plnší život.

Kán. 1064 - Úlohou miestneho ordinára je starať sa, aby táto pomoc bola náležite organizovaná, a ak sa to zdá vhodné, vypočuje aj mienku mužov a žien, osvedčených skúsenosťou a znalosťou.

Kán. 1065 - § 1. Katolíci, ktorí ešte neprijali sviatosť birmovania, majú ju pred pripustením k manželstvu prijať, ak je to možné bez veľkej ťažkosti.

§ 2. Aby snúbenci s úžitkom prijali sviatosť manželstva, nástojčivo sa im odporúča, aby pristúpili k sviatosti pokánia a prijali najsvätejšiu Eucharistiu.

Kán. 1066 - Pred slávením manželstva musí byť zrejmé, že nič neprekáža jeho platnému a dovolenému sláveniu.

Kán. 1067 - Konferencia biskupov má stanoviť normy, týkajúce sa skúšky snúbencov, ako aj manželských ohlások a iných prostriedkov, vhodných na vykonanie zisťovaní, ktoré sú nevyhnutné pred manželstvom; po ich starostlivom zachovaní môže farár pristúpiť k asistovaniu pri uzavieraní manželstva.

Kán. 1068 - V nebezpečenstve smrti, ak nemožno mať iné dôkazy a niet protikladných dôvodov, stačí tvrdenie sobášiacich sa, v prípade potreby aj pod prisahou, že sú pokrstení a nezdržiava ich nijaká prekážka.

Kán. 1069 - Všetci veriaci sú povinní oznámiť prekážky, ak o nejakých vedia, farárovi alebo miestnemu ordinárovi pred slávením manželstva.

Kán. 1070 - Ak zisťovania robil niekto iný ako farár, ktorému prináleží asistovať pri uzavieraní manželstva, s ich výsledkom má čím skôr tohto farára oboznámiť hodnoverným dokladom.

Kán. 1071 - § 1. Okrem prípadu nevyhnutnosti nikto nemá bez dovolenia miestneho ordinára asistovať:

1. pri uzavieraní manželstva potulných;
2. pri uzavieraní manželstva, ktoré nemožno podľa normy občianskeho zákona uznať alebo sláviť;
3. pri uzavieraní manželstva toho, kto má prirodzené povinnosti voči inej stránke alebo voči deťom, pochádzajúcim z predchádzajúceho spojenia;
4. pri uzavieraní manželstva toho, kto všeobecne známym spôsobom zavrhol katolícku vieru;
5. pri uzavieraní manželstva toho, kto je postihnutý cenzúrou;
6. pri uzavieraní manželstva neplnoletého, keď rodičia o tom nevedia alebo sú rozumne proti tomu;
7. pri uzavieraní manželstva cez zástupcu, o ktorom sa hovorí v kán. 1105.

§ 2. Miestny ordinár nemá udeliť dovolenie na asistovanie pri uzavieraní manželstva toho, kto všeobecne známym spôsobom zavrhol katolícku vieru, ak sa nezachovali primerane upravené normy, o ktorých sa hovorí v kán. 1125.

Kán. 1072 - Duchovní pastieri sa majú usilovať odrádzať mladistvých od slávania manželstva pred vekom, v ktorom sa zvyčajne podľa prijatých krajových zvykov vstupuje do manželstva.

II. kapitola ZNEPLATŇUJÚCE PREKÁŽKY VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 1073 - Zneplatňujúca prekážka robí osobu nespôsobilou na platné uzavretie manželstva.

Kán. 1074 - Za verejnú sa pokladá prekážka, ktorá sa môže dokázať na vonkajšom fóre; ináč je tajná.

Kán. 1075 - § 1. Len najvyššia vrchnosť Cirkvi má právo hodnoverne vyhlásiť, kedy božské právo manželstvo zakazuje alebo zneplatňuje.

§ 2. Takisto iba najvyššia vrchnosť má právo stanoviť pre pokrstených iné prekážky.

Kán. 1076 - Zvyk, ktorý uvádza novú prekážku alebo je v rozpore s jestvujúcimi prekážkami, sa zavrhuje.

Kán. 1077 - § 1. Miestny ordinár môže v osobitnom prípade vlastným podriadeným, kdekoľvek sa zdržiavajú, a všetkým, ktorí sa skutočne nachádzajú na jeho vlastnom území, manželstvo zakázať, ale iba na čas, z vážneho dôvodu a kým pretrváva.

§ 2. Iba najvyššia vrchnosť Cirkvi môže k zákazu pripojiť zneplatňujúcu doložku.

Kán. 1078 - § 1. Miestny ordinár môže svojich podriadených, kdekoľvek sa zdržiavajú, a všetkých, ktorí sa skutočne nachádzajú na jeho území, dišpenzovať od všetkých prekážok cirkevného práva s výnimkou tých, ktorých dišpenzovanie je vyhradené Apoštolskej stolici.

§ 2. Prekážky, ktorých dišpenzovanie je vyhradené Apoštolskej stolici, sú:

1. prekážka, pochádzajúca z posvätných rádov alebo z verejného doživotného sľubu čistoty v rehoľnom inštitúte pápežského práva;

2. prekážka zločinu, o ktorom sa hovorí v kán. 1090.

§ 3. Nikdy sa nedáva dišpenz od prekážky pokrvnosti v priamej línii ani v druhom stupni bočnej línie.

Kán. 1079 - § 1. Keď hrozí nebezpečenstvo smrti, miestny ordinár môže dišpenzovať vlastných podriadených, kdekoľvek sa zdržiavajú, a všetkých, ktorí sa skutočne nachádzajú na jeho vlastnom území, tak od formy, ktorú treba zachovávať pri slávení manželstva, ako aj od všetkých a jednotlivých prekážok cirkevného práva buď verejných, alebo tajných s výnimkou prekážky, pochádzajúcej z posvätného rádu presbyterátu.

§ 2. Za tých istých okolností, o ktorých sa hovorí v § 1, ale len v prípadoch, keď sa nemožno dostať ani k miestnemu ordinárovi, tú istú moc dišpenzovať má farár, aj riadne delegovaný posvätný vysluhovateľ ako aj kňaz alebo diakon, ktorí asistujú pri uzavieraní manželstva podľa normy kán. 1116, § 2.

§ 3. V nebezpečenstve smrti má spovedník moc dišpenzovať od tajných prekážok pre vnútorné fórum buď v úkone sviatostnej spovedi, alebo mimo neho. § 4. V prípade, o ktorom sa hovorí v § 2, za nemožné dostať sa k miestnemu ordinárovi sa považuje to, ak sa to môže stať iba telegraficky alebo telefonicky.

Kán. 1080 - § 1. Vždy, keď sa prekážka odhalí vtedy, keď je na sobáš už všetko pripravené a uzavieranie manželstva sa bez pravdepodobného nebezpečenstva veľkého zla nemôže oddialiť dovtedy, kým sa nedosiahne dišpenz od kompetentnej vrchnosti, moc dišpenzovať od všetkých prekážok s výnimkou tých, o ktorých sa hovorí v kán. 1078, § 2, bod 1, má miestny ordinár, a len keď je prípad tajný, všetci, o ktorých sa hovorí v kán. 1079, § 2-3, pri zachovaní podmienok, ktoré sú tam predpísané.

§ 2. Táto moc platí aj pre konvalidáciu manželstva, ak to isté nebezpečenstvo hrozí z oneskorenia a niet času obrátiť sa na Apoštolskú stolicu alebo na miestneho ordinára, keď ide o prekážky, od ktorých on môže dišpenzovať.

Kán. 1081 - Farár alebo kňaz, či diakon, o ktorých sa hovorí v kán. 1079, § 2, má o udelení dišpenzu pre vonkajšie fórum ihneď upovedomiť miestneho ordinára; a tento dišpenz sa má zapísať do knihy manželstiev.

Kán. 1082 - Ak reskript Penitenciárie neurčuje niečo iné, dišpenz od tajnej prekážky, udelený vo vnútornom nesviatostnom fóre, sa má zapísať do knihy, ktorú treba uchovávať v tajnom archíve kúrie, a ďalší dišpenz pre vonkajšie fórum nie je potrebný, ak sa potom tajná prekážka stane verejnou.

III. kapitola JEDNOTLIVÉ ZNEPLATŇUJÚCE PREKÁŽKY

Kán. 1083 - § 1. Muž pred dovŕšením šesťnásteho roku života a žena pred dovŕšením štrnásteho roku nemôžu uzavrieť platné manželstvo.

§ 2. Konferencia biskupov má právo stanoviť vyšší vek na dovolené slávenie manželstva.

Kán. 1084 - § 1. Predchádzajúca a trvalá impotencia mať styk buď zo strany muža, alebo ženy, buď absolútna, alebo relatívna, zneplatňuje manželstvo zo samej svojej prirodzenosti.

§ 2. Ak prekážka impotencie je pochybná buď z hľadiska právnej alebo skutkovej pochybnosti, uzavretiu manželstva netreba prekážať, ani manželstvo vyhlásiť za nulitné, kým pochybnosť trvá.

§ 3. Neplodnosť manželstvo ani nezakazuje, ani nezneplatňuje pri zachovaní predpisu kán. 1098.

Kán. 1085 - § 1. Neplatne sa pokúša o manželstvo, kto je viazaný zväzkom predchádzajúceho manželstva, hoci nedokonaného.

§ 2. Hoci predchádzajúce manželstvo je z akéhokoľvek dôvodu neplatné alebo rozviazané, predsa iné manželstvo nie je dovolené uzavrieť, skôr než o nulite alebo rozviazaní predchádzajúceho nie je zákonne a nepochybne isté.

Kán. 1086 - § 1. Neplatné je manželstvo medzi dvoma osobami, z ktorých jedna je pokrstená v katolíckej cirkvi alebo do nej prijatá a formálnym úkonom od nej neodpadla, a druhá je nepokrstená.

§ 2. Od tejto prekážky sa nemá dišpenzovať, ak nie sú splnené podmienky, o ktorých sa hovorí v kán. 1125 a 1126.

§ 3. Ak stránka bola v čase uzavretia manželstva všeobecne považovaná za pokrstenú alebo jej krst bol pochybný, platnosť manželstva treba prezumovať podľa normy kán. 1060, kým sa s istotou nedokáže, že jedna stránka je pokrstená a druhá nepokrstená.

Kán. 1087 - Neplatne sa pokúšajú o manželstvo tí, ktorí boli ustanovení v posvätných rádoch.

Kán. 1088 - Neplatne sa pokúšajú o manželstvo tí, ktorých viaže verejný doživotný sľub čistoty v rehoľnom inštitúte.

Kán. 1089 - Medzi mužom a unesenou alebo aspoň zadržanou ženou so zámerom uzavrieť s ňou manželstvo nemôže existovať nijaké manželstvo, ak si neskôr žena, oddelená od únoscu a umiestnená na bezpečnom a slobodnom mieste, sama od seba nezvolí manželstvo.

Kán. 1090 - § 1. Kto so zámerom uzavrieť manželstvo s istou osobou spôsobí smrť jej manželskej stránke alebo vlastnej manželskej stránke, o toto manželstvo sa pokúša neplatne.

§ 2. Tiež neplatne sa pokúšajú o manželstvo medzi sebou tí, ktorí vzájomným fyzickým alebo morálnym pričinením spôsobili smrť manželskej stránke.

Kán. 1091 - § 1. V priamej línii pokrvnosti je manželstvo neplatné medzi predkami a potomkami tak zákonnými, ako aj prirodzenými.

§ 2. V bočnej línii je neplatné až do štvrtého stupňa vrátane.

§ 3. Prekážka pokrvnosti sa neznásobuje.

§ 4. Nikdy sa nemá dovoliť manželstvo, ak je pochybnosť, či stránky sú pokrvné v niektorom stupni priamej línie alebo v druhom stupni bočnej línie.

Kán. 1092 - Švagrovstvo v priamej línii zneplatňuje manželstvo v každom stupni.

Kán. 1093 - Prekážka verejnej mravopočestnosti vzniká z neplatného manželstva po začatí spoločného života buď zo všeobecne známeho, alebo verejného konkubinátu; zneplatňuje manželstvo v prvom stupni priamej línie medzi mužom a pokrvnými ženy a obrátene.

Kán. 1094 - Manželstvo nemôžu medzi sebou platne uzavrieť tí, ktorí sú spojení zákonným príbuzenstvom, pochádzajúcim z adopcie v priamej línii alebo v druhom stupni bočnej línie.

IV. kapitola MANŽELSKÝ SÚHLAS

Kán. 1095 - Uzavrieť manželstvo sú neschopní tí:

1. ktorým chýba dostačujúce používanie rozumu;
2. ktorí majú vážny nedostatok rozoznávacieho úsudku, ohľadne podstatných manželských práv a povinností, ktoré treba navzájom odovzdávať a prijímať;
3. ktorí z dôvodov psychickej prirodzenosti nedokážu vziať na seba podstatné záväzky manželstva.

Kán. 1096 - § 1. Na vznik manželského súhlasu je nevyhnutné, aby uzatvárajúcim stránkam nebolo neznáme aspoň to, že manželstvo je trvalé spolunažívanie muža a ženy, zamerané na plodenie detí nejakou sexuálnou súčinnosťou.

§ 2. Táto neznalosť sa po puberte neprezumuje.

Kán. 1097 - § 1. Omyl v osobe robí manželstvo neplatným.

§ 2. Omyl vo vlastnosti osoby, hoci je dôvodom na zmluvu, nerobí manželstvo neplatným, ak táto vlastnosť nie je priamo a zásadne chcená.

Kán. 1098 - Kto uzaviera manželstvo oklamaný podvodom, vykonaným na získanie súhlasu ohľadne nejakej vlastnosti druhej stránky, ktorá svojou prirodzenosťou môže ťažko narušať manželské spolunažívanie, uzaviera ho neplatne.

Kán. 1099 - Omyl ohľadne jednoty alebo nerozlučiteľnosti, či sviatostnej hodnosti manželstva neruší manželský súhlas, len keď nedeterminuje vôľu.

Kán. 1100 - Vedomie alebo mienka, že manželstvo je nulitné, manželský súhlas nevyhnutne nevylučuje.

Kán. 1101 - § 1. Prezumuje sa, že vnútorný súhlas sa zhoduje so slovami alebo znakmi, použitými pri slávení manželstva.

§ 2. Ak však niektorá stránka alebo obidve stránky pozitívnym úkonom vôle vylučujú samo manželstvo alebo niektorý podstatný prvok, alebo niektorú podstatnú vlastnosť manželstva, uzavierajú ho neplatne.

Kán. 1102 - § 1. Manželstvo s podmienkou, vzťahujúcou sa na budúcnosť, nemožno platne uzavrieť.

§ 2. Manželstvo uzavreté s podmienkou, vzťahujúcou sa na minulosť alebo na prítomnosť, je platné alebo neplatné podľa toho, či to, čo je predmetom podmienky, jestvuje alebo nie.

§ 3. Avšak podmienku, o ktorej sa hovorí v § 2, nemožno dovolene pripojiť, ak nie je daná s písomným povolením miestneho ordinára.

Kán. 1103 - Neplatné je manželstvo uzavreté pod nátlakom alebo z veľkého strachu, vyvolaného zvonku, hoci aj neúmyselne, od ktorého aby sa niekto oslobodil, je nútený vybrať si manželstvo.

Kán. 1104 - § 1. Na platné uzavretie manželstva je nevyhnutné, aby uzatvárajúce stránky boli súčasne prítomné buď osobne, alebo cez zástupcu.

§ 2. Snúbenci majú manželský súhlas vyjadriť slovami; ak však nemôžu hovoriť, rovnocennými znakmi.

Kán. 1105 - § 1. Na platné uzavretie manželstva cez zástupcu sa vyžaduje:

1. aby bol zvláštny mandát na uzavretie manželstva s určitou osobou;
2. aby zástupca bol určený samým mandantom a aby svoju úlohu plnil osobne.

§ 2. Aby bol mandát platný, treba aby ho podpísal mandant a okrem toho farár alebo ordinár miesta, v ktorom sa mandát dáva, alebo kňaz, ktorého jeden z nich delegoval, alebo aspoň dvaja svedkovia; alebo sa musí vyhotoviť ako doklad, ktorý je podľa normy občianskeho práva hodnoverný.

§ 3. Ak mandant nemôže písať, má sa to zaznamenať v samom mandáte a má sa pribrať ďalší svedok, ktorý má listinu aj sám podpísať; ináč je mandát neplatný.

§ 4. Ak mandant, skôr než zástupca v jeho mene uzavrel manželstvo, mandát odvolal alebo upadol do pomätenosti, manželstvo je neplatné, hoci ani zástupca, ani druhá uzatvárajúca stránka o tom nevedeli.

Kán. 1106 - Manželstvo možno uzavrieť cez tlmočníka; farár však nemá pri ňom asistovať, ak mu nie je zrejmä hodnovernosť tlmočníka.

Kán. 1107 - Hoci manželstvo bolo pre prekážku alebo pre nedostatok formy uzavreté neplatne, prezumuje sa, že prejavенý súhlas trvá, kým nie je zrejmé jeho odvolanie.

V. kapitola FORMA SLÁVENIA MANŽELSTVA

Kán. 1108 - § 1. Iba tie manželstvá sú platné, ktoré sa uzavierajú pred asistujúcim miestnym ordinárom alebo farárom, alebo pred kňazom či diakonom, ktorých delegoval jeden z nich, ako aj pred dvoma svedkami, ale podľa pravidiel vyjadrených v nasledujúcich kánoch a pri neporušení výnimiek, o ktorých sa hovorí v kán. 144, 1112, § 1, 1116 a 1127, § 1-2.

§ 2. Asistujúcim pri uzavieraní manželstva sa rozumie iba ten, kto je prítomný a žiada prejav súhlasu uzavierajúcich stránok a v mene Cirkvi ho prijíma.

Kán. 1109 - Miestny ordinár a farár, ak neboli rozsudkom alebo dekrétom exkomunikovaní alebo postihnutí interdiktom, alebo suspendovaní z úradu, alebo za takých vyhlásení, na základe úradu platne asistujú v hraniciach svojho územia pri uzavieraní manželstiev nielen podriadených, ale aj nie podriadených, len keď aspoň jeden z nich je latinského obradu.

Kán. 1110 - Osobný ordinár a osobný farár na základe úradu platne asistujú pri uzavieraní manželstiev iba tých, z ktorých aspoň jeden je podriadený v medziach ich oblastí.

Kán. 1111 - § 1. Miestny ordinár a farár, pokiaľ platne zastávajú úrad, môžu kňazom a diakonom delegovať splnomocnenie, aj všeobecné, asistovať pri uzavieraní manželstiev v hraniciach svojho územia.

§ 2. Aby delegovanie splnomocnenia asistovať pri uzavieraní manželstiev bolo platné, výslovne sa musí dať určeným osobám; ak ide o zvláštne delegovanie, treba ho dať pre určené manželstvo; ak však ide o všeobecné delegovanie, treba ho udeliť písomne.

Kán. 1112 - § 1. Kde niet kňazov a diakonov, diecézny biskup po predchádzajúcom priaznivom vyjadrení Konferencie biskupov a po dosiahnutí dovolenia Svätej stolice môže delegovať laikov, ktorí majú asistovať pri uzavieraní manželstiev.

§ 2. Má sa vybrať súci laik, schopný dávať snúbencom poučenie a spôsobilý riadne vykonávať sobášnu liturgiu.

Kán. 1113 - Skôr než sa udelí zvláštne delegovanie má sa zabezpečiť všetko, čo stanovuje právo na dokázanie slobodného stavu.

Kán. 1114 - Asistujúci pri uzavieraní manželstva koná nedovolené, ak samému nie je zrejmy slobodný stav uzavierajúcich stránok podľa normy práva a podľa možnosti nie je mu zrejmé ani dovolenie farára, vždy keď asistuje na základe všeobecného delegovania.

Kán. 1115 - Manželstvá sa majú sláviť vo farnosti, v ktorej jedna z uzavierajúcich stránok má trvalé alebo prechodné bydlisko alebo sa tam mesiac zdržiava, alebo ak ide o potulných, vo farnosti, kde sa skutočne zdržiavajú; s povolením vlastného ordinára alebo vlastného farára sa môžu sláviť inde.

Kán. 1116 - § 1. Ak asistujúci, kompetentný podľa normy práva, nemôže byť bez veľkej ťažkosti prítomný alebo nemôžno sa k nemu dostať, tí, ktorí majú úmysel uzavrieť pravé manželstvo, môžu ho platne a dovolene uzavrieť pred samými svedkami:

1. v nebezpečenstve smrti;

2. mimo nebezpečenstva smrti, len keď sa rozumne predvída, že tento stav potrvá jeden mesiac.

§ 2. V oboch prípadoch, ak je k dispozícii iný kňaz alebo diakon, ktorý môže byť prítomný, musí byť prizvaný a spolu so svedkami byť prítomný pri slávení manželstva pri neporušení platnosti manželstva, uzavretého pred samými svedkami.

Kán. 1117 - Vyššie stanovenú formu treba zachovať, ak aspoň jedna zo stránok uzavierajúcich manželstvo je pokrstená v katolíckej cirkvi alebo je do nej prijatá a formálnym úkonom od nej neodpadla, pri neporušení predpisov kán. 1127, § 2.

Kán. 1118 - § 1. Manželstvo medzi katolíkmi alebo medzi katolíckou stránkou a nekatolíckou pokrstenou stránkou sa má sláviť vo farskom kostole; v inom kostole alebo kaplnke sa môže sláviť s dovolením miestneho ordinára alebo farára.

§ 2. Miestny ordinár môže dovoliť, aby sa manželstvo slávilo na inom vhodnom mieste.

§ 3. Manželstvo medzi katolíckou stránkou a nepokrstenou stránkou sa môže sláviť v kostole alebo na inom vhodnom mieste.

Kán. 1119 - Okrem nevyhnutného prípadu sa pri slávení manželstva majú zachovať obrady predpísané v liturgických knihách, ktoré schválila Cirkev, alebo prijaté zákonnými zvykmi.

Kán. 1120 - Konferencia biskupov môže vypracovať vlastný obrad manželstva, ktorý má preskúmať Svätá stolica a ktorý zodpovedá miestnym a národným zvykom, prispôsobeným kresťanskému duchu, ale pri zachovaní zákona, aby prítomný asistujúci pri uzavieraní manželstva žiadal prejav súhlasu uzavierajúcich stránok a prijal ho.

Kán. 1121 - § 1. Po slávení manželstva farár miesta slávenia alebo jeho zástupca, hoci ani jeden z nich pri ňom neasistoval, má čo najskôr zaznačiť v knihe manželstiev mená manželov, asistujúceho a svedkov, miesto a dátum slávenia manželstva spôsobom predpísaným Konferenciou biskupov alebo diecéznym biskupom.

§ 2. Kedykoľvek sa manželstvo uzaviera podľa normy kán. 1116, kňaz alebo diakon, ak bol prítomný pri slávení, ináč svedkovia s uzavierajúcimi sú ako celok povinní čo najskôr upovedomiť farára alebo miestneho ordinára o uzavretí manželstva.

§ 3. Keď ide o manželstvo uzavreté s dišpenzom od kánonickej formy, miestny ordinár, ktorý dišpenz udelil, sa má postarať, aby dišpenz i slávenie boli zapísané v knihe manželstiev tak kúrie, ako aj vlastnej farnosti katolíckej stránky, ktorej farár vykonal zisťovania slobodného stavu; o slávení manželstva je zaviazaná čo najskôr upovedomiť toho istého ordinára a farára katolícka manželská stránka, oznámiať aj miesto slávenia, ako aj zachovanie verejnej formy.

Kán. 1122 - § 1. Uzavreté manželstvo sa má zaznačiť aj v knihách pokrstených, v ktorých je zapísaný krst manželov.

§ 2. Keď manželská stránka neuzavrela manželstvo vo farnosti, v ktorej bola pokrstená, farár miesta slávenia má uzavretie manželstva čo najskôr oznámiť farárovi miesta udeleného krstu.

Kán. 1123 - Kedykoľvek sa manželstvo buď konvaliduje pre vonkajšie fórum, alebo sa vyhlasuje za nulitné, alebo sa zákonne okrem smrti rozvážuje, musí byť o tom upovedomený farár miesta, kde bolo manželstvo slávené, aby sa zápis v knihách manželstiev a pokrstených riadne vykonal.

VI. kapitola MIEŠANÉ MANŽELSTVÁ

Kán. 1124 - Manželstvo medzi dvoma pokrstenými osobami, z ktorých jedna je pokrstená v katolíckej cirkvi alebo bola do nej po krste prijatá a formálnym úkonom od nej neodpadla, druhá však patrí do cirkvi alebo ekleziálnej spoločnosti, ktorá nie je v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, je bez výslovného dovolenia kompetentnej vrchnosti zakázané.

Kán. 1125 - Takéto dovolenie môže udeliť miestny ordinár, ak existuje oprávnený a rozumný dôvod; nemá ho udeliť, ak nie sú splnené tieto podmienky:

1. katolícka stránka má vyhlásiť, že je pripravená odstrániť nebezpečenstvá odpadnutia od viery a má dať úprimný prísľub, že urobí všetko, čo je v jej silách, aby všetky deti boli pokrstené a vychované v katolíckej cirkvi;

2. druhá stránka sa má v pravý čas natoľko oboznámiť s tými prísľubmi, ktoré má dať katolícka stránka, aby bolo zrejmé, že si je naozaj vedomá prísľubu a povinnosti katolíckej stránky;

3. obidve stránky sa majú poučiť o cieľoch a podstatných vlastnostiach manželstva, ktoré treba, aby ani jeden z uzavierajúcich nevyľučoval.

Kán. 1126 - Je úlohou Konferencie biskupov stanoviť tak spôsob, akým treba uskutočniť tieto vyhlásenia a prísľuby, ktoré sa vždy vyžadujú, ako aj určiť formu, akou sa majú aj stať zrejmy vo vonkajšom fóre aj ako sa má s nimi oboznámiť nekatolícka stránka.

Kán. 1127 - § 1. Čo sa týka formy, ktorú treba použiť pri miešanom manželstve, majú sa zachovať predpisy kán. 1108; ak však katolícka stránka uzaviera manželstvo s nekatolíckou stránkou východného obradu, kánonickú formu slávenia treba zachovať iba pre dovolenosť; na platnosť sa však vyžaduje účasť posvätného služobníka pri zachovaní iných predpisov, ktoré treba podľa práva zachovať.

§ 2. Ak zachovaniu kánonickej formy prekážajú veľké ťažkosti, miestny ordinár katolíckej stránky má právo v jednotlivých prípadoch od nej dišpenzovať, ale po porade s ordinárom miesta, kde sa manželstvo slávi, a pri neporušení istej verejnej formy slávenia, potrebnej na platnosť; úlohou Konferencie biskupov je stanoviť normy, podľa ktorých sa uvedený dišpenz má udeľovať jednotným spôsobom.

§ 3. Zakazuje sa, aby sa pred kánonickým slávením manželstva podľa normy § 1 alebo po ňom konalo iné náboženské slávenie toho istého manželstva na vyjadrenie alebo obnovenie manželského súhlasu; takisto sa nemá konať náboženské slávenie, pri ktorom katolícky asistujúci a nekatolícky služobník súčasne, každý konajúc svoj obrad, vyžadujú súhlas stránok.

Kán. 1128 - Miestni ordinári a iní duchovní pastieri sa majú starať, aby katolíckej manželskej stránke a deťom narodeným z miešaného manželstva nechýbala duchovná pomoc pri plnení ich povinností a manželom pomáhať upevňovať jednotu manželského a rodinného života.

Kán. 1129 - Predpisy kán. 1127 a 1128 treba uplatňovať aj pri manželstvách, ktorým stojí v ceste prekážka rozdielnosti náboženstva, o ktorej sa hovorí v kán. 1086, § 1.

VII. kapitola TAJNÉ SLÁVENIE MANŽELSTVA

Kán. 1130 - Z vážneho a naliehavého dôvodu môže miestny ordinár dovoliť, aby sa manželstvo slávil tajne.

Kán. 1131 - Dovoľenie tajne sláviť manželstvo prináša so sebou,

1. aby sa zisťovania, ktoré treba vykonať pred manželstvom, robili tajne;
2. aby tajomstvo o slávenom manželstve zachovali miestny ordinár, asistujúci, svedkovia a manželia.

Kán. 1132 - Povinnosť zachovať tajomstvo, o ktorej sa hovorí v kán. 1131, bod 2, zo strany miestneho ordinára zaniká, ak zo zachovávaní tajomstva hrozí vážne pohoršenie alebo vážne zneváženie posvätnosti manželstva, a o tom treba upovedomiť stránky pred slávením manželstva.

Kán. 1133 - Tajne slávené manželstvo sa má zapísať iba v osobitnej matrike, ktorú treba uchovávať v tajnom archíve kúrie.

VIII. kapitola ÚČINKY MANŽELSTVA

Kán. 1134 - Z platného manželstva vzniká medzi manželmi zväzok, ktorý je svojou prirodzenosťou doživotný a výlučný; okrem toho sa v kresťanskom manželstve manželia na povinnosti a dôstojnosť svojho stavu osobitnou sviatosťou posilňujú a akoby zasväcujú.

Kán. 1135 - Obidvaja manželia majú rovnakú povinnosť a rovnaké právo vo všetkom, čo súvisí so spoločenstvom manželského života.

Kán. 1136 - Rodičia majú veľmi vážnu povinnosť a prvotné právo, aby sa podľa svojich síl starali tak o telesnú, spoločenskú a kultúrnu, ako aj mravnú a náboženskú výchovu detí.

Kán. 1137 - Zákonité sú tie deti, ktoré sa počali alebo narodili v platnom alebo putatívnom manželstve.

Kán. 1138 - § 1. Otcom je ten, koho za takého označuje zákonný sobáš, ak sa zjavnými argumentmi nedokáže opak.

§ 2. Prezumuje sa, že zákonité sú deti, ktoré sa narodili aspoň po 180 dňoch odo dňa slávenia manželstva alebo do 300 dní od rozviazania manželského života.

Kán. 1139 - Nezákonité deti sa stávajú zákonitými neskorším platným alebo putatívnym manželstvom rodičov alebo reskriptom Svätej stolice.

Kán. 1140 - Uzákonené deti sú z hľadiska kánonických účinkov, vo všetkom postavené na roveň zákonným, ak právo výslovne nestanovilo niečo iné.

IX. kapitola ODLÚČENIE MANŽELOV

1. článok ROZVIAZANIE ZVÄZKU

Kán. 1141 - Uzavreté a dokonané manželstvo nemôže byť rozviazané nijakou ľudskou mocou a z nijakého dôvodu, okrem smrti.

Kán. 1142 - Nedokonané manželstvo medzi pokrstenými alebo medzi pokrstenou stránkou a nepokrstenou stránkou môže z oprávneného dôvodu rozviazať Rímsky veľkňaz na žiadosť obidvoch stránok alebo jednej z nich, hoci druhá stránka je proti tomu.

Kán. 1143 - § 1. Manželstvo uzavreté dvoma nepokrstenými sa rozvážuje na základe pavlovského privilégia v prospech viery stránky, ktorá prijala krst, samým skutkom, ktorým táto stránka uzaviera nové manželstvo, len keď nepokrstená stránka odstupuje.

§ 2. Usudzuje sa, že nepokrstená stránka odstupuje, ak s pokrstenou stránkou nechce spolunažívať alebo spolunažívať pokojne bez urážania Stvoriteľa, ak jej táto stránka po prijatí krstu neposkytla oprávnený dôvod na odstúpenie.

Kán. 1144 - § 1. Aby pokrstená stránka mohla platne uzavrieť nové manželstvo, nepokrstenej stránke sa musia vždy položiť otázky:

1. či aj sama chce prijať krst;
2. či aspoň chce s pokrstenou stránkou pokojne spolunažívať bez urážania Stvoriteľa.

§ 2. Tieto otázky sa musia položiť po krste; miestny ordinár však z vážneho dôvodu môže dovoliť, aby sa otázky položili pred krstom, ba aj od otázok môže dišpenzovať či už pred krstom, alebo po ňom, len keď je aspoň zo sumárneho a mimosúdneho postupu zrejmé, že ich nemožno položiť alebo že to bude neužitočné.

Kán. 1145 - § 1. Otázky sa majú klást' spravidla na základe autority miestneho ordinára obrátenej stránky; tento ordinár má dať druhej manželskej stránke lehotu na odpoveď, ak si ju vyžiada, s upozornením, že ak lehota uplynie bez využitia, jej mlčanie sa bude považovať za zápornú odpoveď.

§ 2. Aj súkromné polozenie otázok cez obrátenú stránku je platné, ba aj dovoľené, ak sa forma predpísaná vyššie nemôže zachovať.

§ 3. V obidvoch prípadoch musí byť vo vonkajšom fóre zákonne zrejmé, že otázky boli položené a s akým výsledkom.

Kán. 1146 - Pokrstená stránka má právo uzavrieť nové manželstvo s katolíckou stránkou:

1. ak druhá stránka odpovedala na otázky záporne alebo ak kladenie otázok bolo zákonne vynechané;
2. ak nepokrstená stránka, či už jej boli položené otázky, alebo nie, najprv zotrvala v pokojnom spolunažívaní bez urážania Stvoriteľa, potom bez oprávneného dôvodu odstúpila, pri zachovaní predpisov kán. 1144 a 1145.

Kán. 1147 - Miestny ordinár však z vážneho dôvodu môže dovoliť, aby pokrstená stránka, použijúc pavlovské privilégium, uzavrela manželstvo s nekatolíckou stránkou či už pokrstenou, alebo nepokrstenou, pri zachovaní aj predpisov kánonov o miešaných manželstvách.

Kán. 1148 - § 1. Nepokrstený, ktorý má súčasne viac nepokrstených manželiek, po prijatí krstu v katolíckej cirkvi, môže si jednu z manželiek ponechať a ostatné prepustiť, ak mu je ťažké zostať s prvou z nich. To isté platí o nepokrstenej žene, ktorá má súčasne viac nepokrstených manželov.

§ 2. V prípadoch, o ktorých sa hovorí v § 1, manželstvo po prijatí krstu treba uzavrieť zákonnou formou, pri zachovaní, ak je to potrebné, aj predpisov o miešaných manželstvách a iných, ktoré treba podľa práva zachovať.

§ 3. Miestny ordinár, majúci pred očami mravné, sociálne a ekonomické podmienky miesta a osôb, má sa postarať, aby bolo dostačujúco postarané o potreby prvej manželky a ostatných prepustených manželiek podľa noriem spravodlivosti, kresťanskej lásky a prirodzenej slušnosti.

Kán. 1149 - Nepokrstená stránka, ktorá po prijatí krstu v katolíckej cirkvi z dôvodu zajatia alebo prenasledovania nemôže obnoviť spolunažívanie s nepokrstenou manželskou stránkou, môže uzavrieť iné manželstvo, hoci druhá stránka medzitým prijala krst, pri zachovaní predpisu kán. 1141.

Kán. 1150 - V prípade pochybnosti privilegium viery požíva priazeň práva.

2. článok **ODLÚČENIE PRI TRVANÍ ZVÄZKU**

Kán. 1151 - Manželia majú povinnosť a právo zachovať manželské spolunažívanie, ak ich zákonný dôvod neospravedlňuje.

Kán. 1152 - § 1. Hoci sa nástoľčivo odporúča, aby manželská stránka, vedená kresťanskou láskou a majúca starosť o dobro rodiny, neodoprela odpustenie cudzoložnej stránke a aby manželský život neprerušila, predsa ak jej vinu výslovne alebo mlčky neodpustila, má právo prerušiť manželské spolunažívanie, ak s cudzoložstvom nesúhlasila alebo nedala naň príčinu, alebo aj sama nespáchala cudzoložstvo.

§ 2. Za tiché odpustenie sa považuje to, keď nevinná manželská stránka po tom, ako sa dozvedela o cudzoložstve, z vlastnej vôle sa s druhou stránkou s manželskou náklonnosťou stýkala; prezumuje sa však, ak počas šiestich mesiacov zachovávala manželské, ani sa neurobili rekurz na cirkevnú alebo občiansku vrchnosť

§ 3. Ak nevinná manželská stránka z vlastnej vôle prerušila manželské spolunažívanie, má do šiestich mesiacov predložiť kauzu odlúčenia kompetentnej cirkevnej vrchnosti, ktorá po zvážení všetkých okolností má posúdiť, či nevinnú manželskú stránku možno priviesť k tomu, aby vinu odpustila a odlúčenie nepredĺžila nastálo.

Kán. 1153 - § 1. Ak niektorý z manželov vytvára veľké nebezpečenstvo pre dušu alebo pre telo druhej manželskej stránky alebo detí, alebo ináč veľmi sťažuje spoločný život, poskytuje druhej stránke zákonný dôvod na odstúpenie na základe dekrétu miestneho ordinára, a ak hrozí nebezpečenstvo z oneskorenia, aj na základe vlastného rozhodnutia.

§ 2. Vo všetkých prípadoch treba po zaniknutí dôvodu odlúčenia obnoviť manželské spolunažívanie, ak cirkevná vrchnosť nestanovuje ináč.

Kán. 1154 - Po stanovení odlúčenia manželov sa treba vždy vhodne postarať o náležité materiálne zabezpečenie a náležitú výchovu detí.

Kán. 1155 - Nevinná manželská stránka môže druhú stránku, čo je chvályhodné, znova prijať do manželského spolunažívania; v tomto prípade sa zrieka práva na odlúčenie.

X. kapitola **KONVALIDÁCIA MANŽELSTVA**

1. článok **JEDNODUCHÁ KONVALIDÁCIA**

Kán. 1156 - § 1. Na konvalidáciu manželstva neplatného pre zneplatňujúcu prekážku sa vyžaduje, aby prekážka zanikla alebo aby bol daný od nej dišpenz a aby súhlas obnovila aspoň stránka, vedomá si prekážky.

§ 2. Toto obnovenie sa cirkevným právom vyžaduje k platnosti konvalidácie, hoci na začiatku obidve stránky súhlas dali a ani neskôr ho neodvolali.

Kán. 1157 - Obnovenie súhlasu musí byť novým úkonom vôle, zameraným na manželstvo, o ktorom obnovujúca stránka vie alebo sa domnieva, že od začiatku bolo nulité.

Kán. 1158 - § 1. Ak je prekážka verejná, treba, aby súhlas obnovili obidve stránky kánonickou formou pri neporušení predpisu kán. 1127, § 2.

§ 2. Ak prekážku nemožno dokázať, stačí, aby sa súhlas obnovil súkromne a tajne, a to stránkou, ktorá si je vedomá prekážky, len keď druhá stránka v danom súhlase zotrváva, alebo obidvoma stránkami, ak je prekážka známa obidvom stránkam.

Kán. 1159 - § 1. Manželstvo neplatné pre nedostatok súhlasu sa konvaliduje, ak stránka, ktorá nesúhlasila, už súhlasí, len keď súhlas daný druhou stránkou trvá.

§ 2. Ak nedostatok súhlasu nemožno dokázať, stačí, aby stránka, ktorá nesúhlasila, dala súhlas súkromne a tajne.

§ 3. Ak nedostatok súhlasu možno dokázať, je nevyhnutné, aby sa súhlas dal kánonickou formou.

Kán. 1160 - Aby sa manželstvo nulitné pre nedostatok formy stalo platným, musí sa nanovo uzavrieť kánonickou formou pri neporušení predpisu kán. 1127, § 2.

2. článok SANÁCIA V ZÁKLADE

Kán. 1161 - § 1. Sanácia v základe neplatného manželstva je jeho konvalidácia bez obnovenia súhlasu, udelená kompetentnou vrchnosťou, prinášajúca so sebou dišpenz od prekážky, ak taká je, aj od kánonickej formy, ak nebola zachovaná, ako aj spätnú pôsobnosť kánonických účinkov do minulosti.

§ 2. Konvalidácia nastáva od chvíle udelenia milosti; spätná pôsobnosť sa však chápe tak, že ide k chvíli slávania manželstva, ak nie je výslovne určené niečo iné.

§ 3. Sanácia v základe sa nemá udeliť, ak nie je pravdepodobné, že stránky chcú zotrvať v manželskom živote.

Kán. 1162 - § 1. Ak chýba súhlas obidvoch stránok alebo aspoň jednej z nich, manželstvo nemožno sanovať v základe, či už súhlas chýbal od začiatku, alebo na začiatku daný, neskôr bol odvolaný.

§ 2. Ak súhlas na začiatku síce chýbal, ale neskôr bol daný, sanáciu možno udeliť od chvíle vyjadrenia súhlasu.

Kán. 1163 - § 1. Manželstvo neplatné pre prekážku alebo pre nedostatok zákonnej formy možno sanovať, len keď trvá súhlas obidvoch stránok.

§ 2. Manželstvo neplatné pre prekážku prirodzeného práva alebo pozitívneho božského práva možno sanovať iba po tom, keď prekážka zanikla.

Kán. 1164 - Sanáciu možno platne udeliť aj bez vedomia jednej alebo obidvoch stránok; nemá sa však udeľovať, ak nie je na to vážny dôvod.

Kán. 1165 - § 1. Sanáciu v základe môže udeliť Apoštolská stolica.

§ 2. Diecézny biskup ju môže udeliť v jednotlivých prípadoch, aj keď to isté manželstvo je nulitné z viacerých dôvodov, po splnení podmienok, o ktorých sa hovorí v kán. 1125, keď ide o sanáciu miešaného manželstva; nemôže ju však udeliť, ak existuje prekážka, od ktorej dišpenzovanie je vyhradené Apoštolskej stolici podľa normy kán. 1078, § 2, alebo ak ide o prekážku prirodzeného alebo pozitívneho božského práva, ktorá už zanikla.

II. časť OSTATNÉ ÚKONY BOŽSKÉHO KULTU

I. titul SVÄTENINY

Kán. 1166 - Sväteniny sú posvätné znaky, ktorými sa ako istým napodobnením sviatostí naznačujú najmä duchovné účinky a na príhovor Cirkvi sa dosahujú.

Kán. 1167 - § 1. Nové sväteniny ustanoviť alebo prijaté hodnoverne vykladať, niektoré z nich zrušiť alebo zmeniť môže iba Apoštolská stolica.

§ 2. Pri tvorení čiže vysluhovaní svätenín sa majú presne zachovávať obrady a formuly schválené cirkevnou vrchnosťou.

Kán. 1168 - Vysluhovateľom svätenín je klerik, vybavený náležitou mocou; niektoré sväteniny zhodne s normou liturgických kníh môžu podľa úsudku miestneho ordinára vysluhovať aj laici, ktorí majú primerané vlastnosti.

Kán. 1169 - § 1. Zasvätenia a posvätenia môžu platne vykonávať tí, ktorí sú vyznačení biskupským sviatostným znakom, ako aj presbyteri, ktorým to dovoľuje právo alebo zákonné udelenie.

§ 2. Požehnania s výnimkou tých, ktoré sú rezervované Rímskemu veľkňazovi alebo biskupom, môže udeľovať každý presbyter.

§ 3. Diakon môže udeľovať iba tie požehnania, ktoré mu právo výslovne dovoľuje.

Kán. 1170 - Požehnania, ktoré treba udeľovať predovšetkým katolíkom, môžu sa dať aj katechumenom, ba aj nekatolíkom, ak tomu nebráni zákaz Cirkvi.

Kán. 1171 - S posvätnými vecami, ktoré sú posvätením alebo požehnaním určené na božský kult, sa má zaobchádzať úctivo a nemajú sa používať na profánne alebo nie im vlastné ciele, hoci sú vo vlastníctve súkromných osôb.

Kán. 1172 - § 1. Nikto nemôže zákonne vykonávať exorcizmy nad posadnutými, ak nedostal osobitné a výslovné dovoľenie miestneho ordinára.

§ 2. Toto dovoľenie má miestny ordinár udeliť iba presbyterovi, ktorý sa vyznačuje nábožnosťou, učenosťou, rozumnosťou a bezúhonnosťou života.

II. titul LITURGIA HODÍN

Kán. 1173 - Cirkev, plniac Kristovu kňazskú úlohu, slávi liturgiu hodín, v ktorej tým, že počúva Boha hovoriaceho k svojmu ľudu a pripomína si tajomstvo spásy, bez prestania chváli Boha spevom a modlitbou a prosí ho za spásu celého sveta.

Kán. 1174 - § 1. Modliť sa liturgiu hodín sú povinní klerici podľa normy kán. 276, § 2, bod 3; členovia však inštitútov zasväteného života, ako aj spoločností apoštolského života podľa normy svojich stanov.

§ 2. Aj ostatní veriaci sú podľa okolností nástojčivo pozývaní, aby sa zúčastňovali na liturgii hodín ako na úkone Cirkvi.

Kán. 1175 - Pri modlitbe liturgie hodín sa podľa možnosti má zachovať skutočný čas každej hodiny.

III. titul CIRKEVNÉ POHREBNÉ OBRADY

Kán. 1176 - § 1. Zomrelým veriacim treba podľa normy práva poskytnúť cirkevné pohrebné obrady.

§ 2. Cirkevné pohrebné obrady, ktorými Cirkev vyprosuje zomrelým duchovnú pomoc a vzdáva úctu ich telám a súčasne živým prináša útechu nádeje, treba sláviť podľa normy liturgických zákonov.

§ 3. Cirkev nástojčivo odporúča, aby sa zachovával nábožný zvyk telá zomrelých pochovávať; nezakazuje však kremáciu, ak nebola zvolená z dôvodov, odporujúcich kresťanskému učeniu.

I. kapitola SLÁVENIE POHREBNÝCH OBRADOV

Kán. 1177 - § 1. Pohrebné obrady za každého zomrelého veriaceho sa spravidla musia sláviť v kostole vlastnej farnosti.

§ 2. Každý veriaci alebo tí, ktorým prislúcha postarať sa o pohrebné obrady zomrelého veriaceho, smú si však zvoliť na pohreb iný kostol so súhlasom toho, kto ho spravuje, a po upovedomení vlastného farára zomrelého.

§ 3. Ak smrť nastala mimo vlastnej farnosti a mŕtve telo nebolo do nej prenesené ani nijaký kostol nebol zákonne zvolený na pohreb, pohrebné obrady sa majú sláviť v kostole farnosti, kde smrť nastala, ak partikulárnym právom nebol určený iný.

Kán. 1178 - Pohrebné obrady diecézneho biskupa sa majú sláviť vo vlastnom katedrálnom kostole, ak sám si nezvolil iný kostol.

Kán. 1179 - Pohrebné obrady rehoľníkov alebo členov spoločnosti apoštolského života má všeobecne sláviť vo vlastnom kostole alebo v kaplnke predstavený, ak inštitút alebo spoločnosť sú klerické, ináč duchovný správca.

Kán. 1180 - § 1. Ak má farnosť vlastný cintorín, zomrelých veriacich treba pochovávať v ňom, ak si sám zomrelý alebo tí, ktorým prislúcha postarať sa o pochovanie zomrelého, zákonne nezvolili iný cintorín.

§ 2. Všetkým je však dovolené, ak im to právo nezakazuje, zvoliť si cintorín na pochovanie.

Kán. 1181 - Čo sa týka milodarov pri príležitosti pohrebov, majú sa zachovať predpisy kán. 1264, treba však dbať, aby sa pri pohrebných obradoch neuprednostňovali osoby a ani chudobní neboli zbavovaní náležitých pohrebných obradov.

Kán. 1182 - Po skončení pohrebu sa má vykonať zápis do knihy zomrelých podľa normy partikulárneho práva.

II. kapitola PRIZNANIE A ODOPRETIE CIRKEVNÝCH POHREBNÝCH OBRADOV

Kán. 1183 - § 1. Keď ide o pohrebné obrady, katechumenov treba pripočítat' k veriacim.

§ 2. Miestny ordinár môže dovoliť, aby sa malým deťom, ktoré rodičia mienili dať pokrstiť, avšak ktoré zomreli pred krstom, poskytli cirkevné pohrebné obrady.

§ 3. Pokrsteným, ktorí sú členmi niektorej nekatolíckej cirkvi alebo nekatolíckeho ekleziálneho spoločenstva, môžu sa podľa rozumného úsudku miestneho ordinára udeliť cirkevné pohrebné obrady, ak nie je zrejmá ich opačná vôľa a len keď vlastný vysluhujúci nemôže byť prítomný.

Kán. 1184 - § 1. Ak pred smrťou neprejavili nijaké znaky pokánia, cirkevné pohrebné obrady treba odoprieť:

1. všeobecne známym apostatom, heretikom a schizmatikom;
2. tým, ktorí si zvolili kremáciu vlastného tela z dôvodov, ktoré odporujú kresťanskej viere;
3. iným zjavným hriešnikom, ktorým nemožno priznať cirkevné pohrebné obrady bez verejného pohoršenia veriacich.

§ 2. Ak sa vyskytne nejaká pochybnosť, treba sa poradiť s miestnym ordinárom a držať sa jeho úsudku.

Kán. 1185 - Komu boli odopreté cirkevné pohrebné obrady, treba mu odoprieť aj akúkoľvek pohrebnú omšu.

IV. titul KULT SVÄTÝCH, POSVÄTNÝCH OBRAZOV A RELIKVIÍ

Kán. 1186 - Na rozvíjanie posväcovania Božieho ľudu Cirkev do osobitného a synovského uctievania veriacich odporúča preblahoslavenú Máriu vždy Pannu, Matku Božiu, ktorú Kristus ustanovil za matku všetkých ľudí, a podporuje aj pravý a hodnoverný kult iných svätých, ktorých príklad veriacich povzbudzuje a príhovor im pomáha.

Kán. 1187 - Verejným kultom je dovolené uctievať iba tých sluhov Božích, ktorých cirkevná vrchnosť zahrnula do zoznamu svätých alebo blahoslavených.

Kán. 1188 - Má sa zachovať prax predkladať v kostoloch úcte veriacich posvätné obrazy; majú sa však umiestňovať v miernom počte a v primeranom poriadku, aby sa nevyvolal údiv kresťanského ľudu ani sa nedal podnet na menej správnu nábožnosť.

Kán. 1189 - Cenné obrazy čiže také, ktoré sa vyznačujú starobylosťou, umeleckou hodnotou alebo kultom, umiestnené v kostoloch alebo kaplnkách na uctievanie veriacim, keď vyžadujú opravu, nemajú sa nikdy opravovať bez písomne udeleného dovolenia ordinára; skôr než ho ten udelí, má sa poradiť so znalcami.

Kán. 1190 - § 1. Posvätné relikvie sa nesmú predávať.

§ 2. Význačné relikvie a takisto iné, ktorým ľud preukazuje veľkú úctu, nemôžu sa nijakým spôsobom platne scudziť ani natrvalo premiestniť bez dovolenia Apoštolskej stolice.

§ 3. Predpis § 2 platí aj na obrazy, ktorým ľud preukazuje v nejakom kostole veľkú úctu.

V. titul SĽUB A PRÍSAHA

I. kapitola SĽUB

Kán. 1191 - § 1. Sľub, to jest uvážený a slobodný prísľub daný Bohu o možnom a väčšom dobre, sa musí splniť z čnosti nábožnosti.

§ 2. Všetci, ktorí primerane používajú rozum, sú schopní zložiť sľub, ak im v tom nebráni právo.

§ 3. Sľub vyslovený z veľkého a nespravodlivého strachu alebo na základe podvodu je zo samého práva nulitný.

Kán. 1192 - § 1. Sľub je *verejný*, ak ho v mene Cirkvi prijíma zákonný predstavený; ináč je *súkromný*.

§ 2. Je *slávnostný*, ak ho Cirkev za taký uznala; ináč je jednoduchý.

§ 3. *Osobný* je taký, ktorým sa sľubuje činnosť sľubujúceho; vecný je taký, ktorým sa sľubuje nejaká vec; *miešaný* je taký, ktorý má povahu osobného a vecného sľubu.

Kán. 1193 - Sľub sám osebe viaže iba toho, kto ho skladá.

Kán. 1194 - Sľub zaniká uplynutím času určeného na splnenie záväzku, podstatnou zmenou prisľúbeného predmetu, chýbaním podmienky, od ktorej sľub závisí, alebo jeho cieľovej príčiny, dišpenzom a zámenou.

Kán. 1195 - Kto má moc nad predmetom sľubu, môže záväzok sľubu pozastaviť na tak dlho, ako dlho mu plnenie sľubu spôsobuje ujmu.

Kán. 1196 - Okrem Rímskeho veľkňaza dišpenzovať od súkromných sľubov z oprávneného dôvodu, len keď dišpenz nenaruša nadobudnuté právo iných, môžu:

1. miestny ordinár a farár, keď ide o všetkých ich podriadených, ešte aj cudzincov;
2. predstavený rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, ak sú klerické pápežského práva, keď ide o členov, novicov a osoby, ktoré sa vo dne v noci nachádzajú v dome inštitútu alebo spoločnosti;
3. tí, ktorým Apoštolská stolica alebo miestny ordinár delegovali moc dišpenzovať.

Kán. 1197 - To, čo bolo sľúbené súkromným sľubom, sám sľubujúci môže zameniť za väčšie alebo rovnaké dobro; za menšie dobro však ten, kto má moc dišpenzovať podľa normy kán. 1196.

Kán. 1198 - Sľuby zložené pred rehoľnou profesiou sa pozastavujú, kým sľubujúci zostáva v rehoľnom inštitúte.

II. kapitola PRÍSAHA

Kán. 1199 - § 1. Prísahu, to jest vzývanie Božieho mena za svedka pravdy, nemožno zložiť, ak to nie je v pravde, uvážení a spravodlivosti.

§ 2. Prísahu, ktorú kánony vyžadujú alebo pripúšťajú, nemožno platne zložiť cez zástupcu.

Kán. 1200 - § 1. Kto slobodne prisahá, že niečo vykoná, je osobitným záväzkom nábožnosti zaviazaný splniť, čo potvrdil prisahou.

§ 2. Prísaha vynútená podvodom, násilím alebo veľkým strachom je zo samého práva nulitná.

Kán. 1201 - § 1. Prisľubná prísa sleduje povahu a podmienky úkonu, ku ktorému je pripojená.

§ 2. Ak sa prísa pripája k úkonu, priamo zameranému na škodu iných alebo na ujmu verejného dobra alebo večnej spásy, úkon z nej nezískava nijakú silu.

Kán. 1202 - Záväzok vyplývajúci z prisľubnej prísahy prestáva:

1. ak ho odpustí ten, v prospech koho bola prísa zložená;
2. ak sa predmet prísa podstatne zmení alebo po zmene okolností sa stane buď zlým, alebo celkom bezvýznamným, alebo napokon prekáža väčšiemu dobru;
3. ak chýba cieľová príčina alebo podmienka, pod ktorou bola prísa azda zložená; 4. dišpenzom, zámenou podľa normy kán. 1203.

án. 1203 - Tí, ktorí môžu pozastaviť sľub, dišpenzovať od neho, zameniť ho, majú tú istú moc a tým istým spôsobom vzhľadom na prísľubné prísahy; avšak ak dišpenz od prísahy spôsobuje ujmu iným, ktorí odmietajú záväzok odpustiť, od prísahy môže dišpenzovať iba Apoštolská stolica.

Kán. 1204 - Prísahu treba striktnie vykladať podľa práva a podľa úmyslu prisahajúceho, alebo ak ten koná podvodne, podľa úmyslu toho, komu sa prísaha skladá.

III. časť POSVÄTNÉ MIESTA A OBDOBIA

I. titul POSVÄTNÉ MIESTA

Kán. 1205 - Posvätné miesta sú tie, ktoré posvätením alebo požehnaním na to predpísaným liturgickými knihami, sú určené na božský kult alebo na pochovávanie veriacich.

Kán. 1206 - Posvätenie nejakého miesta prislúcha diecéznemu biskupovi a tým, ktorí sú podľa práva postavení na tú istú úroveň; tí istí môžu ktorémukol'vek biskupovi alebo vo výnimočných prípadoch presbyterovi zveriť úlohu, aby na ich území vykonal posvätenie.

Kán. 1207 - Posvätné miesta požehnáva ordinár; požehnanie kostolov je však rezervované diecéznemu biskupovi; každý z nich však môže na to delegovať iného kňaza.

Kán. 1208 - O vykonanom posvätení alebo požehnaní kostola, takisto aj o požehnaní cintorína sa má vyhotoviť doklad, ktorého jeden exemplár sa má uchovať v archíve diecéznej kúrie, druhý v archíve kostola.

Kán. 1209 - Posvätenie alebo požehnanie nejakého miesta, len keď sa tým nikomu nespôsobí škoda, sa dostatočne dokáže aj jedným svedkom, proti ktorému nemožno nič namietat'.

Kán. 1210 - Na posvätnom mieste sa má pripustiť iba to, čo slúži na vykonávanie alebo napomáhanie kultu, nábožnosti a náboženstva, a zakazuje sa všetko, čo sa nezlučuje s posvätnosťou miesta. Ordinár však môže z prípadu na prípad dovoliť iné použitie, nepriečiace sa však posvätnosti miesta.

Kán. 1211 - Posvätné miesta sa zneužívajú hrubo urážajúcimi činmi, vykonanými na nich pri pohoršení veriacich, ktoré podľa úsudku miestneho ordinára sú také vážne a odporujúce posvätnosti miesta, že nie je na nich dovolené vykonávať kult, kým sa urážka nenapraví kajúcim obradom podľa normy liturgických kníh.

Kán. 1212 - Posvätné miesta strácajú posvätenie alebo požehnanie, ak boli z veľkej časti zničené alebo na základe dekrétu kompetentného ordinára, alebo skutočne boli natrvalo dané do profánneho používania.

Kán. 1213 - Cirkevná vrchnosť svoje moci a úlohy na posvätných miestach vykonáva slobodne.

I. kapitola KOSTOLY

Kán. 1214 - Pod označením kostol sa rozumie posvätná budova, určená na božský kult, do ktorej veriaci majú právo prichádzať, aby v nej najmä verejne vykonávali božský kult.

Kán. 1215 - § 1. Ani jeden kostol sa nemá stavať bez výslovného písomného súhlasu diecézneho biskupa.

§ 2. Diecézny biskup nemá dať súhlas, ak po vypočutí presbyterskej rady a rektorov susedných kostolov neusúdi, že nový kostol môže slúžiť na dobro duší a že nebudú chýbať prostriedky, potrebné na stavbu kostola a na božský kult.

§ 3. Aj rehol'né inštitúty, hoci od diecézneho biskupa dostali súhlas na založenie nového domu v diecéze alebo v meste, predsa len pred začatím stavby kostola na presne určenom mieste musia dostať od neho povolenie.

Kán. 1216 - Pri stavbe a obnove kostolov sa pri vyžiadaní rady znalcov majú zachovať zásady a normy liturgie a posvätného umenia.

Kán. 1217 - § 1. Po náležitom dokončení stavby sa má nový kostol čím skôr posvätiť alebo aspoň požehnať pri zachovaní zákonov posvätnéj liturgie.

§ 2. Kostoly sa majú posvätiť slávnostným obradom, najmä katedrálne a farské.

Kán. 1218 - Každý kostol má mať svoj titul, ktorý po posvätení kostola nemožno meniť.

Kán. 1219 - V zákonne posvätenom alebo požehnanom kostole sa môžu vykonávať všetky úkony božského kultu pri neporušení farských práv.

Kán. 1220 - § 1. Všetci, ktorých sa to týka, majú dbať o to, aby sa v kostoloch udržiavala taká čistota a výzdoba, aká prislúcha Božiemu domu, a má sa z nich odstrániť všetko, čo sa nezlučuje s posvätnosťou miesta.

§ 2. Na ochranu posvätných a cenných predmetov sa má zabezpečiť riadna starostlivosť o údržbu a majú sa používať vhodné bezpečnostné prostriedky.

Kán. 1221 - Vstup do kostola počas posvätných slávení má byť slobodný a bezplatný.

Kán. 1222 - § 1. Ak sa nejaký kostol nijakým spôsobom nemôže používať na božský kult a nie je možnosť ho obnoviť, diecézny biskup ho môže odovzdať na profánne, nie nedôstojné používanie.

§ 2. Kde sa z iných závažných dôvodov odporúča, aby sa nejaký kostol na božský kult ďalej nepoužíval, diecézny biskup ho môže po vypočutí mienky presbyterskej rady odovzdať na profánne, nie nedôstojné používanie so súhlasom tých, ktorí si naň zákonne uplatňujú práva, a len keď dobro duši neutrpí preto nijakú škodu.

II. kapitola KAPLNKY A SÚKROMNÉ KAPLNKY

Kán. 1223 - Pod označením kaplnka sa rozumie miesto, ktoré je s povolením ordinára určené na božský kult pre pohodlie nejakého spoločenstva alebo skupiny veriacich, ktorí sa tam schádzajú, a kde so súhlasom kompetentného predstaveného môžu prichádzať aj iní veriaci.

Kán. 1224 - § 1. Ordinár nemá udeliť požadované povolenie na zriadenie kaplnky, ak predtým sám alebo cez niekoho iného nenavštívil miesto určené na kaplnku a nezistil, že je dôstojne vybavené.

§ 2. Avšak po udelení povolenia nemožno bez rozhodnutia toho istého ordinára kaplnku odovzdať na profánne používanie.

Kán. 1225 - V zákonne zriadených kaplnkách sa môžu vykonávať všetky posvätné slávenia, ak niektoré z nich nie sú na základe práva alebo predpisu miestneho ordinára vyňaté alebo neodporujú liturgickým normám.

Kán. 1226 - Pod označením súkromná kaplnka sa rozumie miesto, ktoré je s povolením ordinára určené na božský kult pre pohodlie jednej alebo viacerých fyzických osôb.

Kán. 1227 - Biskupi si môžu zriadiť súkromnú kaplnku, ktorá má tie isté práva ako kaplnka.

Kán. 1228 - Pri zachovaní predpisu kán. 1227 na omše a na vykonávanie iných posvätných slávení v nejakej súkromnej kaplnke sa vyžaduje povolenie miestneho ordinára.

Kán. 1229 - Patrí sa, aby kaplnky a súkromné kaplnky boli požehnávané podľa obradu, predpísaného v liturgických knihách; musia byť však vyhradené iba na božský kult a oslobodené od akéhokoľvek domáceho používania.

III. kapitola SVÄTYNE

Kán. 1230 - Pod označením svätyňa sa rozumie kostol alebo iné posvätné miesto, kam z osobitného dôvodu nábožnosti putujú početní veriaci so schválením miestneho ordinára.

Kán. 1231 - Aby sa svätyňa mohla nazvať národnou, musí dostať schválenie Konferencie biskupov; aby sa mohla nazvať medzinárodnou, vyžaduje sa chválenie Svätej stolice.

Kán. 1232 - § 1. Na schválenie štatútu diecéznej svätyne je kompetentný miestny ordinár; na schválenie štatútu národnej svätyne je kompetentná Konferencia biskupov a štatútu medzinárodnej svätyne jedine Svätá stolica.

§ 2. V štatúte sa má vymedziť predovšetkým cieľ, právomoc rektora, vlastníctvo a správa majetkov.

Kán. 1233 - Svätyniam sa môžu udeliť niektoré privilégiá, keď sa zdá, že tomu nasvedčujú miestne okolnosti, množstvo pútnikov a najmä dobro veriacich.

Kán. 1234 - § 1. Vo svätyniach sa majú veriacim hojnejšie poskytovať prostriedky spásy horlivým hlásaním Božieho slova, vhodným rozvíjaním liturgického života najmä slávením Eucharistie a sviatosti pokánia, ako aj pestovaním schválených foriem ľudovej nábožnosti.

§ 2. Votívne predmety ľudového umenia a nábožnosti sa majú vo svätyniach a príslušných miestach viditeľne uchovávať a majú byť bezpečne strážené.

IV. kapitola OLTÁRE

Kán. 1235 - § 1. Oltár čiže stôl, na ktorom sa slávi eucharistická obeta, sa nazýva *pevný*, ak je vyhotovený tak, že je spojený s dlažbou, a preto nemožno ním pohnúť; nazýva sa *prenosný*, ak ho možno preniesť.

§ 2. Je užitočné, aby v každom kostole bol pevný oltár; avšak na ostatných miestach určených na posvätné slávenia pevný alebo prenosný oltár.

Kán. 1236 - § 1. Podľa tradičného zvyku Cirkvi menza pevného oltára má byť kamenná, a to z jedného prírodného kameňa; podľa úsudku Konferencie biskupov však možno použiť aj iný dôstojný a pevný materiál. Základ však, čiže podstavec, sa môže vypracovať z akéhokoľvek materiálu.

§ 2. Prenosný oltár sa môže zhotoviť z akéhokoľvek pevného materiálu, vhodného na liturgické používanie.

Kán. 1237 - § 1. Pevné oltáre treba posvätiť, prenosné však treba posvätiť alebo požehnať podľa obradov, predpísaných v liturgických knihách.

§ 2. Má sa zachovať starobylý zvyk ukladať pod pevný oltár relikvie mučeníkov alebo iných svätých podľa noriem, podávaných v liturgických knihách.

Kán. 1238 - § 1. Oltár stráca posvätenie alebo požehnanie podľa normy kán. 1212.

§ 2. Odovzdaním kostola alebo iného posvätného miesta na profánne používanie, oltáre, či už pevné alebo prenosné, nestrácajú posvätenie ani požehnanie.

Kán. 1239 - § 1. Oltár tak pevný, ako aj prenosný treba vyhradiť jedine na božský kult s úplným vylúčením akéhokoľvek profánneho používania.

§ 2. Pod oltárom nemá byť uložené nijaké mŕtve telo; ináč nie je dovolené sláviť na ňom omšu.

V. kapitola CINTORÍNY

Kán. 1240 - § 1. Kde je to možné, Cirkev má mať vlastné cintoríny alebo aspoň priestory v občianskych cintorínoch, určené pre zomrelých veriacich, ktoré treba riadne požehnať.

§ 2. Ak sa to však nemôže dosiahnuť, jednotlivé hroby sa majú každý raz náležite požehnať.

Kán. 1241 - § 1. Farnosti a rehoľné inštitúty môžu mať vlastné cintoríny.

§ 2. Aj iné právnické osoby alebo rodiny môžu mať osobitný cintorín alebo hrobku, ktoré podľa úsudku miestneho ordinára treba požehnať.

Kán. 1242 - V kostoloch sa mŕtve telá nemajú pochovávať, ak nejde o Rímskeho veľkňaza, kardinálov alebo diecéznych biskupov aj emeritných, ktorých treba pochovať vo vlastnom kostole.

Kán. 1243 - Vhodné normy, na zachovávanie poriadku na cintorínoch najmä čo sa týka ochrany a udržiavania ich posvätnej povahy, má stanoviť partikulárne právo.

II. titul POSVÄTNÉ OBDOBIA

Kán. 1244 - § 1. Sviatky a dni pokánia, spoločné pre celú Cirkev, má právo ustanoviť, preložiť, zrušiť jedine najvyššia vrchnosť Cirkvi, pri zachovaní predpisu kán. 1246, § 2.

§ 2. Diecézni biskupi môžu pre svoje diecézy alebo miesta vyhlásiť osobitné sviatky alebo dni pokánia iba z prípadu na prípad.

Kán. 1245 - Pri zachovaní práva diecéznych biskupov, o ktorom sa hovorí v kán. 87, farár môže z oprávneného dôvodu a podľa predpisov diecézneho biskupa v jednotlivých prípadoch udeliť dišpenz od záväzku zachovávať sviatok alebo deň pokánia alebo ich zameniť za iné nábožné skutky; môže to urobiť aj predstavený rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, ak sú klerické pápežského práva, vo vzťahu k vlastným podriadeným a iným, ktorí sa vo dne v noci nachádzajú v dome.

I. kapitola SVIATKY

Kán. 1246 - § 1. Nedeľu, v ktorej sa slávi veľkonočné tajomstvo, podľa apoštolskej tradície treba zachovávať v celej Cirkvi ako prvopočiatkový prikázaný sviatok. Takisto sa musia zachovávať dni Narodenia nášho Pána Ježiša Krista, Zjavenia, Nanebovstúpenia a Najsvätejšieho tela a krvi Kristovej, Svätej Bohorodičky Márie, jej Nepoškvrneného počatia a Nanebovzatia, svätého Jozefa, svätých apoštolov Petra a Pavla a napokon Všetkých svätých.

§ 2. Konferencia biskupov však po predchádzajúcom schválení Apoštolskej stolice môže niektoré z prikázaných sviatkov zrušiť alebo preložiť na nedeľu.

Kán. 1247 - V nedeľu a v iné prikázané sviatky sú veriaci povinní zúčastniť sa na omši; okrem toho sa majú zdržiavať takých prác a činností, ktoré prekážajú vo vzdávaní kultu Bohu, v radosti, vlastnej dňu Pána, alebo povinnému duševnému a telesnému oddychu.

Kán. 1248 - § 1. Prikázaniu zúčastniť sa na omši zadostučiní, kto je prítomný na omši, kdekoľvek sa slávi v katolíckom obraze buď v sám sviatočný deň, alebo večer predchádzajúceho dňa.

§ 2. Ak chýba posvätný služobník alebo ak iný vážny dôvod znemožňuje účasť na eucharistickom slávení, veľmi sa odporúča, aby sa veriaci zúčastnili na liturgii slova, ak sa nejaká vo farskom kostole alebo na inom posvätnom mieste slávi podľa predpisov diecézneho biskupa, alebo náležitý čas venovali modlitbe osobne alebo v rodine, alebo ak je to vhodné, v skupinách rodín.

II. kapitola DNI POKÁNIA

Kán. 1249 - Všetci veriaci, každý svojím spôsobom, sú z božského zákona povinní konať pokánie; aby sa však všetci medzi sebou spojili v istom spoločnom konaní pokánia, predpisujú sa dni pokánia, v ktorých sa veriaci majú zvláštnym spôsobom venovať modlitbe, konať skutky nábožnosti a dobročinnnej lásky, majú sa zapierať vernejším plnením svojich povinností a najmä zachovávaním pôstu a zdržiavania sa mäsa podľa normy nasledujúcich kánonov.

Kán. 1250 - Dni a obdobia pokánia v celej Cirkvi sú jednotlivé piatky celého roka a pôstne obdobie.

Kán. 1251 - Zdržiavanie sa jedenia mäsa alebo iného pokrmu podľa predpisov Konferencie biskupov sa má zachovávať každý piatok roka, ak nepripadá na niektorý deň, uvedený medzi slávnosťami; avšak zdržiavanie sa mäsa a pôst sa má zachovávať na Popolcovú stredu a v Piatok umučenia a smrti nášho Pána Ježiša Krista.

Kán. 1252 - Zákon zdržiavania sa mäsa zaväzuje tých, ktorí dovŕšili štrnásť rok života; zákon pôstu však zaväzuje všetkých plnoletých až do začatia šesťdesiateho roka života. Duchovní pastieri a rodičia sa však majú starať, aby aj tí, ktorí pre maloletosť nie sú viazaní zákonom pôstu a zdržiavania sa mäsa, boli vychovávaní k pravému zmyslu pokánia.

Kán. 1253 - Konferencia biskupov môže bližšie vymedziť zachovávanie pôstu a zdržiavania sa mäsa, ako aj úplne alebo čiastočne zameniť pôst a zdržiavanie sa mäsa za iné formy pokánia, najmä za skutky dobročinnnej lásky a cvičenia nábožnosti.

PIATA KNIHA

ČASNÉ MAJETKY CIRKVI

Kán. 1254 - § 1. Katolícka cirkev môže na základe vrodeneho práva nezávisle od občianskej moci nadobúdať, vlastníť, spravovať a scudzovať časné majetky na dosahovanie cieľov, ktoré sú jej vlastné.

§ 2. Vlastnými cieľmi sú najmä: usporadúvať božský kult, starať sa o slušné materiálne zabezpečenie kléru a iných služobníkov, vykonávať diela posvätného apoštolátu a dobročinné lásky najmä voči chudobným.

Kán. 1255 - Celá Cirkev a Apoštolská stolica, partikulárne cirkvi, ako aj ktorákoľvek iná právnická osoba, či už verejná, alebo súkromná, sú subjekty, schopné nadobúdať, vlastníť, spravovať a scudzovať časné majetky podľa normy práva.

Kán. 1256 - Vlastníctvo majetkov pod najvyššou autoritou Rímskeho veľkňaza patrí tej právnickej osobe, ktorá tieto majetky zákonne nadobudla.

Kán. 1257 - § 1. Všetky časné majetky, ktoré patria celej Cirkvi, Apoštolskej stolici alebo iným verejným právnickým osobám v Cirkvi, sú cirkevnými majetkami a riadia sa kánonmi, ktoré nasledujú, ako aj vlastným štatútom.

§ 2. Časné majetky súkromnej právnickej osoby sa riadia vlastným štatútom, nie však týmito kánonmi, ak sa výslovne neurčuje niečo iné.

Kán. 1258 - V nasledujúcich kánonoch, pomenovaním Cirkiev sa označuje nielen celá Cirkev alebo Apoštolská stolica, alej aj každá verejná právnická osoba v Cirkvi, ak z kontextu reči alebo z povahy veci nie je zjavné niečo iné.

I. titul NADOBÚDANIE MAJETKOV

Kán. 1259 - Cirkev môže nadobúdať časné majetky všetkými spravodlivými spôsobmi či už prirodzeného, alebo pozitívneho práva, ktorými je to dovolené iným.

Kán. 1260 - Cirkev má vrodené právo vyžadovať od veriacich, čo je potrebné na ciele, ktoré sú jej vlastné.

Kán. 1261 - § 1. Veriaci majú právo odovzdávať časné majetky v prospech Cirkvi.

§ 2. Diecézny biskup je povinný pripomínať veriacim povinnosť, o ktorej sa hovorí v kán. 222, § 1, a vhodným spôsobom na nej nástožiť.

Kán. 1262 - Veriaci majú Cirkvi poskytovať pomoc vyžadovanými podporami a podľa noriem, vydaných Konferenciou biskupov.

Kán. 1263 - Diecézny biskup má právo po vypočutí ekonomickej rady a presbyterskej rady uložiť verejným právnickým osobám podliehajúcim jeho riadeniu pre potreby diecézy mierny príspevok, primeraný ich príjmom; ostatným fyzickým a právnickým osobám je mu dovolené len v prípade vážnej potreby a za tých istých podmienok uložiť mimoriadnu a miernu dávku pri neporušení partikulárnych zákonov a zvykov, ktoré mu udeľujú väčšie práva.

Kán. 1264 - Ak právo neurčuje niečo iné, úlohou zhromaždenia biskupov provincie je:

1. určiť poplatky za úkony výkonnej moci, udeľujúcej nejakú milosť, alebo poplatky za vykonanie reskriptov Apoštolskej stolice, ktoré má schváliť sama Apoštolská stolica;

2. určiť milodary z príležitosti vysluhovania sviatostí a svätenín.

Kán. 1265 - § 1. Pri neporušení práva žobravých rehoľníkov sa akejkolvek súkromnej osobe, či už fyzickej, alebo právnickej, bez písomného povolenia vlastného ordinára a miestneho ordinára zakazuje zbierať milodary pre akúkoľvek nábožnú alebo cirkevnú ustanovizeň alebo na akýkoľvek nábožný alebo cirkevný cieľ.

§ 2. Konferencia biskupov môže stanoviť normy, týkajúce sa zbierania milodarov, ktoré musia zachovávať všetci, nevynímajúc tých, ktorí sa z ustanovenia nazývajú a sú žobravými.

Kán. 1266 - Miestny ordinár môže prikázať, aby sa vo všetkých kostoloch a kaplnkách aj v tých, ktoré patria rehoľným inštitútom, a sú skutočne stále prístupné veriacim, zbieral zvláštny milodar na určené farské, diecézne, národné alebo všeobecné podujatia, ktorý potom treba starostlivo zaslať diecéznej kúrii.

Kán. 1267 - § 1. Ak nie je zrejmy opak, prezumuje sa, že milodary, ktoré sa dávajú predstaveným alebo administrátorom ktorejkoľvek cirkevnej právnickej osoby aj súkromnej, sú dané samej právnickej osobe.

§ 2. Milodary, o ktorých sa hovorí v § 1, nemožno odmietnuť, ak to nie je z oprávneného dôvodu a vo veciach väčšieho významu s dovoľením ordinára, ak ide o verejnú právnickú osobu; dovoľenie toho istého ordinára sa vyžaduje na prijímanie milodarov, ktoré sú zaťažené určitým bremenom alebo podmienkou, pri zachovaní predpisu kán. 1295.

§ 3. Milodary, ktoré dali veriaci na určitý cieľ, sa môžu použiť iba na tento cieľ.

Kán. 1268 - Premlčanie ako spôsob nadobúdania a oslobodzovania sa Cirkev prijíma vo veci časných majetkov podľa normy kán. 197-199.

Kán. 1269 - Posvätné veci, ak sú vo vlastníctve súkromných osôb, môžu premlčaním nadobudnúť súkromné osoby, ale nie je dovoľené ich odovzdať na profánne používanie, ak nestratili posvätenie alebo požehnanie; ak však patria cirkevnej verejnej právnickej osobe, môže ich získať iba iná cirkevná verejná právnická osoba.

Kán. 1270 - Nehnuteľné veci, cenné hnuteľné veci, práva a žaloby, buď osobné, alebo vecné, ktoré patria Apoštolskej stolici, sa premlčávajú po uplynutí sto rokov; ak však patria inej cirkevnej verejnej právnickej osobe, premlčávajú sa po uplynutí tridsiatich rokov.

Kán. 1271 - Z dôvodu zväzku jednoty a dobročinnnej lásky biskupi majú podľa možností svojej diecézy prispievať na zaobstaranie prostriedkov, ktoré Apoštolská stolica podľa časových okolností potrebuje, aby mohla riadne poskytovať službu celej Cirkvi.

Kán. 1272 - V krajinách, kde ešte existujú benefíciá v pravom zmysle, Konferencii biskupov prislúcha, aby vhodnými normami dohodnutými s Apoštolskou stolicou a ňou schválenými riadila správu týchto benefícií, tak aby sa príjmy, ba podľa možnosti i sám základ benefícií postupne previedli na inštitúciu, o ktorej sa hovorí v kán. 1274, § 1.

II. titul

SPRÁVA MAJETKOV

Kán. 1273 - Rímsky veľkňaz je na základe primátu riadenia najvyšší správca a hospodár všetkých cirkevných majetkov.

Kán. 1274 - § 1. V každej diecéze má byť zvláštna inštitúcia, ktorá má sústredovať majetky alebo milodary s tým cieľom, aby podľa normy kán. 281 bolo postarané o materiálne zabezpečenie klerikov, ktorí vykonávajú službu v prospech diecézy, ak nie je o nich postarané ináč.

§ 2. Kde sociálna starostlivosť o klerus ešte nie je vhodne zriadená, Konferencia biskupov sa má starať, aby existovala inštitúcia, ktorá by sa dostatočne starala o sociálne zabezpečenie klerikov.

§ 3. V každej diecéze sa podľa potreby má ustanoviť spoločný fond, pomocou ktorého biskupi môžu zadostiučiniť záväzkom voči iným osobám, slúžiacim Cirkvi a prispievať na rozličné potreby diecézy a pomocou ktorého aj bohatšie diecézy môžu podporovať chudobnejšie.

§ 4. Podľa rozličných miestnych okolností sa ciele, o ktorých sa hovorí v § 2 a 3, môžu vhodnejšie dosiahnuť navzájom spojenými diecéznymi inštitúciami alebo spolupracou, alebo aj primeraným združením, ustanoveným pre rozličné diecézy, ba aj pre celé územie samej Konferencie biskupov.

§ 5. Tieto inštitúcie treba podľa možnosti tak ustanoviť, aby mali účinnosť aj v občianskom práve.

Kán. 1275 - Fond majetkov, pochádzajúcich z rozličných diecéz, sa spravuje podľa noriem vhodne dohodnutých biskupmi, ktorých sa to týka.**Kán. 1276** - § 1. Je úlohou ordinára horlivo dozerat' na správu všetkých majetkov, patriacich verejným právnickým osobám, ktoré mu podliehajú, pri neporušení zákonných titulov, ktoré tomu istému ordinárovi udeľujú väčšie práva.

§ 2. Pri zohľadnení práv, zákonných zvykov a okolností majú ordinári dbať, aby celú záležitosť správy cirkevných majetkov usporiadali vydaním osobitných inštrukcií v medziach univerzálneho a partikulárneho práva.

Kán. 1277 - Diecézny biskup, keď ide o úkony správy, ktoré so zreteľom na ekonomický stav diecézy majú väčší význam, musí vypočúť mienku ekonomickej rady a kolégia konzultorov; potrebuje však súhlas tej istej rady, ako aj kolégia konzultorov okrem prípadov, zvlášť uvedených v univerzálnom práve alebo vo fundačných listinách na úkony mimoriadnej správy. Úlohou Konferencie biskupov je však určiť, ktoré úkony treba považovať za úkony mimoriadnej správy.

Kán. 1278 - Okrem úloh, o ktorých sa hovorí v kán. 494, § 3 a 4, diecézny biskup môže ekonómovi zveriť úlohy, o ktorých sa hovorí v kán. 1276, § 1, a 1279, § 2.

Kán. 1279 - § 1. Správa cirkevných majetkov prislúcha tomu, kto bezprostredne riadi osobu, ktorej patria tieto majetky, ak niečo iné neurčuje partikulárne právo, štatút alebo zákonný zvyk, a pri neporušení práva ordinára zasiahnuť v prípade nedbanlivosti správcu.

§ 2. Na správu majetkov verejnej právnickej osoby, ktorá na základe práva alebo fundačných listín, alebo vlastného štatútu nemá svojich správcov, ordinár, ktorému tá istá osoba podlieha, má prijať súce osoby na tri roky; ordinár ich môže vymenovať znova.

Kán. 1280 - Každá právnická osoba má mať svoju ekonomickú radu alebo aspoň dvoch poradcov, ktorí podľa normy štatútu majú pomáhať správcovi pri plnení úlohy.

Kán. 1281 - § 1. Pri zachovaní predpisov štatútu neplatné sú úkony správcov, ktoré presahujú hranice a spôsob riadnej správy, ak skôr nedostali od ordinára písomné splnomocnenie.

§ 2. V štatúte sa majú určiť úkony, ktoré presahujú hranice a spôsob riadnej správy; ak však o tejto veci nie je v štatúte reč, diecéznemu biskupovi prislúcha, aby po vypočutí mienky ekonomickej rady vymedzil tieto úkony pre osoby, ktoré mu podliehajú.

§ 3. Právnická osoba nie je povinná zodpovedať za neplatné úkony správcov, ak nemala z toho niekedy a do istej miery osoh; avšak za nezákonné, ale platné úkony správcov bude zodpovedať sama právnická osoba pri neporušení jej práva na žalobu alebo na rekurz proti správcovi, ktorí jej spôsobili škody.**Kán. 1282** - Všetci, či už klerici, alebo laici, ktorí majú zo zákonného titulu účasť na správe cirkevných majetkov, svoje úlohy sú povinní plniť v mene Cirkvi podľa normy práva.

Kán. 1283 - Skôr ako správcovia prevezmú svoju úlohu:

1. musia pred ordinárom alebo jeho delegátom pod prisahou sľúbiť, že budú dobre a verne spravovať; 2. má sa vyhotoviť presný a podrobný a nimi samými podpísaný inventár vecí nehnuteľných, hnutel'ných, či už cenných, alebo akokoľvek patriacich medzi kultúrne majetky, alebo iných s ich opisom a ohodnotením a vyhotovený sa má preskúmať;

3. jeden exemplár tohto inventára sa má uchovávať v archíve správy, druhý v archíve kúrie; v oboch sa má zaznačiť akákoľvek zmena, ktorou by majetok prípadne prešiel.

Kán. 1284 - § 1. Všetci správcovia sú povinní plniť svoju úlohu so starostlivosťou dobrého hospodára.

§ 2. Preto musia:

1. dozerať, aby sa majetky zverené do ich starostlivosti nijakým spôsobom nestratili alebo neutrpeli škodu; s tým cieľom majú uzatvárať, pokiaľ je to potrebné, poisťné zmluvy;

2. starať sa, aby vlastníctvo cirkevných majetkov bolo zabezpečené občiansky platnými spôsobmi;

3. zachovávať predpisy tak kánonického, ako aj občianskeho práva, alebo tie, ktoré uložil zakladateľ alebo darca, alebo zákonná vrchnosť, a predovšetkým dbať, aby z nezachovávania občianskych zákonov nevzišla Cirkvi škoda;

4. príjmy z majetkov a výnosy presne a v pravom čase vyžadovať a prijaté bezpečne uchovávať a nakladať s nimi podľa úmyslu zakladateľa alebo podľa zákonných noriem;

5. v stanovenom čase uhradiť splatné úroky z pôžičky alebo hypotéky a starať sa, aby v príhodnom čase bola vrátená sama hlavná suma dlhu;

6. peniaze, ktoré zostanú po zaplatení výdavkov a môžu byť užitočne investované, so súhlasom ordinára použiť na ciele právnickej osoby;

7. mať dobre vedené knihy príjmov a výdavkov;

8. na konci každého roka zostaviť výkaz o správe;

9. doklady a listiny, na ktorých sa zakladajú práva Cirkvi alebo inštitúcie na majetky, riadne usporiadať a v primeranom a vhodnom archíve chrániť; avšak ich autentické odpisy, kde je to ľahko možné, uložiť v archíve kúrie.

§ 3. Nástožčivo sa odporúča, aby správcovia každý rok zostavovali prehľad príjmov a výdavkov; ponecháva sa však na partikulárne právo, aby ich prikázalo a podrobnejšie vymedzilo spôsoby, ako sa majú zostavovať.

Kán. 1285 - Len v medziach riadnej správy správcovia smú z hnutelných majetkov, ktoré nepatria k trvalému majetku, dávať dary na nábožné ciele alebo na ciele kresťanskej dobročinnnej lásky.

Kán. 1286 - Správcovia majetkov:

1. pri zamestnávaní pracovných síl majú presne zachovávať aj občianske zákony, týkajúce sa práce a sociálneho života, podľa zásad predkladaných Cirkvou;

2. tým, ktorí vykonávajú prácu podľa dohody, majú dávať spravodlivú a poctivú mzdu, tak aby mohli primerane zabezpečiť svoje potreby aj svojich rodín.

Kán. 1287 - § 1. Pri zavrnutí opačného zvyku tak klerickí, ako aj laickí správcovia akýchkoľvek cirkevných majetkov, ktoré nie sú zákonne vyňaté spod riadiacej moci diecézneho biskupa, sú povinní každoročne predložiť vyúčtovanie miestnemu ordinárovi, ktorý ho má odovzdať na preskúmanie ekonomickej rade.

§ 2. O majetkoch, ktoré veriaci darujú Cirkvi, správcovia majú predkladať veriacim vyúčtovanie podľa noriem, ktoré má stanoviť partikulárne právo.

Kán. 1288 - Správcovia nemajú v mene verejnej právnickej osoby začínať spor na občianskom súde ani vystupovať na ňom, ak na to nedostali písomné povolenie vlastného ordinára.

Kán. 1289 - Hoci správcovia nie sú povinní vykonávať správu z titulu cirkevného úradu, prevzatej úlohy sa nemôžu svojvoľne vzdáť; ak zo svojvoľného vzdania sa utrpí Cirkev škodu, sú povinní ju nahradiť.

III. titul ZMLUVY A NAJMÄ SCUDZENIE

Kán. 1290 - To, čo stanovuje občianske právo na istom území o zmluvách tak vo všeobecnosti, ako aj jednotlivo a o platbách, má sa s tými istými účinkami zachovávať v kánonickom práve vo veciach, ktoré podliehajú riadiacej moci Cirkvi, ak sa nepriečia božskému právu alebo sa kánonickým právom neurčuje niečo iné, pri zachovaní predpisu kán. 1547.

Kán. 1291 - Na platné scudzenie majetkov, ktoré na základe zákonnej asignácie tvoria trvalý majetok verejnej právnickej osoby a ktorých hodnota presahuje sumu vymedzenú právom, vyžaduje sa dovoľenie vrchnosti, kompetentnej podľa normy práva.

Kán. 1292 - § 1. Pri neporušení predpisu kán. 638, § 3, keď sa hodnota majetkov, ktoré sa navrhujú na scudzenie, pohybuje medzi najnižšou a najvyššou sumou, ktorú má určiť Konferencia biskupov pre svoju oblasť, kompetentnú vrchnosť, ak ide o právnické osoby, ktoré nepodliehajú diecéznemu biskupovi, určuje vlastný štatút; ináč kompetentnou vrchnosťou je diecézny biskup so súhlasom ekonomickej rady a kolégia konzultorov, ako aj tých, ktorých sa to týka. Ich súhlas potrebuje diecézny biskup aj na scudzenie majetkov diecézy.

§ 2. Ak však ide o veci, ktorých hodnota presahuje najvyššiu sumu, alebo o veci darované Cirkvi sľubom, alebo cenné z umeleckého alebo historického hľadiska, k platnosti scudzenia sa okrem toho vyžaduje dovoľenie Svätej stolice.

§ 3. Ak vec, ktorá sa má scudziť, je deliteľná, v žiadosti o dovoľenie scudzenia sa musia uviesť časti, scudzené predtým; ináč je dovoľenie neplatné.

§ 4. Tí, ktorí sa musia zúčastniť na scudzovaní majetkov radou alebo súhlasom, nemajú dávať radu alebo súhlas, ak predtým neboli presne oboznámení tak s ekonomickým stavom právnickej osoby, ktorej majetky sa navrhujú na scudzenie, ako aj so scudzzeniami už uskutočnenými.

Kán. 1293 - § 1. Na scudzenie majetkov, ktorých hodnota presahuje určenú minimálnu sumu, sa okrem toho vyžaduje:

1. oprávnený dôvod, akým je naliehavá potreba, zjavná osožnosť, nábožnosť, dobročinná láska alebo iný vážny pastoračný dôvod;

2. ohodnotenie veci, ktorá sa má scudziť, písomne dané znalcami.

§ 2. Majú sa zachovať aj iné ochranné opatrenia, predpísané zákonnou vrchnosťou, aby sa vyhlo škode pre Cirkev.

Kán. 1294 - § 1. Vec sa spravidla nesmie scudziť za cenu nižšiu, než aká sa uvádza v ohodnotení.

§ 2. Peniaze získané scudzením sa majú alebo opatrne investovať na osoh Cirkvi, alebo sa majú rozumne použiť v zhode s cieľmi scudzenia.

Kán. 1295 - Požiadavky podľa normy kán. 1291-1294, ktorým treba prispôbiť aj štatút právnických osôb, sa musia dodržiavať nielen pri scudzovaní, ale aj v akejkoľvek záležitosti, ktorou sa majetkový stav právnickej osoby môže zhoršiť.

Kán. 1296 - Ak cirkevné majetky boli scudzené bez potrebných kánonických náležitostí, ale scudzenie je občiansky platné, kompetentná vrchnosť má po zrelom uvážení všetkého rozhodnúť, či a akú žalobu, totiž osobnú alebo vecnú, kto a proti komu má podať na obranu práv Cirkvi.

Kán. 1297 - Je úlohou Konferencie biskupov so zreteľom na miestne okolnosti stanoviť normy o prenajímaní cirkevných majetkov, najmä o povolení, ktoré treba dostať od kompetentnej cirkevnej vrchnosti.

Kán. 1298 - Ak nejde o vec veľmi malého významu, cirkevné majetky sa bez osobitného písomného povolenia kompetentnej vrchnosti nemôžu predávať ani prenajímať vlastným správcom ani ich príbuzným až do štvrtého stupňa pokrvnosti alebo švagrovstva.

IV. titul **NÁBOŽNÉ ODKAZY VO VŠEOBECNOSTI A NÁBOŽNÉ FUNDÁCIE**

Kán. 1299 - § 1. Kto na základe prirodzeného a kánonického práva môže slobodne disponovať svojimi majetkami, môže majetky odkázať na nábožné ciele buď úkonom medzi živými, alebo úkonom pre prípad smrti.

§ 2. Pri odkazovaní pre prípad smrti pre dobro Cirkvi sa podľa možnosti majú zachovať náležitosti občianskeho práva; ak boli opomenuté, dedičom sa musí pripomenúť povinnosť, ktorou sú viazaní splniť vôľu poručiťľa.

Kán. 1300 - Zákonne prijaté odkazy veriacich, ktorí buď úkonom medzi živými, alebo úkonom pre prípad smrti dávajú alebo zanechávajú svoje majetky na nábožné ciele, sa majú veľmi starostlivo plniť aj vzhľadom na spôsob správy a užívania majetkov pri zachovaní predpisu kán. 1301, § 3.

Kán. 1301 - § 1. Vykonávateľom všetkých nábožných odkazov tak pre prípad smrti, ako aj medzi živými je ordinár.

§ 2. Na základe tohto práva ordinár môže a musí dozerať, a to aj pomocou vizitácie, aby sa nábožné odkazy plnili, a iní vykonávatelia po splnení úlohy sú mu povinní predkladať vyúčtovanie.

§ 3. Doložky pridané k posledným odkazom, ktoré odporujú tomuto právu ordinára, sa majú považovať ako za nepripojené.

Kán. 1302 - § 1. Kto prijal majetky na nábožné ciele buď úkonom medzi živými, alebo závetom ako zverené do správy, musí o tomto zverení do správy upovedomiť ordinára a oznámiť mu všetky takéto hnutel'né alebo nehnuteľné majetky s pripojenými bremenami; ak to darca výslovne a úplne zakázal, zverenie do správy nemá prijať.

§ 2. Ordinár musí požadovať, aby majetky zverené do správy boli bezpečne uložené, a takisto dozerať na vykonávanie nábožného odkazu podľa normy kán. 1301.

§ 3. Keď ide o majetky zverené do správy nejakému členovi rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, ak totiž majetky sú určené miestu alebo diecéze, alebo ich obyvateľom, alebo na pomoc nábožným cieľom, ordinárom, o ktorom sa hovorí v § 1 a 2, je miestny ordinár; ináč je ním vyšší predstavený v klerickom inštitúte pápežského práva a v klerických spoločnostiach apoštolského života pápežského práva alebo vlastný ordinár toho istého člena v iných rehoľných inštitútoch.

Kán. 1303 - § 1. Pod označením nábožné fundácie v práve vystupujú:

1. *samosťatné nábožné fundácie*, čiže zoskupenia vecí, určené na ciele, o ktorých sa hovorí v kán. 114, § 2, a ktoré kompetentná cirkevná vrchnosť zriadila ako právnickú osobu;

2. *nesamosťatné nábožné fundácie*, čiže časné majetky, dané akýmkoľvek spôsobom verejnej právnickej osobe s bremenom, aby sa dlhší čas, ktorý má vymedziť partikulárne právo, z ročných príjmov slávili omše a vykonávali iné vopred určené cirkevné funkcie alebo sa ináč dosahovali ciele, o ktorých sa hovorí v kán. 114, § 2.

§ 2. Ak majetky nesamostatnej nábožnej fundácie boli zverené právnickej osobe, podliehajúcej diecéznemu biskupovi, po uplynutí času musia byť určené inštitúcii, o ktorej sa hovorí v kán. 1274, § 1, ak fundátor výslovne neprejavil inú vôľu; ináč pripadajú samej právnickej osobe.

Kán. 1304 - § 1. Aby právnická osoba mohla fundáciu platne prijať, vyžaduje sa písomné povolenie ordinára; ordinár ho nemá dať, kým zákonne nezistil, že právnická osoba môže zadost'učiniť jednak novému bremenu, ktoré má prijať, jednak bremenám, už prijatým obzvlášť sa má starať, aby príjmy úplne zodpovedali pripojeným bremenám podľa obyčaje miesta alebo oblasti.

§ 2. Ďalšie podmienky na ustanovenie a prijatie fundácií majú byť určené partikulárnym právom.

Kán. 1305 - Peniaze a hnuťelné majetky poukázané ako dar sa majú ihneď uložiť na bezpečnom mieste, ktoré má schváliť ordinár, s tým cieľom, aby sa tieto peniaze alebo hodnota hnuťelných majetkov chránili a aby sa čím skôr podľa rozumného úsudku toho istého ordinára, po vypočutí mienky tých, ktorých sa to týka, a vlastnej ekonomickej rady, opatrne a užitočne uložili na prospech tej istej fundácie s výslovnou zmienkou o jednotlivých bremenách.

Kán. 1306 - § 1. Fundácie založené aj ústne sa majú písomne zaznamenať.

§ 2. Jeden exemplár listiny sa má bezpečne uchovať v archíve kúrie, druhý v archíve právnickej osoby, ktorej fundácia patrí.

Kán. 1307 - § 1. Pri zachovaní predpisov kán. 1300-1302 a 1287 sa má vyhotoviť zoznam bremien, ktoré vyplývajú z nábožných fundácií, a vyložiť na viditeľnom mieste, aby povinnosti, ktoré treba plniť, neupadli do zabudnutia.

§ 2. Okrem knihy, o ktorej sa hovorí v kán. 958, § 1, má sa viesť druhá kniha a uchovávať u farára alebo rektora, v ktorej sa majú zaznamenávať jednotlivé bremená, ich plnenie a almužny.

Kán. 1308 - § 1. Zníženie omšových bremien, ktoré sa má vykonať iba z oprávneného a nevyhnutného dôvodu, je vyhradené Apoštolskej stolici pri neporušení predpisov, ktoré nasledujú.

§ 2. Ak je to vo fundačných listinách výslovne určené, pre pokles príjmov môže ordinár znížiť omšové bremená.

§ 3. Diecéznemu biskupovi prislúcha moc znížiť omše z odkazov alebo z akýchkoľvek fundácií, ktoré sú samostatné, pre zníženie príjmov, kým trvá dôvod, podľa výšky almužny, zákonne platnej v diecéze, len keď niet nikoho, kto je povinný a môže byť s úžitkom prinútený zvýšiť almužnu.

§ 4. Jemu prislúcha moc znížiť bremená čiže omše z odkazov, zaťažujúce cirkevnú inštitúciu, ak sa príjmy stali nedostačujúce na primerané dosiahnutie cieľa vlastného tej istej inštitúcie.

§ 5. Tie isté moci, o ktorých sa hovorí v § 3 a 4, má najvyšší moderátor klerického rehoľného inštitútu pápežského práva.

Kán. 1309- Tým istým vrchnostiam, o ktorých sa hovorí v kán. 1308, okrem toho prislúcha moc z primeraného dôvodu preložiť omšové bremená na iné dni, kostoly alebo oltáre odlišné od tých, ktoré sú stanovené vo fundáciách.

Kán. 1310 - § 1. Znížiť, zmierniť, zameniť odkazy veriacich na nábožné ciele môže ordinár iba z oprávneného a nevyhnutného dôvodu, ak mu fundátor túto moc výslovne udelil.

§ 2. Ak sa vykonanie uložených bremien stane pre zníženie príjmov alebo z iného dôvodu bez akejkoľvek viny správcov nemožné, ordinár po vypočutí tých, ktorých sa to týka, a vlastnej ekonomickej rady, ako aj pri zachovaní čo možno najlepším spôsobom vôle fundátora, môže tie isté bremená spravodlivo zmenšiť s výnimkou zníženia omší, ktoré sa riadi predpismi kán. 1308.

§ 3. V ostatných prípadoch sa treba obrátiť na Apoštolskú stolicu.

ŠIESTA KNIHA

SANKCIE V CIRKVI

I. časť

DELIKTY A TRESTY VO VŠEOBECNOSTI

I. titul

TRESTANIE DELIKTOV VŠEOBECNE

Kán. 1311 - Cirkev má vrodene a vlastné právo trestnými sankciami postihovať veriacich, ktorí spáchali delikt.

Kán. 1312 - § 1. Trestné sankcie v Cirkvi sú:

1. medicínálne tresty čiže cenzúry, ktoré sa uvádzajú v kán. 1331-1333;

2. odpykávacie tresty, o ktorých sa hovorí v kán. 1336.

§ 2. Zákon môže stanoviť iné odpykávacie tresty, ktoré veriaceho pozbavujú nejakého duchovného alebo časného dobra a zodpovedajú nadprirodzenému cieľu Cirkvi.

§ 3. Okrem toho sa používajú trestné liečivé prostriedky a pokánia; trestné liečivé prostriedky najmä na predchádzanie deliktov, pokánia skôr na nahradenie alebo zväčšenie trestu.

II. Titul

TRESTNÝ ZÁKON A TRESTNÝ PRÍKAZ

Kán. 1313 - § 1. Ak sa po spáchaní deliktu zákon zmení, treba uplatniť zákon, priaznivejší pre vinníka.

§ 2. Ak neskorší zákon zrušuje zákon alebo aspoň trest, trest ihneď zaniká.

Kán. 1314 - Trest je zväčša trestom na základe rozsudku, ktorý treba vyniesť, takže vinníka neviaže, ak nebol ešte uložený; je však aj trest na základe vyneseného rozsudku, takže sa doň upadá samým činom spáchania deliktu, ak to zákon alebo príkaz výslovne stanovuje.

Kán. 1315 - § 1. Kto má zákonodarnú moc, môže vydávať aj trestné zákony; môže však svojimi zákonmi prostredníctvom primeraného trestu chrániť aj božský zákon alebo cirkevný zákon vynesený vyššou vrchnosťou pri zachovaní hraníc svojej kompetencie vzhľadom na územie alebo osoby.

§ 2. Zákon sám môže vymedziť trest alebo jeho vymedzenie ponechať na rozumné uváženie sudcu.

§ 3. Partikulárny zákon môže k trestom, ktoré za nejaký delikt stanovil univerzálny zákon, pridať aj iné tresty; nemá sa to však robiť, ak to nie je z veľmi vážnej nevyhnutnosti. Ak však univerzálny zákon hrozí iba nevymedzeným alebo fakultatívnym trestom, partikulárny zákon môže namiesto neho stanoviť vymedzený alebo záväzný trest.

Kán. 1316 - Diecézni biskupi majú dbať, aby sa podľa možnosti v tom istom štáte alebo v tej istej oblasti vynášali rovnaké trestné zákony, ak také treba vyniesť.

Kán. 1317 - Tresty sa majú stanovovať do takej miery, do akej sú naozaj nevyhnutné na vhodnejšie zabezpečenie cirkevnej disciplíny. Avšak prepustenie z klerického stavu nemožno stanoviť partikulárnym zákonom.

Kán. 1318 - Zákonodarca nemá hroziť trestami na základe rozsudku už vyneseného, ak to azda nie je za niektoré jednotlivé zlomyseľné delikty, ktoré môžu buď vyvolať vážnejšie pohoršenie, alebo ich nemožno účinnejšie potrestať trestami na základe rozsudku, ktorý treba vyniesť; avšak cenzúry, najmä exkomunikáciu, nemá stanovovať, ak to nie je s čo najväčšou umiernosťou a len za vážnejšie delikty.

Kán. 1319 - § 1. Do akej miery môže niekto na základe riadiacej moci vo vonkajšom fóre vydávať príkazy, do takej miery môže aj prostredníctvom príkazu pohroziť vymedzenými trestami s výnimkou trvalých odpykávacích trestov.

§ 2. Trestný príkaz sa nemá vyniesť, ak to nie je po zrelom uvážení a pri zachovaní toho, čo sa stanovuje v kán. 1317 a 1318 o partikulárnych zákonoch.

Kán. 1320 - Miestny ordinár môže rehoľníkov postihovať trestami vo všetkom, v čom mu podliehajú.

III. titul **SUBJEKT PODLIEHAJÚCI TRESTNÝM SANKCIÁM**

Kán. 1321 - § 1. Nikto nie je trestaný, ak vonkajšie porušenie zákona alebo príkazu, ktorého sa dopustil, nie je sankčne postihnuteľné na základe úmyslu alebo nedbanlivosti.

§ 2. Trest stanovený zákonom alebo príkazom sa vzťahuje na toho, kto uvážene porušil zákon alebo príkaz; kto to však urobil zo zanedbania náležitej pozornosti, netrestá sa, ak zákon alebo príkaz neurčuje ináč.

§ 3. Keď nastalo vonkajšie porušenie, postihnuteľnosť sa prezumuje, ak nie je zjavne niečo iné.

Kán. 1322 - Tí, ktorým trvalo chýba používanie rozumu, považujú sa za neschopných spáchať delikt, hoci zákon alebo príkaz porušili vtedy, keď sa zdali zdraví.

Kán. 1323 - Nijakému trestu nepodlieha ten, kto vtedy, keď porušil zákon alebo príkaz:

1. ešte nezavŕšil šesťnásť rok života;
2. bez vlastnej viny nevedel, že porušuje zákon alebo príkaz; neznalosti sa však kladie na roveň nepozornosť, omyl;
3. konal na základe fyzického násillia alebo náhody, ktorú nemohol predvídať alebo predvídanú nemohol odvrátiť;
4. konal prinútený veľkým strachom, hoci len relatívne veľkým, alebo z nevyhnutnosti, či pre veľkú nepríjemnosť, ak však skutok nie je vnútorne zlý alebo nie je zameraný na škodu duší;
5. v zákonnej obrane seba alebo iného konal proti nespravodlivému útočníkovi a zachoval náležitú mieru;
6. chýbalo mu používanie rozumu pri zachovaní predpisov kán. 1324, § 1, bod 2, a 1325;
7. bez vlastnej viny sa domnieval, že ide o niektorú z okolností, o ktorých sa hovorí v bode 4 alebo 5.

Kán. 1324 - § 1. Porušovateľ nie je vyňatý z trestu, ale trest stanovený zákonom alebo príkazom sa musí zmierniť alebo miesto neho použiť pokánie, ak delikt spáchal:

1. ten, kto mal iba nedokonalé používanie rozumu;
2. ten, komu chýbalo používanie rozumu pre opitosť alebo iné podobné rozrušenie mysle, ktoré si zavinił;
3. pre silné vzplanutie vášne, ktoré však nepredchádzalo a neprekazilo všetko rozhodovanie mysle a súhlas vôle, a len keď sama vášeň nebola chcene vyvolaná alebo živená;
4. nepľnoletý, ktorý dovŕšil šesťnásť rok života;
5. ten, kto bol prinútený veľkým strachom, hoci len relatívne veľkým, alebo z nevyhnutnosti, či pre veľkú nepríjemnosť, ak delikt je vnútorne zlý alebo je zameraný na škodu duší;
6. ten, kto v zákonnej obrane seba alebo iného konal proti nespravodlivému útočníkovi, ale nezachoval náležitú mieru;
7. na tom, kto hrubo a nespravodlivo provokoval;
8. ten, kto sa myľne, ale zo svojej viny domnieval, že ide o niektorú z okolností, o ktorých sa hovorí v kán. 1323, bod 4 alebo 5;
9. ten, kto bez vlastnej viny nevedel, že k zákonu alebo príkazu je pripojený trest;
10. ten, kto konal bez plnej započítateľnosti, len keď zostala vážna.

§ 2. To isté môže urobiť sudca, ak existuje nejaká iná okolnosť, ktorá zmenšuje závažnosť deliktu.

§ 3. V okolnostiach, o ktorých sa hovorí v § 1, vinník nepodlieha trestu na základe rozsudku už vyneseného.

Kán. 1325 - Hrubá alebo nedbanlivá, alebo schválne neznalosť sa nikdy nemôže brať do úvahy pri uplatňovaní predpisov kán. 1323 a 1324; takisto ani opitosť alebo iné rozrušenia mysle, ak boli spôsobené zámerne, aby sa spáchal alebo ospravedlnil delikt, a ani vášeň, ktorá bola chcené vyvolaná alebo živená.

Kán. 1326 - § 1. Sudca môže uložiť trest väčší, než stanovuje zákon alebo príkaz:

1. tomu, kto po odsúdení alebo po vyhlásení trestu tak pokračuje v páchaní deliktov, že z okolností možno rozumne usudzovať o jeho tvrdošijnosti v zlej vôli;

2. tomu, kto má nejakú hodnosť alebo kto zneužil svoju autoritu alebo úrad na spáchanie deliktu; 3. vinníkovi, ktorý, hoci za delikt spáchaný z nedbanlivosti je stanovený trest, následok predvídal, a predsa na to, aby sa mu vyhol, zanedbal opatrenia, ktoré by bol použil každý starostlivý človek.

§ 2. V prípadoch, o ktorých sa hovorí v § 1, ak trest bol stanovený na základe vyneseného rozsudku, možno pridať iný trest alebo pokánie.

Kán. 1327 - Okrem prípadov uvedených v kán. 1323-1326 partikulárny zákon môže stanoviť iné oslobodzujúce, poľahčujúce alebo pritŕžujúce okolnosti buď všeobecnou normou, alebo pre jednotlivé delikty. Takisto sa v príkaze môžu stanoviť okolnosti, ktoré od trestu stanoveného príkazom oslobodzujú alebo trest zmierňujú, alebo zväčšujú.

Kán. 1328 - § 1. Kto na spáchanie deliktu niečo vykonal alebo zanedbal, a predsa nezávisle od svojej vôle delikt nedokončil, nie je viazaný trestom, stanoveným za dokonaný delikt, ak zákon alebo príkaz neurčuje ináč.

§ 2. Ak však úkony alebo zanedbania svojou povahou vedú k vykonaniu deliktu, páchatel' môže byť podrobený pokániu alebo trestnému liečivému prostriedku, ak z vlastnej vôle neupustil od začatého páchania deliktu. Ak však vzniklo pohoršenie alebo iná vážna škoda, alebo veľké nebezpečenstvo, páchatel', hoci prestal sám od seba, môže byť potrestaný spravodlivým trestom, ale ľahším, než aký je stanovený za dokonaný delikt.

Kán. 1329 - § 1. Tí, ktorí na základe spoločného úmyslu spáchať delikt spolupracujú na spáchaní deliktu a v zákone alebo príkaze sa výslovne nespomínajú, podliehajú tým istým alebo iným trestom tej istej alebo menšej veľkosti, ak pre hlavného páchatel'a sú stanovené tresty na základe rozsudku, ktorý sa má vyniesť.

§ 2. Do trestu na základe vyneseného rozsudku, spojeného s deliktom, upadajú spolupáchatelia, ktorí v zákone alebo príkaze nie sú uvedení, ak bez ich pričinenia by delikt nebol spáchaný a trest je takej povahy, že ich môže postihnúť; ináč môžu byť potrestaní trestami na základe rozsudku, ktorý treba vyniesť.

Kán. 1330 - Delikt, ktorý spočíva vo vyhlásení alebo v inom prejave vôle, náuky alebo vedy, treba považovať ako za nedokonaný, ak si toto vyhlásenie alebo tento prejav nikto nevšimol.

IV. titul TRESTY A INÉ POSTIHY

I. kapitola CENZÚRY

Kán. 1331 - § 1. Exkomunikovanému sa zakazuje:

1. mať akúkoľvek účasť služby na slávení eucharistickej obety alebo na akýchkoľvek iných obradoch kultu;
2. sláviť sviatosti alebo sväteniny a prijímať sviatosti;
3. zastávať akékoľvek cirkevné úrady, vykonávať služby alebo úlohy alebo robiť úkony riadenia.

§ 2. Ak je exkomunikácia uložená alebo vyhlásená, vinník:

1. keď chce konať proti predpisu § 1, bod 1, treba mu v tom brániť alebo od liturgického úkonu upustiť, ak neprekáža vážny dôvod;
2. neplatne robí úkony riadenia, ktoré sú podľa normy § 1, bod 3, nedovolené;
3. má zakázané užívať privilégiá, udelené predtým;
4. nemôže platne nadobudnúť hodnosť, úrad alebo inú úlohu v Cirkvi;

5. neprisvojuje si požitky z titulu hodnosti, úradu, akejkolvek úlohy, dôchodku, ktoré v Cirkvi má.

Kán. 1332 - Postihnutý interdiktom je viazaný zákazmi, o ktorých sa hovorí v kán. 1331, § 1, bod 1 a 2; ak je interdikť uložený alebo vyhlásený, treba zachovať predpis kán. 1331, § 2, bod 1.

Kán. 1333 - § 1. Suspenzia, ktorá môže postihnúť iba klerikov, zakazuje:

1. buď všetky, alebo niektoré úkony moci posvätného rádu;
2. buď všetky, alebo niektoré úkony radiacej moci;
3. výkon buď všetkých, alebo niektorých práv alebo úloh, spojených s úradom.

§ 2. V zákone alebo príkaze sa môže stanoviť, že po vynesení odsudzujúceho alebo vyhlasujúceho rozsudku suspendovaný nemôže platne robiť úkony riadenia.

§ 3. Zákaz nikdy nepostihuje:

1. úrady alebo radiacu moc, ktoré nepodliehajú moci predstaveného, stanovujúceho trest;
2. právo na bývanie, ak ho vinník má na základe úradu;
3. právo spravovať majetky, ktoré azda patria k úradu suspendovaného, ak trest je na základe vyneseného rozsudku.

§ 4. Suspenzia zakazujúca poberať požitky, plat, dôchodky alebo iné podobné príjmy prináša so sebou záväzok vrátiť všetko, čo je nezákonne, hoci aj dobromyseľne prijaté.

Kán. 1334 - § 1. Rozsah suspenzie v medziach stanovených predchádzajúcim kánonom určuje sa buď samým zákonom alebo príkazom, alebo rozsudkom či dekrétom, ktorým sa trest ukladá.

§ 2. Zákon, nie však príkaz môže stanoviť suspenziu na základe rozsudku už vyneseného bez pripojenia akéhokoľvek vymedzenia alebo obmedzenia; takýto trest má však všetky účinky, ktoré sa uvádzajú v kán. 1333, § 1.

Kán. 1335 - Ak cenzúra zakazuje sláviť sviatosti alebo sväteniny alebo robiť úkon riadenia, zákaz sa pozastavuje, kedykoľvek je to nevyhnutné na pomoc veriacim, nachádzajúcim sa v nebezpečenstve smrti; ak však cenzúra na základe rozsudku už vyneseného nie je vyhlásená, zákaz sa okrem toho pozastavuje, kedykoľvek veriaci žiada sviatosť alebo sväteninu, alebo úkon riadenia; žiadať to však je dovolené z akéhokoľvek oprávneného dôvodu.

II. kapitola **ODPYKÁVACIE TRESTY**

Kán. 1336 - § 1. Odkypávacie tresty, ktoré môžu postihnúť páchatel'a deliktu buď natrvalo, alebo na určitý čas, alebo na nevymedzený čas, okrem iných, ktoré prípadne stanovil zákon, sú tieto:

1. zákaz alebo príkaz pobytu na určitom mieste alebo území;
2. odňatie moci, úradu, úlohy, práva, privilégia, splnomocnenia, milosti, titulu, odznaku, hoci len čestného;
3. zákaz vykonávať to, čo sa uvádza v bode 2, alebo zákaz vykonávať to na určitom mieste alebo mimo určitého miesta; tieto zákazy nie sú nikdy pod trestom nulity;
4. preloženie na iný úrad z trestu;
5. prepustenie z klerického stavu.

§ 2. Odkypávacie tresty na základe vyneseného rozsudku môžu byť len tie, ktoré sa uvádzajú v § 1, bod 3.

Kán. 1337 - § 1. Zákaz pobytu na určitom mieste alebo území môže postihnúť tak klerikov, ako aj rehoľníkov; príkaz pobytu však postihuje svetských klerikov, a v medziach stanov rehoľníkov.

§ 2. Aby mohol byť uložený príkaz pobytu na určitom mieste alebo území, treba, aby bol na to daný súhlas ordinára toho miesta, ak nejde o dom určený aj pre mimodiecéznych klerikov, ktorí robia pokánie alebo potrebujú sa polepšiť.

Kán. 1338 - § 1. Odňatia a zákazy, ktoré sa uvádzajú v kán. 1336, § 1, bod 2 a 3, nikdy nepostihujú moci, úrady, úlohy, práva, privilégia, splnomocnenia, milosti, tituly, odznaky, ktoré nepodliehajú moci predstaveného, stanovujúceho trest.

§ 2. Odňatie moci posvätného rádu nie je možné, ale iba zákaz vykonávať ju alebo niektoré jej úkony; takisto nie je možné odňatie akademických stupňov.

§ 3. Keď ide o zákazy, uvedené v kán. 1336, § 1, bod 3, treba zachovať normu o cenzúrach, ktorá sa podáva v kán. 1335.

III. kapitola TRESTNÉ LIEČIVÉ PROSTRIEDKY A POKÁNIE

Kán. 1339 - § 1. Toho, kto sa nachádza v blízkej príležitosti spáchať delikt, alebo na koho na základe vykonaného zistenia padá vážne podozrenie, že spáchal delikt, ordinár môže sám alebo cez iného napomenúť.

§ 2. Toho však, zo správania ktorého pochádza pohoršenie alebo vážne narušenie poriadku, môže aj pokarhať spôsobom, primeraným osobitným podmienkam osoby a činu.

§ 3. Napomenutie a pokarhanie musí byť vždy zrejmé aspoň z nejakého dokladu, ktorý sa má uchovávať v tajnom archíve.

Kán. 1340 - § 1. Pokánie, ktoré možno uložiť vo vonkajšom fóre, je nejaký skutok náboženstva alebo nábožnosti, alebo dobročinnnej lásky, ktorý treba vykonať.

§ 2. Za tajný priestupok sa nikdy nemá ukladať verejné pokánie.

§ 3. Pokánia môže ordinár podľa svojho rozumného úsudku pridať k trestnému liečivému prostriedku napomenutia alebo pokarhania.

V. titul UPLATŇOVANIE TRESTOV

Kán. 1341 - Ordinár má dbať, aby sa súdny alebo administratívny postup na uloženie alebo vyhlásenie trestov začal iba vtedy, keď zistil, že ani bratským napomenutím, ani pokarhaním, ani inými prostriedkami pastoračnej starostlivosti sa nemôže dostatočne odstrániť pohoršenie, obnoviť spravodlivosť a napraviť vinníka

Kán. 1342 - § 1. Kedykoľvek oprávnené dôvody prekážajú, aby sa súdny proces uskutočnil, trest možno uložiť alebo vyhlásiť mimosúdnym dekrétom; trestné liečivé prostriedky však a pokánia sa môžu uplatniť dekrétom v ktoromkoľvek prípade.

§ 2. Dekrétom sa nemôžu uložiť ani vyhlásiť trvalé tresty, ani tresty, ktoré zákon alebo príkaz tieto tresty stanovujúci zakazuje uplatniť dekrétom.

§ 3. To, čo sa v zákone alebo príkaze hovorí o sudcovi, keď ide o ukladanie alebo vyhlasovanie trestu v súdnom konaní, treba uplatňovať aj vzhľadom na predstaveného, ktorý mimosúdnym dekrétom ukladá alebo vyhlasuje trest, ak nie je zrejmé niečo iné a nejde o predpisy, týkajúce sa iba spôsobu postupu.

Kán. 1343 - Ak zákon alebo príkaz dáva sudcovi moc uplatniť alebo neuplatniť trest, sudca môže podľa svojho svedomia a rozumného úsudku aj trest zmierniť alebo miesto neho uložiť pokánie.

Kán. 1344 - Hoci zákon používa prikazujúce slová, sudca podľa svojho svedomia a rozumného úsudku môže:

1. odložiť uloženie trestu na vhodnejší čas, ak sa predvída, že z unáhleného potrestania vinníka môže vzniknúť väčšie zlo;
2. upustiť od uloženia trestu alebo uložiť miernejší trest, alebo použiť pokánie, ak sa vinník polepšil a pohoršenie odstránil alebo ho občianska vrchnosť dostatočne potrestala, alebo sa dá predvídať, že ho potrestá;
3. pozastaviť záväzok dodržiavať odpykávací trest, ak sa vinník po chvályhodne prežitom živote dopustil deliktu po prvý raz a ak nie je naliehavá potreba napraviť pohoršenie, ale predsa tak, že ak vinník v čase vymedzenom samým sudcom opäť spácha delikt, odpyká náležitý trest za obidva delikty, ak medzitým neuplynul čas na premlčanie trestnej žaloby za predchádzajúci delikt.

Kán. 1345 - Kedykoľvek mal páchatel' deliktu buď iba nedokonalé používanie rozumu, alebo delikt spáchal zo strachu alebo nevyhnutnosti, alebo zo vzplanutia vášne, alebo z opitosti, alebo iného podobného rozrušenia mysle, sudca môže upustiť aj od uloženia akéhokoľvek potrestania, ak sa domnieva, že sa o jeho polepšenie možno lepšie postarať ináč.

Kán. 1346 - Kedykoľvek vinník spáchal viaceré delikty, ak sa súhrn trestov na základe rozsudku, ktorý treba vyniesť, zdá príliš vysoký, ponecháva sa na rozumný úsudok sudcu, aby tresty zmiernil v spravodlivých medziach.

Kán. 1347 - § 1. Cenzúru nemožno platne uložiť, ak predtým nebol vinník aspoň raz napomenutý, aby zanechal vzdorovitosť, a nedal sa mu primeraný čas na spamätanie sa.

§ 2. O tom vinníkovi treba povedať, že zanechal vzdorovitosť, ktorý delikt naozaj oľutoval a ktorý okrem toho primerane napravil škody a odstránil pohoršenie, alebo to aspoň vážne prisľúbil.

Kán. 1348 - Keď bol vinník od obžaloby oslobodený alebo mu nebol uložený nijaký trest, ordinár sa môže vhodnými napomenutiami a inými prostriedkami pastoračnej starostlivosti alebo v prípade potreby aj trestnými liečivými prostriedkami postarať o jeho osoh a o verejné dobro.

Kán. 1349 - Ak trest je nevymedzený a ani zákon neurčuje niečo iné, sudca nemá ukladať ťažšie tresty, najmä nie cenzúry, ak to vážnosť prípadu skutočne nevyžaduje; trvalé tresty však uložiť nemôže.

Kán. 1350 - § 1. Pri ukladaní trestov klerikovi treba vždy dávať pozor na to, aby mu nechýbalo to, čo je potrebné na slušné materiálne zabezpečenie, ak nejde o prepustenie z klerického stavu.

§ 2. Avšak o prepusteného z klerického stavu, ktorý je pre trest naozaj v núdzi, má sa ordinár postarať čo možno najlepším spôsobom.

Kán. 1351 - Trest zaväzuje vinníka všade aj po zaniknutí práva toho, kto trest stanovil alebo uložil, ak sa výslovne neurčuje niečo iné.

Kán. 1352 - § 1. Ak trest zakazuje prijímať sviatosti alebo sväteniny, zákaz sa pozastavuje, kým sa vinník nachádza v nebezpečenstve smrti.

§ 2. Záväzok dodržiavať trest na základe rozsudku už vyneseneho, ktorý nebol ani vyhlásený a ani nie je všeobecne známy na mieste, kde sa páchatel' deliktu nachádza, pozastavuje sa úplne alebo čiastočne do takej miery, do akej ju vinník nebude môcť zachovávať bez nebezpečenstva veľkého pohoršenia alebo zlej povesti.

Kán. 1353 - Odvolanie sa alebo rekurz proti súdnym rozsudkom alebo dekrétom, ktoré ukladajú alebo vyhlasujú akýkoľvek trest, majú odkladný účinok.

VI. titul ZÁNIK TRESTOV

Kán. 1354 - § 1. Popri tých, ktorí sú uvedení v kán. 1355-1356, všetci, ktorí môžu dišpenzovať od zákona chráneného trestom alebo vyňať spod príkazu hroziaceho trestom, môžu tento trest aj odpustiť.

§ 2. Okrem toho zákon alebo príkaz stanovujúci trest môže dať moc odpúšťať trest aj iným.

§ 3. Ak Apoštolská stolica odpustenie trestu rezervovala sebe alebo iným, rezervovanie treba vykladať striktnie.

Kán. 1355 - § 1. Zákonom stanovený trest, či je uložený, alebo vyhlásený, len keď nie je vyhradený Apoštolskej stolici, môže odpustiť:

1. ordinár, ktorý dal podnet súdnemu konaniu na uloženie alebo vyhlásenie trestu, alebo ho sám, alebo cez iného dekrétom uložil alebo vyhlásil;

2. ordinár miesta, na ktorom sa páchatel' deliktu nachádza, ale po porade s ordinárom, o ktorom sa hovorí v bode 1, ak to nie je pre mimoriadne okolnosti nemožné.

§ 2. Zákonom stanovený trest na základe rozsudku už vyneseneho, ešte nevyhlásený, ak nie je rezervovaný Apoštolskej stolici, môže odpustiť ordinár svojim podriadeným a tým, ktorí sa nachádzajú na jeho území alebo tam spáchali delikt, a aj hociktorý biskup, ale v úkone sviatostnej spovede.

Kán. 1356 - § 1. Príkazom stanovený trest na základe rozsudku, ktorý treba vyniesť, alebo na základe vyneseného rozsudku, a nie je vynesený Apoštolskou stolicou, môže odpustiť:

1. ordinár miesta, na ktorom sa páchatel' deliktu nachádza;

2. ak trest je uložený alebo vyhlásený, aj ordinár, ktorý dal podnet súdnemu konaniu na uloženie alebo vyhlásenie trestu, alebo ho sám, alebo cez iného dekrétom uložil alebo vyhlásil.

§ 2. Pred odpustením trestu sa treba poradiť s tým, kto vydal príkaz, ak to nie je pre mimoriadne okolnosti nemožné.

Kán. 1357 - § 1. Pri zachovaní predpisov kán. 508 a 976 censúru exkomunikácie alebo interdiktu na základe rozsudku už vyneseného, ale nevyhlásenú, môže spovedník odpustiť vo vnútornom sviatostnom fóre, ak je kajúcnikovi ťažko zotrvať v stave ťažkého hriechu za čas, potrebný na to, aby kompetentný predstavený urobil opatrenie.

§ 2. Pri udeľovaní odpustenia má spovedník uložiť kajúcnikovi bremeno, aby pod hrozbou opätovného upadnutia do trestu podal do jedného mesiaca rekurz kompetentnému predstavenému alebo kňazovi, majúcemu splnomocnenie, a držal sa jeho pokynov; medzitým mu má uložiť primerané pokánie, a pokiaľ je to naliehavé, odstránenie pohoršenia a nahradenie škody; rekurz však možno urobiť aj cez spovedníka bez uvedenia mena.

§ 3. Tým istým bremenom podať rekurz sú po uzdravení viazaní tí, ktorým bola podľa normy kán. 976 odpustená censúra, uložená alebo vyhlásená, alebo rezervovaná Apoštolskej stolici.

Kán. 1358 - § 1. Odpustiť censúru možno iba takému páchatel'ovi deliktu, ktorý podľa normy kán. 1347, § 2, zanechal vzdorovitosť; tomu, kto ju zanechal, odpustenie nemožno odprieť.

§ 2. Kto censúru odpúšťa, môže urobiť opatrenia podľa normy kán. 1348 alebo aj uložiť pokánie.

Kán. 1359 - Kto je postihnutý viacerými trestami, odpustenie platí len pre tresty, ktoré sú v ňom výslovne uvedené; všeobecné odpustenie však ruší všetky tresty s výnimkou tých, ktoré v žiadosti vinník zlomyseľne zamlčal.

Kán. 1360 - Odpustenie trestu vynútené veľkým strachom je neplatné.

Kán. 1361 - § 1. Odpustenie možno udeliť aj neprítomnému alebo podmienne.

§ 2. Odpustenie vo vonkajšom fóre sa má dať písomne, ak sa z vážneho dôvodu neodporúča niečo iné.

§ 3. Treba dbať na to, aby sa žiadosť o odpustenie alebo samo odpustenie nezverejňovali, ak to nie je do istej miery buď užitočné na ochranu dobrej povesti vinníka alebo nevyhnutné na odstránenie pohoršenia.

Kán. 1362 - § 1. Trestná žaloba zaniká premlčaním po troch rokoch, ak nejde:

1. o delikty rezervované Kongregácii pre náuku viery;

2. o žalobu za delikty, o ktorých sa hovorí v kán. 1394, 1395, 1397, 1398, ktorá sa premlčiava po piatich rokoch;

3. o delikty, ktoré všeobecné právo netrestá, ak partikulárny zákon stanovil inú lehotu na premlčanie.

§ 2. Premlčanie sa začína dňom, v ktorom bol delikt spáchaný, alebo ak ide o delikt trvajúci, alebo ktorý sa stal návykom, dňom, v ktorom zanikol.

Kán. 1363 - § 1. Ak sa v lehotách, o ktorých sa hovorí v kán. 1362 a ktoré treba počítať odo dňa, keď sa odsudzujúci rozsudok stal rozsúdenou vecou, vinníkovi nedoručí vykonávací dekrét sudcu, o ktorom sa hovorí v kán. 1651, žaloba na vykonanie trestu zaniká premlčaním.

§ 2. To isté platí pri zachovaní toho, čo treba zachovať, ak sa trest uložil mimosúdnym dekrétom.

II. časť TRESTY ZA JEDNOTLIVÉ DELIKTY

I. titul DELIKTY PROTI NÁBOŽENSTVU A JEDNOTE CIRKVI

Kán. 1364 - § 1. Apostata, heretik alebo schizmatik upadá do exkomunikácie na základe rozsudku už vyneseného pri zachovaní predpisu kán. 194, § 1, bod 2; klerik môže byť okrem toho potrestaný trestami, o ktorých sa hovorí v kán. 1336, § 1, bod 1, 2 a 3.

§ 2. Ak to dlhotrvajúca vzdorovitosť alebo veľkosť pohoršenia vyžaduje, môžu sa pridať aj iné tresty, nevynímajúc prepustenie z klerického stavu.

Kán. 1365 - Za zakázané spoluúčinkovanie pri bohoslužbách má byť vinník potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1366 - Rodičia alebo ich zástupcovia, ktorí dávajú deti pokrstiť alebo vychovávať v nekatolíckom náboženstve, majú byť potrestaní cenzúrou alebo iným spravodlivým trestom.

Kán. 1367 - Kto konsekrované eucharistické podoby zahodí alebo ich so svätokrádežným cieľom odnesie alebo prechováva, upadá do exkomunikácie na základe rozsudku už vyneseného, rezervovanej Apoštolskej stolici; klerika možno okrem toho potrestať iným trestom, nevynímajúc prepustenie z klerického stavu.

Kán. 1368 - Ak sa niekto tvrdením alebo sľubovaním niečoho pred cirkevnou vrchnosťou dopúšťa krivej prisahy, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1369 - Kto na verejnom zhromaždení alebo vo verejnom prejave, vo verejne rozširovanom spise alebo ináč používajúc spoločenské oznamovacie prostriedky, vysloví rúhanie alebo ťažko naruší dobré mravy, alebo sa dopustí urážky proti náboženstvu či Cirkvi, alebo vyvoláva voči nej nenávisť alebo opovrhovanie ňou, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

II. titul

DELIKTY PROTI CIRKEVNÝM VRCHNOSTIAM A SLOBODE CIRKVI

Kán. 1370 - § 1. Kto použije fyzické násilie proti Rímskemu veľkňazovi, upadá do exkomunikácie na základe rozsudku už vyneseného, rezervovanej Apoštolskej stolici; k nej, ak je to klerik, sa pre závažnosť deliktu môže pridať iný trest, nevynímajúc prepustenie z klerického stavu.

§ 2. Kto takto koná proti tomu, kto má biskupské svätenie, upadá do interdiktu na základe vyneseného rozsudku, a ak je klerik, aj do suspenzie na základe rozsudku už vyneseného.

§ 3. Kto použije fyzické násilie proti klerikovi alebo rehoľníkovi z opovrhnutia vierou alebo Cirkvou, alebo cirkevnou mocou, alebo službou, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1371 - Spravodlivým trestom má byť potrestaný:

1. kto okrem prípadu, o ktorom sa hovorí v kán. 1364, § 1, šíri učenie zavrhnuté Rímskym veľkňazom alebo ekumenickým koncilom alebo tvrdošijne odmieta učenie, o ktorom sa hovorí v kán. 752, a po napomenutí Apoštolskou stolicou alebo ordinárom to neodvolá;

2. kto ináč Apoštolskú stolicu, ordinára alebo predstaveného, keď zákonne prikazujú alebo zakazujú, neposlúcha a po napomenutí zotrváva v neposlušnosti.

Kán. 1372 - Kto proti úkonu Rímskeho veľkňaza urobí rekurz na ekumenický koncil alebo na kolégium biskupov, má byť potrestaný cenzúrou.

Kán. 1373 - Kto verejne buď vyvoláva nepriateľstvo alebo nenávisť podriadených voči Apoštolskej stolici či ordinárovi pre nejaký úkon cirkevnej moci alebo služby, buď vyzýva podriadených na neposlušnosť voči nim, má byť potrestaný interdiktom alebo inými spravodlivými trestami.

Kán. 1374 - Kto vstúpi do združenia, ktoré robí intrigy proti Cirkvi, má byť potrestaný spravodlivým trestom; kto však takéto združenie napomáha alebo vedie, má byť potrestaný interdiktom.

Kán. 1375 - Tí, ktorí obmedzujú slobodu služby alebo voľby, alebo cirkevnej moci, alebo zákonné užívanie posvätných majetkov či iných cirkevných majetkov, alebo zastrášujú voliča či zvoleného, alebo toho, kto vykonal cirkevnú moc alebo službu, môžu byť potrestaní spravodlivým trestom.

Kán. 1376 - Kto hnutel'nú alebo nehnuteľnú posvätnú vec zneuctí, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1377 - Kto bez predpísaného povolenia scudzuje cirkevné majetky, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

III. titul UZURPÁCIA CIRKEVNÝCH ÚLOH A DELIKTY SPÁCHANÉ PRI ICH VYKONÁVANÍ

Kán. 1378 - § 1. Kňaz, ktorý koná proti predpisu kán. 977, upadá do exkomunikácie na základe vyneseného rozsudku, rezervovanej Apoštolskej stolici.

§ 2. Do trestu interdiktu na základe vyneseného rozsudku, alebo ak je to klerik, do suspenzie na základe vyneseného rozsudku upadá:

1. kto nepovýšený do kňazského rádu, sa pokúša o liturgické konanie eucharistickej obety;

2. kto, okrem prípadu, o ktorom sa hovorí v § 1, hoci nemôže dať platne sviatostné rozhrášenie, pokúša sa ho udeliť alebo počúva sviatostnú spoveď.

§ 3. V prípadoch, o ktorých sa hovorí v § 2, sa podľa závažnosti deliktu môžu pridať aj iné tresty nevynímajúc exkomunikáciu.

Kán. 1379 - Kto okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v kán. 1378, predstiera vysluhovanie sviatosti, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1380 - Kto na základe simónie slávi sviatosť alebo ju prijíma, má byť potrestaný interdiktom alebo suspenziou.

Kán. 1381 - § 1. Ktokoľvek si uzurpuje cirkevný úrad, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

§ 2. Uzurpácii sa rovná jeho nezákonné podržiavanie si po odňatí alebo ukončení úlohy.

Kán. 1382 - Biskup, ktorý bez pápežského mandátu konsekruje niekoho za biskupa, a rovnako ten, kto od neho konsekráciu prijíma, upadajú do exkomunikácie na základe rozsudku už vyneseného, rezervovanej Apoštolskej stolici.

Kán. 1383 - Biskupovi, ktorý proti predpisu kán. 1015 vysvätil cudzieho podriadeného bez zákonnej prepúšťacej listiny, sa počas jedného roka zakazuje udeľovať posvätný rád. Kto však svätenie prijal, je samým činom od prijatého posvätného rádu suspendovaný.

Kán. 1384 - Kto okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v kán. 1378-1383, nezákonne vykonáva kňazskú úlohu alebo inú posvätnú službu, môže byť potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1385 - Kto z omšového milodaru nezákonne nadobúda zisk, má byť potrestaný cenzúrou alebo iným spravodlivým trestom.

Kán. 1386 - Kto čokoľvek daruje alebo sľubuje tomu, kto vykonáva úlohu v Cirkvi, aby nezákonne niečo vykonal alebo zanedbal, má byť potrestaný spravodlivým trestom; takisto ten, kto také dary alebo sľuby prijíma.

Kán. 1387 - Kňaz, ktorý počas spovede alebo pri jej príležitosti, alebo pod jej zámienkou navádza kajúcnika na hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora, má byť pre závažnosť deliktu potrestaný suspenziou, zákazmi, odňatiami a v ťažších prípadoch má byť prepustený z klerického stavu.

Kán. 1388 - § 1. Spovedník, ktorý priamo porušuje sviatostné tajomstvo, upadá do exkomunikácie na základe rozsudku už vyneseného, rezervovanej Apoštolskej stolici; kto však iba nepriamo, má byť potrestaný podľa závažnosti deliktu.

§ 2. Tlmočník a iní, o ktorých sa hovorí v kán. 983, § 2, ktorí porušujú tajomstvo, majú byť potrestaní spravodlivým trestom nevynímajúc exkomunikáciu.

Kán. 1389 - § 1. Kto zneužíva cirkevnú moc alebo úlohu, má byť potrestaný podľa závažnosti úkonu alebo opomenutia nevynímajúc odňatie úradu, ak za takéto zneužitie nie je už zákonom alebo príkazom stanovený trest.

§ 2. Kto však zo zavinenej nedbanlivosti nezákonne vykoná alebo opomenie úkon cirkevnej moci alebo služby, alebo úlohy na škodu iného, má byť potrestaný spravodlivým trestom.

IV. titul TRESTNÝ ČIN NEPRAVDY

Kán 1390 - § 1. Kto u cirkevného predstaveného nepravdivo udá spovedníka pre delikt, o ktorom sa hovorí v kán. 1387, upadá do interdiktu na základe rozsudku už vyneseného, a ak je klerik, aj do suspenzie.

§ 2. Kto cirkevnému predstavenému poskytne iné osočujúce udanie o delikte alebo ináč poškodí dobrú povesť druhého, môže byť potrestaný spravodlivým trestom, nevynímajúc cenzúru.

§ 3. Osočovateľ môže byť prinútený, aby poskytol aj primerané zadosťučinenie.

Kán. 1391 – Spravodlivým trestom podľa závažnosti deliktu môže byť potrestaný:

1. kto vyhotoví falošný verejný cirkevný doklad alebo pravý zmení, zničí, ukryje alebo falošný či zmenený používa;
2. kto používa iný falošný alebo zmenený doklad v cirkevnej veci;
3. kto vo verejnom cirkevnom doklade tvrdí nepravdu.

V. titul DELIKTY PROTI ZVLÁŠTNYM ZÁVÄZKOM

Kán. 1392 - Klerici alebo rehoľníci, ktorí sa proti predpisom kánonov zaoberajú obchodovaním alebo podnikaním, majú byť potrestaní podľa závažnosti deliktu.

Kán. 1393 - Kto porušuje záväzky, ktoré mu boli uložené z trestu, môže byť potrestaný spravodlivým trestom.

Kán. 1394 - § 1. Pri zachovaní predpisu kán. 194, § 1, bod 3, klerik, ktorý sa pokúša uzavrieť manželstvo čo i len občiansky, upadá do suspenzie na základe rozsudku už vyneseného; ak sa po napomenutí nespamätá a naďalej vzbudzuje pohoršenie, môže byť postupne potrestaný odňatiami, ba aj prepustením z klerického stavu.

§ 2. Rehoľník s doživotnými sľubmi, ktorý nie je klerikom a pokúša sa uzavrieť manželstvo čo i len občiansky, upadá do interdiktu na základe rozsudku už vyneseného pri zachovaní predpisu kán. 694.

Kán. 1395 - § 1. Klerik žijúci v konkubinate, okrem prípadu, o ktorom sa hovorí v kán. 1394, a klerik, zotrúvajúci na pohoršenie v inom vonkajšom hriechu proti šiestemu prikázaniu Desatora, majú byť potrestaní suspenziou, ku ktorej, ak po napomenutí zotrúvajú v delikte, sa postupne môžu pridať iné tresty až po prepustenie z klerického stavu.

§ 2. Klerik, ktorý sa ináč prevínil deliktom proti šiestemu prikázaniu Desatora, ak totiž delikt spáchal s použitím násilia alebo vyhrážok, alebo verejne, alebo s osobou mladšou ako šestnásťročnou, má byť potrestaný spravodlivými trestami nevynímajúc v prípade potreby prepustenie z klerického stavu.

Kán. 1396 - Kto vážne porušuje povinnosť rezidovania, ktorú je viazaný zachovávať z dôvodu cirkevného úradu, má byť potrestaný spravodlivým trestom nevynímajúc po napomenutí ani odňatie úradu.

VI. titul DELIKTY PROTI ŽIVOTU A SLOBODE ČLOVEKA

Kán. 1397 - Kto vraždí človeka alebo násilím či podvodne unáša, alebo zadržiava človeka, alebo ho mrzačí, či ťažko zraňuje, má byť podľa závažnosti deliktu potrestaný odňatiami a zákazmi, o ktorých sa hovorí v kán. 1336; avšak za vraždu osôb, o ktorých sa hovorí v kán. 1370, trestať sa trestami, ktoré sú tam stanovené.

Kán. 1398 - Kto vykonáva potrat, po dosiahnutí účinku upadá do exkomunikácie na základe vynesenia rozsudku.

VII. titul VŠEOBECNÁ NORMA

Kán. 1399 - Okrem prípadov stanovených v tomto zákone alebo v iných zákonoch za vonkajšie porušenie božského alebo kánonického zákona možno totiž len vtedy potrestať spravodlivým trestom, keď zvláštna závažnosť porušenia vyžaduje potrestanie a nalieha na nevyhnutnosť, aby sa pohoršeniam predišlo alebo sa napravili.

SIEDMA KNIHA
PROCESY
I. časť
SÚDNE KONANIA VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 1400 - § 1. Predmetom súdneho konania:

1. je vymáhanie alebo ochrana práv fyzických alebo právnických osôb, alebo vyhlasovanie právnych skutočností;
2. sú delikty vzhľadom na uloženie alebo vyhlásenie trestu.

§ 2. Avšak kontroverzie vzniknuté z úkonu administratívnej moci možno predložiť iba predstavenému alebo administratívneho tribunálu.

Kán. 1401 - Cirkev vlastným a výlučným právom rozsudzuje:

1. kauzy, ktoré sa vzťahujú na veci duchovné a s duchovnými súvisiace;
2. porušovanie cirkevných zákonov a všetko, čo má povahu hriechu, keď ide o určenie viny a uloženie cirkevných trestov.

Kán. 1402 - Všetky tribunály Cirkvi sa riadia nasledujúcimi kánonmi pri neporušení noriem tribunálov Apoštolskej stolice.

Kán. 1403 - § 1. Kauzy kanonizácie Božích sluhov sa riadia osobitným pápežským zákonom. § 2. V tých istých kauzách sa okrem toho uplatňujú predpisy tohto Kódexu, kedykoľvek sa v tom istom zákone odkazuje na univerzálne právo alebo ide o normy, ktoré sa zo samej povahy vecí vzťahujú aj na tie isté kauzy.

I. titul
KOMPETENTNÉ FÓRUM

Kán. 1404 - Prvú Stolicu nikto nesúdi.

Kán. 1405 - § 1. Iba sám Rímsky veľkňaz má právo súdiť v kauzách, o ktorých sa hovorí v kán. 1401:

1. tých, ktorí zastávajú najvyšší štátny úrad;
2. otcov kardinálov;
3. legátov Apoštolskej stolice a v trestných kauzách biskupov;
4. iné kauzy, ktoré sám prevzal do svojho súdneho konania.

§ 2. Sudca nemôže rozhodovať o úkone alebo listine, ktoré zvláštnou formou potvrdil Rímsky veľkňaz, ak tomu nepredchádzal jeho mandát.

§ 3. Rímskej róte je rezervované súdiť:

1. biskupov v sporových záležitostiach pri zachovaní predpisu kán. 1419, § 2;
2. opáta prímasa alebo opáta predstaveného mníšskej kongregácie a najvyššieho moderátora rehoľných inštitútov pápežského práva;
3. diecézy alebo iné cirkevné osoby buď fyzické, alebo právnické, ktoré nemajú iného predstaveného než Rímskeho veľkňaza.

Kán. 1406 - § 1. Pri porušení predpisu kán. 1404 sa úkony a rozhodnutia považujú za nevykonané.

§ 2. V kauzách, o ktorých sa hovorí v kán. 1405, nekompetencia iných sudcov je absolútna.

Kán. 1407 - § 1. V prvej inštancii nikto nemôže byť pozvaný na súd, ak to nie je pred cirkevným sudcom, ktorý je kompetentný na základe jedného z titulov, ktoré sa vymedzujú v kán. 1408-1414.

§ 2. Nekompetencia sudcu, na ktorého sa nevzťahuje ani jeden z týchto titulov, sa nazýva relatívna.

§ 3. Žalobca sa drží fóra pozvanej stránky; ak však pozvaná stránka má viaceré fóra, voľba fóra sa ponecháva žalobcovi.

Kán. 1408 - Ktokoľvek môže byť pozvaný na súd pred tribunálom jeho trvalého alebo prechodného bydliska.

Kán. 1409 - § 1. Potulný má fórum v mieste, kde sa skutočne zdržiava.

§ 2. Ten, koho ani trvalé, ani prechodné bydlisko, ani miesto pobytu nie je známe, môže byť pozvaný na súd na fóre žalobcu, len keď nie je naporúdzi iné zákonné fórum.

Kán. 1410 - Z dôvodu umiestnenia veci môže byť stránka pozvaná na súd pred tribunálom miesta, kde sa sporná vec nachádza, kedykoľvek je žaloba zameraná na vec alebo ide o odňatú vec.

Kán. 1411 - § 1. Z dôvodu zmluvy môže byť stránka pozvaná na súd pred tribunálom miesta, kde bola zmluva uzavretá, alebo musí byť splnená, ak si stránky zhodne nezvolili iný tribunál.

§ 2. Ak sa kauza týka záväzkov, ktoré pochádzajú z iného titulu, stránka môže byť pozvaná na súd pred tribunálom miesta, kde záväzok vznikol alebo kde ho treba splniť.

Kán. 1412 - V trestných kauzách môže byť obvinený, hoci je neprítomný, pozvaný na súd pred tribunálom miesta, na ktorom bol delikt spáchaný.

Kán. 1413 - Stránka môže byť pozvaná na súd:

1. v kauzách, ktoré sa týkajú správy, pred tribunálom miesta, kde sa správa vykonáva;

2. v kauzách, ktoré sa vzťahujú na dedičstvá alebo nábožné odkazy, pred tribunálom posledného trvalého alebo prechodného bydliska alebo pobytu podľa normy kán. 1408-1409 toho, o ktorého dedičstvo alebo nábožný odkaz ide, ak nejde len o vykonanie odkazu, ktoré sa má posudzovať podľa riadnych noriem kompetencie.

Kán. 1414 - Z dôvodu spojitosti má jeden a ten istý tribunál a v tom istom procese rozsúdiť kauzy navzájom spojené, ak tomu predpis zákona neprekáža.

Kán. 1415 - Ak sú dva alebo viaceré tribunály rovnako kompetentné, z dôvodu predstihu má právo rozsúdiť kauzu ten, ktorý žalovaného skôr zákonne predvolal.

Kán. 1416 - Konflikty o kompetenciu medzi tribunálmi, ktoré podliehajú tomu istému odvolaciemu tribunálu, rieši tento tribunál; ak nepodliehajú tomu istému odvolaciemu tribunálu, Apoštolská signatúra.

II. titul **ROZLIČNÉ STUPNE A DRUHY TRIBUNÁLOV**

Kán. 1417 - § 1. Na základe primátu Rímskeho veľkňaza má každý veriaci právo svoju kauzu, buď sporovú, alebo trestnú, na ktoromkoľvek stupni súdneho konania a v ktoromkoľvek štádiu sporu predložiť na rozsúdenie Svätej stolici alebo ju tam viesť.

§ 2. Obrátenie sa na Apoštolskú stolicu však okrem prípadu odvolania nepozastavuje vykonávanie jurisdikcie sudcu, ktorý už začal kauzu rozsudzovať; a ten preto môže pokračovať v súdnom konaní až do vynesenia konečného rozsudku, ak Apoštolská stolica sudcovi neoznámila, že kauzu prevzala.

Kán. 1418 - Každý tribunál má právo požiadať o pomoc iný tribunál na vyšetrovanie kauzy alebo na doručenie spisov.

I. kapitola **TRIBUNÁL PRVEJ INŠTANCIE**

1. článok **SUDCA**

Kán. 1419 - § 1. V každej diecéze a pre všetky kauzy, ktoré právo výslovne nevyňalo, sudcom prvej inštancie je diecézny biskup, ktorý súdnu moc môže vykonávať osobne alebo cez iných podľa nasledujúcich kánonov.

§ 2. Ak však ide o práva alebo časné majetky právnickej osoby, reprezentovanej biskupom, v prvom stupni súdi odvolací tribunál.

Kán. 1420 - § 1. Každý diecézny biskup je povinný ustanoviť súdneho vikára čiže oficiála s riadnou mocou súdiť, odlišeného od generálneho vikára, ak sa pre veľkosť diecézy alebo malý počet káuz neodporúča niečo iné.

§ 2. Súdny vikár tvorí s biskupom jeden tribunál, ale nemôže súdiť kauzy, ktoré biskup vyhradzuje pre seba.

§ 3. Súdnemu vikárovi sa môžu pridelit' pomocníci, ktorí sa nazývajú pridelení súdni vikári alebo viceoficiáli.

§ 4. Tak súdny vikár, ako aj pridelení súdni vikári musia byť kňazi bezúhonnej povesti, doktori kánonického práva alebo aspoň licenciáti a najmenej tridsaťroční.

§ 5. Keď je biskupská stolica vakantná, ich úloha nezaniká, ani diecézny administrátor ich nemôže odvolať; keď však príde nový biskup potrebujú potvrdenie.

Kán. 1421 - § 1. Biskup má v diecéze ustanoviť diecéznych sudcov, ktorí majú byť klerici.

§ 2. Konferencia biskupov môže dovoliť, aby sa aj laici ustanovovali za sudcov, z ktorých jeden, ak je to potrebné, môže byť vybraný na zostavenie kolégia.

§ 3. Sudcovia majú byť bezúhonnej povesti a doktori alebo aspoň licenciáti kánonického práva.

Kán. 1422 - Súdny vikár, pridelení súdni vikári a ostatní sudcovia sa vymenúvajú na určitý čas pri zachovaní predpisu kán. 1420, § 5, a môžu byť odvolaní iba zo zákonného a z vážneho dôvodu.

Kán. 1423 - § 1. Viacerí diecézni biskupi môžu so schválením Apoštolskej stolice namiesto diecéznych tribunálov, o ktorých sa hovorí v kán. 1419-1421, pre svoje diecézy po dohode ustanoviť jediný tribunál prvej inštancie; v tomto prípade skupine týchto biskupov alebo biskupovi, ktorého oni určia, prislúchajú všetky moci, ktoré má diecézny biskup vo vzťahu k svojmu tribunálu.

§ 2. Tribunály, o ktorých sa hovorí v § 1, môžu byť ustanovené buď pre akékoľvek kauzy, alebo len pre niektoré druhy káuz.

Kán. 1424 - Samosudca si na akomkoľvek súdnom konaní môže za poradcov pribrať dvoch prísediach, klerikov alebo laikov bezúhonného života.

Kán. 1425 - § 1. Kolégiovému tribunálu z troch sudcov sa pri zamietnutí opačného zvyku vyhradzuje:

1. sporové kauzy, týkajúce sa: a) puta posvätnej vysviacky; b) manželského zväzku pri zachovaní predpisov kán. 1686 a 1688;

2. trestné kauzy, týkajúce sa: a) deliktov, ktoré môžu prinášať so sebou trest prepustenia z klerického stavu; b) uloženia alebo vyhlásenia exkomunikácie.

§ 2. Biskup ťažšie alebo závažnejšie kauzy môže zveriť súdu z troch alebo piatich sudcov.

§ 3. Súdny vikár má na rozsúdenie jednotlivých káuz povolávať sudcov podľa poriadku v turnusoch, ak biskup v jednotlivých prípadoch nestanovil ináč.

§ 4. Na prvom stupni súdu, ak azda nie je možné zostaviť kolégium, Konferencia biskupov môže dovoliť, aby biskup, kým táto nemožnosť trvá, zveril kauzy samosudcovi klerikovi, ktorý tam, kde je to možné, má si pribrať prísediaceho a audítora.

§ 5. Sudcov už raz určených súdny vikár nemá nahrádzať inými, ak nie je na to veľmi vážny dôvod, ktorý treba v dekréte uviesť.

Kán. 1426 - § 1. Kolegiálny tribunál má postupovať kolegiálne a rozsudky vynášať na základe väčšiny hlasov.

§ 2. Pokiaľ je to možné, predsedať mu musí súdny vikár alebo pridelený súdny vikár. **Kán. 1427** - § 1. Ak je kontroverzia medzi rehoľníkmi alebo domami toho istého klerického rehoľného inštitútu pápežského práva, sudcom prvej inštancie, ak sa v stanovách neurčuje niečo iné, je provinciálny predstavený, alebo ak je to svojprávny mníšsky kláštor, miestny opát.

§ 2. Pri neporušení odlišného predpisu stanov, ak ide o sporovú vec medzi dvoma provinciami, v prvej inštancii bude súdiť najvyšší moderátor osobne alebo cez delegáta; ak medzi dvoma klášťormi, opát, predstavený mníšskej kongregácie.

§ 3. Ak napokon vznikne kontroverzia medzi fyzickými alebo právnickými rehoľnými osobami rozličných rehoľných inštitútov alebo aj toho istého klerického inštitútu diecézneho práva alebo laického inštitútu, alebo medzi rehoľnou osobou a svetským klerikom alebo laikom, alebo nerehoľnou právnickou osobou, v prvej inštancii súdi diecézny tribunál.

2. článok AUDÍTORI A RELÁTORI

Kán. 1428 - § 1. Sudca alebo predseda kolegiálneho tribunálu môže na vyšetrenie kauzy určiť audítora, vyberúc ho alebo spomedzi sudcov tribunálu alebo spomedzi osôb, ktoré na túto úlohu schválil biskup.

§ 2. Biskup môže do úlohy audítora schváliť klerikov alebo laikov, ktorí majú vynikať dobrými mravmi, rozumnosťou a učenosťou.

§ 3. Úlohou audítora je, aby podľa sudcovho mandátu iba zhromaždil dôkazy a zhromaždené odovzdal sudcovi; môže však, ak tomu neprekáža mandát sudcu, medzitým rozhodnúť, ktoré dôkazy a ako ich treba zhromaždiť, ak azda vzniká o tom otázka, kým sám vykonáva svoju úlohu.

Kán. 1429 - Predseda kolegiálneho tribunálu musí spomedzi sudcov kolégia určiť jedného za ponensa čiže relátora, ktorý v zhromaždení sudcov má referovať o kauze a písomne zostavovať rozsudky; ten istý predseda môže z oprávneného dôvodu na jeho miesto dosadiť iného.

3. článok PROMÓTOR SPRAVODLIVOSTI, OBHAJCA ZVÄZKU A NOTÁR

Kán. 1430 - Pre sporové kauzy, v ktorých môže byť ohrozené verejné dobro, a pre trestné kauzy sa má v diecéze ustanoviť promótor spravodlivosti, ktorý má povinnosť starať sa o verejné dobro.

Kán. 1431 - § 1. V sporových kauzách úlohou diecézneho biskupa je posúdiť, či verejné dobro môže byť ohrozené alebo nie, ak zákrok promótora spravodlivosti nie je zákonom prikázaný alebo z povahy veci nie je zjavne potrebný.

§ 2. Ak v predchádzajúcej inštancii zakročil promótor spravodlivosti, prezumuje sa, že jeho zákrok je v ďalšom stupni nevyhnutný.

Kán. 1432 - Pre kauzy, v ktorých ide o nulitu posvätnej vysviacky alebo o nulitu či rozviazanie manželstva, má byť v diecéze ustanovený obhajca zväzku, ktorý má povinnosť predkladať a vykladať všetko, čo sa môže rozumne uviesť proti nulite alebo rozviazaniu.

Kán. 1433 - V kauzách, v ktorých sa vyžaduje prítomnosť promótora spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, úkony sú neplatné, keď neboli predvolaní, ak sami, hoci nepozvaní, neboli skutočne prítomní alebo aspoň pred rozsudkom po nazretí do spisov nemohli plniť svoju úlohu.

Kán. 1434 - Ak sa výslovne neurčuje niečo iné:

1. kedykoľvek zákon prikazuje, aby sudca vypočul stránky alebo jednu z nich, treba vypočuť aj promótora spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sa zúčastňujú na súdnom konaní;

2. kedykoľvek sa vyžaduje žiadosť stránky na to, aby sudca mohol niečo rozhodnúť, tú istú účinnosť má žiadosť promótora spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, ktorí sa zúčastňujú na súdnom konaní.

Kán. 1435 - Úlohou biskupa je, aby vymenoval promótora spravodlivosti a obhajcu zväzku, ktorí majú byť klerici alebo laici bezúhonnej povesti, doktori alebo licenciáti kánonického práva, osvedčení v rozumnosti a horlivosti za spravodlivosť.

Kán. 1436 - § 1. Tá istá osoba, nie však v tej istej kauze, môže vykonávať úrad promotóra spravodlivosti a obhajcu zväzku.

§ 2. Promótor a obhajca môžu byť ustanovení tak pre všetky, ako aj pre jednotlivé kauzy; biskup ich však môže z oprávneného dôvodu odvolať.

Kán. 1437 - § 1. Na každom procese sa má zúčastniť notár, takže spisy, ktoré on nepodpísal, sa majú pokladať za nulitné.

§ 2. Spisy, ktoré vyhotovujú notári, majú verejnú hodnovernosť.

II. kapitola TRIBUNÁL DRUHEJ INŠTANCIE

Kán. 1438 - Pri zachovaní predpisu kán. 1444, § 1, bod 1:

1. z tribunálu sufragánneho biskupa sa odvolanie sa podáva na tribunál metropolitu pri neporušení predpisu kán. 1439;
2. v kauzách, ktoré sa prerokúvajú v prvej inštancii pred metropolitom, odvolanie sa podáva na tribunál, ktorý on so schválením Apoštolskej stolice nastalo určil;
3. pre kauzy prerokúvané pred provinciálnym predstaveným tribunál druhej inštancie je tribunál najvyššieho moderátora; pre kauzy prerokúvané pred miestnym opátom je tribunál opáta, predstaveného mníšskej kongregácie.

Kán. 1439 - § 1. Akvšak podľa normy kán. 1423 je pre viaceré diecézy ustanovený jediný tribunál prvej inštancie, Konferencia biskupov musí so schválením Apoštolskej stolice ustanoviť tribunál druhej inštancie, ak všetky diecézy nie sú sufragánne tej istej arcidiecézy.

§ 2. Konferencia biskupov môže so schválením Apoštolskej stolice ustanoviť jeden alebo viac tribunálov druhej inštancie aj okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v § 1.

§ 3. Čo sa týka tribunálov druhej inštancie, o ktorých sa hovorí v § 1-2, Konferencia biskupov alebo biskup, ktorého ona určila, majú všetky moc, ktoré prislúchajú diecéznemu biskupovi vzhľadom na jeho tribunál.

Kán. 1440 - Ak sa kompetencia z hľadiska stupňa nezachová podľa normy kán. 1438 a 1439, nekompetencia sudcu je absolútna.

Kán. 1441 - Tribunál druhej inštancie musí byť ustanovený tým istým spôsobom ako tribunál prvej inštancie. Ak však podľa kán. 1425, § 4, na prvom stupni súdneho konania rozsudok vyniesol samosudca, tribunál druhej inštancie má postupovať kolégiovo.

III. kapitola TRIBUNÁLY APOŠTOLSKÉJ STOLICE

Kán. 1442 - Rímsky veľkňaz je pre celý katolícky svet najvyšší sudca, ktorý súdi buď osobne, buď prostredníctvom riadnych tribunálov Apoštolskej stolice, alebo cez sudcov, ktorých sám delegoval.

Kán. 1443 - Riadnym tribunálom, ktorý ustanovil Rímsky veľkňaz na prijímanie odvolaní, je Rímska róta.

Kán. 1444 - § 1. Rímska róta súdi:

1. v druhej inštancii kauzy, ktoré boli rozsúdené riadnymi tribunálmi prvej inštancie a Svätej stolici sa predkladajú prostredníctvom zákonného odvolania;
2. v tretej alebo ďalšej inštancii kauzy, ktoré už rozsúdi sama Rímska róta alebo ktorékoľvek iné tribunály, ak sa vec nepovažuje za rozsúdenú.

§ 2. Tento tribunál súdi aj v prvej inštancii kauzy, o ktorých sa hovorí v kán. 1405, § 3, alebo iné, ktoré Rímsky veľkňaz či z vlastného popudu, alebo na žiadosť stránok prevzal pred svoj tribunál a zveril Rímskej róte; tieto kauzy súdi Rímska róta aj v druhej a ďalšej inštancii, ak v reskripte, ktorým sa jej zveruje úloha, nie je určené nič iné.

Kán. 1445 - § 1. Najvyšší tribunál Apoštolskej signatúry rozsudzuje:

1. vymáhania nulity a žiadosti o navrátenie do pôvodného stavu a iné rekurzy, namierené proti rozsudkom Róty;
2. rekurzy v kauzách o stave osôb, ktoré Rímska róta odmietla prijať na nové prešetrenie;
3. námietky z podozrenia a iné kauzy proti audítorm Rímskej róty pre úkony vo vykonávaní ich úlohy;
4. konflikty o kompetenciu, o ktorých sa hovorí v kán. 1416.

§ 2. Tento tribunál rozhoduje spory, vzniknuté z úkonu cirkevnej administratívnej moci, ktoré mu boli zákonne predložené, iné administratívne kontroverzie, ktoré mu predkladá Rímsky veľkňaz alebo dikastéria Rímskej kúrie, a konflikty o kompetenciu medzi týmito dikastériami.

§ 3. Úlohou tohto Najvyššieho tribunálu okrem toho je:

1. dozerať na správne vykonávanie spravodlivosti, a ak je potrebné, napomínať advokátov alebo zástupcov;
2. rozšíriť kompetenciu tribunálov;
3. napomáhať a schvaľovať zriaďovanie tribunálov, o ktorých sa hovorí v kán. 1423 a 1439.

III. titul ZACHOVÁVANIE DISCIPLÍNY V TRIBUNÁLOCH

I. kapitola POVINNOSŤ SUDCOVA PRACOVNÍKOV TRIBUNÁLU

Kán. 1446 - § 1. Všetci veriaci, predovšetkým však biskupi sa majú horlivo usilovať, aby sa sporom v Božom ľude pri neporušení spravodlivosti, nakoľko je to možné, vyhýbalo a aby sa spory čím skôr pokojne urovnali.

§ 2. Sudca na začiatku sporu, ale aj kedykoľvek inokedy, keď vidí, že je nejaká nádej na dobrý výsledok, nemá opomenúť stránky povzbudzovať a pomáhať im, aby sa spoločnou dohodou starali o hľadanie spravodlivého riešenia kontroverzie, a má im na to ukázať vhodné cesty, využíjúc na sprostredkovanie aj vážnych ľudí.

§ 3. Ak sa spor týka súkromného dobra stránok, sudca má uvážiť, či sa kontroverzia nemôže osožne skončiť pokonaním alebo výrokom rozhodcov podľa normy kán. 1713-1716.

Kán. 1447 - Kto sa v kauze zúčastnil ako sudca, promótor spravodlivosti, obhajca zväzku, zástupca, advokát, svedok alebo znalec, nemôže potom tú istú kauzu platne rozhodnúť v inej inštancii ako sudca alebo zastávať v nej úlohu prísediaceho.

Kán. 1448 - § 1. Sudca nemá na rozsúdenie prijať kauzu, na ktorej má nejaký záujem z dôvodu pokrvnosti alebo rodinného príbuzenstva v ktoromkoľvek stupni priamej línie a až do štvrtého stupňa bočnej línie alebo z dôvodu porúčnictva a opatrovníctva, dôverného spolunažívania, veľkého nepriateľstva alebo dosiahnutia zisku, či vyhnutia sa škode.

§ 2. Za tých istých okolností sa svojho úradu musia zdržať promótor spravodlivosti, obhajca zväzku, prísediaci a audítor.

Kán. 1449 - § 1. V prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 1448, stránka môže sudcu odmietnuť, ak sa sám nevzdá.

§ 2. O odmietnutí rozhoduje súdny vikár; ak je sám odmietnutý, rozhoduje biskup, ktorý predsedá tribunálu.

§ 3. Ak je sudcom biskup a odmietnutie sa vznesie proti nemu, sám sa má zdržať súdenia.

§ 4. Ak sa odmietnutie vznesie proti promótorovi spravodlivosti, obhajcovi zväzku alebo proti iným pracovníkom tribunálu, o tejto námietke rozhoduje predseda kolégiového tribunálu alebo sám sudca, ak je samosudcom.

Kán. 1450 - Po pripustení odmietnutia sa musia vymeniť osoby, nie však stupeň súdu.

Kán. 1451 - § 1. Otázku odmietnutia treba čo najrýchlejšie rozhodnúť po vypočutí stránok, promótoru spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, ak sú účastní, a sami neboli odmietnutí.

§ 2. Úkony, ktoré vykonal sudca predtým, ako bol odmietnutý, sú platné; tie však, ktoré vykonal po vznesení odmietnutia, musia byť zrušené, ak stránka o to požiada do desiatich dní od prijatia odmietnutia.

Kán. 1452 - § 1. V záležitosti, ktorá sa týka iba súkromného dobra, sudca môže postupovať iba na žiadosť stránky. Keď sa však kauza zákonne začala, sudca môže a musí postupovať aj z úradu v trestných kauzách a v iných, ktoré sa vzťahujú na verejné dobro Cirkvi alebo spásu duší.

§ 2. Okrem toho sudca môže doplniť nedbanlivosť stránok pri predkladaní alebo pri vznášaní námietok vždy, keď to považuje za potrebné, aby sa vyhlo veľmi nespravodlivému rozsudku, pri zachovaní predpisov kán. 1600.

Kán. 1453 - Sudcovia a tribunály sa majú starať, aby sa pri neporušení spravodlivosti všetky kauzy skončili čo najskôr a aby v tribunáli prvej inštancie netrvali dlhšie než rok, v tribunáli druhej inštancie dlhšie než šesť mesiacov.

Kán. 1454 - Všetci, ktorí tvoria tribunál alebo s ním spolupracujú, musia zložiť prísahu, že úlohu budú riadne a verne plniť.

Kán. 1455 - § 1. Sudcovia a pomocníci tribunálu sú povinní zachovávať úradné tajomstvo v trestnom konaní vždy, v spornom konaní však vtedy, ak z prezradenia nejakého procesného úkonu môže stránkam vzniknúť ujma.

§ 2. Tiež sú povinní vždy zachovávať tajomstvo o diskusii, ktorá je medzi sudcami kolégiového tribunálu pred vynesením rozsudku, ako aj o rozličných hlasovaniach a mienkach, ktoré tam boli prednesené, pri zachovaní predpisu kán. 1609, § 4.

§ 3. Dokonca kedykoľvek je povaha kauzy alebo dôkazov taká, že z rozšírenia spisov alebo dôkazov vo verejnosti je ohrozená povesť iných alebo sa dáva podnet na roztřížky, alebo vzniká pohoršenie či nejaká iná nepríjemnosť tohto druhu, sudca môže prísahou zaviazat' svedkov, znalcov, stránky a ich advokátov alebo zástupcov, aby zachovali tajomstvo.

Kán. 1456 - Sudcovi a všetkým pracovníkom tribunálu je z príležitosti súdneho konania zakázané prijímať akékoľvek dary.

Kán. 1457 - § 1. Sudcov, ktorí hoci sú celkom iste a evidentne kompetentní, odmietajú súdiť alebo sa bez akejkoľvek opory právneho predpisu vyhlasujú za kompetentných a rozsudzujú a rozhodujú kauzy, alebo porušujú zákon o zachovaní tajomstva, alebo podvodom či hrubou nedbanlivosťou spôsobujú sporovým stránkam inú škodu, kompetentná vrchnosť môže primeranými trestami potrestať, nevylučujúc odňatie úradu.

§ 2. Tým istým sankciám podliehajú pracovníci a pomocníci tribunálu, ak svoj úrad zanedbávajú, ako sa vyššie uvádza; tých všetkých môže potrestať aj sudca.

II. kapitola POSTUP PRI ROZSUDZOVANÍ

Kán. 1458 - Kauzy treba rozsudzovať v tom poradí, v akom boli predložené a v protokole zapísané, ak niektorá z nich nevyžaduje rýchlejšie vybavenie než iné, čo však treba stanoviť osobitným dekrétom, obsahujúcim dôvody.

Kán. 1459 - § 1. Proti chybám, ktoré môžu spôsobiť nulitu rozsudku, možno námietat' v ktoromkoľvek štádiu alebo stupni súdneho konania a takisto ich môže sudca vyhlásiť z úradu.

§ 2. Okrem prípadov, o ktorých sa hovorí v § 1, odkladné námietky, najmä tie, ktoré sa vzťahujú na osoby a spôsob súdneho konania, treba vzniesť pred dosvedčením sporu, ak sa nevynorili až po dosvedčení sporu, a treba ich rozhodnúť čo najskôr.

Kán. 1460 - § 1. Ak sa námietka vznáša proti kompetencii sudcu, musí to rozhodnúť sám sudca.

§ 2. V prípade námietky proti relatívnej nekompetencii, ak sa sudca vyhlási za kompetentného, jeho rozhodnutie neprípúšťa odvolanie, ale sa nezakazuje vymáhanie nulity a navrátenie do pôvodného stavu.

§ 3. Ak sa sudca vyhlási za nekompetentného, stránka, ktorá sa nazdáva, že je ukrivdená, môže sa do pätnástich užitočných dní obrátiť na odvolací tribunál.

Kán. 1461 - Sudca, ktorý v ktoromkoľvek štádiu kauzy uzná, že je absolútne nekompetentný, musí svoju nekompetenciu vyhlásiť.

Kán. 1462 - § 1. Námietky už rozsúdenej veci, pokonania a iné mariace námietky, ktoré sa nazývajú námietkami *zakončeného sporu*, musia sa vzniesť a rozsúdiť pred dosvedčením sporu; kto ich vznesie neskôr, netreba ho odmietnuť, ale má byť odsúdený na hradenie trov, ak nedokáže, že namietanie neoddišiel zlomyseľne.

§ 2. Iné mariace námietky sa majú vzniesť pri dosvedčení sporu vo svojom čase a treba ich prerokovať podľa pravidiel o vedľajších otázkach.

Kán. 1463 - § 1. Protižaloby možno platne vzniesť iba do tridsiatich dní odo dňa dosvedčenia sporu.

§ 2. Tie sa však majú rozsudzovať spolu s hlavnou žalobou, to znamená na rovnakom stupni s ňou, ak nie je nevyhnutné rozsúdiť ich oddelene alebo ak to sudca neužal za vhodnejšie.

Kán. 1464 - Otázky o zložení kaucie na súdne trovy alebo o poskytnutí bezplatnej právnej ochrany, o ktorú bolo požiadané hneď na začiatku, a iné podobné otázky treba rozhodnúť pred dosvedčením sporu.

III. kapitola LEHOTY A ODKLADY

Kán. 1465 - § 1. Takzvané neodkladné zákonné lehoty čiže lehoty stanovené zákonom na zánik práv, nemožno predĺžiť, a ak to stránky nežiadajú, ani platne skrátiť.

§ 2. Súdne a dohodnuté lehoty sudca môže pred ich uplynutím po vypočutí alebo na žiadosť stránok z oprávneného dôvodu predĺžiť, nikdy však platne skrátiť, ak stránky nesúhlasia.

§ 3. Sudca má však dbať, aby spor netrval príliš dlho pre predlžovanie.

Kán. 1466 - Kde zákon nestanovuje lehoty na uskutočnenie procesných úkonov, musí ich určiť sudca vzhľadom na povahu každého úkonu.

Kán. 1467 - Ak v deň určený na súdny úkon tribunál neúraduje, lehota sa považuje za predĺženú do prvého nasledujúceho pracovného dňa.

IV. kapitola MIESTO SÚDNEHO KONANIA

Kán. 1468 - Sídlo každého tribunálu má byť podľa možnosti trvalé a v stanovené hodiny otvorené.

Kán. 1469 - § 1. Sudca násilím vyhnaný zo svojho územia alebo tam hatený vo vykonávaní jurisdikcie môže svoju jurisdikciu vykonávať a rozsudok vynášať mimo územia, keď však upovedomil o tom diecézneho biskupa.

§ 2. Okrem prípadu, o ktorom sa hovorí v § 1, sudca môže z oprávneného dôvodu a po vypočutí stránok odísť mimo vlastného územia, aby získal dôkazy, ale s dovolením diecézneho biskupa miesta, kde chce prísť, a v sídle ním určenom.

V. kapitola PRÍSTUP OSÔB DO POJEDNÁVACEJ MIESTNOSTI A SPÔSOB VYHOTOVOVANIA A UCHOVÁVANIA SPISOV

Kán. 1470 - § 1. Ak partikulárny zákon neurčuje ináč, počas prerokovania káuz pred tribunálom v pojednávacej miestnosti majú byť prítomní iba tí, o ktorých zákon alebo sudca stanovil, že sú pre priebeh procesu potrební.

§ 2. Všetkých prítomných na súdnom konaní, ktorí sa vážne previnili proti náležitej úcte a poslušnosti voči tribunálu, sudca môže primeranými trestami priviesť k povinnosti, okrem toho advokátom a zástupcom aj pozastaviť vykonávanie úloh v cirkevných tribunáloch.

Kán. 1471 - Ak nejaká osoba, ktorú treba vypočuť, hovorí jazykom sudcovi alebo stránkam neznámym, má sa pribrať prísažný tlmočník, ktorého určí sudca. Vyhlásenia sa však majú písomne vyhotoviť v pôvodnom jazyku a má sa priložiť preklad. Tlmočník sa tiež má pribrať, keď sa musí vypočuť hluchá alebo nemá osoba, ak azda sudca nedá prednosť tomu, aby sa na jeho otázky odpovedalo písomne.

Kán. 1472 - § 1. Súdne úkony, tak tie, ktoré sa vzťahujú na meritum otázky čiže úkony kauzy, ako aj tie, ktoré sa týkajú formy postupu čiže úkony procesu, musia byť vyhotovené písomne.

§ 2. Jednotlivé listy spisov sa majú očíslovať a opatriť znakom hodnovernosti.

Kán. 1473 - Kedykoľvek sa v súdnych spisoch vyžaduje podpis stránok alebo svedkov a stránka alebo svedok sa nemôže alebo nechce podpísať, má sa to v samých spisoch vyznačiť a súčasne má sudca a notár potvrdiť, že spis bol stránke alebo svedkovi slovo za slovom prečítaný a že stránka alebo svedok sa buď nemohol, alebo nechcel podpísať.

Kán. 1474 - § 1. V prípade odvolania sa exemplár spisov po overení jeho hodnovernosti notárom má poslať vyššiemu tribunálu.

§ 2. Ak spisy boli vyhotovené v jazyku, ktorý je vyššiemu tribunálu neznámy, majú sa preložiť do iného, ktorý je tomuto tribunálu známy, pri použití opatrení, aby vernosť prekladu bola zaručená.

Kán. 1475 - § 1. Po skončení súdneho konania listiny, ktoré sú vlastníctvom súkromných osôb, sa musia vrátiť, ale pri ponechaní si ich opisu.

§ 2. Notárom a kancelárovi sa bez mandátu sudcu zakazuje vydať opis súdnych spisov a listín, ktoré boli získané pre proces.

IV. titul STRÁNKY V KAUZE

I. kapitola ŽALOBCA A POZVANÁ STRÁNKA

Kán. 1476 - Každý, či pokrstený, alebo nepokrstený, môže v súdnom konaní vystupovať ako žalobca; zákonne pozvaná stránka však musí odpovedať.

Kán. 1477 - Hoci si žalobca alebo pozvaná stránka ustanovili zástupcu alebo advokáta, predsa sú vždy povinní byť na súdnom konaní osobne prítomní, ak to predpisuje právo alebo sudca.

Kán. 1478 - § 1. Maloletí a tí, ktorí sú pozbavení používania rozumu, môžu v súdnom konaní vystupovať iba cez svojich rodičov či poručníkov, alebo opatrovníkov pri neporušení predpisu § 3.

§ 2. Ak sudca usudzuje, že práva maloletých sú v rozpore s právami rodičov alebo poručníkov, alebo opatrovníkov, alebo že tí nemôžu dostatočne chrániť ich práva, vtedy majú vystupovať v súdnom konaní cez poručníka alebo opatrovníka, ktorého pridelil sudca.

§ 3. Avšak v kauzách duchovných a s duchovnými súvisiacich môžu maloletí, ak nadobudli používanie rozumu, žalovať a odpovedať bez súhlasu rodičov alebo poručníka, a to osobne, ak dovŕšili štrnásť rok života, ináč cez opatrovníka, ktorého ustanovil sudca.

§ 4. Tí, ktorým je zakázaná správa majetku, a tí, ktorí sú slabomyselní, môžu v súdnom konaní vystupovať osobne, len aby sa zodpovedali za vlastné delikty, alebo ak to predpisuje sudca; v ostatných prípadoch musia žalovať a odpovedať cez svojich opatrovníkov.

Kán. 1479 - Kedykoľvek je prítomný poručník alebo opatrovník, ktorého ustanovila občianska vrchnosť, cirkevný sudca ho môže pripustiť, ak je to možné, po vypočutí diecézneho biskupa toho, komu je pridelený; ak však ho niet alebo sa zdá, že nemá byť pripustený, sám sudca určí pre kauzu poručníka alebo opatrovníka.

Kán. 1480 - § 1. Právnické osoby vystupujú na súdnom konaní cez svojich zákonných reprezentantov.

§ 2. Avšak v prípade, že reprezentant chýba alebo je nedbanlivý, na súdnom konaní v mene právnických osôb podliehajúcich jeho moci môže vystupovať sám ordinár osobne alebo cez iného.

II. kapitola ZÁSTUPCOVIA V SPOROCH A ADVOKÁTI

Kán. 1481 - § 1. Stránka si môže slobodne ustanoviť advokáta a zástupcu; avšak okrem prípadov, stanovených v § 2 a 3, môže aj osobne žalovať a odpovedať, ak sudca nepokladá službu zástupcu alebo advokáta za nevyhnutnú.

§ 2. V trestnom súdnom konaní obžalovaný musí mať vždy advokáta, ktorého si ustanovil sám alebo mu ho pridelil sudca.

§ 3. V sporovom súdnom konaní, ak ide o maloletých alebo o súdne konanie, v ktorom ide o verejné dobro s výnimkou manželských káz, sudca má z úradu ustanoviť obhajcu tej stránke, ktorá ho nemá.

Kán. 1482 - § 1. Každý si môže ustanoviť iba jedného zástupcu, ktorý nemôže poveriť za seba iného, ak mu nebolo dané výslovne splnomocnenie.

§ 2. Ak však z oprávneného dôvodu ustanovil viacerých, tí sa majú určiť tak, aby bola medzi nimi prednosť.

§ 3. Súčasne však možno ustanoviť viacerých advokátov.

Kán. 1483 - Zástupca a advokát musia byť plnoletí a dobrej povesti; advokát musí byť okrem toho katolík, ak diecézny biskup nedovolí ináč, a doktor kánonického práva alebo ináč skutočný znalec a schválený tým istým biskupom.

Kán. 1484 - § 1. Skôr než zástupca a advokát prevezmú úlohu, musia na tribunáli predložiť hodnoverný mandát.

§ 2. Aby sa však zabránilo zániku práva, sudca môže pripustiť zástupcu aj bez predloženia mandátu po poskytnutí vhodnej záruky, ak to vec vyžaduje; úkon však nemá nijakú účinnosť, ak zástupca v zánikovej lehote, ktorú má stanoviť sudca, mandát riadne nepredloží.

Kán. 1485 - Ak zástupca nedostal zvláštny mandát, nemôže sa platne zrieknuť žaloby, pojednávania alebo súdnych úkonov ani robiť pokonanie, uzatvárať dohody, zverovať spor na rozhodcov a spravidla robiť to, na čo právo vyžaduje zvláštny mandát.

Kán. 1486 - § 1. Aby odvolanie zástupcu alebo advokáta nadobudlo účinok, je nevyhnutné im ho doručiť, a ak spor už bol dosvedčený, sudca a protistránka majú byť o odvolaní upovedomení.

§ 2. Po vynesení definitívneho rozsudku právo a povinnosť odvolania sa zostáva zástupcovi, ak to mandant neodmietne.

Kán. 1487 - Sudca môže buď z úradu, alebo na žiadosť stránky dekrétom vylúčiť tak zástupcu, ako aj advokáta, ale z vážneho dôvodu.

Kán. 1488 - § 1. Obidvom sa zakazuje odkúpiť spor alebo sa dohodnúť o nadmernom zisku pre seba alebo o vymáhaní časti spornej veci. Ak to urobili, dohoda je nulitná a sudca ich môže potrestať peňažnou pokutou. Okrem toho advokát môže byť jednak suspendovaný z úradu, jednak ho môže biskup, ktorý predsedá tribunálu, vyčiar knuť zo zoznamu advokátov, ak sa opätovne prevínili.

§ 2. Tým istým spôsobom môžu byť potrestaní advokáti a zástupcovia, ktorí podvodne obídú zákon, odnímajú kompetentným tribunálom kauzy, aby ich iné rozhodli priaznivejšie.

Kán. 1489 - Advokáti a zástupcovia, ktorí pre dary alebo prísľuby, alebo z akéhokoľvek iného dôvodu zradili svoj úrad, má im byť pozastavené vykonávanie právnej pomoci a majú byť potrestaní peňažnou pokutou alebo inými primeranými trestami.

Kán. 1490 - V každom tribunáli majú byť podľa možnosti ustanovení stáli patróni, platení samým tribunálom, aby vykonávali úlohu advokáta alebo zástupcu najmä v manželských kauzách pre stránky, ktoré si ich chcú zvoliť.

V. titul ŽALOBY A NÁMIETKY

I. KAPITOLA ŽALOBY A NÁMIETKY VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 1491 - Každé právo je chránené nielen žalobou, ale ak nie je výslovne určené niečo iné, aj námietkou.

Kán. 1492 - § 1. Každá žaloba zaniká premlčaním podľa normy práva alebo iným zákonným spôsobom s výnimkou žalôb o stave osôb, ktoré nikdy nezanikajú.

§ 2. Námietku pri neporušení predpisu kán. 1462 možno vždy predložiť a je svojou povahou trvalá.

Kán. 1493 - Žalobca môže niekoho pozvať na súd súčasne viacerými žalobami, ktoré si však navzájom nemajú protirečiť buď v tej istej veci, alebo v rozličných veciach, ak neprekračujú kompetenciu tribunálu, na ktorý sa obrátil.

Kán. 1494 - § 1. Pozvaná stránka môže pred tým istým sudcom v tom istom súdnom konaní vzniesť proti žalobcovi protižalobu buď pre súvis kauzy s hlavnou žalobou, alebo na odvolanie alebo zmenšenie žiadosti žalobcu.

§ 2. Protižaloba na protižalobu sa nepripúšťa.

Kán. 1495 - Protižalobu treba podať u sudcu, pred ktorým bola vznesená prvá žaloba, hoci delegovaného iba na jednu kauzu alebo ináč relatívne nekompetentného.

II. kapitola JEDNOTLIVÉ ŽALOBY A NÁMIETKY

Kán. 1496 - § 1. Kto aspoň pravdepodobnými dôkazmi preukáže, že má právo na nejakú vec, ktorú iný zadržáva, a že mu hrozí škoda, ak vec nebude odovzdaná pod ochranu, má právo dosiahnuť u sudcu, aby vec bola daná do úschovy.

§ 2. V podobných okolnostiach môže dosiahnuť, aby sa niekomu zakázal výkon práva.

Kán. 1497 - § 1. Úschova veci sa pripúšťa aj na zaistenie pôžičky, len keď právo veriteľa je dostatočne zrejmé.

§ 2. Úschova sa môže rozšíriť aj na veci dlžníka, ktoré sa z akéhokoľvek titulu nachádzajú u iných osôb, a aj na pôžičky dlžníka.

Kán. 1498 - Úschovu veci a zákaz výkonu práva vôbec nemožno nariadiť, ak hroziacu škodu možno ináč nahradiť a ponúkne sa vhodná záruka jej náhrady.

Kán. 1499 - Sudca od toho, komu dovoľuje úschovu veci alebo vyslovuje zákaz výkonu práva, môže žiadať predbežnú záruku na náhradu škôd, ak svoje právo nedokázal.

Kán. 1500 - Čo sa týka prirodzenosti a účinnosti žaloby o držbe, majú sa zachovať predpisy občianskeho práva miesta, kde sa nachádza vec, o držbu ktorej ide.

II. časť SPOROVÉ SÚDNE KONANIE

I. oddiel RIADNE SPOROVÉ SÚDNE KONANIE

I. titul UVEDENIE KAUKY

I. kapitola ŽALOBNÝ SPIS NA UVEDENIE SPORU

Kán. 1501 - Sudca nemôže rozsudzovať nijakú kauzu, ak žiadosť podľa normy kánonov nepredloží ten, kto má na tom záujem, alebo promótor spravodlivosti.

Kán. 1502 - Kto chce niekoho pozvať na súd, musí kompetentnému sudcovi podať žalobný spis, v ktorom má predložiť predmet kontroverzie a požiadať o službu sudcu.

Kán. 1503 - § 1. Sudca môže pripustiť ústnu žiadosť vždy, keď buď žalobca je hatený, aby podal žalobný spis, alebo kauza sa dá ľahko vyšetriť a má menší význam.

§ 2. Avšak v obidvoch prípadoch má sudca notárovi nariadiť, aby o tom vyhotovil spis, ktorý treba žalobcovi prečítať a treba, aby ho schválil, a ktorý nahrádza žalobný spis, napísaný žalobcom so všetkými právnymi účinkami.

Kán. 1504 - Žalobný spis, ktorým sa spor uvádza, musí:

1. vyjadrovať, pred ktorým sudcom sa kauza uvádza, čo sa žiada a od koho sa žiada;
2. uviesť, o aké právo a aspoň všeobecne o aké skutočnosti a dôkazy na presadenie toho, čo sa tvrdí, sa žalobca opiera;
3. byť podpísaný žalobcom alebo jeho zástupcom s uvedením dňa, mesiaca a roka, ako aj miesta, kde žalobca alebo zástupca bývajú alebo ktoré si sami určili na prijímanie spisov;
4. uviesť trvalé alebo prechodné bydlisko pozvanej stránky.

Kán. 1505 - § 1. Keď samosudca alebo predseda kolégiálneho tribunálu zistili, že i predmet patrí do ich kompetencie a ani žalobcovi nechýba zákonná spôsobilosť vystupovať na súdnom konaní, musia čím skôr svojím dekrétom žalobný spis buď prijať, alebo zamietnuť.

§ 2. Žalobný spis možno zamietnuť iba:

1. ak sudca alebo tribunál je nekompetentný;
2. ak je nepochybne zrejmé, že žalobcovi chýba zákonná spôsobilosť vystupovať v súdnom konaní;
3. ak nie sú zachované predpisy kán. 1504, bod 1-3;
4. ak zo samého žalobného spisu je celkom zjavné, že žiadosti chýba akýkoľvek podklad a ani sa nemôže stať, že počas procesu sa nejaký podklad objaví.

§ 3. Ak žalobný spis bol zamietnutý pre chyby, ktoré sa môžu napraviť, žalobca môže tomu istému sudcovi znova predložiť nový, riadne vyhotovený žalobný spis.

§ 4. Proti zamietnutiu žalobného spisu má stránka vždy právo do desiatich užitočných dní predložiť dôvodmi podopretý rekurz buď odvolaciemu tribunálu, alebo kolégium, ak žalobný spis zamietol predseda; avšak otázku zamietnutia treba rozhodnúť čo najrýchlejšie.

Kán. 1506 - Ak sudca do mesiaca od predloženia žalobného spisu nevydal dekrét, ktorým žalobný spis prijíma alebo zamietá podľa normy kán. 1505, stránka, ktorá má na tom záujem, môže sa dožadovať, aby si sudca splnil svoju úlohu; ak však sudca jednako mlčí, po nevyužitom uplynutí desiatich dní od podania žiadosti sa písomný návrh má pokladať za prijatý.

II. kapitola PREDVOLANIE A OZNÁMENIE SÚDNYCH ÚKONOV

Kán. 1507 - § 1. V dekréte, ktorým sa prijíma žalobný spis žalobcu, sudca alebo predseda musí volať ostatné stránky na súdne konanie čiže ich predvolať na dosvedčenie sporu, stanoviac, či musia odpovedať písomne alebo či sa musia k nemu dostaviť na zosúladenie pochybností. Ak však z písomných odpovedí zistí potrebu stránky zvolať, môže to stanoviť novým dekrétom.

§ 2. Ak sa žalobný spis považuje za prijatý podľa normy kán. 1506, dekrét o predvolaní na súdne konanie sa musí vydať do dvadsiatich dní od predloženia žiadosti, o ktorej sa hovorí v tom istom kánone.

§ 3. Ak sa sporové stránky skutočne dostavia k sudcovi na prerokúvanie kauzy, predvolanie nie je potrebné, ale aktuár má v spisoch poznamenať, že stránky na súdnom konaní boli prítomné.

Kán. 1508 - § 1. Predvolávací dekrét na súdne konanie sa musí ihneď oznámiť pozvanej stránke a súčasne dať na vedomie ostatným, ktorí sa musia dostaviť.

§ 2. K predvolaniu sa má priložiť žalobný spis na uvedenie sporu, ak sudca z vážnych dôvodov neusúdi, že so žalobným spisom netreba oboznámiť stránku, skôr než bude vypovedať na súdnom konaní.

§ 3. Ak sa spor vedie proti tomu, kto nemôže slobodne vykonávať svoje práva alebo slobodnú správu vecí, o ktorých sa pojednáva, predvolanie, ak to prípad vyžaduje, treba oznámiť poručníkovi, opatrovníkovi, osobitnému zástupcovi čiže tomu, kto je povinný v jeho mene prevziať súdne konanie podľa normy práva.

Kán. 1509 - § 1. Oznámenie o predvolaniach, dekrétoch, rozsudkoch a iných súdnych úkonoch treba poslať pomocou poštových doručovateľov alebo iným čo najbezpečnejším spôsobom pri zachovaní noriem, stanovených partikulárnym zákonom.

§ 2. Zo spisov musí byť zrejmá skutočnosť oznámenia a jeho spôsob.

Kán. 1510 - Pozvaná stránka, ktorá odmietne prevziať predvolací lístok alebo ktorá prekáža, aby predvolanie jej bolo doručené, sa považuje za zákonne predvolanú.

Kán. 1511 - Ak predvolanie nebolo zákonne oznámené, úkony procesu sú nulité pri neporušení predpisu kán. 1507, § 3.

Kán. 1512 - Keď predvolanie bolo zákonne oznámené alebo stránky sa dostavili pred sudcu na prerokúvanie kauzy:

1. vec prestáva byť nedotknutá;

2. kauza sa stáva vlastnou toho sudcu alebo tribunálu, ináč kompetentného, pred ktorým bola žaloba podaná;
3. jurisdikcia delegovaného sudcu sa stáva pevnou, takže neprestáva jestvovať zánikom práva delegujúceho;
4. prerušuje sa premlčanie, ak nie je určené niečo iné;
5. spor začína prebiehať; preto ihneď platí zásada: Kým spor prebieha, nič sa nemá meniť.“

II. titul

DOSVEDČENIE SPORU

Kán. 1513 - § 1. Dosvedčenie sporu nastáva vtedy, keď sa dekrétom sudcu určí okruh kontroverzie, vybraný zo žiadostí a odpovedí stránok.

§ 2. Žiadosti a odpovede stránok okrem tých, ktoré sú v žalobnom spise na uvedenie sporu, môžu byť vyjadrené buď v odpovedi na predvolanie, alebo v ústnych vyhláseniach pred sudcom; avšak v ťažších kauzách má sudca pozvať stránky na zosúladenie pochybností alebo pochybností, na ktoré treba dať v rozsudku odpoveď.

§ 3. Dekrét sudcu treba oznámiť stránkam, ktoré ak ešte nedali súhlas, môžu sa do desiatich dní obrátiť na tohto sudcu, aby ho zmenil; otázku treba čo najrýchlejšie rozhodnúť dekrétom toho istého sudcu.

Kán. 1514 - Už raz stanovený okruh kontroverzie nemožno platne zmeniť iba ak novým dekrétom z vážneho dôvodu na žiadosť stránky a po vypočutí ostatných stránok a zvážení ich dôvodov.

Kán. 1515 - Po dosvedčení sporu držiteľ cudzej veci prestáva byť dobromyseľným držiteľom; a preto ak sa odsudzuje, aby vec vrátil, musí vrátiť odo dňa dosvedčenia sporu aj plody a nahradiť škody.

Kán. 1516 - Po dosvedčení sporu má sudca stránkam určiť primeraný čas na predloženie a doplnenie dokazovaní.

III. titul

POJEDNÁVANIE SPORU

Kán. 1517 - Pojednávanie sporu sa začína predvolaním; končí sa nielen vynesením definitívneho rozsudku, ale aj inými spôsobmi, určenými právom.

Kán. 1518 - Ak sporová stránka zomrie alebo zmení stav, alebo odstúpi z úradu, na základe ktorého koná, vtedy:

1. keď kauza ešte nie je uzavretá, pojednávanie sa pozastavuje, kým dedič zomrelého alebo nástupca, alebo ten, koho sa to týka, spor neprevezme;
2. keď je kauza uzavretá, sudca musí pokračovať ďalej po predvolaní zástupcu, ak je prítomný, ináč dediča alebo nástupcu zomrelého.

Kán. 1519 - § 1. Ak od svojej úlohy odstúpi poručník alebo opatrovník, alebo zástupca, ktorý je podľa normy kán. 1481, § 1 a 3, nevyhnutný, pojednávanie sa dočasne pozastavuje.

§ 2. Sudca má čo najskôr ustanoviť iného poručníka alebo opatrovníka; zástupcu však pre spor môže ustanoviť, ak to stránka v krátkej lehote, ktorú stanovil sám sudca, zanedbala urobiť.

Kán. 1520 - Ak stránky počas šiestich mesiacov neuskutočnili nijaký procesný úkon, hoci tomu nebránila nijaká prekážka, pojednávanie sa marí. Partikulárny zákon môže stanoviť iné lehoty zmarenia.

Kán. 1521 - Zmarenie má účinok zo samého práva a voči všetkým aj maloletým alebo iným, ktorí sú maloletým postavení na roveň, a musí sa aj z úradu vyhlásiť pri neporušení práva požadovať odškodnenie od poručníkov, opatrovníkov, správcov, zástupcov, ktorí nedokázali, že sú bez viny.

Kán. 1522 - Zmarenie ruší spisy procesu, nie však spisy kauzy; dokonca tie môžu mať účinnosť aj na inom pojednávaní, len keď sa kauza vzťahuje na tie isté osoby a na tú istú vec; keď však ide o cudzie osoby, majú účinnosť iba dokumentov.

Kán. 1523 - Každá sporová stránka hradí tie trovy zmareného súdneho konania, ktoré sama spôsobila.

Kán. 1524 - § 1. Žalobca sa v ktoromkoľvek štádiu a na ktoromkoľvek stupni súdneho konania môže zrieknuť pojednávania; rovnako tak žalobca, ako aj pozvaná stránka sa môžu zrieknuť buď všetkých, alebo len niektorých úkonov procesu.

§ 2. Aby sa porúčníci a správcovia právnických osôb mohli zrieknuť pojednávania, potrebujú radu alebo súhlas tých, ktorých spolupôsobenie sa vyžaduje na úkony, prekračujúce hranice riadnej správy.

§ 3. Aby zrieknutie sa bolo platné, treba ho vykonať písomne a musí ho podpísať stránka alebo jej zástupca, vybavený zvláštnym mandátom, musí sa oznámiť druhej stránke a tá ho musí prijať alebo aspoň nenapadnúť a sudca ho musí pripustiť.

Kán. 1525 - Zrieknutie sa pripustené sudcom má vzhľadom na zrieknuté úkony tie isté účinky ako zmarenie pojednávania a rovnako zaväzuje zriekajúceho sa hradiť trovy za úkony, ktorých sa zriekol.

IV. titul DÔKAZY

Kán. 1526 - § 1. Bremeno dokazovania pripadá tomu, kto niečo tvrdí.

§ 2. Dôkaz nepotrebuje:

1. to, čo sám zákon prezumuje;

2. to, čo jedna sporová stránka tvrdí a druhá pripúšťa, ak právo alebo sudca predsa len nevyžadujú dôkaz.

Kán. 1527 - § 1. Možno predložiť dôkazy akéhokoľvek druhu, ktoré sa zdajú užitočné na rozsúdenie kauzy a sú dovolené.

§ 2. Ak stránka žiada, aby dôkaz, ktorý sudca zamietol, bol prijatý, sám sudca má o tom čo najrýchlejšie rozhodnúť.

Kán. 1528 - Ak stránka alebo svedok odmietajú dostaviť sa k sudcovi, aby vypovedali, je dovolené vypočuť ich aj cez laika určeného sudcom alebo žiadať, aby svoje vyhlásenie urobili pred verejným notárom alebo akýmkoľvek iným zákonným spôsobom.

Kán. 1529 - Sudca nemá prikročiť k zhromažďovaniu dôkazov pred dosvedčením sporu, ak nie je na to vážny dôvod.

I. kapitola VYHLÁSENIA STRÁNOK

Kán. 1530 - Aby sudca lepšie zistil pravdu, vždy môže stránkam klásť otázky, ba musí na žiadosť stránky alebo na dokázanie skutočnosti, ktorá z hľadiska verejného záujmu má byť mimo pochybnosti.

Kán. 1531 - § 1. Zákonne opýtaná stránka musí odpovedať a vyznať úplnú pravdu.

§ 2. Ak však odmietla odpovedať, úlohou sudcu je zvážiť, čo z toho možno vyvodiť na dokázanie skutočností.

Kán. 1532 - V prípadoch, v ktorých ide o verejné dobro, sudca má dať stránkam zložiť prísahu, že budú hovoriť pravdu alebo aspoň že to, čo povedali, je pravda, ak sa z vážneho dôvodu neodporúčalo niečo iné; v iných prípadoch to môže urobiť podľa svojho uváženia.

Kán. 1533 - Stránky, promótor spravodlivosti a obhajca zväzku môžu predložiť sudcovi body otázok, podľa ktorých má byť stránka vypočúvaná.

Kán. 1534 - Pri vypočúvaní stránok sa má primerane zachovať to, čo sa v kán. 1548, § 2, bod 1, 1552 a 1558-1565 stanovuje o svedkoch.

Kán. 1535 - Tvrdenie o nejakej skutočnosti, ktoré písomne alebo ústne predniesla niektorá stránka proti sebe pred kompetentným sudcom o samom predmete súdneho konania buď sama od seba, alebo na otázku sudcu, je súdnym priznaním.

Kán. 1536 - § 1. Súdne priznanie jednej stránky, ak ide o nejakú súkromnú záležitosť a v kauze nejde o verejné dobro, oslobodzuje ostatných od bremena dokazovania.

2. Avšak v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra, súdne priznanie a vyhlásenia stránok, ktoré nie sú priznaniami, môžu mať dôkazovú silu, ktorú treba, aby sudca posúdil spolu s ostatnými okolnosťami kauzy, ale nemožno im priznať plnú dôkaznú silu, ak nepristúpia iné prvky, ktoré by ich úplne potvrdili.

Kán. 1537 - Keď ide o mimosúdne priznanie, predložené na súdnom konaní, úlohou sudcu je, aby po zvážení všetkých okolností posúdil, akú hodnotu mu treba pripísať.

Kán. 1538 - Priznanie alebo akékoľvek iné vyhlásenie stránky nemá nijakú silu, ak je zistené, že bolo urobené na základe omylu ohľadom skutku alebo bolo vynútené násilím alebo veľkým strachom.

II. kapitola

DOKAZOVANIE POMOCOU DOKLADOV

Kán. 1539 - V akomkoľvek druhu súdneho konania sa pripúšťa dokazovanie pomocou dokladov tak verejných, ako aj súkromných.

1. článok

POVAHA A HODNOVERNOSŤ DOKLADOV

Kán. 1540 - § 1. Verejné cirkevné doklady sú tie, ktoré vyhotovila verejná osoba pri výkone svojej úlohy v Cirkvi pri zachovaní náležitostí, ktoré predpisuje právo .

§ 2. Verejné občianske doklady sú tie, ktoré sa právne za také považujú podľa zákonov každého jednotlivého miesta.

§ 3. Ostatné doklady sú súkromné.

Kán. 1541 - Verejné doklady majú hodnovernosť vo všetkom, čo sa v nich priamo a zásadne tvrdí, ak protikladné a očividné dôkazy nepotvrdzujú niečo iné.

Kán. 1542 - Súkromný doklad, buď uznaný stránkou, alebo preskúmaný sudcom, má voči pôvodcovi alebo tomu, kto ho podpísal, a voči tým, na ktorých prešla od nich kauza, tú istú dôkaznú silu ako priznanie, urobené mimo súdneho konania; voči cudzím osobám má tú istú silu ako vyhlásenia stránok, ktoré nie sú priznaniami, podľa normy kán. 1536, § 2.

Kán. 1543 - Ak sa dokáže, že v dokladoch bolo niečo vymazané, opravené, vložené alebo že majú nejakú inú chybu, úlohou sudcu je, aby posúdil, či a akú hodnotu takéto doklady majú.

2. článok

PREDKLADANIE DOKLADOV

Kán. 1544 - Doklady nemajú v súdnom konaní dôkaznú silu, ak nie sú pôvodné alebo predložené v hodnovernom opise a uložené v kancelárii tribunálu, aby ich sudca a druhá stránka mohli preskúmať.

Kán. 1545 - Sudca môže prikázať, aby sa v procese predložil doklad, spoločný pre obidve stránky.

Kán. 1546 - § 1. Nikto nie je povinný predložiť doklady, hoci spoločné, ktoré nemožno zverejniť bez nebezpečenstva škody podľa normy kán. 1548, § 2, bod 2, alebo bez nebezpečenstva porušenia tajomstva, ktoré treba zachovať.

§ 2. Ak sa predsa dá odpísať aspoň nejaká časť dokladu a možno ju v odpise predložiť bez uvedených nepríjemností, sudca môže nariadiť, aby sa táto časť predložila.

III. kapitola

SVEDKOVIA A SVEDECKÉ VÝPOVEDE

Kán. 1547 - Dokazovanie pomocou svedkov sa pripúšťa v akýchkoľvek kauzách pod vedením sudcu.

Kán. 1548 - 1. Svedkovia musia sudcovi, ktorý zákonne vypočúva, vyznať pravdu.

§ 2. Pri neporušení predpisu kán. 1550, § 2, bod 2, spod povinnosti odpovedať sú vyňatí:

1. klerici, čo sa týka vecí, ktoré im boli zverené na základe posvätného ministéria; štátni úradníci, lekári, pôrodné asistentky, advokáti, notári a iní, ktorí sú povinní zachovávať úradné tajomstvo aj z dôvodu poskytnutej rady, týkajúcej sa záležitostí, podliehajúcich tomuto tajomstvu;

2. tí, ktorí sa obávajú, že pre ich svedeckú výpoveď postihne ich samých alebo ich manželského partnera, alebo najbližších pokrvných alebo rodinných príbuzných zlá povesť, nebezpečné útrapy alebo iné veľké zlá.

1. článok KTO MÔŽE BYŤ SVEDOK

Kán. 1549 - Svedok môže byť každý, ak ho právo výslovne, úplne alebo čiastočne neodmieta. **Kán. 1550** - § 1. Na svedčenie nemajú byť pripustení maloletí mladší než štrnásťroční a slabomyseľní; vypočúvať ich však možno na základe dekrétu sudcu, ktorým sa má vyhlásiť, že je to užitočné.

§ 2. Za neschopných sa považujú:

1. stránky v kauze alebo tí, ktorí v mene stránok vystupujú v súdnom konaní, sudca a jeho pomocníci, advokát a iní, ktorí stránkam v tej istej kauze pomáhajú alebo pomáhali;

2. kňazi, čo sa týka toho všetkého, čo sa dozvedeli zo sviatostnej spovede, hoci by kajúcnik žiadal jeho zverejnenie; ba ani to, čo od kohokoľvek a akýmkoľvek spôsobom počul z príležitosti spovede, nemožno totiž prijať ani len ako náznak pravdy.

2. článok UVÁDZANIE A VYLUČOVANIE SVEDKOV

Kán. 1551 - Stránka, ktorá svedka uviedla, môže sa zriecť jeho vypočúvania; avšak odporujúca stránka môže žiadať, aby predsa len svedok bol vypočúvaný.

Kán. 1552 - § 1. Keď sa žiada dokazovanie pomocou svedkov, tribunálu sa majú oznámiť ich mená a trvalé bydlisko.

§ 2. V lehote, ktorú určil sudca, sa majú predložiť body otázok, podľa ktorých sa žiada vypočúvanie svedkov; ináč sa má žiadosť považovať za zanechanú.

Kán. 1553 - Úloha sudcu je obmedziť množstvo svedkov.

Kán. 1554 - Pred vypočúvaním svedkov sa ich mená majú oznámiť stránkam; ak to však podľa uváženeho úsudku sudcu nie je bez veľkej ťažkosti možné, treba tak urobiť aspoň pred zverejnením svedectiev.

Kán. 1555 - Pri zachovaní predpisu kán. 1550 môže stránka žiadať, aby bol svedok vylúčený, ak sa oprávnený dôvod na vylúčenie dokáže pred vypočúvaním svedka.

Kán. 1556 - Svedok je predvolaný dekrétom sudcu, ktorý bol svedkovi zákonne oznámený.

Kán. 1557 - Riadne predvolaný svedok sa má dostaviť alebo sudcovi oznámiť dôvod svojej neprítomnosti.

3. článok VYPOČÚVANIE SVEDKOV

Kán. 1558 - § 1. Svedkov treba vypočúvať v samom sídle tribunálu, ak sa sudca nerozhodne ináč.

§ 2. Kardináli, patriarchovia, biskupi a tí, ktorí podľa práv svojho štátu požívajú rovnakú výhodu, majú byť vypočúvaní na mieste, ktoré si sami vyberú.

§ 3. Sudca má rozhodnúť, kde treba vypočúvať tých, ktorým je pre vzdialenosť, chorobu alebo inú prekážku nemožné alebo ťažké dostaviť sa do sídla tribunálu, pri zachovaní predpisov kán. 1418 a 1469, § 2.

Kán. 1559 - Pri vypočúvaní svedkov stránky nemôžu byť prítomné, ak sudca, najmä keď ide o súkromné dobro, neusúdil, že ich treba pripustiť. Avšak prítomní môžu byť ich advokáti alebo zástupcovia, ak sudca neusúdil, že vzhľadom na okolnosti vecí a osôb treba postupovať tajne.

Kán. 1560 - § 1. Svedkov treba vypočúvať oddelene po jednom.

§ 2. Ak sa svedkovia medzi sebou alebo so stránkou vo vážnej veci rozchádzajú, sudca môže tých, ktorí sa medzi sebou nezhodujú, zvolať a konfrontovať podľa možnosti s vylúčením zväd a pohoršenia.

Kán. 1561 - Vypočúvanie svedka vykonáva sudca alebo jeho delegát, alebo audítor, ktorému treba, aby asistoval notár; preto stránky alebo promótor spravodlivosti, alebo obhajca zväzku, alebo advokáti, ktorí sa zúčastňujú vypočúvania, ak majú iné otázky, ktoré treba svedkovi predložiť, nemajú ich klať svedkovi, ale sudcovi alebo jeho zástupcovi, aby ich sám položil, ak partikulárny zákon neurčuje ináč.

Kán. 1562 - § 1. Sudca má svedkovi pripomenúť vážnu povinnosť hovoriť celú pravdu a len pravdu.

§ 2. Sudca má požiadať svedka o prísahu podľa kán. 1532; ak ju svedok odmietne zložiť, má byť vypočúvaný bez prísahy.

Kán. 1563 - Sudca má najprv overiť totožnosť svedka; má zistiť, aký má vzťah k stránkam, a keď mu kladie špecifické otázky, týkajúce sa kauzy, má sa ho opýtať aj na pramene jeho poznatkov a kedy sa presne dozvedel to, čo tvrdí.

Kán. 1564 - Otázky majú byť krátke, prispôsobené chápavosti vypočúvaného, nemajú obsahovať súčasne viac vecí, nemajú byť úskočné, zákerné, nemajú naznačovať odpoveď, majú byť vzdialené od akejkoľvek urážky a majú sa vzťahovať na kauzu, o ktorú ide.

Kán. 1565 - § 1. Otázky sa nemajú svedkom vopred oznámiť.

§ 2. Ak však to, o čom treba svedčiť, tak vypadlo z pamäti, že sa to bez predchádzajúceho premyslenia nemôže s istotou tvrdiť, sudca môže svedkovi niektoré veci pripomenúť, ak usúdi, že sa to môže stať bez nebezpečenstva.

Kán. 1566 - Svedkovia majú podať svedectvo ústne a napísané nemajú čítať, ak nejde o číselné údaje a účty; v tom prípade si totiž môžu vypomôcť poznámkami, ktoré priniesli so sebou.

Kán. 1567 - § 1. Odpoveď má byť ihneď notárom zapísaná a musí obsahovať doslovnú svedeckú výpoveď aspoň vzhľadom na to, čo sa priamo týka predmetu súdneho konania.

§ 2. Možno pripustiť používanie magnetofónu, len keď sa potom výpovede písomne zaznačia, a ak je to možné, podpíšu ich vypovedajúci.

Kán. 1568 - Notár má v spisoch zaznamenať zloženie, vynechanie alebo odmietnutie prísahy, prítomnosť stránok a iných, otázky pridané z úradu a vôbec všetko, čo stojí za zmienku z toho, čo sa azda prihodilo počas vypočúvania svedkov.

Kán. 1569 - § 1. Po skončení vypočúvania sa musí svedkovi prečítať, čo notár z jeho výpovede zapísal, alebo dať mu vypočuť, čo sa z jeho výpovede nahralo na magnetofón, pričom sa tomuto svedkovi má dať možnosť niečo doplniť, vynechať, opraviť, zmeniť.

§ 2. Napokon spis musí podpísať svedok, sudca a notár.

Kán. 1570 - Svedkovia, hoci už vypočutí, môžu byť na žiadosť stránky alebo z úradu pred zverejnením spisov či svedeckých výpovedí nanovo predvolaní na vypočúvanie, ak to sudca považuje za nevyhnutné alebo užitočné, len keď nie je žiadne nebezpečenstvo tajného dohovoru alebo podplácania.

Kán. 1571 - Svedkom musia byť podľa spravodlivého odhadu sudcu uhradené tak výdavky, ktoré mali, ako aj ušlý zárobok z dôvodu podávania svedectva.

4. článok HODNOVERNOSŤ SVEDECTIE

V

Kán. 1572 - Sudca pri hodnotení svedectiev, keď si v prípade potreby vyžiadal svedecký list, má brať do úvahy:

1. stav a počestnosť osoby;
2. či svedčí na základe vlastného poznania, najmä či sám videl a počul, či na základe vlastnej mienky, podľa povesti alebo počutia od iných;
3. či je svedok stály a zásadový alebo je nespoľahlivý, neistý alebo vrtkavý;

4. či má spolusvedkov svedectva a či ho iné prvky dokazovania potvrdzujú alebo nie.

Kán. 1573 - Výpoveď jedného svedka nemôže mať úplnú hodnovernosť, ak nejde o kvalifikovaného svedka, ktorý vypovedá o veciach, vykonaných z úradu, alebo ak sa na základe okolností vecí a osôb neodporúča niečo iné.

IV. kapitola ZNALCI

Kán. 1574 - Pomoc znalcov treba využiť vždy, keď sa podľa predpisu práva alebo sudcu ich zisťovanie a posúdenie, opierajúce sa o kritériá odbornosti alebo vedy, vyžadujú na potvrdenie nejakého faktu alebo na objasnenie pravej povahy nejakej veci.

Kán. 1575 - Je úlohou sudcu po vypočutí stránok alebo na ich návrh vymenovať znalcov, alebo ak si to prípad vyžaduje, prijať správy vyhotovené už inými znalcami.

Kán. 1576 - Z tých istých dôvodov ako svedok sa vylučujú aj znalci alebo ich možno odmietnuť.

Kán. 1577 - § 1. Sudca so zreteľom na to, čo sporové stránky prípadne uviedli, má svojím dekrétom určiť jednotlivé body, na ktoré sa musí práca znalca zamerať.

§ 2. Znalci majú dať k dispozícii spisy kauzy a iné listiny a pomôcky, ktoré môže potrebovať na riadne a verné vykonanie svojej úlohy.

§ 3. Sudca má po vypočutí znalca určiť čas, v ktorom treba vykonať zisťovanie a predložiť správu.

Kán. 1578 - § 1. Každý znalec má svoju správu vyhotoviť nezávisle od ostatných, ak sudca nerozkáže vyhotoviť jednu, ktorú majú všetci podpísať; ak sa tak stane, starostlivo sa majú zaznačiť rozdiely v názoroch, ak nejaké boli.

§ 2. Znalci musia zreteľne uviesť, pomocou akých listín alebo akými inými vhodnými spôsobmi sa dozvedeli o totožnosti osôb alebo vecí, alebo miest, akou metódou a akým spôsobom postupovali pri plnení úlohy, ktorá im bola zverená, a predovšetkým o aké dôkazy opierajú svoje závery.

§ 3. Sudca môže pozvať znalca, aby podal ďalšie vysvetlenia, ktoré sa zdajú ako nevyhnutné.

Kán. 1579 - § 1. Sudca má pozorne zvážiť nielen závery znalcov, hoci zhodné, ale aj ostatné okolnosti kauzy.

§ 2. Pri zdôvodňovaní rozhodnutia musí vyjadriť, aké dôkazy ho viedli k tomu, že závery znalcov prijal, alebo zamietol.

Kán. 1580 - Znalcom treba hradiť trovy a vyplatiť honoráre, ktoré má sudca vymedziť podľa spravodlivosti a slušnosti, pri zachovaní partikulárneho práva.

Kán. 1581 - § 1. Stránky môžu určiť súkromných znalcov, ktorí potrebujú schválenie sudcu.

§ 2. Tí môžu, ak sudca dovoľí, pokiaľ je to potrebné, nahliadnuť do spisov kauzy a zúčastniť sa na znaleckom zisťovaní; vždy však môžu predložiť svoju správu.

V. kapitola SÚDNA OBHLIADKA MIESTA A VECI

Kán. 1582 - Ak sudca na rozhodnutie kauzy pokladá za vhodné ísť obhliadnuť nejaké miesto alebo preskúmať nejakú vec, má to stanoviť dekrétom, v ktorom po vypočutí stránok stručne opíše to, čo treba urobiť pri obhliadke.

Kán. 1583 - O vykonanej obhliadke sa má vyhotoviť doklad.

VI. kapitola PREZUMPCIE

Kán. 1584 - Prezumpcia je pravdepodobný predpoklad neistej veci; iná je prezumpcia práva, ktorú stanovuje sám zákon a iná prezumpcia človeka, ktorú utvára sudca.

Kán. 1585 - V prospech koho hovorí prezumpcia práva, ten je oslobodený od bremena dokazovania, ktoré prechádza na druhú stránku.

Kán. 1586 - Prezumpcie, ktoré nie sú stanovené právom, sudca nemá utvárať, ak to nie je na základe nepochybnnej a vymedzenej skutočnosti, ktorá s tým, o čom je kontroverzia, priamo súvisí.

V. titul VEDĽAJŠIE KAUZY

Kán. 1587 - Vedľajšia kauza vzniká vždy, keď po začatí súdneho konania sa na základe predvolania predloží otázka, ktorá hoci v žalobnom spise uvádzajúcom spor nie je výslovne obsiahnutá, predsa s kauzou tak súvisí, že sa zväčša musí rozriešiť pred hlavnou otázkou.

Kán. 1588 - Vedľajšia kauza sa predkladá písomne alebo ústne sudcovi, kompetentnému rozhodnúť hlavnú kauzu s naznačením súvisu, ktorý je medzi ňou a hlavnou kauzou.

Kán. 1589 - § 1. Sudca po prijatí žiadosti a po vypočutí stránok má čo najrýchlejšie rozhodnúť, či sa predložená vedľajšia otázka na niečom zakladá a či súvisí s hlavným súdnym konaním alebo či ju treba hneď na začiatku zamietnuť; a ak ju prijme, či má takú závažnosť, že ju musí rozriešiť čiastkovým rozsudkom alebo dekrétom.

§ 2. Ak však usúdi, že vedľajšiu otázku netreba riešiť pred konečným rozsudkom, má rozhodnúť, aby sa s ňou počítalo, keď sa bude rozhodovať hlavná kauza.

Kán. 1590 - § 1. Ak sa vedľajšia otázka musí rozriešiť rozsudkom, majú sa zachovať normy o ústnom sporovom procese, ak sudca so zreteľom na vážnosť veci nerozhodne ináč.

§ 2. Ak sa však musí rozriešiť dekrétom, tribunál môže vec zveriť audítorovi alebo predsedovi.

Kán. 1591 - Skôr než sa skončí hlavná kauza, sudca alebo tribunál, ak sa vyskytne oprávnený dôvod, môže dekrét alebo čiastkový rozsudok odvolať alebo zmeniť buď na žiadosť stránky, alebo z úradu po vypočutí stránok.

I. kapitola STRÁNKY, KTORÉ SA NEDOSTAVILI

Kán. 1592 - § 1. Ak sa predvolaná pozvaná stránka nedostaví a ani nepredloží primerané ospravedlnenie neprítomnosti alebo neodpovie podľa normy kán. 1507, § 1, sudca ju má vyhlásiť za neprítomnú na súdnom konaní a má rozhodnúť, aby kauza pri zachovaní toho, čo treba zachovať, pokračovala až do konečného rozsudku a jeho vykonania.

§ 2. Skôr než sa vydá dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1, musí byť zrejmé, v prípade potreby aj z nového predvolania, že zákonne vykonané predvolanie došlo obžalovanému v užitočnom čase.

Kán. 1593 - § 1. Ak sa potom pozvaná stránka dostaví na súd alebo dá odpoveď pred rozhodnutím kauzy, môže predložiť závery a dôkazy pri zachovaní predpisu kán. 1600; sudca však má dbať, aby sa súdne konanie zámerne príliš dlho a nepotrebné nepreťahovalo.

§ 2. Hoci sa pozvaná stránka nedostavila a ani nedala odpoveď pred rozhodnutím kauzy, môže rozsudok napadnúť; ak však dokáže, že jej bránila zákonná prekážka, ktorú bez vlastnej viny nemohla predtým preukázať, môže použiť vymáhacie nuly.

Kán. 1594 - Ak sa v deň a hodinu, ktoré sú stanovené na dosvedčenie sporu, žalobca nedostaví a ani nepredloží primerané ospravedlnenie:

1. sudca ho má opätovne predvolať;
2. ak sa žalobca na nové predvolanie nedostaví, prezumuje sa, že sa podľa normy kán. 1524-1525 zriekol pojednávania;
3. ak sa však neskôr chce zúčastniť v procese, má sa zachovať kán. 1593.

Kán. 1595 - § 1. Stránka neprítomná na súdnom konaní, buď žalobca, alebo pozvaná stránka, ktorá nedokáže oprávnenú prekážku, je povinná tak hradiť trovy sporu, ktoré vznikli pre jej neprítomnosť, ako aj v prípade potreby odškodniť druhú stránku.

§ 2. Ak na súdnom konaní nebol prítomný žalobca ani pozvaná stránka, sú povinní hradiť trovy sporu ako celok.

II. kapitola TRETÍ ÚČASTNÍK V KAUZE

Kán. 1596 - § 1. Ten, kto má právo, môže byť pripustený, aby zasiahol do kauzy na ktoromkoľvek stupni sporu buď ako stránka, ktorá háji vlastné právo, alebo ako vedľajší účastník, aby pomáhal niektorej stránke v spore.

§ 2. Aby však bol pripustený, pred uzavretím v kauze musí predložiť sudcovi žalobný spis, v ktorom má stručne vyložiť svoje právo byť účastníkom.

§ 3. Toho, kto je účastníkom v kauze, treba pripustiť v tom štádiu, v akom sa kauza nachádza, pričom sa mu naznačí krátka a zániková lehota na predloženie jeho dôkazov, ak kauza došla do štádia dokazovania.

Kán. 1597 - Tretieho, ktorého účasť sa zdá nevyhnutná, sudca musí po vypočutí stránok volať na súdne konanie.

VI. titul **ZVEREJNENIE SPISOV, UZAVRETIE V KAUZE A DISKUSIA O KAUZE**

Kán. 1598 - § 1. Po zhromaždení dôkazov sudca musí pod trestom nulity dekrétom dovoliť stránkam a ich advokátom, aby si v kancelárii tribunálu prezreli spisy, ktoré ešte nepoznajú; ba aj advokátom, ktorí si to žiadajú, možno dať opis spisov; v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra, sudca, aby sa vyhlo veľmi veľkým nebezpečenstvám, môže rozhodnúť, že niektorý spis sa nesmie nikomu ukázať, pričom však dbá na to, aby právo na obhajobu zostalo vždy nedotknuté.

§ 2. Na doplnenie dokazovania stránky môžu predložiť sudcovi ďalšie dôkazy; po ich získaní, ak to bude sudca považovať za nevyhnutné, je treba znova vydať dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1.

Kán. 1599 - § 1. Po splnení všetkého, čo sa týka predloženia dôkazov, pristupuje sa k uzavretiu v kauze.

§ 2. Toto uzavretie nastáva vtedy, keď buď stránky vyhlásia, že nemajú čo uviesť alebo uplynul užitočný čas, ktorý určil sudca na predloženie dôkazov, alebo sudca vyhlási, že kauzu pokladá za dostatočne vyšetrenú.

§ 3. O uzavretí v kauze, nech sa uskutočnilo akýmkoľvek spôsobom, má sudca vydať dekrét.

Kán. 1600 - § 1. Po uzavretí v kauze sudca môže znova volať tých istých alebo iných svedkov alebo nariadiť iné dôkazy, ktoré sa predtým nežiadali, iba:

1. v kauzách, v ktorých ide len o súkromné dobro stránok, ak súhlasia všetky stránky;
2. v ostatných kauzách po vypočutí stránok, ale iba ak existuje na to vážny dôvod a odstráni sa akékoľvek nebezpečenstvo podvodu alebo ovplyvňovania;
3. vo všetkých kauzách, keď je pravdepodobné, že ak sa nepripustí nové dokazovanie, rozsudok bude nespravodlivý pre dôvody, o ktorých sa hovorí v kán. 1645, § 2, bod 1-3.

§ 2. Sudca však môže nariadiť alebo dovoliť, aby sa predložil doklad, ktorý sa azda predtým bez viny toho, kto má na to právo, nemohol predložiť.

§ 3. Nové dôkazy sa majú zverejniť pri zachovaní kán. 1598, § 1.

Kán. 1601 - Po uzavretí v kauze sudca má určiť primeraný čas na prednesenie obhajob alebo pripomienok.

Kán. 1602 - § 1. Obhajoby a pripomienky majú byť písomné, ak sudca so súhlasom stránok nepovažuje rozpravu, konanú pred zasadačím tribunálom, za dostačujúcu.

§ 2. Ak sa obhajoby spolu s hlavnými dokladmi vydávajú tlačou, vyžaduje sa predchádzajúce dovoľenie sudcu pri neporušení povinnosti zachovávať tajomstvo, ak taká je.

§ 3. Čo sa týka rozsahu obhajob, počtu exemplárov a iných podrobností tohto druhu, má sa zachovať nariadenie tribunálu.

Kán. 1603 - § 1. Po vzájomnom oboznámení sa s obhajobami a pripomienkami obidve stránky môžu predložiť odpoveď v krátkom čase, určenom sudcom.

§ 2. Toto právo majú mať stránky iba raz, ak sa sudca nedomnieva, že ho treba z vážneho dôvodu znova udeliť; vtedy však dovolenie udelené jednej stránke sa rozumie za udelené aj druhej.

§ 3. Promótor spravodlivosti a obhajca zväzku majú právo znova predniesť repliku na odpovede stránok.

Kán. 1604 - § 1. Úplne sú zakázané informácie stránok alebo obhajcov, alebo aj iných, poskytnuté sudcovi, ktoré majú zostať mimo spisov kauzy.

§ 2. Ak sa diskusia o kauze vykonala písomne, sudca môže stanoviť, aby pred zasadajúcim tribunálom prebehla krátka ústna rozprava na objasnenie niektorých otázok.

Kán. 1605 - Na ústnej rozprave, o ktorej sa hovorí v kán. 1602, § 1, a 1604, § 2, má byť prítomný notár na to, aby prerokované veci a závery mohol ihneď písomne zachytiť ak sudca rozkáže alebo stránka požiada a sudca súhlasí.

Kán. 1606 - Ak stránky v užitočnom čase zanedbali pripraviť si obhajobu alebo sa spoliehajú na učenosť a svedomie sudcu, sudca, ak zo spisov a dôkazov pokladá vec za celkom jasnú, môže ihneď vyniesť rozsudok, ale po vyžiadaní pripomienok promotóra spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sú účastníkmi súdneho konania.

VII. titul VÝROKY SUDCU

Kán. 1607 - Kauzu prerokovanú súdnym spôsobom, ak je hlavná, rozhoduje sudca konečným rozsudkom; ak je vedľajšia, čiastkovým rozsudkom pri zachovaní predpisu kán. 1589, § 1.

Kán. 1608 - § 1. Na vynesenie akéhokoľvek rozsudku sa vyžaduje, aby sudca mal v sebe morálnu istotu vo veci, ktorú treba rozsudkom rozhodnúť.

§ 2. Túto istotu musí sudca čerpať zo spisov a z dôkazov.

§ 3. Dôkazy však musí sudca hodnotiť podľa svojho svedomia pri zachovaní predpisov zákona o účinnosti niektorých dôkazov.

§ 4. Sudca, ktorý túto istotu nemohol nadobudnúť, má vyhlásiť, že právo žalobcu nie je isté, a pozvanú stránku má ako oslobodenú prepustiť, ak nejde o kauzu, ktorá má priazeň práva, a v takom prípade treba vyniesť rozsudok v jej prospech.

Kán. 1609 - § 1. V kolégiovom tribunáli má predseda kolégia stanoviť, v ktorý deň a hodinu sa majú sudcovia zhromaždiť na rozhodovanie, a ak sa z osobitného dôvodu neodporúča niečo iné, zhromaždenie sa má konať v samom sídle tribunálu.

§ 2. V deň určený na zhromaždenie jednotliví sudcovia majú predložiť svoje písomné závery o merite kauzy a dôvody tak podľa práva, ako aj podľa skutočnosti, na základe ktorých došli k svojmu záveru; tieto závery sa majú priložiť k spisom kauzy a treba ich držať v tajnosti.

§ 3. Po vyzvaní Božieho mena a po prednesení záverov jednotlivých sudcov v poradí podľa precedencie, a to tak, že vždy začína ponens čiže relátor kauzy, má byť diskusia pod vedením predsedu tribunálu najmä preto, aby sa spoločne ustálilo, čo treba stanoviť vo výrokovej časti rozsudku.

§ 4. V diskusii však každý smie odstúpiť od svojho skoršieho záveru. Avšak sudca, ktorý nechce pristúpiť na rozhodnutie ostatných, môže požadovať, aby v prípade odvolania sa jeho závery boli odoslané vyššiemu tribunálu.

§ 5. Ak v prvej diskusii sudcovia nechcú alebo nemôžu dospieť k rozsudku, rozhodnutie sa môže odročiť na nové zhromaždenie, ale najviac o týždeň, ak sa podľa normy kán. 1600 nemá doplniť vyšetrovanie kauzy.

Kán. 1610 - § 1. Ak ide o samosudcu, rozsudok vypracuje sám.

§ 2. V kolégiovom tribunáli úlohou ponensa čiže relátora je vypracovať rozsudok, pričom zdôvodnenie čerpá z toho, čo jednotliví sudcovia predniesli v diskusii, ak väčšina sudcov neurčila zdôvodnenie, ktorému treba dať prednosť; potom sa má rozsudok predložiť na schválenie jednotlivým sudcom.

§ 3. Rozsudok treba vydať do mesiaca odo dňa rozhodnutia kauzy, ak v kolégiovom tribunáli sudcovia z vážneho dôvodu neurčili dlhší čas.

Kán. 1611 - Rozsudok musí:

1. rozhodnúť kontroverziu, prerokúvanú pred tribunálom, keď sa na jednotlivé pochybnosti dala primeraná odpoveď;
2. vymedziť, aké sú povinnosti stránok, vyplývajúce zo súdneho konania, a ako ich treba splniť;
3. vyložiť dôvody čiže zdôvodnenia tak podľa práva, ako aj podľa skutočností, na ktorých sa zakladá výroková časť rozsudku;
4. stanoviť súdne trovy.

Kán. 1612 - § 1. V rozsudku treba po vyzvaní Božieho mena v poradí uviesť, kto je sudca alebo tribunál, kto je žalobca, pozvaná stránka, zástupca s riadne uvedenými menami a trvalým bydliskom, kto je promotor spravodlivosti, obhajca zväzku, ak sa zúčastnili súdneho konania.

§ 2. Potom sa musí v ňom stručne opísať skutkový stav so závermi stránok a so znením pochybností.

§ 3. Nato nasleduje výroková časť rozsudku po uvedení dôvodov, o ktoré sa opiera.

§ 4. Má sa uzavrieť uvedením dňa a miesta jeho vynesenia s podpisom sudcu, alebo ak ide o kolégiový tribunál, všetkých sudcov a notára.

Kán. 1613 - Pravidlá o konečnom rozsudku, uvedené vyššie, treba prispôsobiť aj čiastkovému rozsudku.

Kán. 1614 - Rozsudok sa má čím skôr zverejniť s uvedením spôsobov, ktorými ho možno napadnúť; pred zverejnením nemá nijakú účinnosť, hoci výroková časť bola s povolením sudcu stránkam oznámená.

Kán. 1615 - Zverejnenie čiže doručenie rozsudku sa môže uskutočniť buď tak, že sa exemplár rozsudku odovzdá stránkam alebo ich zástupcom, alebo tak, že sa im pošle ten istý exemplár podľa normy kán. 1509.

Kán. 1616 - § 1. Ak do textu rozsudku buď vkĺzol omyl v číslach, alebo vecný omyl sa stal pri opisovaní výrokovej časti či pri uvádzaní skutočností, alebo žiadostí stránok, alebo bolo vynechané to, čo vyžaduje kán. 1612, § 4, rozsudok má opraviť alebo doplniť buď na žiadosť stránok, alebo z úradu sám tribunál, ktorý ho vyniesol, vždy však po vypočutí stránok a dekrétom, pripojeným na koniec rozsudku.

§ 2. Ak niektorá stránka odporuje, vedľajšia otázka sa má rozhodnúť dekrétom.

Kán. 1617 - Ostatné výroky sudcu okrem rozsudku sú dekréty, ktoré ak nie sú iba nariaďujúce, nemajú účinnosť, iba ak aspoň súhrnne nevyjadrujú zdôvodnenia alebo ak neodkazujú na zdôvodnenia, uvedené v inom spise.

Kán. 1618 - Čiastkový rozsudok alebo dekrét majú účinnosť konečného rozsudku, ak prekážajú súdному konaniu alebo ukončujú buď samo súdne konanie, alebo niektorý jeho stupeň vo vzťahu aspoň k niektorej stránke v kauze.

VIII. titul NAPADNUTIE ROZSUDKU

I. kapitola VYMÁHANIE NULITY ROZSUDKU

Kán. 1619 - Pri zachovaní kán. 1622 a 1623 nulity úkonov, stanovené pozitívnym právom, ktoré hoci boli známe stránke podávajúcej vymáhanie, sudcovi pred vynesením rozsudku neboli oznámené, naprávajú sa samým rozsudkom vždy, keď ide o kauzu, týkajúcu sa dobra súkromných osôb.

Kán. 1620 - Rozsudok má chybu nevyliciteľnej nulity, ak:

1. ho vyniesol absolútne nekompetentný sudca;
2. ho vyniesol ten, kto nemá moc súdiť v tribunáli, v ktorom bola kauza rozsúdená;
3. rozsudok vyniesol sudca, donútený násilím alebo veľkým strachom;
4. súdne konanie bolo vykonané bez súdnej žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1501, alebo nebolo ustanovené proti nijakej pozvanej stránke;
5. bol vynesený medzi stránkami, z ktorých aspoň jedna nemá spôsobilosť vystupovať v súdnom konaní;

6. niekto vystupoval v mene iného bez zákonného mandátu;
7. jednej zo stránok bolo odopreté právo obhajoby;
8. kontroverzia nebola ani čiastočne rozhodnutá.

Kán. 1621 - Vymáhanie nulity, o ktorom sa hovorí v kán. 1620, sa môže predložiť na spôsob námietky bez časového obmedzenia, na spôsob žaloby pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, do desiatich rokov odo dňa zverejnenia rozsudku.

Kán. 1622 - Rozsudok má chybu iba vyliciteľnej nulity, ak:

1. ho vyniesol nezákonný počet sudcov proti predpisu kán. 1425, § 1;
2. neobsahuje zdôvodnenia čiže dôvody rozhodnutia;
3. chýbajú na ňom podpisy, predpísané právom;
4. neobsahuje rok, mesiac, deň a miesto vynesenia;
5. sa opiera o nulitný súdny úkon, ktorého nulita nebola napravená podľa normy kán. 1619;
6. bol vynesený proti stránke zákonne neprítomnej podľa kán. 1593, § 2.

Kán. 1623 - Vymáhanie nulity v prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 1622, sa môže predložiť do troch mesiacov od prijatia správy o zverejnení rozsudku.

Kán. 1624 - O vymáhaní nulity rozhoduje ten sudca, ktorý rozsudok vyniesol; ak sa však stránka obáva, že sudca, ktorý vyniesol rozsudok napadnutý vymáhaním nulity je zaujatý, a preto ho považuje za podozrivého, môže požadovať, aby bol podľa normy kán. 1450 nahradený iným sudcom.

Kán. 1625 - Vymáhanie nulity sa môže predložiť spolu s odvolaním v lehote, stanovenej na odvolanie.

Kán. 1626 - § 1. Vymáhanie nulity môžu predložiť nielen stránky, ktoré sa cítia poškodené, ale aj promótor spravodlivosti alebo obhajca zväzku vždy, keď sami majú právo zasiahnuť.

§ 2. Sám sudca môže vynesenej nulitný rozsudok, ktorý vyniesol, z úradu stiahnuť alebo opraviť v lehote stanovenej na konanie v kán. 1623, ak medzitým nebolo podané odvolanie spolu s vymáhaním nulity alebo ak nulita nebola napravená uplynutím lehoty, o ktorej sa hovorí v kán. 1623.

Kán. 1627 - Kauzy o vymáhaní nulity môžu byť prerokované podľa noriem o ústnom sporovom procese.

II. kapitola ODVOLANIE

Kán. 1628 - Stránka, ktorá sa nazdáva, že je nejakým rozsudkom poškodená, a takisto promótor spravodlivosti a obhajca zväzku v kauzách, v ktorých sa vyžaduje ich prítomnosť, majú právo odvolať sa proti rozsudku u vyššieho sudcu pri neporušení predpisu kán. 1629.

Kán. 1629 - Odvolanie sa nie je prípustné:

1. proti rozsudku samého Najvyššieho veľkňaza alebo Apoštolskej signatúry;
2. proti rozsudku postihnutému chybou nulity, ak nie je spojené s vymáhaním nulity podľa normy kán. 1625;
3. proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou;
4. proti dekrétu sudcu alebo čiastkovému rozsudku, ktoré nemajú účinnosť konečného rozsudku, ak nie je spojené s odvolaním sa proti konečnému rozsudku;
5. proti rozsudku alebo dekrétu v kauze, o ktorej právo určuje, že vec treba čo najrýchlejšie rozhodnúť.

Kán. 1630 - § 1. Odvolanie sa musí byť podané pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, v zánikovej lehote pätnástich užitočných dní od prijatia správy o zverejnení rozsudku.

§ 2. Ak sa podáva ústne, notár ho má pred samým odvolávajúcim sa vyhotoviť písomne.

Kán. 1631 - Ak vznikne otázka o práve odvolať sa, má ju čo najrýchlejšie rozriešiť odvolací tribunál podľa noriem ústneho sporového procesu.

Kán. 1632 - § 1. Ak v odvolaní nie je uvedené, ktorému tribunálu je ono určené, prezumuje sa, že bolo podané tribunálu, o ktorom sa hovorí v kán. 1438 a 1439.

§ 2. Ak sa druhá stránka odvolala na iný odvolací tribunál, kauzu rieši tribunál, ktorý je vyššieho stupňa, pri neporušení kán. 1415.

Kán. 1633 - V odvolaní sa treba pokračovať pred sudcom, *ktorému* je ono určené, do mesiaca od jeho podania, ak sudca *u ktorého* neposkytol stránke dlhší čas na jeho pokračovanie.

Kán. 1634 - § 1. Na pokračovanie v odvolaní sa vyžaduje sa a stačí, aby stránka požiadala vyššieho sudcu o službu opraviť napadnutý rozsudok, priložila odpis toho rozsudku a uviedla dôvody odvolania sa.

§ 2. Ak stránka nemôže v užitočnom čase dostať odpis napadnutého rozsudku od tribunálu *v ktorom*, medzitým lehoty neplynú a prekážku treba oznámiť sudcovi odvolania sa; i ten má sudcu *u ktorého* príkazom zaviazat', aby čím skôr zadost'učinil svojej úradnej povinnosti.

§ 3. Medzitým sudca *u ktorého* musí podľa normy kán. 1474 spisy odoslať sudcovi odvolania sa.

Kán. 1635 - Po nevyužitom uplynutí neodkladných odvolacích lehôt buď pred sudcom u ktorého, alebo pred sudcom ktorému odvolanie sa považuje za zanechané.

Kán. 1636 - § 1. Kto sa odvoláva môže sa zrieknuť odvolania s účinkami, o ktorých sa hovorí v kán. 1525.

§ 2. Ak odvolanie sa podá obhajca zväzku alebo promótor spravodlivosti, ak zákon neurčuje ináč, môže sa ho zrieknuť obhajca zväzku alebo promótor spravodlivosti odvolacieho tribunálu.

Kán. 1637 - § 1. Odvolanie sa podané žalobcom je na osôh aj pozvanej stránke a naopak.

§ 2. Ak je pozvaných stránok alebo žalobcov viac a rozsudok je napadnutý iba jedným z nich alebo proti jednému z nich, usudzuje sa, že napadnutie urobili všetci a proti všetkým, kedykoľvek požadovaná vec je nedeliteľná alebo záväzkov celistvý.

§ 3. Ak jedna stránka podá odvolanie proti niektorej časti rozsudku, druhá stránka, hoci neodkladné lehoty na odvolanie sa uplynuli, môže podať vedľajšie odvolanie proti iným častiam v zánikovej lehote pätnástich dní odo dňa, keď jej bolo oznámené hlavné odvolanie sa.

§ 4. Ak nie je zrejmé niečo iné, prezumuje sa, že odvolanie bolo podané proti všetkým častiam rozsudku.

Kán. 1638 - Odvolanie pozastavuje vykonanie rozsudku.

Kán. 1639 - § 1. Pri neporušení predpisu kán. 1683 sa na odvolacom stupni nemôže pripustiť nový dôvod žaloby ani na spôsob užitočného spájania; dosvedčenie sporu sa preto môže vzťahovať iba na to, aby sa prvší rozsudok alebo potvrdil, alebo zmenil či už úplne, alebo čiastočne.

§ 2. Nové dôkazy sa však pripúšťajú iba podľa normy kán. 1600.

Kán. 1640 - Na odvolacom stupni treba postupovať tým istým spôsobom ako v prvej inštancii s primeraným prispôbením; avšak ak azda netreba doplniť dôkazy, ihneď po dosvedčení sporu podľa normy kán. 1513, § 1, a kán. 1639, § 1, má sa pristúpiť k diskusii o kauze a k rozsudku.

IX. titul ROZSÚDENÁ VEC A NAVRÁTENIE DO PÔVODNÉHO STAVU

I.kapitola ROZSÚDENÁ VEC

Kán. 1641 - Pri zachovaní predpisu kán. 1643 vec sa má za rozsúdenú:

1. ak medzi tými istými stránkami boli vynesené dva zhodné rozsudky o tej istej žiadosti a z toho istého dôvodu žiadosti;
2. ak odvolanie proti rozsudku nebolo podané v užitočnom čase;
3. ak sa na odvolacom stupni zmarí pojednávanie alebo došlo k jeho zrieknutiu sa;
4. ak bol vynesený konečný rozsudok, proti ktorému niet odvolania podľa normy kán. 1629.

Kán. 1642 - § 1. Rozsúdená vec požíva právnu pevnosť a nemožno ju priamo napadnúť, ak to nie je podľa normy kán. 1645, § 1.

§ 2. Ona utvára medzi stránkami právo a oprávňuje na exekučnú žalobu, aby zamedzila z oboch strán námietku rozsúdenej veci, ktorú môže sudca aj z úradu vyhlásiť, aby prekazil nové uvedenie tej istej kauzy.

Kán. 1643 - Rozsúdenou vecou sa nikdy nestávajú kauzy o stave osôb nevynímajúc ani kauzy o odlúčení manželov.

Kán. 1644 - § 1. Ak boli vynesené dva zhodné rozsudky v kauze o stave osôb, hocikeď sa možno obrátiť na odvolací tribunál, pričom treba predložiť nové a vážne dôkazy alebo argumenty v zánikovej lehote tridsiatich dní od podania napadnutia. Odvolací tribunál však musí do jedného mesiaca od predloženia nových dôkazov a argumentov dekrétom stanoviť, či sa nové predloženie kauzy musí prijať alebo nie.

§ 2. Obrátenie sa na vyšší tribunál, aby sa dosiahlo nové predloženie kauzy, nepozastavuje vykonanie rozsudku, ak buď zákon neurčuje ináč, alebo odvolací tribunál podľa normy kán. 1650,

§ 3, neprikazuje pozastavenie.

II. kapitola NAVRÁTENIE DO PÔVODNÉHO STAVU

Kán. 1645 - § 1. Proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, stojí navrátenie do pôvodného stavu, len keď je celkom zrejmé jeho nespravodlivosť.

§ 2. Avšak nespravodlivosť sa považuje za celkom zrejmú, ak:

1. rozsudok sa do takej miery opiera o dôkazy, ktoré sa neskôr ukázali ako nepravdivé, že bez týchto dôkazov výroková časť rozsudku je neudržateľná;
2. sa neskôr objavili doklady, ktoré nepochybne dokazujú nové skutočnosti, vyžadujúce opačné rozhodnutie;
3. rozsudok bol vynesený na základe podvodu jednej stránky na škodu druhej;
4. bol očividne zanedbaný predpis nie čisto procesuálneho zákona;
5. rozsudok odporuje predchádzajúcemu rozhodnutiu, ktoré sa stalo rozsúdenou vecou.

Kán. 1646 - § 1. O navrátenie do pôvodného stavu z dôvodov, o ktorých sa hovorí v kán. 1645, § 2, bod 1-3, treba požiadať sudcu, ktorý rozsudok vyniesol, a to do troch mesiacov, počítaných odo dňa spoznania týchto dôvodov.

§ 2. O navrátenie do pôvodného stavu z dôvodov, o ktorých sa hovorí v kán. 1645, § 2, bod 4 a 5, treba požiadať odvolací tribunál do troch mesiacov od prijatia správy o vyhlásení rozsudku; ak však v prípade, o ktorom sa hovorí v kán. 1645, § 2, bod 5, správa o predchádzajúcom rozhodnutí bola prijatá neskôr, lehota plynie od tejto správy.

§ 3. Lehoty, o ktorých sa hovorí vyššie, neplynú, kým poškodený je maloletý.

Kán. 1647 - § 1. Žiadosť o navrátenie do pôvodného stavu pozastavuje ešte nezačaté vykonávanie rozsudku.

§ 2. Ak však z hodnoverných náznakov vzniká podozrenie, že žiadosť bola podaná preto, aby sa oddialilo vykonanie, sudca môže rozhodnúť, aby sa rozsudok vykonal, ale tomu, kto žiada navrátenie, má poskytnúť vhodnú záruku, že ak dôjde k navráteniu do pôvodného stavu, nebude poškodený.

Kán. 1648 - Po udelení navrátenia do pôvodného stavu sudca musí vyniesť rozsudok o merite kauzy.

X. titul **SÚDNE TROVY A BEZPLATNÁ PRÁVNÁ OCHRANA**

Kán. 1649 - § 1. Biskup, ktorý má za úlohu usmerňovať tribunál, má stanoviť normy:

1. o odsúdení stránok na zaplatenie alebo náhradu súdnych trov;
2. o honorároch pre zástupcov, advokátov, znalcov a tlmočníkov a o odškodnení svedkov;
3. o udelení bezplatnej právnej ochrany alebo znížení trov;
4. o náhrade škôd, ktorú musí vykonať ten, kto spor nielen prehral, ale sa aj neuvážene súdil;
5. o peňažnej zálohe alebo dávaní záruky na zaplatenie trov a nahradenie škôd.

§ 2. Proti výroku týkajúcemu sa trov, honorárov a nahradenia škôd niet osobitného odvolania, ale stránka sa do pätnástich dní môže obrátiť na toho istého sudcu, ktorý môže poplatok upraviť.

XI. titul **VYKONANIE ROZSUDKU**

Kán. 1650 - § 1. Rozsudok, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, môže sa odovzdať na vykonanie pri neporušení predpisu kán. 1647.

§ 2. Sudca, ktorý vyniesol rozsudok, a ak bolo podané odvolanie, aj odvolací sudca môžu z úradu alebo na žiadosť stránky prikázať predbežné vykonanie rozsudku, ktorý sa ešte nestal rozsúdenou vecou, v prípade potreby po poskytnutí vhodných záruk, ak ide o príspevky čiže dávky určené na nevyhnutné materiálne zabezpečenie alebo ak súri iný oprávnený dôvod.

§ 3. Ak je však napadnutý rozsudok, o ktorom sa hovorí v § 2, sudca, ktorý musí napadnutie rozsúdiť, ak vidí, že napadnutie je pravdepodobne opodstatnené a z vykonania môže vzniknúť nenahraditeľná škoda, môže buď samo vykonanie pozastaviť, alebo ho viazať na záruku.

Kán. 1651 - Vykonanie rozsudku nie je možné skôr, kým nejestvuje vykonávací dekrét sudcu, ktorým sa vyhlasuje, že rozsudok musí byť odovzdaný na vykonanie; tento dekrét sa podľa povahy rozličných káuz má buď zahrnúť do samého znenia rozsudku, alebo vydať osobitne.

Kán. 1652 - Ak vykonanie rozsudku vyžaduje predbežné vyúčtovanie, vzniká vedľajšia otázka, o ktorej treba, aby rozhodol ten sudca, ktorý vyniesol rozsudok, určený na vykonanie.

Kán. 1653 - § 1. Ak partikulárny zákon nestanovuje niečo iné, rozsudok musí vykonať sám alebo cez iného biskup diecézy, v ktorej bol vynešený rozsudok prvého stupňa.

§ 2. Ak však ten odmietne alebo zanedbá, na žiadosť stránky, ktorej sa to týka, alebo aj z úradu vykonanie prislúcha vrchnosti, ktorej podľa normy kán. 1439, § 3, podlieha odvolací tribunál.

§ 3. Vykonanie rozsudku u rehoľníkov prislúcha predstavenému, ktorý vyniesol rozsudok určený na vykonanie alebo sudcu delegoval.

Kán. 1654 - § 1. Vykonávateľ, ak sa v samom znení rozsudku niečo neponecháva na jeho uváženie, musí sám rozsudok vykonať podľa bežného významu slov.

§ 2. Je mu dovolené rozhodovať o námietkach, týkajúcich sa spôsobu a účinnosti vykonania, nie však o merite kauzy; ak sa však odinakiaľ dozvie, že rozsudok je podľa normy kán. 1620, 1622, 1645 nulitný alebo zjavne nespravodlivý, má sa zdržať vykonania a po upovedomení stránok vec vrátiť tribunálu, ktorý rozsudok vyniesol.

Kán. 1655 - § 1. Ak ide o žaloby, týkajúce sa vecí, vždy keď bola žalobcovi prisúdená nejaká vec, treba ju žalobcovi odovzdať ihneď, ako sa stala rozsúdenou vecou.

§ 2. Ak však ide o žaloby, týkajúce sa osôb, keď vinník bol odsúdený, aby odovzdal hnutelnú vec alebo aby vyplatil peniaze, alebo aby niečo iné dal či urobil, sudca má v samom znení rozsudku alebo vykonávateľ podľa svojho uváženia a rozumnosti určiť lehotu na splnenie povinností, ktorá však nemá byť kratšia než pätnásť dní a dlhšia než šesť mesiacov.

II. oddiel ÚSTNY SPOROVÝ PROCES

Kán. 1656 - § 1. Ústnym sporovým procesom, o ktorom sa hovorí v tomto oddiele, sa môžu prerokovávať všetky kauzy, ktoré právo nevylučuje, ak stránka nežiada riadny sporový proces.

§ 2. Ak sa ústny proces použije mimo prípadov, ktoré pripúšťa právo, súdne úkony sú nulité.

Kán. 1657 - Ústny sporový proces sa na prvom stupni koná pred samosudcom podľa normy kán. 1424.

Kán. 1658 - § 1. V žalobnom spise, ktorým sa spor uvádza, okrem toho, čo je uvedené v kán. 1504, sa musia:

1. krátko, úplne a prehľadne vyložiť skutočnosti, o ktoré sa opierajú žiadosti žalobcu;
2. dôkazy, ktorými žalobca chce dokázať skutočnosti, ale ktoré súčasne nemôže predložiť, uviesť tak, aby ich sudca mohol ihneď získať.

§ 2. K žalobnému spisu musia byť aspoň v hodnovernom opise pripojené doklady, o ktoré sa žiadosť opiera.

Kán. 1659 - § 1. Ak pokus o zmierenie podľa normy kán. 1446, § 2, bol neúspešný, sudca, ak sa domnieva, že žalobný spis sa opiera o nejaký základ, má do troch dní dekrétom, pripojeným na konci samého žalobného spisu, prikázať, aby sa opis žiadosti doručil pozvanej stránke a dať jej splnomocnenie, aby do pätnástich dní poslala kancelárii tribunálu písomnú odpoveď.

§ 2. Toto oznámenie má účinky súdneho predvolania, o ktorých sa hovorí v kán. 1512.

Kán. 1660 - Ak to vyžadujú námietky predvolanej stránky, sudca má žalujúcej stránke určiť čas na odpoveď, aby z takto prednesených dôkazov z oboch strán mal jasný prehľad o predmete sporu.

Kán. 1661 - § 1. Po uplynutí lehôt, o ktorých sa hovorí v kán. 1659 a 1660, sudca má po prezretí spisov vymedziť znenie pochybnosti; potom má na pojednávanie, ktoré treba vykonať do tridsiatich dní, predvolať všetkých, ktorí sa musia na ňom zúčastniť, pričom stránkam pripojí znenie pochybnosti.

§ 2. V predvolaní sa má stránkam oznámiť, že najneskôr do troch dní pred pojednávaním môžu predložiť tribunálu nejaký stručný text na podopretie svojich tvrdení.

Kán. 1662 - Na pojednávaní sa majú najskôr prerokovať otázky, o ktorých sa hovorí v kán. 1459-1464.

Kán. 1663 - § 1. Dôkazy sa zhromažďujú na pojednávaní pri neporušení predpisu kán. 1418.

§ 2. Stránka a jej advokát môžu byť prítomní pri vypočúvaní ostatných stránok, svedkov a znalcov.

Kán. 1664 - Treba, aby odpovede stránok, svedkov, znalcov, žiadosti a námietky advokátov notár písomne zaznamenal, ale stručne a z nich iba to, čo patrí k podstate kontroverznej veci; je potrebné, aby to odpovedajúci podpísali.

Kán. 1665 - Dôkazy, ktoré sa neuvádzajú alebo sa nevyžadujú v žiadosti alebo v odpovedi, sudca môže pripustiť iba podľa normy kán. 1452; potom však, keď bol vypočutý čo i len jeden svedok, sudca môže nariadiť nové dôkazy iba podľa normy kán. 1600.

Kán. 1666 - Ak sa na pojednávaní nemohli zhromaždiť všetky dôkazy, má sa stanoviť iné pojednávanie.

Kán. 1667 - Po zhromaždení dôkazov sa na tom istom pojednávaní koná ústna diskusia.

Kán. 1668 - § 1. Ak sa v diskusii nezistí, že vo vyšetrovaní kauzy treba niečo doplniť alebo že jestvuje niečo iné, čo prekáža, aby bol rozsudok riadne vynesенý, sudca sa má hneď po skončení pojednávania utiahnuť a rozriešiť kauzu; výroková časť rozsudku sa má ihneď prečítať pred prítomnými stránkami.

§ 2. Tribunál však môže pre obťažnosť veci alebo z iného oprávneného dôvodu rozhodnutie odročiť až do piateho užitočného dňa.

§ 3. Úplný text rozsudku sa má s uvedením dôvodov čím skôr, spravidla do pätnástich dní, oznámiť stránkam.

Kán. 1669 - Ak odvolací tribunál zistí, že na nižšom stupni súdneho konania ústny sporový proces bol použitý v prípadoch, ktoré právo vylučuje, má vyhlásiť nulitu rozsudku a kauzu vrátiť tribunálu, ktorý rozsudok vyniesol.

Kán. 1670 - V ostatných veciach, týkajúcich sa spôsobu postupu, majú sa zachovať predpisy kánonov o riadnom sporovom súdnom konaní. Tribunál však môže svojím dekrétom, obsahujúcim dôvody, čiastočne zrušiť procesné normy, ktoré nie sú stanovené pre platnosť, aby sa pri neporušení spravodlivosti prispelo k urýchleniu.

III. časť NIEKTORÉ ZVLÁŠTNE PROCESY

I. titul MANŽELSKÉ PROCESY

I. kapitola KAUZY NA VYHLÁSENIE NULITY MANŽELSTVA

1. článok KOMPETENTNÉ FÓRUM

Kán.1671 - Manželské kauzy pokrstených patria podľa vlastného práva cirkevnému sudcovi.

Kán. 1672 - Kauzy o čisto občianskych účinkoch manželstva patria občianskej vrchnosti, ak partikulárne právo nestanovuje, že tieto kauzy, ak sa prerokúvajú ako vedľajšie a dodatkové, môže rozsúdiť a rozhodnúť cirkevný sudca.

Kán. 1673 - V kauzách o nulite manželstva, ktoré nie sú rezervované Apoštolskej stolici, je kompetentný:

1. tribunál miesta, kde bolo manželstvo uzavreté;
2. tribunál miesta, kde má pozvaná stránka trvalé alebo prechodné bydlisko;
3. tribunál miesta, kde má žalobca trvalé bydlisko, len keď obidve stránky sa nachádzajú na území tej istej Konferencie biskupov a ak súdny vikár trvalého bydliska pozvanej stránky po jej vypočutí dá na to súhlas;
4. tribunál miesta, na ktorom skutočne treba zhromaždiť väčšinu dôkazov, len keď dá na to súhlas súdny vikár trvalého bydliska pozvanej stránky, ktorý sa má pozvanej stránky predtým opýtať, či nemá nejakú námietku.

2. článok PRÁVO NAPADNÚŤ MANŽELSTVO

Kán. 1674 - Napadnúť manželstvo sú spôsobilí:

1. manželia;
2. promótor spravodlivosti, keď sa nulita stala už známou, ak sa manželstvo nemôže konvalidovať alebo nie je to užitočné.

Kán. 1675 - § 1. Manželstvo, ktoré za života obidvoch manželov nebolo žalované, po smrti jedného z nich alebo obidvoch nemožno žalovať, ak otázka týkajúca sa platnosti nie je prejudiciálna na rozriešenie inej kontroverzie buď na kánonickom fóre, alebo na občianskom fóre.

§ 2. Ak však jeden z manželov zomrie kým kauza prebieha, má sa zachovať kán. 1518.

3. článok POVINNOSŤ SUDCOV

Kán. 1676 - Sudca, skôr než prijme kauzu, a vždy, keď vidí nádej na úspech, má použiť pastoračné prostriedky, aby manželov podľa možnosti priviedol k prípadnému konvalidovaniu manželstva a k obnoveniu manželského spolužitia.

Kán. 1677 - § 1. Po prijatí žalobného spisu má predseda alebo ponens pristúpiť k oznámeniu predvolacieho dekrétu podľa normy kán. 1508.

§ 2. Po uplynutí lehoty pätnástich dní od oznámenia predsedu alebo ponens, ak niektorá stránka nepožiadala o zasadanie na dosvedčenie sporu, má do desiatich dní svojím dekrétom z úradu stanoviť znenie pochybnosti alebo pochybností a oznámiť stránkam.

§ 3. V znení pochybnosti sa má nielen klásť otázka, či v danom prípade je zrejmá nulita manželstva, ale sa musí aj vymedziť, z akého titulu alebo z akých titulov je platnosť sobáša napadnutá.

§ 4. Po desiatich dňoch od oznámenia dekrétu, ak stránky nič nenamietali, predseda alebo ponens novým dekrétom nariadi vyšetrenie kauzy.

4. článok DŮKAZY

Kán. 1678 - § 1. Obhajca zväzku, patróni stránok, a ak je účastníkom súdneho konania, aj promótor spravodlivosti majú právo:

1. byť prítomní pri vypočúvaní stránok, svedkov, znalcov pri neporušení predpisu kán. 1559;
2. nahliadnuť do súdnych spisov, hoci aj nezverejnených, a preskúmať doklady, predložené stránkami.

§ 2. Pri vypočúvaní, o ktorom sa hovorí v § 1, bod 1, nemôžu byť stránky prítomné.

Kán. 1679 - Ak nie sú plné dôkazy odinakaľ, sudca na zhodnotenie výpovedí stránok podľa normy kán. 1536 má okrem iných indícií a pomôcok podľa možnosti použiť svedkov o vieryhodnosti samých stránok.

Kán. 1680 - V kauzách o impotencii alebo nedostatku súhlasu pre choromyseľnosť má sudca využiť pomoc jedného alebo viacerých znalcov, ak sa to z okolností zreteľne neukáže ako zbytočné; v ostatných kauzách sa má zachovať predpis kán. 1574.

5. článok ROZSUDOK A ODVOLANIE SA

Kán. 1681 - Vždy, keď pri vyšetrowaní kauzy vznikne veľmi pravdepodobná pochybnosť o nedokonaní manželstva, tribunál môže kauzu o nulite so súhlasom stránok pozastaviť, doplniť vyšetrowanie na dosiahnutie dišpenzu od uzavretého manželstva a napokon odoslať spisy Apoštolskej stolici spolu so žiadosťou o dišpenz jedného alebo oboch manželov a s vyjadrením tribunálu a biskupa.

Kán. 1682 - § 1. Rozsudok, ktorým sa po prvý raz vyhlásila nulita manželstva, spolu s prípadnými odvolaniami a ostatnými súdnymi spismi sa má do dvadsiatich dní od zverejnenia rozsudku z úradu poslať odvolaciemu tribunálu.

§ 2. Ak rozsudok na prvom stupni súdneho konania bol vynesený pre nulitu manželstva, odvolací tribunál po zvážení pripomienok obhajcu zväzku a aj prípadných pripomienok stránok má svojím dekrétom buď rozhodnutie ihneď potvrdiť, alebo kauzu prijať na riadne prešetrenie na novom stupni.

Kán. 1683 - Ak sa na odvolacom stupni predloží nový titul nulity manželstva, tribunál ho môže ako na prvej inštancii prijať a rozhodnúť o ňom.

Kán. 1684 - § 1. Keď rozsudok, ktorým sa po prvý raz vyhlásila nulita manželstva, bol na odvolacom stupni či už dekrétom, alebo druhým rozsudkom potvrdený, tí, ktorých manželstvo bolo vyhlásené za nulitné, môžu uzavrieť nový sobáš ihneď, len čo im bol dekrét alebo druhý rozsudok oznámený, ak im v tom nebráni zákaz, pripojený k samému rozsudku alebo dekrétu alebo stanovený miestnym ordinárom.

§ 2. Predpisy kán.1644 treba zachovať, hoci rozsudok, ktorým bola vyhlásená nulita manželstva, bol potvrdený nie druhým rozsudkom, ale dekrétom.

Kán. 1685 - Hneď ako sa rozsudok stal vykonateľným, súdny vikár ho musí oznámiť ordinárovi miesta, kde bolo manželstvo uzavreté. Ten sa však musí postarať, aby sa v knihách manželstiev a pokrstených čo najskôr urobil záznam o vyhlásenej nulite manželstva a o prípadne stanovených zákazoch.

6. článok DOKLADOVÝ PROCES

Kán. 1686 - Po prijatí žiadosti predloženej podľa normy kán. 1677 súdny vikár alebo ním určený sudca môže po vynechaní náležitostí riadneho procesu, ale po predvolaní stránok a za účasti obhajcu zväzku rozsudkom vyhlásiť nulitu manželstva, ak z dokladu, ktorý nepodlieha nijakému protirečeniu ani námietke, je celkom zrejmá existencia zneplatňujúcej prekážky alebo zrejmy nedostatok zákonnej formy, len keď s rovnakou istotou je zjavné, že dišpenz nebol daný alebo že zástupca nemal platný mandát.

Kán. 1687 - § 1. Proti tomuto vyhláseniu sa obhajca zväzku, ak sa rozumne domnieva, že buď nedostatky, o ktorých sa hovorí v kán. 1686, alebo nejestvovanie dišpenzu nie sú isté, musí sa odvolať na sudcu druhej inštancie, ktorému treba poslať spisy a písomne ho upozorniť, že ide o dokladový proces.

§ 2. Stránke, ktorá sa domnieva, že je poškodená, zostáva nedotknuté právo sa odvolať.

Kán. 1688 - Sudca druhej inštancie za účasti obhajcu zväzku a po vypočutí stránok tým istým spôsobom, o ktorom sa hovorí v kán. 1686, rozhodne, či rozsudok treba potvrdiť alebo či skôr treba v kauze postupovať riadnou právnou cestou; v tomto prípade kauzu vráti tribunálu prvej inštancie.

7. článok VŠEOBECNÉ NORMY

Kán. 1689 - V rozsudku sa stránky majú upozorniť na mravné alebo aj občianske záväzky, ktorými sú azda zaviazané jedna voči druhej a voči deťom z hľadiska ich materiálneho zabezpečenia a výchovy.

Kán. 1690 - Kauzy na vyhlásenie nulity manželstva nemôžu byť prerokúvané ústnym sporovým procesom.

Kán. 1691 - V ostatných veciach, ktoré sa týkajú spôsobu postupu, treba uplatniť, ak tomu nebráni povaha veci, kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní pri zachovaní osobitných noriem, týkajúcich sa káuz o stave osôb a káuz, ktoré sa vzťahujú na verejné dobro.

II. kapitola KAUZY O ODLÚČENÍ MANŽELOV

Kán. 1692 - § 1. O osobnom odlúčení pokrstených manželov, ak pre partikulárne miesta nie je zákonne postarané ináč, môže sa rozhodnúť dekrétom diecézneho biskupa alebo rozsudkom sudcu podľa normy nasledujúcich kánonov.

§ 2. Kde cirkevné rozhodnutie nemá občianske účinky, alebo ak sa predvída, že občiansky rozsudok nebude protirečiť božskému právu, biskup diecézy, v ktorej manželia majú pobyt, môže po zvážení osobitných okolností udeliť povolenie obrátiť sa na občianske fórum.

§ 3. Ak sa kauza vzťahuje aj na čisto občianske účinky manželstva, sudca sa má usilovať, aby sa pri zachovaní predpisu § 2 kauza už od samého začiatku preniesla na občianske fórum.

Kán. 1693 - § 1. Ak niektorá stránka alebo promótor spravodlivosti nežiadať riadny sporový proces, má sa použiť ústny sporový proces.

§ 2. Ak bol použitý riadny sporový proces a bolo podané odvolanie, tribunál druhého stupňa má postupovať podľa normy kán. 1682, § 2, pri zachovaní toho, čo treba zachovať.

Kán. 1694 - Čo sa týka kompetencie tribunálu, majú sa zachovať predpisy kán. 1673.

Kán. 1695 - Sudca, skôr než prijme kauzu, a vždy, keď vidí nádej na úspech, má použiť pastoračné prostriedky, aby sa manželia zmierili a aby ich priviedol k obnoveniu manželského spoluzitia.

Kán. 1696 - Kauzy odlúčenia manželov sa vzťahujú aj na verejné dobro; preto musí byť v nich vždy prítomný promótor spravodlivosti podľa normy kán. 1433.

III. kapitola PROCES NA DOSIAHNUTIE DIŠPENZY OD UZAVRETÉHO A NEDOKONANÉHO MANŽELSTVA

Kán. 1697 - Iba manželcia alebo jeden z nich, hoci aj proti vôli druhého, majú právo žiadať milosť dišpenzu od manželstva uzavretého a nedokonaného.

Kán. 1698 - § 1. Iba Apoštolská stolica rozsudzuje o skutočnosti nedokonanosti manželstva a o existencii oprávneného dôvodu na udelenie dišpenzu.

§ 2. Dišpenz však udeľuje jedine Rímsky veľkňaz.

Kán. 1699 - § 1. Kompetentný na prijímanie písomnej žiadosti o dišpenz je diecézny biskup trvalého alebo prechodného bydliska žiadateľa; biskup, ak je zrejmé, že žiadosť je odôvodnená, musí nariadiť, aby sa prišlo k procesu vyšetrovania prípadu.

§ 2. Ak však predkladaný prípad má zvláštne ťažkosti právneho alebo mravného poriadku, diecézny biskup sa má poradiť s Apoštolskou stolicou.

§ 3. Proti dekrétu, ktorým biskup zamietá písomnú žiadosť, je možný rekurz k Apoštolskej stolicu.

Kán. 1700 - § 1. Pri zachovaní predpisu kán. 1681 má biskup vyšetrenie týchto procesov trvalo alebo v jednotlivých prípadoch zveriť tribunálu svojej alebo inej diecézy alebo súcemu kňazovi.

§ 2. Ak však bola podaná súdna žiadosť na vyhlásenie nulity toho istého manželstva, vyšetrenie sa má zveriť tomu istému tribunálu.

Kán. 1701 - § 1. V týchto procesoch vždy musí zasiahnuť obhajca zväzku.

§ 2. Patrón sa nepripúšťa, ale pre obťažnosť prípadu biskup môže dovoliť, aby žiadateľovi alebo pozvanej stránke pomáhal právny znalec.

Kán. 1702 - Vo vyšetrovaní sa majú vypočúť obidvaja manželcia a podľa možnosti sa majú zachovávať kánony o zhromažďovaní dôkazov v riadnom sporovom súdnom konaní a v kauzách o nulite manželstva, len keď sa dajú prispôbiť povahe týchto procesov.

Kán. 1703 - § 1. Spisy sa nezverejňujú; ak však sudca vidí, že z predložených dôkazov vzniká žiadosti žiadajúcej stránky alebo námietke pozvanej stránky vážna prekážka, má to opatrne oznámiť stránke, ktorej sa to týka.

§ 2. Stránke, ktorá to žiada, sudca môže predložený doklad alebo prijaté svedectvo ukázať a vymedziť čas na predloženie záverov.

Kán. 1704 - § 1. Po skončení vyšetrovania má vyšetrovateľ predložiť všetky spisy s primeranou správou biskupovi, ktorý má vyjadriť úsudok podľa objektívnej pravdy tak o skutočnosti nedokonania, ako aj o oprávnenom dôvode na dišpenz a o vhodnosti milosti.

§ 2. Ak vyšetrovací časť procesu je zverená podľa normy kán. 1700 inému tribunálu, pripomienky v prospech zväzku sa majú vypracovať na tom istom fóre, ale úsudok, o ktorom sa hovorí v § 1, prináleží poverujúcemu biskupovi, ktorému má vyšetrovateľ spolu so spismi odovzdať primeranú správu.

Kán. 1705 - § 1. Všetky spisy spolu so svojím úsudkom a s pripomienkami obhajcu zväzku má biskup zaslať Apoštolskej stolicu.

§ 2. Ak sa podľa úsudku Apoštolskej stolice vyžaduje doplnenie vyšetrovania, biskupovi sa to naznačí uvedením bodov, vzhľadom na ktoré má byť vyšetrovanie doplnené.

§ 3. Ak však Apoštolská stolica odpísala, že z uvedeného nie je zrejmé nedokonanie, vtedy právny znalec, o ktorom sa hovorí v kán. 1701, § 2, môže spisy procesu, nie však vyjadrenie biskupa v sídle tribunálu prezrieť, aby uvažil, či sa môže uviesť niečo vážne na opätovné podanie žiadosti.

Kán. 1706 - Reskript dišpenzu Apoštolská stolica odosiela biskupovi; ten však reskript oznámi stránkam a okrem toho čo najskôr prikáže farárovi tak miesta uzavretia manželstva, ako aj miesta prijatia krstu, aby v knihách manželstiev a pokrstených urobili záznam o udelenom dišpenze.

IV. kapitola PROCES NA VYHLÁSENIE PREZUMOVANEJ SMRTI JEDNÉHO Z MANŽELOV

Kán. 1707 - § 1. Vždy, keď smrť jedného z manželov nemožno dokázať hodnoverným cirkevným alebo občianskym dokladom, druhá manželská stránka môže byť pokladaná za oslobodenú od manželského zväzku iba po vyhlásení o prezumovanej smrti, vydanom diecéznym biskupom.

§ 2. Vyhlásenie, o ktorom sa hovorí v § 1, diecézny biskup môže vydať iba vtedy, ak po vykonaní potrebných zisťovaní, z výpovedí svedkov, z verejnej mienky alebo z indícií nadobudol morálnu istotu o smrti jedného z manželov. Sama neprítomnosť jedného z manželov, hoci dlhotrvajúca, nestačí.

§ 3. V neistých a zložitých prípadoch sa má biskup poradiť s Apoštolskou stolicou.

II. titul **KAUZY NA VYHLÁSENIE NULITY POSVÄTNEJ VYSVIACKY**

Kán. 1708 - Platnosť posvätnnej vysviacky majú právo napadnúť buď sám klerik, alebo ordinár, ktorému klerik podlieha alebo v ktorého diecéze bol vysvätený.

Kán. 1709 - § 1. Žalobný spis sa musí zaslať kompetentnej kongregácii, ktorá rozhodne, či o kauze má rokovať sama kongregácia Rímskej kúrie alebo tribunál, ktorý ona určí.

§ 2. Po odoslaní žalobného spisu má klerik na základe samého práva zakázané vykonávať posvätné rády.

Kán. 1710 - Ak kongregácia zverila kauzu tribunálu, majú sa zachovať, keď tomu nebráni povaha veci, kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní pri neporušení predpisov tohto titulu.

Kán. 1711 - V týchto kauzách má obhajca zväzku tie isté práva a je viazaný tými istými povinnosťami, aké má obhajca manželského zväzku.

Kán. 1712 - Po druhom rozsudku, ktorý potvrdil nulitu posvätnnej vysviacky, klerik stráca všetky práva vlastné klerickému stavu a je oslobodený od všetkých povinností.

III. titul **SPÔSOBY VYHÝBANIA SA SÚDNYM KONANIAM**

Kán. 1713 - Na vyhýbanie sa súdnym sporom sa užitočne používa pokonanie čiže zmierenie alebo sa kontroverzia môže zveriť výroku jedného alebo viacerých rozhodcov.

Kán. 1714 - O pokonaní, kompromise a rozhodcovskom výroku sa majú zachovať normy, ktoré si stránky vybrali, alebo ak si stránky žiadne nevybrali, zákon, ktorý vydala Konferencia biskupov, ak taký je, alebo občiansky zákon platný v mieste, kde sa uzatvára dohoda.

Kán. 1715 - § 1. Pokonanie alebo kompromis nemôže platne nastať v tých veciach, ktoré sa týkajú verejného dobra, alebo v iných, s ktorými stránky nemôžu voľne nakladať.

§ 2. Ak ide o cirkevné časné majetky, majú sa vždy, keď to predmet vyžaduje, zachovať náležitosti, ktoré stanovuje právo pre scudzenie cirkevných vecí.

Kán. 1716 - § 1. V prípade, že občiansky zákon nepriznáva rozhodcovskému rozsudku účinnosť, ak nie je potvrdený sudcom, na to aby rozhodcovský rozsudok v cirkevnej kontroverzii mal účinnosť v kánonickom fóre, potrebuje potvrdenie cirkevného sudcu miesta, v ktorom bol vynesенý.

§ 2. Ak však občiansky zákon pripúšťa napadnutie rozhodcovského rozsudku pred občianskym sudcom, v kánonickom fóre sa to isté napadnutie môže podať u cirkevného sudcu, ktorý je v prvom stupni kompetentný kontroverziu rozsúdiť.

IV. časť **TRESTNÝ PROCES**

I. kapitola **PREDBEŽNÉ ZISŤOVANIE**

Kán. 1717 - § 1. Kedykoľvek má ordinár aspoň pravdepodobnú správu o delikte, má sám alebo cez inú súcu osobu

opatrne vykonať prešetrenie o skutočnostiach a okolnostiach, ako i o trestnej postihnuteľnosti, ak sa toto prešetrenie nezdá úplne zbytočné.

§ 2. Treba sa chrániť toho, aby sa týmto prešetrovaním neohrozilo čiekoľvek dobré meno.

§ 3. Kto vykonáva prešetrenie, má tie isté moci a povinnosti ako audítor v procese; ak sa potom začne súdny proces, nemôže v ňom byť sudcom.

Kán. 1718 - § 1. Keď sa zdá, že je zhromaždených dost' údajov, ordinár má rozhodnúť:

1. či sa môže začať proces na uloženie alebo vyhlásenie trestu;
2. či je to so zreteľom na kán. 1341 vyhovujúce;
3. či treba použiť súdny proces, alebo ak to zákon nezakazuje, či treba postupovať mimosúdnym dekrétom.

§ 2. Ordinár má dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1, odvolať alebo zmeniť vždy, keď sa mu na základe nových údajov zdá, že treba rozhodnúť ináč.

§ 3. Pri vydávaní dekrétov, o ktorých sa hovorí v § 1 a 2, ordinár, ak to považuje za rozumné, má vypočúť dvoch sudcov alebo iných znalcov práva.

§ 4. Skôr než ordinár rozhodne podľa normy § 1, má uvážiť, či na vyhnutie sa neužitočným súdnym konaniam nebude prospešné, aby so súhlasom stránok sám alebo zisťovateľ rozriešil otázku o škodách podľa spravodlivosti a slušnosti.

Kán. 1719 - Spisy zisťovania a dekréty ordinára, ktorými sa zisťovanie začína alebo končí, a všetky veci, ktoré predchádzali zisťovaniu, ak nie sú potrebné pre trestný proces, majú sa uchovávať v tajnom archíve kúrie.

II. kapitola PRIEBEH PROCESU

Kán. 1720 - Ak ordinár usúdi, že treba postupovať mimosúdnym dekrétom:

1. má vinníka oboznámiť s obžalobou a dôkazmi a má mu poskytnúť možnosť hájiť sa, ak vinník riadne predvolaný neopomenul dostaviť sa;
2. s dvoma prísediacimi dôkladne zvážiť všetky dôkazy a argumenty;
3. ak je delikt s istotou dokázaný a trestná žaloba nezanikla, má vydať dekrét podľa normy kán. 1342-1350, aspoň stručne vyložiac dôvody podľa práva a skutočnosti.

Kán. 1721 - § 1. Ak ordinár rozhodol, že treba začať trestný súdny proces, spisy zisťovania má odovzdať promótorovi spravodlivosti, ktorý podľa normy kán. 1502 a 1504 má sudcovi odovzdať žalobný spis.

§ 2. Pred vyšším tribunálom úlohu žalobcu vykonáva promótor spravodlivosti, ustanovený pri tomto tribunáli.

Kán. 1722 - Aby sa predišlo pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatnenie spravodlivosti, ordinár po vypočutí promótora spravodlivosti a po predvolaní obžalovaného môže v ktoromkoľvek štádiu procesu zabrániť obžalovanému vykonávanie posvätného ministéria alebo nejakého cirkevného úradu a nejakej cirkevnej úlohy, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste alebo území alebo mu aj zakázať verejnú účasť na najsvätejšej Eucharistii; toto všetko treba po zaniknutí dôvodu odvolať a po zaniknutí trestného procesu sa všetko končí na základe samého práva.

Kán. 1723 - § 1. Keď sudca vinníka predvoláva, musí ho vyzvať, aby si podľa normy kán. 1481, § 1, ustanovil advokáta v lehote, ktorú určil sám sudca.

§ 2. Ak sa vinník o to nepostaral, sám sudca mu pred spresnením sporu má vymenovať advokáta, ktorý má vykonávať úlohu dovtedy, kým si vinník neustanoví advokáta.

Kán. 1724 - § 1. Na ktoromkoľvek stupni súdneho konania sa promótor spravodlivosti môže zrieknuť pojednávania na pokyn alebo so súhlasom ordinára, z rozhodnutia ktorého sa proces začal.

§ 2. Aby zrieknutie sa bolo platné, musí ho vinník prijať, ak sám nie je vyhlásený za neprítomného na súdnom konaní.

Kán. 1725 - V diskusii kauzy, či sa už koná písomne, alebo ústne, obžalovaný má mať vždy právo, aby sám alebo jeho advokát, alebo zástupca písal alebo hovoril ako posledný.

Kán. 1726 - Ak na ktoromkoľvek stupni a štádiu trestného súdneho konania je jasne zistené, že vinník delikt nespáchal, sudca to musí vyhlásiť rozsudkom a vinníka oslobodiť, hoci by súčasne bolo zrejmé, že trestná žaloba zanikla.

Kán. 1727 - § 1. Vinník môže podať odvolanie aj vtedy, keď bol rozsudkom len preto oslobodený, že trest bol fakultatívny, alebo preto, že sudca použil moc, o ktorej sa hovorí v kán. 1344 a 1345.

§ 2. Promótor spravodlivosti sa môže odvolať vždy, keď usúdi, že nie je dostačujúco postarané o nápravu pohoršenia alebo o obnovenie spravodlivosti.

Kán. 1728 - § 1. Pri neporušení predpisov kánonov tohto titulu treba v trestnom súdnom konaní, ak tomu neprekáža povaha veci, uplatniť kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní so zachovaním zvláštnych noriem o kauzách, týkajúcich sa verejného dobra.

§ 2. Obžalovaný nie je povinný priznať sa k deliktu a ani mu nemožno uložiť prísahu.

III. kapitola ŽALoba O NÁHRADU ŠKÔD

Kán. 1729 - § 1. Poškodená stránka môže v samom trestnom súdnom konaní predložiť podľa normy kán. 1596 sporovú žalobu o náhradu škôd, ktoré jej boli spôsobené deliktom.

§ 2. Zárok poškodenej stránky, o ktorom sa hovorí v § 1, ak sa nevykonal na prvom stupni trestného súdneho konania, sa viac nepripúšťa.

§ 3. Odvolanie sa v kauze o škodách sa koná podľa normy kán. 1628-1640, hoci odvolanie v trestnom súdnom konaní nie je možné; ak sa však predložia obidve odvolania, aj keď od rozličných stránok, má byť iba jedno odvolacie súdne konanie pri neporušení predpisu kán. 1730.

Kán. 1730 - § 1. Aby sa vyhlo prílišnému preťahovaniu trestného súdneho konania, sudca môže súdne konanie o škodách odročiť, kým nevynesie konečný rozsudok v trestnom súdnom konaní.

§ 2. Sudca, ktorý takto konal, musí po vynesení rozsudku v trestnom súdnom konaní rozsudzovať o škodách, hoci trestné súdne konanie pre podané napadnutie ešte prebieha alebo vinník bol oslobodený z dôvodu, ktorý ho nezbavuje povinnosti nahradiť škodu.

Kán. 1731 – Rozsudok vynesенý v trestnom súdnom konaní, hoci sa stal rozsúdenou vecou, poškodenej stránke nedáva žiadne právo, ak nezakročila podľa normy kán. 1729.

V. časť SPÔSOB POSTUPU PRI ADMINISTRATÍVNYCH REKURZOCH A PRI ODVOLÁVANÍ ALEBO PREKLADANÍ FARÁROV

I. oddiel REKURZ PROTI ADMINISTRATÍVNYM DEKRÉTOM

Kán. 1732 - To, čo sa v kánonoch tohto oddielu stanovuje o dekrétach, treba uplatňovať na všetky jednotlivé administratívne úkony, vykonávané v mimosúdnom vonkajšom fóre s výnimkou tých, ktoré vykonáva sám Rímsky veľkňaz alebo sám ekumenický koncil.

Kán. 1733 - § 1. Je veľmi žiadúce, aby vždy, keď sa niekto domnieva, že je dekrétom poškodený, sa vyhlo sporu medzi ním a pôvodcom dekrétu a aby sa spoločným úsilím hľadalo medzi nimi spravodlivé riešenie pri prípadnom využití sprostredkovania a úsilia vážnych osôb, tak aby sa vhodným spôsobom kontroverzia odvrátila alebo urovnala.

§ 2. Konferencia biskupov môže stanoviť, aby sa v každej diecéze natrvalo ustanovil istý úrad alebo rada, ktorých úlohou má byť hľadanie a predkladanie spravodlivého riešenia podľa noriem, stanovených samou Konferenciou; ak to však Konferencia nenariadi, takúto radu alebo takýto úrad môže ustanoviť biskup.

§ 3. Úrad alebo rada, o ktorých sa hovorí v § 2, majú vyvíjať činnosť predovšetkým vtedy, keď sa podľa normy kán. 1734 žiadalo odvolanie dekrétu a lehoty na rekurz neuplynuli; ak však proti dekrétu bol podaný rekurz, sám

predstavený, ktorý o rekurre rozhoduje, má vždy, keď vidí nádej na úspech, vyzvať predkladateľa rekurre i pôvodcu dekrétu, aby takéto riešenia hľadali.

Kán. 1734 - § 1. Skôr než niekto podá rekurre, musí písomne žiadať odvolanie alebo opravu dekrétu od jeho pôvodcu; predloženie tejto žiadosti sa súčasne chápe aj ako žiadosť o pozastavenie vykonania.

§ 2. Žiadosť sa musí podať v zánikovej lehote desiatich užitočných dní od zákonného doručenia dekrétu.

§ 3. Normy § 1 a 2 neplatia:

1. pre rekurre, podávaný u biskupa proti dekrétom vydaným vrchnosťami, ktoré sú mu podriadené;
2. pre rekurre, podávaný proti dekrétu, ktorým sa rozhoduje o hierarchickom rekurre, ak rozhodnutie nevydal biskup;
3. pre rekurre, podávané podľa normy kán. 57 a 1735.

Kán. 1735 - Ak pôvodca dekrétu v priebehu tridsiatich dní od prijatia žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1734, doručí nový dekrét, ktorým buď prvý opravuje, alebo rozhoduje, že žiadosť treba zamietnuť, lehoty na rekurre plynú od doručenia nového dekrétu; ak však v priebehu tridsiatich dní nijako nerozhodne, lehoty plynú od tridsiateho dňa.

Kán. 1736 - § 1. V tých veciach, v ktorých hierarchický rekurre pozastavuje vykonanie dekrétu, ten istý účinok má aj žiadosť, o ktorej sa hovorí v kán. 1734.

§ 2. V ostatných prípadoch, ak pôvodca dekrétu v priebehu desiatich dní od prijatia žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1734, nerozhodol o pozastavení vykonania, pozastavenie sa medzitým môže žiadať od jeho hierarchického predstaveného, ktorý ho môže nariadiť iba z vážnych dôvodov, dbajúc vždy na to, aby spása duši neutrpeľa nijakú škodu.

§ 3. Ak sa rekurre podáva po pozastavení vykonania dekrétu podľa normy § 2, ten, kto musí o rekurre rozhodnúť, má podľa normy kán. 1737, § 3, rozhodnúť, či sa pozastavenie má potvrdiť alebo odvolať.

§ 4. Ak sa v stanovenej lehote nepodá proti dekrétu nijaký rekurre, pozastavenie vykonania, ktoré bolo medzitým podľa normy § 1 alebo 2 uskutočnené, tým samým zaniká.

Kán. 1737 - § 1. Kto sa domnieva, že je dekrétom poškodený, z akéhokoľvek oprávneného dôvodu môže podať rekurre u hierarchického predstaveného toho, kto dekrét vydal; rekurre sa môže podať u samého pôvodcu dekrétu, ktorý ho musí ihneď odoslať kompetentnému hierarchickému predstavenému.

§ 2. Rekurre treba podať v zánikovej lehote pätnástich užitočných dní, ktoré v prípadoch, o ktorých sa hovorí v kán. 1734, § 3, plynú odo dňa, keď bol dekrét doručený, v ostatných prípadoch však plynú podľa normy kán. 1735.

§ 3. Aj v prípadoch, v ktorých rekurre nepozastavuje vykonanie dekrétu zo samého práva, a ani pozastavenie nie je nariadené podľa normy kán. 1736, § 2, predstavený z vážneho dôvodu predsa môže nariadiť, aby sa vykonanie pozastavilo, dbajúc však na to, aby spása duši neutrpeľa nijakú škodu.

Kán. 1738 - Predkladateľ rekurre má vždy právo vziať si advokáta alebo zástupcu, pri vyhnutí sa neužitočným preťahovaniam; dokonca má byť úradne ustanovený patrón, ak ho predkladateľ rekurre nemá a predstavený to považuje za nutné; predstavený však môže vždy nariadiť, aby sa sám predkladateľ rekurre dostavil na vypočúvanie.

Kán. 1739 - Predstavenému, ktorý o rekurre rozhoduje, je podľa toho, ako si to prípad vyžaduje, dovolené dekrét nielen potvrdiť alebo vyhlásiť za neplatný, ale ho aj zrušiť, odvolať, alebo ak to predstavený považuje za užitočnejšie, opraviť, nahradiť, čiastočne zrušiť.

II. oddiel **POSTUP PRI ODVOLÁVANÍ A PREKLADANÍ FARÁROV**

I. kapitola **SPÔSOB POSTUPU PRI ODVOLÁVANÍ FARÁROV**

Kán. 1740 - Keď sa služba niektorého farára z nejakého dôvodu aj bez jeho ťažkej viny stane škodlivou alebo aspoň neúčinnou, diecézny biskup ho môže z farnosti odvolať.

Kán. 1741 - Dôvody, pre ktoré možno farára z jeho farnosti zákonne odvolať, sú najmä tieto:

1. spôsob konania, ktorý spôsobuje cirkevnému spoločenstvu veľkú škodu alebo vyvoláva znepokojenie;
2. neskúsenosť alebo trvalá duševná či telesná choroba, ktorá robí farára neschopným, aby s osohom plnil svoje úlohy;
3. strata dobrého mena u počestných a vážených farníkov alebo odpor voči farárovi, o ktorom sa predvída, že v krátkom čase neustane;
4. vážna nedbanlivosť alebo porušovanie povinností farára, ktoré pretrvávajú aj po napomenutí;
5. zlé spravovanie časných majetkov na veľkú škodu Cirkvi vtedy, keď sa na toto zlo nemôže nájsť iný prostriedok.

Kán. 1742 - § 1. Ak z vykonaného vyšetrovania je zrejmé, že existuje dôvod, o ktorom sa hovorí v kán. 1740, biskup má vec prerokovať s dvoma farármi, vybranými zo skupiny, ktorú na to trvalo utvorila presbyterská rada na návrh biskupa; ak však z toho usúdi, že treba prikrčiť k odvolaniu, po uvedení dôvodu a dôkazov kvôli platnosti má otcovsky farárovi poradiť, aby sa do pätnástich dní zriekol.

§ 2. Keď ide o farárov, ktorí sú členmi rehoľného inštitútu alebo spoločnosti apoštolského života, má sa zachovať predpis kán. 682, § 2.

Kán. 1743 - Farár sa môže zrieknuť nielen bez podmienky a jednoducho, ale aj s podmienkou, len keď biskup môže túto podmienku zákonne prijať a naozaj ju prijme.

Kán. 1744 - § 1. Ak farár počas určených dní neodpovie, biskup má výzvu zopakovať, predlžiac užitočný čas na odpoveď.

§ 2. Ak biskup zistil, že farár druhú výzvu prijal a neodpovedal, hoci mu nebránila nijaká prekážka, alebo ak farár bez udania akýchkoľvek dôvodov odmieta zrieknutie, biskup má vydať odvolací dekrét.

Kán. 1745 - Ak však farár uvedený dôvod a jeho opodstatnenie napadne a pripojí také dôvody, ktoré sa biskupovi zdajú nedostačujúce, biskup, aby platne konal:

1. má vyzvať farára, aby po nahliadnutí do spisov zhrnul svoje námietky do písomnej správy, ba aby predložil protidôkazy, ak nejaké má;
2. potom po doplnení vyšetrovania, ak je to potrebné, má vec preskúmať spolu s tými farármi, o ktorých sa hovorí v kán. 1742, § 1, ak pre ich zaneprázdnenie nie je potrebné určiť iných;
3. napokon má stanoviť, či farára treba odvolať alebo nie, a hneď má vydať o tom dekrét.

Kán. 1746 - O odvolaného farára sa biskup má postarať buď tak, že mu zverí iný úrad, ak je naň súci, alebo ho dá do dôchodku podľa toho, ako si to prípad vyžaduje a okolnosti dovoľujú.

Kán. 1747 - § 1. Odvolaný farár sa musí zdržať vykonávania úlohy farára, čo najskôr uvoľniť farskú budovu a všetko, čo patrí farnosti, odovzdať tomu, komu biskup farnosť zveril.

§ 2. Ak ide o chorého, ktorý sa z farskej budovy nemôže bez ťažkosti inde odstáhnovať, biskup mu ju má ponechať na užívanie, a to aj na výlučné, kým táto potreba trvá.

§ 3. Kým rekurz proti odvolaciemu dekrétu trvá, biskup nemôže vymenovať nového farára, ale má sa o farnosť dočasne postarať cez administrátora farnosti.

II. kapitola SPÔSOB POSTUPU PRI PREKLADANÍ FARÁROV

Kán. 1748 - Ak dobro duší alebo potreba či prospech Cirkvi vyžaduje, aby farár bol zo svojej farnosti, ktorú s osohom riadi, preložený do inej farnosti alebo do iného úradu, biskup mu písomne má navrhnúť preloženie a odporučiť mu, aby z lásky k Bohu a k duším s tým súhlasil.

Kán. 1749 - Ak farár nemieni vyhovieť rade a presviedčaniu biskupa, dôvody má vyložiť písomne.

Kán. 1750 - Ak biskup napriek predloženým dôvodom usudzuje, že nemusí odstúpiť od zámeru, má s dvoma farármi, vybranými podľa normy kán. 1742, § 1, zvážiť dôvody, ktoré sú za preloženie alebo proti nemu; ak sa však aj potom domnieva, že preloženie treba vykonať, farárovi má zopakovať otcovské povzbudenia.

Kán. 1751 - § 1. Keď sa po tom farár aj naďalej vzpiera a biskup sa domnieva, že preloženie treba uskutočniť, má vydať dekrét o preložení, stanoviac, že farnosť po uplynutí určeného času bude vakantná.

§ 2. Po nevyužitom uplynutí času má farnosť vyhlásiť za vakantnú.

Kán. 1752 - V kauzách prekladania sa majú uplatniť predpisy kán. 1747, pričom treba zachovať kánonickú miernosť a mať pred očami spásu duší, ktorá musí byť v Cirkvi vždy najvyšším zákonom.